

“Diploma, bir değer değil kazanımdır fakat bu kazanım, günümüz şartlarında tek başına çok anlam barındırmayabilir”

Eğitim, şüphesiz hemen hemen her gün her sohbette her ortamda bir şekilde konuştuğumuz konuların başında gelir ve her seferinde de eleştirel yaklaşırsınız bu konuya, haklı olarak... Yine de bu eleştiriler bir şekilde aksidede bulup yeni reformlara zemin hazırlar ama eksik ama fazla... Şimdi yeni bir eğitim reformunun eşiğindeyiz: “2023 Eğitim Vizyonu”... Bu vizyon belgesi de kamuoyuyla paylaşılır paylaşılmaz birçok tartışmaya konu oldu ama olumlu ama olumsuz. Biz de bu konuyu asıl muhatabıyla yani Millî Eğitim Bakanı Ziya Selçuk ile konuştuk. Hemen hemen tüm tartışmalı konuları açık yüreklilikle sorduk. Sayın Bakan da tüm samimiyetiyle cevapladı. Takdir okuyucununun... ▶ 32

Açık Medeniyet bayilerde...

Eylül sayısı ile birlikte gazeteniz Açık Medeniyet'i bayilerden ve seçkin mağazalardan temin edebilirsiniz. Aynı zamanda gazetemizi Turkcell'in Dergilik uygulamasından da takip edebilirsiniz... Hem de tüm geçmiş sayılarıyla birlikte...

açık medeniyet

Üniversite diploması değerini yitiriyor... mu?

Hakkı Öcal
Gelmiş dünyaya okul nedir öğretmişiz!

▶ 3

Alpaslan Durmuş
Murat Beyin biriyle bir gün

▶ 12

Tahsin Görgün
Türkiye'nin bir eğitim felsefesi (ne ihtiyacı) var mı?

▶ 21

A'dan Z'ye 2023 Eğitim Vizyonu

Üç yıllık kademeli bir geçişi temsil eden “2023 Eğitim Vizyonu”, eğitimin iyileştirilmesi ve bu süreçte bir yol haritası olması için hazırlandı. Vizyon belgesinde; 21. yüzyıl becerilerine sahip, yeteneklerinin farkında olan, sosyal zekâsı yüksek, akademik olarak başarılı, bilimsel bilgiyi yorumlayabilen, uygulayabilen, nitelikli bireyler yetiştirerek dünyayı takip etmenin önemine vurgu yapıyor. ▶ 14

Çocuğun bireysel becerilerine uyarlanmayı amaçlayan bir model: Montessori eğitimi

İtalya'nın ilk kadın doktoru, pedagoğ ve antropoloji profesörü Maria Montessori, 6 Ocak 1907 yılında “Casa dei Bambini (Çocuk Evi)” adını verdiği ilk çocuk evini kurduğunda ve geliştirdiği her bir çocuğun bireyselliğine azami ölçüde uyan pedagoji yöntemini uygulamaya başladığında, bugün adından çokça söz edilen Montessori eğitimi kavramının tohumlarını attı. ▶ 16

What are multiple intelligences and how do they affect learning? ▶ 44

Gazetenizle birlikte Açık Kitap eki ve Hasan Aycın çizgi posteri hediye...

www.trt2.com.tr

Türksat 4A (HD) Frekans: 11054 Polarizasyon: Dikey (V) Sembol Oranı: 30000
D-Smart 105, Digitürk 66, Tivibu 55, Turkcell TV Plus 45, Türksat Kablo TV 50

TRT2

Gelmişiz dünyaya okul nedir öğretmişiz!

HAKKI ÖCAL *

Mehmet Akif Ersoy, 29 Mayıs 1913'de yazdığı "*Hakkın Sesleri*" adlı, "Bir zamanlar biz de millet, hem nasıl milletmişiz: Gelmişiz dünyaya milliyet nedir öğretmişiz!"

diye başlayan şiirinde, o sıralarda hemen her şiirinde yaptığı gibi, sadece bir uygarlık tasavvurundan söz etmiyor fakat kaybedilen Balkan Savaşının sonuçları, örneğin Edirne'nin ve Ege Adalarının elden çıkması, Enver Paşa'nın hükümet darbesi ve benzeri olaylarla sarsılan ulusa zengin medeniyetinden örnekler sunuyordu.

Bu uygarlık öğelerimizden biri, hâlen bugün ABD'deki eğitim-öğretim sistemlerinin temelini oluşturan okul sistemimizdir. Son 30 yılda sınav yöntemi, öğretim süresi, çocuklarımızı ve gençlerimizi hangi okullarda kaç yıl okutacağımız gibi temel konularda 30 ayrı sistem ve felsefe uygulamış olduğumuzu hatırlayanlar için, Osmanlı eğitim-öğretim ve okul tesis anlayışının bugün dünyaya diploma ihraç eden bir süper gücün uyguladığı sistemin temeli olması çok garip gelecektir.

13 eyalet; İngiltere'den bağımsızlık savaşına hazırlandığı sırada, bütün Avrupa'ya ve Osmanlı Devletindeki "mektep" sistemlerini de incelemiş ve Osmanlı'nın federatif eğitim-öğretim ve okul sistemi, diğer "merkezi" sistemlere tercih edilmişti. 1830'larda Başkan Andrew Jackson, 2. Mahmut'a mektupla başvurarak sistem hakkında daha geniş bilgi istemiş ve bu bilgiye dayanarak, sisteme bugünkü şeklini vermişti. Bu arada özellikle Massachusetts eyaletinde, 1600'lerden beri İngiliz diplomat Paul Rycout'un "*Türk Monarşisi*" kitabından anlaşıldığı kadarıyla bir Osmanlı modeli uygulandığını da hatırlatalım.

Andrew Jackson reformunun özü, Osmanlı'nın, "her topluluğun kendi çocuklarını ve gençlerini nasıl eğitmek istiyorsa öyle eğitmesi anlayışı" idi. Fakat benim burada vurgulamak istediğim anlayış, sistemin özü olan anlayışın kendisi değil, sadece ta genç ABD'ye örnek olarak ihraç edebileceğimiz bir anlayışımızın varlığıdır.

Bu sayımızda kesitler sunacağımız eğitim sistemimizin geçirdiği ve geçirmeye devam ettiği derin sarsıntıları atlatması için gerekli öz güveni, Mehmet Akif'in 1900'lerdeki siyasal ve sosyal depremlerin sarsıntılarında çalkalanan ulusa aşılacak istediği öz güveni aradığı yerde bulabiliriz. Yarını inşa edebilmek için insanın bir ayağı bugünde ise diğer ayağı dünde durmalıdır.

Mehmet Akif aynı şiirde şöyle devam ediyor:

Yarın fikri doğmadan yağdırmışız yarınları!
Öyle yarınlar ki: Âlemi baştan başa kaldırmış;
Gözler daimi sabah aydınlığı nedir yakından tanımış.

* İbn Haldun Üniversitesi Rektör Danışmanı ve Medya ve İletişim Bölüm Başkanı.

5 maddede okul öncesi eğitimin önemi

Araştırmalara göre; 3-5 yaş arasındaki çocukların öğrenme yeteneği, yetişkin bir profesörünkinden çok daha fazla. Bu nedenle, bu dönemin en iyi şekilde değerlendirilmesi gerekiyor. Anaokulu eğitimi; çocuğun fiziksel, sosyal, zihinsel ve dilsel gelişimine büyük bir katkı sağlıyor. Çünkü zekâ gelişiminin %70'i, 7 yaşına kadar tamamlanır ve öğrenme becerisi yine bu yaşlarda gelişir. Okul öncesi eğitimin neden önemli olduğunu 5 maddede özetlemek mümkün:

1- Okul öncesi sosyal ilişkileri geliştiriyor

Okul öncesinde verilen anaokulu eğitiminde 3-5 yaş arasındaki çocuklar, ev ortamından çıkarak ebeveynleri dışındaki kişilerle de iletişim kurmaya başlar. Bu da günlük yaşam becerilerini artırması için ona fırsat yaratır. Arkadaş ilişkileri önem kazanır. Bir yandan oyuncaklarını ya da yiyeceğini paylaşmayı öğrenirken diğer yandan karşılıklı iletişim kurma yeteneğini geliştirir. Özellikle anaokulundaki arkadaşlarıyla yaşadığı çatışmaları yönetmeyi öğrenmesi, ileriki yaşamında fayda sağlar. Bu durum; çocuğun çözümlenmeyi öğrenmesini sağlarken, kendini nasıl ve ne zaman koruyacağına dair fikir sahibi olmasına yardımcı olur. Gelişen iletişim yeteneği sayesinde aynı zamanda karşısındaki kişiye saygı duymayı da öğrenir.

2- Okul öncesi fiziksel açıdan da geri kalmaz

Okul öncesinde verilen anaokulu eğitiminde bir diğer önemli konu, fiziksel gelişimdir. Anaokulu,

çocuğun psikomotor olarak gelişimine destek sağlar. Bu, parmak kaslarının gelişimi için çok önemlidir. Çünkü ince motor ve kaba motor gelişimi anaokulunda gelişir. Yapılan aktiviteler çocuğun kalem tutma, resim boyama ya da makas kesme gibi işlemleri yapmasını sağladığından çocuk, ilkokula başladığında sınıftaki arkadaşlarından geri kalmaz. Tahtada gördüklerini daha rahat ve hızlı bir biçimde defterine yazabilir. Bunun dışında, anaokulunda çocuğun yaptığı aktiviteler sayesinde çocuk; koşma, zıplama, fırlatma ya da tırmanma gibi kaba motor fonksiyonlarını da kullanır ve geliştirir.

3- Okul öncesi eğitim öz güveni artırıyor

Okul öncesi dönemde anaokulunda eğitim alan çocuk; ebeveynlerinden uzakta, tek başına bulunduğu ortama ayak uydurmayı öğrenir. Kendi işini kendisinin yapması, sorunları kendisinin halletmesi ve bazı kararları kendisinin vermesi gerekir. Bu sayede kendine olan güveni ve bağımsızlık duygusu gelişir. Ve tabii ki bir toplum olarak yaşamının gerektirdiği sınırlara ve kurallara uymayı da anaokulunda öğrenir.

4- Okul öncesi yetenekleri keşif dönemi

Okul öncesinde anaokuluna giden 3-5 yaş arasındaki çocuğun sosyal ve duygusal gelişimi eş güdümlü hareket etmeye başlar. Hayatına yeni dinamikler gelir. Anaokulunda yapılan aktiviteler ile çocuk, kendini tanımaya ve yeteneklerini keşfetmeye başlar. Bu sayede okula, bu yeteneklerini geliştirmiş

olarak başlar. Tüm bu süreçte anaokulunun bir diğer önemli yanı ise çocukta var olabilecek herhangi bir gelişimsel sorun erkenden keşfedilir.

5- Dil gelişimi hızlanır

Evdeyken her türlü ihtiyacı anne ya da baba tarafından hemen fark edilip karşılanan çocuk, çok fazla konuşma ihtiyacı duymayabilir. Oysa anaokuluna giden çocuklar bir aradayken, istediğini elde etmek için konuşmak ve kendini ifade etmek zorundadır. Böylece çocuk, dili televizyondan değil, yaşayarak öğrenir. Ayrıca dil gelişimi yaşına göre yavaş gelişen çocuklar okula başladıktan birkaç ay sonra, dili kullanma açısından ciddi bir sıçrama yapmaktadır.

Üniversite diploması değerini yitiriyor... mu?

Yüksel Özden *

Türkiye'de okul öncesi dâhil ilk ve ortaöğretim kademelerinde 18 milyon civarında öğrenci okullara devam ediyor. Küçük bir araştırma ile beş kıtada nüfusu bu rakamın altında kalan ülkeleri görebilirsiniz. Yükseköğretime devam eden 7 milyonun üzerinde öğrenci olduğunu da ilave edelim. Bu durumda dünyada nüfusu bizdeki öğrenci sayısını aşan ülkeleri saymak daha kolay olacaktır.

2019 yılı için eğitime ayrılan bütçe 146 milyar TL'dir. Aynı yıl MSB ve Jandarmanın toplam bütçesinin 65, sağlık bütçesinin ise 48 milyar TL olarak planlandığını biliyoruz. Klasik tabiri ile bütçedeki aslan payını eğitim alıyor. Bütçedeki payı zamanla az biraz değişse de bu seyir yıllardır devam ediyor. On yıllık bir zaman diliminde harcanan parayı varın siz hesap edin... Kaldı ki en büyük maliyet bütçeden ayrılan para da değil; milyonlarca gencin zamanı, emeği ve umudu... Anne babaların yaptığı harcamalar da cabası... Peki, neden? Devletler, bütçelerinin en büyük payını niçin eğitime ayırır? Anne babalar, neden imkânlarını zorlayarak çocuklarının en iyi eğitimi alması için hiçbir masraftan kaçınmaz? Çocuklar, gençler hayatlarının en kıymetli yıllarını niçin okulda geçirirler?

1973 tarihli Millî Eğitim Temel Kanununda, millî eğitimin genel amaçları şu şekilde özetlenir: “Bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan millî birlik ve bütünlük içinde iktisadî, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır.” Böyle bir amaç için elde avuçta ne varsa harcanır. Sadece 12 yıl değil, bir ömür tüketilir. Burada Alpaslan Durmuş’un eğitimin nasıl olması/olmaması gerektiğine dair fazlasıyla düşündüren ve sorduran hikâyesine göz atmakta fayda var. (Bakınız: Alpaslan Durmuş, “Murat Beyin biriyle bir gün” başlıklı yazısı, sayfa 12)

Şimdi bu amacın gerçekleşip gerçekleşmediği veya ne kadarının gerçekleştiği yarısını okuyucuya bırakarak eğitim sistemlerinin nasıl savrulduklarını, dağıldıklarını bazen de önceliklerin değiştiğini görelim ve sonra bugün önümüzdeki meydandan okumayı anlamaya çalışalım.

Öncelik meselesi ile başlayalım: Birçok ülkenin eğitim politikalarına baktığımızda kanunda ifadesini bulan bu amaçları gerçekleştirmek için bazen nitelik bazen de nicelik vurgusunun öne çıktığını görürüz. Buna kalite ve eşitlik vurgusu da diyebiliriz. Bazen herkesin eğitim alması daha öncelikli bir politika iken bazen de seçkinlerin eğitim alması daha öncelikli bir politika olabiliyor. Bunlar, biri diğeri için ihmal edilecek kavramlar değildir. Ancak böyle bir tercih açık veya zımnen yapılır. Bu tercihlerin de kendine has sonuçları vardır: Liseyi bitiren ilk %10'luk dilimin okuduğu bir üniversite eğitiminin çıktıkları ile isteyen her lise mezununun okuduğu üniversitenin çıktıkları aynı olmaz. Aynı şekilde zorunlu eğitimin 8 yıl olduğu bir dönemdeki lise eğitimi çıktılarıyla 12 yıllık zorunlu eğitimin çıktıların aynı olamayacağını tahmin etmek zor değildir. Yıllardır üniversite kontenjanlarının sınırlılığını konuşan Türkiye, artık üniversite kontenjanlarının lise mezunu sayılarına ulaştığı bir tabloyu yaşamaya başladı. (2019 yılında bütün ortaöğretim kurumlarından mezun olanların sayısı ile yükseköğretim kontenjanı 1 milyonda eşleşmiş durumdadır.) Zorunlu eğitimin 12 yıla çıkmasının da ortaöğretimde ürettiği yeni sonuçları yaşamaya başladık. Bu durum da kendine has sonuçlar üretecektir.

Gelelim savrulmalara... Matbaanın icadıyla bilginin kaydedilmesi, saklanması ve erişiminde bir devrim gerçekleşmiş ve bugünkü seri üretimin önü açılmıştır. Bilgi, kitaba döküldüğünde kütüphaneler aracılığıyla arzu eden herkes için ulaşılabilir hâle geldi. Bilgisayar ve internetin yaygınlaşmasıyla bilginin kaydedilmesi, saklanması ve yayılması tekrar değişmiş ve yeni bir devrim daha gerçekleşmiştir. Bilginin üzerinde kişilerin, kurumların, devletlerin ambargosu kalmamıştır. Dileyen herkese her tür bilgiyi elde etmenin ve yaymanın yolu açılmıştır.

Bu durum; eğitimin tanımı başta olmak üzere okulun işlevini, öğretmenin ve öğrencinin görev ve rollerini değiştirdi. Bugün karşımızda bilgisayarların yeni bir evresi var. Yapay zekâ, yapay sinir ağları, makinelerin öğrenmesi... İnsan beyninin ve diğer organlarının çipler ile zenginleştirilmesinden, güçlendirilmesinden bahsediyoruz. İnsan beynini taklit ederek oluşturulan yapay sinir ağlarının yapabilecekleri bizi ürkütüyor. Artık bilgi üretimi de insanoğlunun tekeline çıkıyor...

Eğitim felsefemiz...

Şunu itiraf etmeliyiz ki; eğitim tartışmalarına zemin olacak, reform adı verilen eğitim uygulamalarını değerlendirmemize, yorumlamamıza esas olacak bir eğitim politikasından bahsedemiyoruz. Eğitim politikasını konuşmuyoruz, çünkü ona esas olan eğitim felsefesi üzerinde kafa yormuyoruz. Çocuklarımızın neyi bilmesi, yapması, düşünmesi, hissetmesi gerektiği tartışmalarına ışık tutacak bakış açılarından mahrumuz. Bir eğitim fikrini, uygulamasını değerlendirmemize dayanak olacak düşüncelerin seslendirilmesi lazım evveleminde. Ki ölçüp biçelim. İki asırdır, “teknoloji transferini” hedefleyen nakaratın nasıl büyük bir sapıtma ve kandırmaca olduğunu görelim ve işimize bakalım. Asıl ihtiyacımız, teknolojinin satın alınması veya ithal edilmesi değil, teknoloji üretecek düşünceleri geliştirmektir. İçinde yaşadığımız dünyayla, evrenle barışık; insanı, insana yabancılaştırmayan teknolojileri üretecek zihinsel faaliyetlerin başkalarına havale edilemeyecek bir farz olduğunu görmemiz lazım. Bu tartışmayı Tahsin hoca-ma havale etmiş olmanın rahatlığı ile devam edeyim. (Bakınız: Tahsin Görgün, “Türkiye'nin bir eğitim felsefesi(ne ihtiyacı) var mı?” başlıklı yazısı, sayfa 21)

Ancak şu eğitim politikası mevzuunda bir hususu daha ilave etmeliyim: Batı üniversitelerinde “eğitim politikaları araştırmaları/çalışmaları” ve benzeri adlarda master ve doktora programları vardır. Bu programlarda eğitim politikaları ve uygulamaları üzerinde çalışmalar yapılır. Eğitim politikaları tartışılır, eleştirilir, öneriler getirilir. Farklı akımlar, tartışmalı konular masaya yatırılır. Ne, neden diye sorulur. Eğitimdeki ikilemler, dilemmalar ulusal ve uluslararası düzeyde

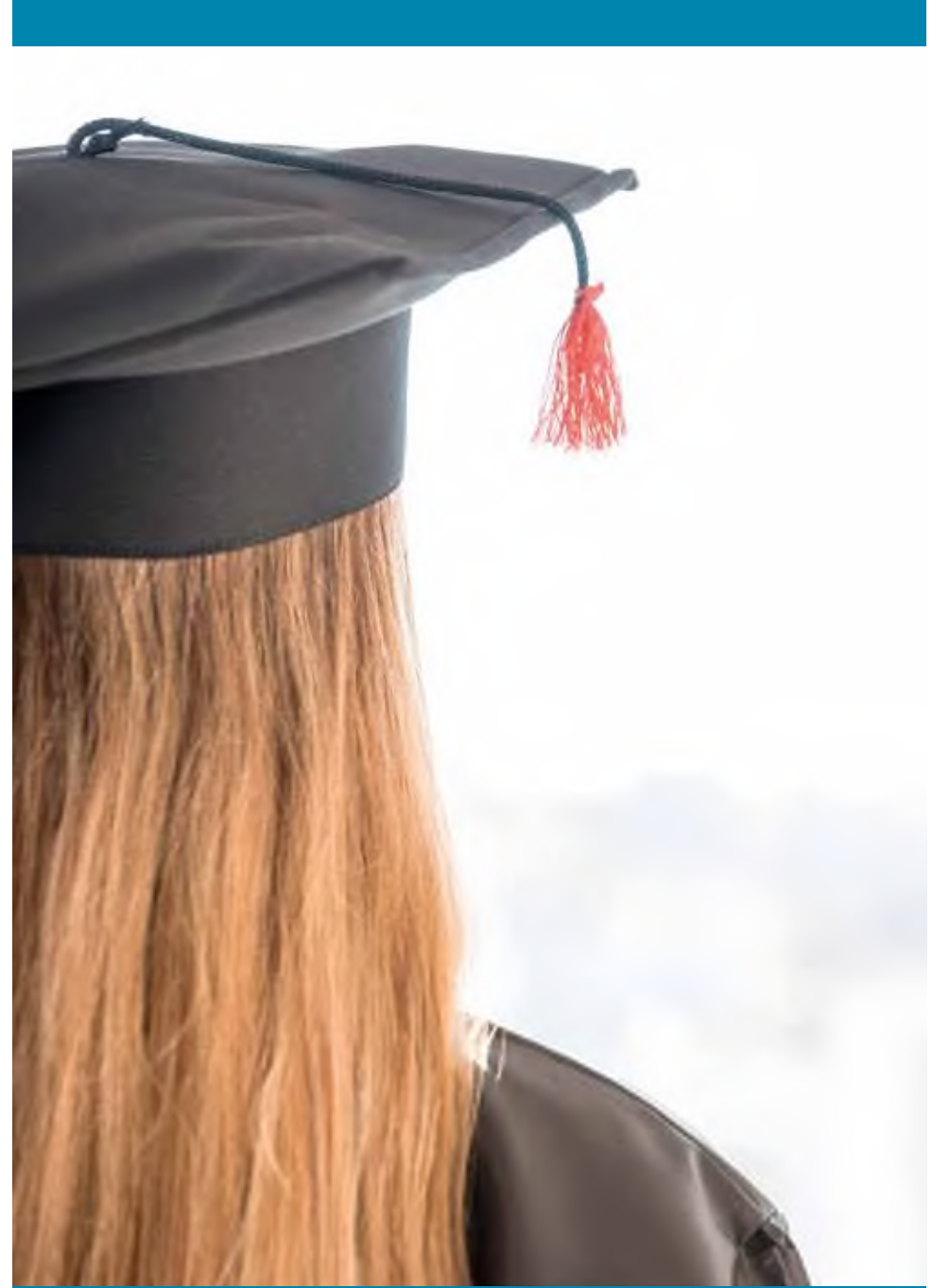

“Peki, neden? Devletler, bütçelerinin en büyük payını niçin eğitime ayırır? Anne babalar, neden imkânlarını zorlayarak çocuklarının en iyi eğitimi alması için hiçbir masraftan kaçınmaz? Çocuklar, gençler hayatlarının en kıymetli yıllarını niçin okulda geçirirler?”

ele alınır. Türkiye’de bu alanda tek bir lisansüstü program yok. Neden? Her sorunun cevabını ben vermeyeyim, değil mi? Ancak birer lisansüstü program olmasa da eğitim politikaları alanında değerli çalışmalar yapan iki birimin yöneticisini de sayfalarımızda misafir etmekten mutluluk duyuyoruz. (Bakınız: Emin Karip, “Herkes için kaliteli eğitim” başlık yazısı, sayfa 20 ve Batuhan Aydağül, “Eğitimde kültürü değiştirsek de mi ilerlese de değiştirmesek de yerimizde mi saksak?” başlıklı yazısı, sayfa 31)

Üniversite diplomasının değeri...

Gelelim üniversite diplomasına... Sosyolojik anlamda üniversite diploması daha iyi bir gelecek için bir pasaport kabul edilirdi. İyi bir üniversiteden vize ettirdin

“İnsan beyninin ve diğer organlarının çipler ile zenginleştirilmesinden, güçlendirilmesinden bahsediyoruz. İnsan beynini taklit ederek oluşturulan yapay sinir ağlarının yapabilecekleri bizi ürkütüyor. Artık bilgi üretimi de insanoğlunun tekeline çıkıyor.”

“İki asırdır, ‘teknoloji transferini’ hedefleyen nakaratın nasıl büyük bir saptırma ve kandırmaca olduğunu görelim ve işimize bakalım. Asıl ihtiyacımız, teknolojinin satın alınması veya ithal edilmesi değil, teknoloji üretecek düşünceleri geliştirmek.”

Üniversite; iş bulmayı garantilemiyorsa, daha iyi bir gelirin kapısını açmıyorsa, üniversitede öğrenilen bilgiler çalışma hayatında işe yaramıyorsa, üstüne üstlük üniversite eğitiminin maliyeti artıyorsa ve de liseyi bitirince hemen başlayabileceği işler varsa, diplomanın değeri durduğu yerde durur mu?

Üniversite eğitimi müfredatı, öğretim yöntemleri geçen yüzyıldan kalma ise ve öğrenci, gerçek iş koşullarını deneyimleme fırsatı bulamıyor ise, okulda geçirdiği vakti çok daha verimli ve keyifli geçireceği sertifika programları mevcut ise ve iş yerleri diplomaya değil becerilere ve yetkinliklere bakıyor ise üniversite diplomasına hâlâ iyi bir geleceğin anahtarı diyebilir miyiz? Burada da Ayhan hocama atıfta bulunuyorum... (Bakınız: Ahmet Ayhan Çitil, “Yeni ve kuşatıcı bir müfredat geliştirme ödevimiz ve bunun başarılmasında ontolojinin yeri” başlıklı yazısı, sayfa ???)

Üniversite diplomasının önemi, ayırt edici özelliğindedir. İşverenler açısından üniversite diploması, daha başarılı olacak adayları ayırt edebilmenin bir aracı olmaktan çıkarsa, diplomaya (ve eklerine) bakan işveren; iletişim, ekip çalışması, problem çözme, girişkenlik, motivasyon, dayanıklılık, öğrenme gibi yetenekleri değil sadece bunun yerine 240 AKTS’yi görürse diplomanın değerinden söz edebilir miyiz?

“2017–2018 yılında Türkiye’de üniversiteyi terk edenlerin sayısı 408 bini aştı.”

Bugünün en popüler öğrenme aracının online yöntemler olduğunu biliyoruz. Üniversitelerin en iyi dersleri, az bir ücretle veya ücretsiz şekilde online ortamlarda isteyen herkese açık hâle geliyor. Birçok üniversite dersi için de aynı durum başlamadı mı? Daha da önemlisi YouTube, en popüler öğrenme aracı hâline geldi. TED konuşmaları, dünyayı anlamaya yeni bir boyut kazandırdı. Dünya ile paylaşmaya değer bir fikri 18 dakikada anlatan videolardan daha etkili bir öğrenme aracı düşünebiliyor musunuz? Bu konuşma için insanların bazen 18 gün hazırladıklarını düşünürseniz rekabetin ne kadar zor olduğu daha iyi anlaşılır.

Daha fazla üstünüze gelmek istemem ama 2017–2018 yılında Türkiye’de üniversiteyi terk edenlerin sayısının 408 bini aştığını da eklemek durumundayım. Bölüm değiştirmenin çok kolaylaştığı çift dal, yan dal gibi seçeneklerin her üniversitede uçtuğu bir zamanda üniversite terklerin sayısı önceki yıla göre %92 artışla bu seviyeye nasıl geldi. Pardon. Üstünüze gelmek mi dedim? Ben neredeyim, kimim, bu yazıyı nerede yazıyorum? Demedim. Vazgeçtim.

Yıllarca kamuoyunda üniversite tartışmalarının, “katsayı” üzerinden yürütüldüğünü hatırlayalım, (bir de başörtüsü meselesi!)... Üniversite eğitimi üzerinden yapılan toplum mühendisliğinin üstü, katsayının teknik ayrıntılarıyla örtüldü. Oysa o formüllerin her biri bu ülkenin geleceğinde kimlerin nerede olacağını planlaması idi. Eğitimin gerçek konularını kendi zeminlerinde tartışmanın zamanı geldi de geçiyor bile.

Üniversitenin sonu mu?

Peki, üniversitenin sonu mu geliyor? Hayır. Eğitimin anlamı ile öğretimin araç ve yöntemleri değişti. Değişime adapte olanlar yeni imkân ve fırsatlarla yine iyi olacak. Ama üniversiteler pozisyonlarını yeniden belirlemek, öğretim elemanları nerede yüzdüklerini bilmek durumunda kalacaklardır.

* İbn Haldun Üniversitesi Rektör Yardımcısı ve Eğitim Bilimleri Fakültesi Dekanı.

“Üniversite; iş bulmayı garantilemiyorsa, daha iyi bir gelirin kapısını açmıyorsa, üniversitede öğrenilen bilgiler çalışma hayatında işe yaramıyorsa, üstüne üstlük üniversite eğitiminin maliyeti artıyorsa ve de liseyi bitirince hemen başlayabileceği işler varsa, diplomanın değeri durduğu yerde durur mu?”

mi iyi bir işin, iyi bir gelirin ve geleceğin kapılarının açılacağı varsayıldı. Doktora tezimde aynı cümleleri kurmuştum fakat bir farkla, geçmiş zaman eki yoktu. “Üniversite diploması orta sınıfa geçiş pasaportudur!” diye 1970’li yıllarda yazılmış bir kaynaktan alıntılamıştım.

Üniversite diploması, “piyasa koşullarından” çok hızla etkilenir. Diplomaya; daha iyi bir iş, daha yüksek gelir aracı olarak bakanlar, diplomanın maliyetini ve ederi hızla karşılaştırıp karar verir. Çok iyi biliyoruz ki birçok velinin daha en başta çocuğunun ilkokul tercihini etkileyen temel güdü, iyi bir üniversitede okuması beklentisidir. Üniversite kapısına gelen veya içeri giren gençte, diplomanın beklentisini karşılamadığı hissi baskın hâle geldiğinde öteleyecek, bekleyecek bir durum kalmamıştır artık.

Yeni yayın dönemi... Vira bismillah...

.....
MUHAMMED AKAYDIN *

Açık Medeniyet gazetesi artık bayilerde... 2 yılı geride bıraktığımız, Ekim ayıyla birlikte 3. yılına girecek olan ve büyük azim ve gayretle çıkardığımız gazetemiz, bundan böyle daha geniş kitlelere ulaşmak için bayilerde raflardaki yerini alacak.

Elinizde tuttuğunuz ya da dijital ortamda okuduğunuz gazetemiz, içinde bulunduğumuz Eylül ayıyla birlikte yeni yayın dönemine girmiş bulunuyor.

Bu zamana kadar 17 sayı çıkardık, her sayımızda farklı bir konuyu/temayı birçok önemli isimle derinlemesine analizler yaptık: Kudüs'ü, 28 Şubat'ı, Çanakkale zaferini, çok dilli eğitimi, fütüvveti, eğitim finansmanında eskimeyen bir model olarak vakıfları, geleneksel sinemanın mümkün olup olmadığını, araştırma üniversiteleri ile eğitim üniversitelerini, blokzincirini, Fuat Sezgin'i ve bilimler tarihini, pozitif psikolojiyi, bildiğimiz dünya düzeninin sonunun geldiğini, post-hakikat çağında iletişimi, edebiyatın sosyal bilimlerin nesi olduğunu, üniversite diplomasının değerini yitirip yitirmediğini kapaklarımıza taşıdık ve tartıştık. 189 yazar toplamda 398 köşe yazısı yazdı.

Türkiye ve dünyadan birçok kişiyle röportajlar gerçekleştirdik. Şüphesiz bu röportajların en başında da daha ikinci sayımızda Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'la gerçekleştirdiğimiz röportaj oldu. Sonra sırasıyla; Tarihçi Prof. Dr. Suraiya Faroqhi, Mütefekkir Nuri Pakdil, İslam Âlimi Prof. Dr. Hayrettin Karaman, Sosyolog Prof. Dr. Recep Şentürk, Filozof Prof. Dr. Şaban Teoman Duralı, Hattat Hüseyin Kutlu, Tarihçi Prof. Dr. Halil Berktaş, Yönetmen Derviş Zaim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mustafa Varank, YÖK Başkanı Prof. Dr. Yekta Saraç, TÜBİTAK Başkanı Prof. Dr. Hasan Mandal, Blockchain-101 Kitabının Yazarı

Ahmet Usta, Prof. Dr. Fuat Sezgin İslam Bilim Tarihi Araştırmaları Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı ve İş adamı Mecit Çetinkaya, Psikiyatrist Prof. Dr. Medaim Yanık, Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanı Prof. Dr. Fahrettin Altun, Edebiyatçı Rasim Özdenören ve bu sayımızda da Millî Eğitim Bakanı Ziya Selçuk ile röportajlar yaptık.

İlk sayımızdan itibaren kültür, sanat ve kitabı önemsedik ve Açık Kitap adında bir de ek hazırladık. Her sayıda Türkiye ve dünyadan kültüre, sanata ve kitaba dair birçok içeriği okuyucularımızla paylaştık.

Yine ilk sayımızdan bu yana usta çizer Hasan Aycın'ın çizgilerini poster olarak okuyucularımıza hediye ettik. Ayrıca sayfalarımızda Dünya Karikatüristler Birliği Başkanı Ahmet Altay'ın çizgilerini de bulmanız mümkün.

Açık Medeniyet ve Açık Kitap ekiyle birlikte, 17 sayıda, toplamda 1284 sayfalık içerik oluşturduk, tabiri caizse arşivlik bir külliyyatın altına imza atmış olduk. Hamd olsun...

Şüphesiz ki bu yayının sizlere ulaşmasında İbn Haldun Üniversitesi nezdinde başta Mütevelli Heyeti Başkanımız Prof. Dr. İrfan Gündüz, Mütevelli Heyeti Başkan Vekilimiz Necmeddin Bilal Erdoğan, Rektörümüz Prof. Dr. Recep Şentürk'ün maddî ve manevî büyük desteklerini gördük. Ve tabii ki Genel Yayın Yönetmenimiz Dr. Hakkı Öcal da az kahrımızı çekmedi.

Şüphesiz ki Açık Medeniyet gazetesi, İbn Haldun Üniversitesi gibi kökü mazide olan bir üniversitenin bünyesinde çıkıyor. Biz, ilk olarak, üniversite olarak farkımızı ortaya koyup her kurumun yaptığı gibi klasik bir bülten çıkarmayıp, aksine bu yayını eline alanın öyle hemen kenara bırakamayacağı bir arşivlik eser ortaya koymaya çalıştık. Hamd olsun ki sınırlarımızı okulumuzun çok ötesine taşıyıp Türkiye'nin her ilinden okuyucularımıza ulaşma fırsatı bulduk ve gelen olumlu tepkiler düşündüğümüzün çok ötesine geçtiğimizin kanıtı oldu bizim için.

Şimdi, okuyucularımızdan aldığımız güçle ve yönetimimizin de destekleriyle yeni yayın dönemine giriyoruz.

Biz ne yapmak istiyoruz?

Diyoruz ki matbu gazeteciliğin can çekiştiği bir dönemde biz ısrarla matbaadan yeni çıkmış taze kâğıt kokusunu özleyen, kâğıttan okumayı önemseyen ve önceleyen, entelektüel seviyesi yüksek okurlarımıza, hiç kenara atamayacağı, her sayımızı arşivleyeceği ve dönüp dönüp okuyacağı yeni eserler ortaya çıkarmak istiyoruz...

Diyoruz ki her sayıda belirlediğimiz tema hakkında üniversitelerde okutulacak giriş dersleri mahiyetinde temel bilgileri vermek istiyoruz.

Diyoruz ki biz gündemi takip etmiyoruz, gündem belirlemek istiyoruz. Her sayımızda mevcut ve muhtemel okurlarımızın gündemini yeni ve kalıcı bilgilerle meşgul etmek istiyoruz.

Diyoruz ki daha çok kişi okusun bizi... Daha çok kişiye ulaşalım, daha çok kişiye derdimizi anlatalım. Daha çoktan kastımız elbette ki kemmiyet değil keyfiyet. Sayıca çok olmak niteliksiz olmayı gerektirmiyor. Aksine niteliğin sayısını artırmak istiyoruz.

Diyoruz ki bu gazeteyle birlikte ticarî bir kâr elde etmek gibi bir amacımız asla yok. Fakat şunu da diyoruz ki "bedava"nın da bir hükmü yok. Çok cüzi diyebileceğimiz bir bedeli okuyucularımızdan talep ediyoruz. Ki okurlarımız da kendi gazetelerine sahip çıkabilsin. Bedelini karşılayamayan fakat okumak isteyen herkese ama herkese bilabedel göndermeye de baştan razıyız.

Diyoruz ki derdimiz var. Bu derdimizle hemdert olmak isteyen herkese kapımız ardına kadar açık. Cahit Zarifoğlu'ca söylemek gerekirse, "Bize, sözlerimizden çok yüreğimizden anlayan gerek..."

Diyoruz ki çıktık yola... Mevla sonumuzu hayreyleye... Gayret bizden ve şüphesiz tevfiğ Allah'tandır... Son söz yine Zarifoğlu'ndan olsun: "Takdir-i ezele teslimiz ama gayrete de aşığız!"

Ve diyoruz ki çıktık yola... Mevla sonumuzu hayreyleye... Gayret bizden ve şüphesiz tevfiğ Allah'tandır... Son söz yine Zarifoğlu'ndan olsun: "Takdir-i ezele teslimiz ama gayrete de aşığız!"

* İbn Haldun Üniversitesi Basın Müşaviri, Açık Medeniyet Gazetesi Yayın Koordinatörü ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü.

“Liyakat sorununu eğitimle çözeriz”

Kapadokya Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanı Alev Alatlı, Türkiye'nin asgari 250 yıldır karşı karşıya kaldığı liyakat sorununun çözümünde önceliğin eğitimde olduğunu belirterek, “Başkan Recep Tayyip Erdoğan'dan, daha doğrusu iktidardan millî eğitimi ihya etmesini talep ediyorsanız, üşenmeyecek, ‘nasıl?’ sorusuna siz de kafa yoracaksınız!” dedi.

Liyakati çözersek 21. yüzyıl Türklerin yüzyılı olur
Yazar Alev Alatlı, Türkiye'nin eğitim sorunlarıyla ilgili çözüm önerilerini, Kapadokya Üniversitesinde uyguladıkları eğitim sistemini ve “Ülkeme kefaretim olacak!” dediği müstakbel kitabını anlattı. Liyakat ve eğitim sorunları için yapılması gerekenler üzerinde kafa yorulmasının şart olduğunu aktaran Alatlı, şöyle devam etti:

“Şimdi tabii ‘liyakat’ deyip durmakla olmuyor. Bizi milletçe kahreden olumsuzlukların ezici çoğunluğunun liyakat eksikliğinden kaynaklandığını iddia eden bencileyin biriyseniz, sorunu gidermek için yapılması gerekenler üzerinde düşüneceksiniz. Aynı şekilde, Başkan Erdoğan'dan, daha doğrusu iktidardan millî eğitimi ihya etmesini talep ediyorsanız, üşenmeyecek, ‘nasıl?’ sorusuna siz de kafa yoracaksınız. Eğitim sistemleri, boşlukta oluşmazlar çünkü. Eğitim; toplumu meydana

getiren resmî, gayriresmî tüm kurum ve kuruluşların bilgi ve hassasiyetleri doğrultusunda ve seferberlik boyutlarında ortak gayretin ürünüdür. Kenara çekilip, hataları sayıp dökmekle yetinmeyecek, katkıda bulunacaksınız.”

“En büyük hata yabancı dille eğitim vermek”

Atlı, 13 yıl önce meslek yüksekokulu ile başlayan, geçen yıl Kapadokya Üniversitesine evrilen sürecin temel nedeninin eğitim ve liyakat sorunlarına çare arama çabası olduğunu vurgulayarak şunları söyledi:

“Bakan, bizim meselemiz hiçbir zaman Türkiye'nin iki yüz bilmem kaçınıcı üniversitesi olmak değildi. Bizim meselemiz, yüzyılların ihmaliyle yüzleşmek, daha doğrusu yüzleşmeye katkıda bulunmaktır. Yanlış olduğunu düşündüğümüz uygulamaları doğrultmak, eksikleri telafi etmektir. Albert Einstein'ın, ‘Sorunlarımızı onları yaratan düşünce tarzımızı kullanarak çözemeyiz.’ vecizesi doğrultusunda yanlışta ısrar etmemeyi şiar edindik.

Alev Alatlı

Bakın, öğrenciye bilmediği bir konuyu, bilmediği bir dille öğretmeye kalkmak, eğitimde yapılabilecek yanlışların en büyüğüdür. Çünkü kavram karmaşasına neden olur. Ezbere zorlar. Yaratıcı düşünceyi sakatlar. Bu bakımdan öğretim dili, mutlaka Türkçe olmalıdır. Buna karşın, yabancı dil de zihni, yeni yaklaşımlara açar, hayal gücünü zenginleştirir. Öyleyse, yabancı dil yasaksavar gibi değil, hak ettiği ciddiyetle, sular seller gibi ama mutlaka ve ayrıca öğretilmelidir. ‘Ayrıca’ sözcüğünün

altını çiziyorum, çünkü yabancı dil öğretimi kendi içinde bir disiplindir. Kendi yöntemleri, kendi müfredatı, kendi uygulamaları vardır. Başlı başına bir öğretim dalı olarak ciddiyetle ele almazsanız, dört yılın sonunda ne aslı konularda ne de yabancı dilde yeterli mezun veremezsiniz. Eğitimde yapılabilecek en büyük yanlışlardan biri, dil ve düşünce arasındaki bağı iskalamaktır. Filolojiyi; üniversitenin kalbine yerleştirmeyiz, en mühimi Türkçeye sahip çıkmazsanız, öğrenciyi, mütevelli heyet üyemiz Süleyman Seyfi Ögün hocanın ifadeleriyle, ‘emanet dillerin papağanı olmaktan’ kurtaramazsınız. Yaratıcı düşünce, ana dilden türer.”

ÇİZGİ

Ahmet Altay

ahmetaltay.com.tr

Türk eğitim düzeninin temel sorunları

ÖMER TÜRKER *

Türkiye'de eğitim meselesi, yaklaşık iki yüzyıldır en çetin sorunlardan biri olarak ülkenin gündemini işgal etti ve hâlâ da edeceğe benziyor. Bunca çabaya rağmen eğitimin bir türlü rayına oturmasının gerisinde öyle görünüyor ki sorunun ne olduğuna ilişkin tespitlerin, kendisinin ciddi sorunlarla malul olması bulunuyor. Bu sebeple çözüme yönelik adımların basiretli atılabilmesi için aşağıda soruna ilişkin ana noktaları tespit etmeye çalışacağım.

Birincisi: Türkiye'de eğitim sorunu, evvelemlerde millî bir sorun olarak ele alınagelmıştır. Oysa meseleyi millî bir sorun olarak algıladığımız sürece sorunun boyutlarını gözden kaçıracamız. Kuşkusuz meselenin Türkiye ölçeğiyle sınırlı kalan boyutları vardır ve olmalıdır. Fakat on sekizinci yüzyıldan itibaren İslam dünyasının bir bütün olarak Batı'yla karşılaşma tecrübesinin doğurduğu ortak bir sorunlar yığınıyla karşı karşıyayız: Klasik dinî ve akli bilimler geleneği; hayatı açıklama, insan zihnini inşa etme ve sorunların çözümüne kaynaklık etme vasfını kaybetti. Bu durum, Batı bilimler geleneğinin hâkimiyetinden önce dünyanın düşünen zihnî işlevini gören İslam dünyasının tamamını kuşatan ortak bir olgudur ve bu olgunun ıskalanması, sorunun boyutlarını da gözden kaçırmaya sebep olur.

İkincisi: Tanzimat'tan bu yana türlü yolların denendiği eğitimi ıslah çalışmaları, bir sorunu ısrarla görmezden geldi. Bu sorun, en yalın ifadesiyle geçmişle hesaplaşma sorunudur. Müslüman dünyanın son büyük kalesinin sahibi

olarak Türkiye Müslümanlarının böylesi bir sorunu görmezden gelmeyi tercih etmesi akıllara şaşkınlık verecek boyuttadır. Dünyadaki yeniliklere ayak uydurma, toplumsal düzeni yeni dünyanın gerek ve beklentilerini dikkate alarak inşa etme çabasının haklı gerekçelere dayandığını izaha gerek yok. Fakat Türk maarifi, geçmişle hesaplaşma zahmetine katlanmadan müesses yapıları dönüştürme yolunu tercih etti. Maalesef bunun sonuçları, müesses yapıları dönüştüren Osmanlı ve Cumhuriyet idareci ve aydınlarının akıllarına dahi gelmeyecek şekilde fecaat oldu. Aslına bakılırsa bu durumun iki önemli sonucu olduğu söylenebilir. Birincisi, çağdaş bilgiler kümesi ve bilimler yığınıyla karşılaşan öğrencilerin, köksüzlüğün verdiği bir bölüğe duçar olmasıdır. Birincinin sonucu olan ikincisi ise bilgi ile idrak arasındaki makasın idrak aleyhine açılmasıdır. Türk eğitim sistemi; uzunca bir süredir bilgilenen ama yorumlama, kendine mal etme, yeniden üretme ve özgün düşünce geliştirme becerisine sahip olmayan nesiller yetiştirmeyi hedeflemiş görünmektedir.

Kendi klasiklerinden haberdar olmayan hatta geçmişini küçümsediği için haberdar olma arzusunu dahi kaybetmiş nesiller, ülkenin içinde bulunduğu siyasi, iktisadi ve ahlaki vaziyet nedeniyle dünyayı yeniden inşa eden bilimler manzumesini de tevarüs etmeyi henüz başaramadı. Bu ise tam anlamıyla bilgide bütünlüğün ve eleştirel düşüncenin yitirilmesine sebep olmuştur.

Üçüncüsü: Bu ülkede var olmak, kaçınılmaz olarak İslam medeniyetinin bir devamı olmayı zorunlu kılmasına rağmen geçmişle irtibatın varoluşsal

bir mesele olarak değil, dindarlık meselesi olarak algılanmasıdır. Hâlbuki geçmişin, dinî ilkeler esas alınarak inşa edilmiş olması ile kendini anlama gayretinin bir parçası olarak geçmiş anlama çabası tamamen başka şeylerdir. Bırakın kendini idrak çabasının bir parçası olarak geçmiş anlamaya çalışmayı, dindarlaşmak için geçmiş anlamaya çalışmak bile dindarlığı doğurmayabilir. Bu sorun, Türkiye'nin eğitim düzenindeki zafiyetle birleşince daha da vahimleşmektedir. Çünkü hem dindarlık kavramının içini boşaltmakta hem de tarihin belirli bir kesitinde var olmanın anlamını buharlaştırmaktadır.

Dördüncüsü: Eğitim düzeni, geniş anlamıyla hayatı açıklayarak inşa etmeyi amaçlar. Türkiye'deki eğitim sisteminin en ciddi sorunlarından biri, açıklamayı ihmal ederek inşa etmeyi amaçlamasıdır. Bu, bir tür maksadını aşan bir insan mühendisliğidir ve esas itibarıyla bilgi ile hayat arasındaki irtibat zafiyetinden kaynaklanır. İster teorik ister pratik

olsun neyi açıkladığı, hangi sorunu çözdüğü, nasıl elde edildiği ve ne gibi kusurları barındırdığı hakkında açık seçik bir fikre ulaşamadığımız hiçbir bilgi, bizde hakiki anlamıyla bir idrak oluşturmaz. Son otuz yıldır iyiden iyiye sınavlara kilitlenmiş bir ortaöğretim ve niceliğe abanan bir yükseköğretim, Türk eğitim hayatına hâkim oldu. Bu hâliyle eğitim sisteminin, bilimsel merakı baskıladığı ve bilginin duyarsızlığına mahkûm ettiği herkesin malumu hâline geldi.

Sorunları çoğaltmak veya ayrıntılandırmak mümkün... Fakat sadece sayılan maddeler

dahi, Türk eğitim düzeninde (i) geçmişle barışma ve hesaplaşma, (ii) müesses yapılarda verilen bilgi hacmi ile idrak gücü arasındaki mesafenin muhasebesinin yapılması (iii) eğitim kurumlarının, herhangi bir alanda insanlığın sahip olduğu bilgi birikimini temsil edip etmediğinin sınanması ve (iv) eğitimin hedeflerine ilişkin tanımlar ve uygulamalar arasındaki uyumun sağlanması gerektiğini açıkça göstermektedir.

* Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Felsefesi Ana Bilim Dalı.

AÇIK MEDENİYET GAZETESİ

YIL: 2 SAYI: 17 EYLÜL 2019 FİYATI 5 TL ISSN 2602-2699

açık medeniyet

Fikri Bağımsızlık | Intellectual Independence | الاستقلال الفكري
Açık Medeniyet Gazetesi, İbn Haldun Üniversitesinin aylık yayınıdır.

İBN HALDUN ÜNİVERSİTESİ
ADINA İMTİYAZ SAHİBİ
Prof. Dr. Recep Şentürk

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Hakkı Öcal

YAYIN KOORDİNATÖRÜ VE
SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Muhammed Akaydın

YAYIN KURULU
Recep Şentürk
Fahrettin Altun
Faruk Yalçın
Hakkı Öcal
Halil Berktaş
H. Hümeysra Şahin
İsmail Erkam Tüzgen
Muhammed Akaydın
Talha Köse

EDİTÖRLER
Gökhan Gökçe
Ahmed Yusuf
Muhammed Furkan Alpat

YARDIMCI EDİTÖR
Hilal Purde

FOTOĞRAF EDİTÖRÜ
Tevhid Yeni

KREATİF DİREKTÖR
Ali Vefa
REKLAM
Hilal Ajans
0539 599 69 20

TASARIM
Design Monsters
Ahmet Altay

DAĞITIM
Turkuvaaz Dağıtım
Pazarlama AŞ
0216 585 90 00

acikmedeniyet
@acikmedeniyet
acikmedeniyet

www.acikmedeniyet.com

İBN HALDUN
ÜNİVERSİTESİ

İletişim: İbn Haldun Üniversitesi, Ulubatlı Hasan Cad. No: 2 Başakşehir 34494 İstanbul | Basın Müşavirliği: 0531 618 16 23 acikmedeniyet@ihu.edu.tr
Basım: Kültür Sanat Basımevi, Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi ZB-11 Topkapı, İstanbul Telefon: 0212 674 00 21-29-46 Faks: 0212 674 00 61 www.kulturbasim.com
Yayımlanan tüm yazı, haber ve fotoğrafların her türlü telif hakkı İbn Haldun Üniversitesine aittir. İzin alınıp kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir. Yayımlanan yazıların dil, bilimsel içerik ve hukuki sorumluluğu yazarlarına aittir.

Sokrates'ten İbn Sina'ya eğitim bilimlerinin kısa tarihi

Eğitim, disiplinler arası bir bilimdir. Eğitimin tarihi ise, eğitim-öğretimin söz konusu olduğu en eski devirlere kadar götürülebilir. Yalnız bu iki özellik dikkate alındığında eğitim biliminin tarihsel gelişimini yazmak kolay değil.

Eğitim tarihinin insanlık tarihi kadar eskiye uzandığı çok açık. Çünkü insan, en azından yaşamı için, eğitime en çok gereksinimi olan bir varlık olarak kabul edilir.

Eğitim tarihini ilk çağlara ve antik döneme kadar uzatmak mümkün. Bu "ilk çağlar", yazının icadı ile İsa'nın doğumunu izleyen 4 ve 5. yüzyıl arasını kapsıyor. Bu dönemde eğitim, düşünsel bir problem olarak görülmeye başlandı. Çünkü bu dönemde eğitim, önemli bir tartışma konusu olarak ele alındı ve incelendi. Birçok düşünür, eğitimin ne olduğu ve nasıl yapılması gerektiği konusunda önemli fikirler ileri sürdü.

Antik Yunanda eğitim: Sokrates, Platon ve Aristoteles

Antik Yunan denildiğinde, eğitim tarihi açısından Sparta ve Atina site devletlerini öne çıkarmak gerekli. Sparta ve Atina sitelerinin eğitim sistemleri, iki ana model olarak ortaya çıkmış. Fakat Atina, eğitim sistemi egemen bir duruma geçerek ön planda yer almış. Bugünkü sosyal düzenle karşılaştırılacak olunursa, Sparta'da sosyal bir eğitim düzeni, Atina'da ise liberal bir eğitim düzeni mevcuttu.

MÖ 5. yüzyıldan önce Atina'da; tarih, coğrafya, tabiat bilimleri gibi konuları bilip öğreten öğretmenler ortaya çıkmaya başladı. Onlar; felsefi, siyasî, ahlaki sorunlar üzerinde tartışmalar yapıyordu. Sofist olarak adlandırılan bu kişiler, adeta o devrin canlı ansiklopedileri ve gezici öğretmenleriydi. İşte o dönemde başta Sokrates olmak üzere, bugünün felsefi hayatına yön veren âlimler ortaya çıkmaya başladı.

Hiçbir okul açmayan Sokrates, belli başlı konular üzerinde tartışmalar yapmak suretiyle ölümüne kadar öğretim çalışmalarını sürdürdü. Sokrates'in öğrencileri arasında her sınıftan insanlara rastlanırdı. Örneğin Platon gibi yüksek aristokraziye mensup bir gencin yanında Antisthenes gibi bir köle de bulunuyordu. Sofistlerin oportünist materyalizmine ve relatif ahlakına karşı çıkan Sokrates, tüm insanlığı yönlendiren evrensel ilkeler olduğuna inandığı güzellik, adalet ve doğruluk ilkelerini ortaya koymaya çalışmıştır. Ona göre doğru, iyi, güzel gibi ahlaksal formlar, dünyanın her tarafında aynı genel geçerliğe sahiptir. Sokrates'in felsefesi, insanların ahlaksal açıdan mükemmel bir yaşam şekli seçmeleri gerektiğini ileri süren, sade, anlaşılır bir etiği kapsar.

Sokrates'in öğrencisi olan Platon ise, ünlü okulu "Akademia"yı kurar. Bu akademi, bir düşünce etrafında ortaklaşa çalışan kişilerin meydana getirdiği kapalı bir bilim cemiyeti idi. Kurduğu akademisinin kapısında, "Geometri bilmeyen buraya giremez." cümlesi yazılıydı. Onun eğitim anlayışı; "Devlet", "Nomoi" ve "7. Mektup" adlı üç eserinde bulunabilir. Kabaca vurgulamak gerekirse, Platon'un felsefesine göre eğitim; ruhu iyiye çevirme ve bunun için en kolay, doğru ve şaşmaz yolu bulma sanatıdır. Çünkü o, hiç kimsenin isteyerek kötü olmadığını, yanlış bedensel alışkanlık ve yanlış yetiştirme sonucu kötü olduğunu düşünür. Platon; özellikle aritmetik ve geometri dersleri üzerinde önemle durur, çünkü ona göre bu dersler, gelecekte felsefe eğitimi verebilmek için şarttır. Platon, buna rağmen fizik ve tabiat ile ilgili derslerden bahsetmez. Bunun nedeni ise ona göre eşyanın dış görünüşünün aldatıcı ve bunlarla uğraşmanın gereksiz olmasıdır.

Antik Yunan'da eğitimden bahsederken, Aristoteles'e de değinmek gerekli... Aristo, 17 yaşındayken Platon'un Akademisine girdi ve 20 yıl boyunca onun derslerine katıldı. Aristo, eğitimle ilgili görüşlerini "Nikamakhos'a", "Etik" ve "Politika" adlı yapıtlarında ortaya koyar. Ona

göre eğitim; hem toplum hem de kişi için ele alınmalıdır, ancak topluma ağırlık verilmelidir. Yalnız ve ancak hür vatandaşlar yani akıl yönü baskın olanlar eğitilmeli; zanaatkâr, tüccar ve köleler eğitilmemelidir. Aristo'ya göre öğretimin amacı, çocukları yararlı ve ileri görüşlü yurttaş yapmaktır. Fikir ve zihin eğitimi öğretile; ahlak eğitimi ise alışkanlıkla sağlamak gerekir.

Orta Çağ'da eğitim

Orta Çağ, MS 476'da Roma İmparatorluğunun yıkılışı ile başladı ve Rönesans'ın başlangıcı kabul edilen 1500'lü yıllara kadar sürdü. Bu zaman dilimi, aynı zamanda dünyaya egemen olan İslam ve Hristiyanlığın gelişimine rastlar. Dolayısı ile bu bin yıllık süredeki eğitim ve düşünce hareketleri de İslam ve Hristiyanlığın etkisi altında kaldı.

Orta Çağ'ın en popüler okulları, kilisenin yönetimindeki manastır okullarıdır. Bu okullarda yüksek bir teoloji öğrenimi görebilmek için Latince bilgisi önemli idi. Latincenin yanında antik dönemden kalma, Trivium denilen gramer, diyalektik retorik ve Quadrium denilen aritmetik, geometri, müzik ve astronomiyi kapsayan ve "yediserbest sanat" denilen bilgilerine de sahip olmak gerekiyordu.

Orta Çağ'ın başlangıcından itibaren hâkim olan klerikal eğitim yanında ilk defa 11 ve 12. yüzyıllarda şövalye eğitimi ile yeni bir dünyevî eğitim modeli kendini göstermeye başlar. Şövalye eğitiminin amacı, tanrıya hizmet, efendiye hizmet ve kadına hizmet ilkeleriyle açıklanabilen bazı erdemlere sahip cesur insanlar yetiştirmektir.

Orta Çağ'da meslek korporasyonlarında, şehir okullarında ve üniversitelerde eğitim yapılmakta idi. Üniversiteler; Orta Çağ'ın ikinci yarısında yani 13 ve 14. yüzyıllarda ortaya çıkan ve günümüze kadar gelen en önemli eğitim kurumlarıdır. Üniversitelerin pek çoğu, eski kilise okullarından, belirli bilim

dallarına ağırlık vererek tek tek fakülteler şeklinde kurulmaya başlamıştır. Bu kurumlar zamanla en prestijli okullar hâline gelmiş, özel yasalara ve özel mahkemelere sahip olmuşlardır. Bologna, Paris, Cambridge, Oxford, Prag, Viyana ve Heidelberg üniversiteleri ilk kurulanlar arasında yer alır.

Orta Çağ'ın en sık kullanılan öğretim yöntemi takrir ve tartışma idi. Magister, bir dinî metin kitabını okur ve standart yorumlar yapardı. Bu metin kitabı, teoloji için İncil ya da Aristo'dan alıntılar içeren bir metin olabilirdi. Ayrıca her 15 günde bir öğretmenler ile öğrenciler tarafından ortaklaşa tartışmalar düzenlenirdi. Bu sistem öğretmenler ile öğrenciler arasındaki ilişkinin gelişmesine yardımcı oluyordu.

Farabi'den İbn Haldun'a...

Aynı zamanlarda İslam dünyasında ise birçok âlim, antik çağ filozoflarının Arapçaya çevrilen eserlerini yorumlamış ve bunların üzerlerine birçok telif eserler vermişlerdir. Farabi, Biruni, İbn Sina, İbn Rüşd, İbn Haldun, Gazzâlî... Eğitimci ve mütefekkirlerden ilk akla gelenlerdir.

İslam dininin ortaya çıkışıyla birlikte başta Arap toplumları olmak üzere bölge toplumlarında hızlı bir uyanma başlamıştır. Bunda, İslam'ın bilim karşısındaki pozitif yaklaşımı ve çeşitli eğitim kurumlarının kısa sürede yaygınlaşması etkili olmuştur. İslam dini kısa sürede, Arap Yarımadasından Asya içlerine ve Afrika kıtası üzerinden Avrupa'nın İspanya topraklarına kadar iki koldan yayılmış ve buralarda yeni bir kültür ve medeniyetin gelişmesine zemin hazırlamıştır.

12. yüzyılda yaşayan bilim adamı Adelard'ın, çeşitli İslam ülkelerinde öğrenim görüp ülkesi İngiltere'ye dönünce, neler öğrendiğini soranlara verdiği yanıt, İslam dininin eğitime ne kadar pozitif yaklaştığını göstermesi açısından önemlidir; *"Müslüman hocalarımdan, en emin yol olan 'akıl' yolunu izlemeyi öğrendim, çünkü duygular yanıltıcıdır. Siz ise bir otoritenin eleştirilmeden kabul edilen bir üstadın ya da bir kitabın yularını boynunuza geçirmişsiniz!"*

Farabi

Batı'da Rönesans'ın gelişmesine de etki eden İslam âlimlerinin başında Farabi geliyor. Yükseköğretimini Bağdat'ta yapmış olan Farabi, hayatının büyük bölümünü Halep'te geçirdi. Yüzen fazla eser yazan Farabi'ye, Aristo'dan sonra *"muallim-i sâni"* (ikinci öğretmen) denildi. Farabi'ye göre eğitimin amacı, mutluluğu bulmak ve bireyi topluma yararlı hâle getirmektir. Ona göre üç tür eğitimci vardır; aile reisi, aile fertlerinin; öğretmen, çocuk ve gençlerin; devlet başkanı ise milletin eğitimcisidir. Farabi, öğretim ve eğitim kavramlarını da ayırıştır. Ona göre öğretim; kuramsal erdemler oluşturmak, eğitim ise ahlaki erdemleri ve iş sanatlarını var etme yöntemidir. Farabi'ye göre öğretimde kolaydan zora gidilmeli ve bir şey tamamen öğretilmeden diğerine geçilmemelidir.

Ve İbn Sina... Döneminin felsefe, tıp, tabiyat, teoloji, matematik alanlarında tüm bilgilere vakıf olan İbn Sina'ya, Aristo ve Farabi'den sonra gelen *"üçüncü*

öğretmen" anlamında *"muallim-i salis"* denilir. İbn Sina, altı tür eğitim ve öğretimden söz eder:

■ **Zihni öğretim:** Öğretmen, genel bir konuyu nedenleriyle örnekler vererek açık bir şekilde anlatır.

■ **Sinafi öğretim:** Öğretmen, araç gereç kullanmasını öğretir.

■ **Telkini öğretim:** Öğretmen, tekrar ettirerek şiirler ve otların adlarını vs. öğretir.

■ **Tedibi öğretim:** Öğretmenin, öğüt ve nasihat yoluyla gerçekleştirdiği öğretimdir.

■ **Taklidi öğretim:** Öğretmenin, söylediklerinin aynen ve hemen benimsenmesidir.

■ **Tenbihî öğretim:** Öğretmenin, öğrenciyeye çevresinde karşılaştığı olayları, bunların nedenlerini ve etkilerini öğretmesidir.

Rönesans ve Aydınlanma dönemlerinde eğitim

Sosyal, ekonomik, siyasî ve bilimsel gelişmelerin hızlı olduğu bu geniş dönemde, eğitim bilimine yönelik birçok akımın ortaya çıktığı görülür. Bu dönem; hümanizm, reform ve aydınlanma akımları çerçevesinde incelemek mümkün.

Hümanizm, Rönesans'tan ayrı düşünülmemeyen bir düşünce akımı olarak kabul edilir. Hümanizm akımı ile eğitimin merkezine tanrı ya da kilisenin yerine insan geçer. Böylece Rönesans'ın bireyciliği, eğitim alanında da yankısını bulur. Bu dönemde geleneksel eğitim stili yerine bireycilikten güç alan yeni bir liberal eğitim üslubu benimsenmiştir. Erasmus, Montaigne, Ratke ve Comenius bu dönemin ilk akla gelen isimleri... Hümanist eğitim yöntemleri, Avrupa ülkelerinde başlangıçta

önemli farklılıklar gösterir. İtalyan Rönesans'ı milliyetçi bir özellik taşıırken, halk eğitimi üzerinde hiç durulmaz. Almanya'da ise hümanizm kısa sürede bilimsel bir akım şeklini aldı ve üniversite ile okullara girmeye başladı. Fransız kültürü ise Rönesans'la kendi temel karakterini korumakla birlikte, estetikçi ve aristokrat bir çeşni kazandı.

Rönesans ile kilisenin otoritesi sarsılınca dinde bir reform hareketi başladı. Martin Luther ile sembolize edilen bu dönemde eğitime bakış da değişti. Reform döneminin eğitim ideali, temelde yeni bir din ve yeni bir kiliseye bağlı eğitimdir. Bunun için aristokratik bir seçkinler eğitimi değil, yeni bir halk eğitimi esas alındı. Luther, bu eğitimin amacını tanrıya yönelme ve dünyalık tutkularından kurtulma olarak görür. Bu eğitimde, cezaya yer veren sıkı disiplin önemli bir yer tutar. Luther, erkek ve kız çocukların aynı tarzda yetiştirilmesini ve devletin okumayı ve yazmayı herkes için zorunlu hâle getirmesini savundu.

Reform hareketi ile kaybettiği imtiyazlarını geri almak isteyen Katolik kilisesi ise bir karşı reform hareketi başlattı. Protestanlığa karşı savaşta kilisenin en büyük gücü Cizvit okulları oldu. Bu okullara *"kolej"* adı verildi. Çok iyi donatılmış ve öğrenimin parasız olduğu kolejler, iki ana kademe üzerine kuruldu. Beşer yıllık alt ve üst kademeyi bitirenler, yüksek teoloji öğrenimine geçirildi.

Ibn-i Sina

16. yüzyılın ikinci yarısından itibaren hümanizmin dünyevî görüşleri arka plana atılıp, 17. yüzyılda din çağı yeniden başladı. Ancak bu yüzyıl, aynı zamanda bu özelliklere tepki olarak düşüncenin özgürlüğe kavuşturulmaya çalışıldığı bir devir oldu. Bu devirde insanların peşin hükümlerden kurtarılmasına çalışılmakta, her şey eleştirilmekte ve akıl ön plana çıkarılmaktaydı. Din, ahlak, hukuk ve devletle ilgili her şey, akıl yolu ile kavranabilecek bir bütün içerisinde sistemli olarak

yerleştirilmeye çalışıldı. Matematik ve tabiat bilimleri, bilimsel bir metod örneği olarak büyük önem kazandı. Yeni çağın ilk büyük sistemleri olan rasyonalizm ve ampirizm, 17. yüzyılda ortaya çıkmaya başladı. Bu iki akımın görüş açıları farklı olsa da, ikisi de bilginin yeni yollarını yaratmak ve bulmak istiyordu. Wolfgang Ratke, John Locke ve Çek pedagog Comenius, bu dönemde eğitim ve öğretimin planlanmış biçimde uygulanması gerektiği görüşünü ortaya attılar. Geleneksel eğitimin amacı kadar, yapıma biçimi de önem kazandı.

Bu hızlı dönüşüm, 18. yüzyıldan 20. yüzyıla kadar geçen sürenin aydınlanma dönemi olarak adlandırılmasına neden oldu. Bu dönemin ilk eğitimcileri, akılcı düşünceye bağlı olan J. J. Rousseau, H. Pestalozzi ve I. Kant'tı... 19. yüzyılda ortaya çıkan eğitimcilerin kişisel düşüncelerinden ziyade psikolojinin verilerinden yararlanma yoluna gidildi. Bu yüzyılda birbirinden tamamen farklı

eğitim yaklaşımlarından çok, dengeli bir eğitim görüşüne yer verildi. J. F. Herbart, F. Froebel ve H. Spencer gibi eğitimciler öne çıktı.

18. yüzyılın sonu ve 19. yüzyılın başında ortaya çıkan başlıca eğitim akımları; ulusçu eğitim, estetik eğitim, devletçi eğitim, çok yönlü kişilik eğitimi, özgürlükçü eğitim, sosyalist eğitim, pozitivist eğitim ve irrasyonel eğitim olarak sıralanabilir.

Ancak 20. yüzyılda eğitim akımları genel bir karakteristiğe büründü. Bu yüzyılın popüler olan eğitim akımları ise; sanat eğitimi akımı, çocuktan hareket akımı, kır eğitim yurdu eğitimi akımı, iş eğitimi akımı ve kolektif eğitim akımı olarak sıralanıyor.

20. yüzyılın en önemli eğitimcileri J. Dewey, G. Kerschensteiner, M. Montessori, O. Decroly gibi düşünürlerdir. Çağdaş eğitim biliminin gelişmesinde son iki yüzyıl büyük önem taşıyor. Bu dönemde ortaya çıkan eğitime yönelik teori ve pratikler, eğitim biliminin gelişmesine doğrudan katkı sağladı.

John Locke

Murat Beyin biriyle bir gün

ALPASLAN DURMUŞ *

Murat Bey, Pazar gününü dostlarıyla beraber piknik yaparak geçirmişti. Piknik sayesinde uzunca süredir göremediği dostlarıyla buluşmuştu. Fırsat kaçır mı? Eski dostlar bol bol eski günleri anmışlar, yiyip içmişler, sohbet etmişler, şarkılar söylemişler, bol bol eğlenmişlerdi.

Murat Bey, çok geç bir vakitte eve döndüğünde eşi ve çocukları uyumuşlardı bile. O da hemen yattı. Çünkü ertesi gün Pazartesi'ydi; Pazar gününün ertesi yani haftanın ilk iş günü.

Sabahleyin saatin zili çalar çalmaz gözlerini açtı Murat Bey. Kendini çok yorgun hissediyordu. Saate baktı, mesainin başlamasına daha bir saatten fazla vakit vardı. İş yeri en fazla yarım saatlik mesafedeydi. "On dakika daha kestirmek hiçbir şey kaybettirmez, hemen uyanıp bir de dış aldım mı dipdiri olurum." diye düşündü. Sadece on dakikalığına gözlerini tekrar kapattı.

Merdivenlerden inen çocukların gürültüleri üzerine uyandı. Saate bakınca mesainin başlamasına sadece yarım saat kaldığını gördü. Yataktan hızla doğruldu, elini yüzünü seri bir şekilde yıkayıp eline ilk geçen kıyafeti giyiverdi. Gece yatağa kendini attığında üzerinde olan kotunu değiştirmeye gerek duymadan yola koyuldu.

Durağa vardığında her zaman işe gitmek için bindiği dolmuşun kalkmak üzere olduğunu gördü, koştı, hareket hâlindeki minibüse atladı, zar zor sığıştı. Tam rahat bir nefes almıştı ki cep telefonu çalmaya başladı. Tıkış tıkış olan dolmuşta telefonunu cebinden bin bir zorlukla çıkarıp kendisine dünle ilgili sorular soran bir arkadaşını kısaca cevapladı. Bu arada herkesin bakışlarını üzerinde hissediyordu. Neyse ki trafik hiç de Pazartesi trafiği değildi, rahat akıyordu. Doğrusu şanslı yaver gitmiş, sadece beş dakikalık bir gecikmeyle iş yerine varmıştı.

İçeri girerken kapıdaki güvenlik görevlisinin güleç bir edayla verdiği selamı duymadı bile. Koridorda karşılaştığı birkaç iş arkadaşının selamını ise somurtkan bir şekilde aldı. Odasına girer girmez bir müşterisinin onu beklemekte olduğunu görünce randevulaştıkları

aklına geliverdi. Özür dileyerek hemen yerine oturdu.

Müşterisinin aksiliği de üzerindeydi: "Bu üçüncü oluyor Murat Bey, üç kezdir geç kalyorsunuz. En az bugün geç kaldınız, Allah'a şükür!" dedi.

Canı sıkıldı Murat Beyin. "Sadece beş dakika oldu, yine de çok özür diliyorum!" dedi. Bu arada burnunun direğini sızlatan bir ter kokusu hissetti. Bunun kendisinden geldiğini fark edince geriye çekilerek müşterisiyle arasındaki mesafeyi biraz daha açmaya çalıştı. Konuyu görüşüp karara bağladılar. Ancak müşteri kapıdan çıkarken, "İnşallah siparişlerimiz de randevunuz gibi olmaz." dedi.

İsteksizce bir gülümsemeyle, "Aynı hatayı tekrar yapmayacağımdan emin olun, siparişleriniz bugün akşama kadar mutlaka elinizde olacak." dedi Murat Bey.

Müşteri gittikten sonra mutfağa koştu. Hemen bir şeyler atıştırmak istiyordu. Kahvaltısını mutfağa girip çıkan iş arkadaşları bölüp durdu. Her gelen, hafta sonunun nasıl geçtiğini soruyor; o da iki lokma arasında telaşlı bir şekilde cevap yetiştirmeye çalışıyordu. Ama verdiği cevabı dinlemeyen arkadaşları da oluyordu. Onlara da içinden kızmadan duramadı: "Be mübarek, madem cevabı dinlemeyecektin, ne diye sordun?"

Bu arada birkaç arkadaşının laf atmalarına da karşılık vermekten geri kalmadı. Hatta bir arkadaşına, "Geçen akşam yanındaki bayan, yenge adayımızdı galiba; bizi ne zaman tanıştracaksınız?" dedi. Ancak arkadaşının sert bakışı, dediğine diyeceğine pişman ettirdi. Ama arkadaşı çıkınca baş başa kaldığı diğer arkadaşına kaşını gözünü katarak, "Ne oldu? Niye kızdı ki?" diye gülerek sordu. O da sadece gülmekle yetindi. Alelacele mutfaktan çıkarak toplantı salonuna geçtiler beraberce.

"konu üzerindeki görüşlerini" demek daha doğru olur. Konuşulanlar konusunda fikri yok değildi ama nasıl ifade edeceğini bilemediğinden ve biraz da çekindiğinden susmayı tercih etti.

Toplantı bitince hemen odasına geçti. Geçen haftadan kalan notlarını gözden geçirdi, yeni notlar ekledi. "Bir şey vardı, 'not almayı unutmayayım' dediğim ama not almamışım, neydi o?" diye zihnini yokladı fakat bir türlü hatırlayamadı. Bu arada telefon çaldı. Hayır, bu bir iş telefonu değildi. Hafta sonu beraber olduğu arkadaşlarından biri arıyordu.

Konuşması bitince tuvalete gitti. Fakat kâğıt havlu olmadığını gördü. Kâğıt havluların yerini biliyordu, aldı ve havluluğa yerleştirdi.

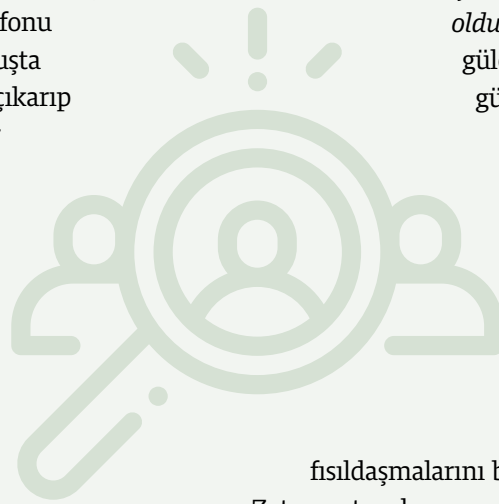
Odasına geçerken tek tek arkadaşlarını dolaştı, onlarla lafladı. Öğlenle birkaç arkadaşıyla öğle yemeğine çıktı. Arkadaşlarından birisi akşam iş çıkışı kendisiyle bir ziyarete katılıp katılmayacağını sordu. Ziyaret, kimsesiz ve bakıma muhtaç çocuklara meslek kazandırmaya yönelik bir kurum oluşturma hakkında görüş alışverişinde bulunmakla ilgiliydi. Ancak, "Memleketteki sorunları ben mi çıkardım da çözümüne ben kafa yorayım dostum." diyerek arkadaşının davetini kabul etmedi. Öğlen tatili bitiminde iş arkadaşlarıyla birlikte iş yerine geri döndü.

Odasına geçti, masasında oturdu, birkaç önemsiz telefon görüşmesi yaptı, elindeki evraklarla etrafta dolaştı, lüzumsuz kâğıtlara lüzumsuz karalamalar yaptı, çay içti, şirket içinde sigara içmek yasak olduğu için birkaç kez dışarı çıktı, akşamı zor etti. Mesainin bitişi adeta özgürlüğünün ilanıydı.

Koştura koştura ayrıldı iş yerinden; hemen eve ulaşmak, kendini yatağına atmak istiyordu. Sağını solunu doğru dürüst kollamadan yolun karşısındaki durağa geçti. Gelen ilk dolmuşta bindi, boş bulduğu bir koltuğa ilişiverdi. Dolmuş tam kalkıyordu ki bir bayan oflaya pufloya bindi. Kadın, ayakta zor duruyordu. Bir an yer vermek istedi ama kendi yorgunluğunun çividen bir yatak gibi her yerine battığını hissedip vazgeçti. Yer vermek ve vermemek arasındaki gelgitte geçen yolculuk sonunda evinin durağına vardı. Dolmuştan hızla indi. Kadıncağzın bir külçe gibi kendi kalktığı yere yığıldığını kaşla göz arasında fark etti. Kendisine bundan dolayı kızarak evine ulaştı ve hışımla kapıyı açıp içeri girdi.

Eşinin, "Hoş geldin!" deyişine, çocuklarının sınışmalarına yüz vermeden kendini kanepeye atıverdi. Tam derin bir uykuya hazırlanırken bugün hatırlamaya çalışıp da bir türlü hatırlayamadığı şey geldi aklına: *Sabahki müşterinin siparişlerini göndermeyi unuttuğu...*

***

Patronun çatık kaşları fıslılaşmalarını bitirmelerine sebep oldu. Zaten patronları normal baksa da yeterdi çoğu zaman. Karşısında kolay kolay görüşlerini dile getiremez, elleri kolları birbirine dolaşır. Yine öyle oldu ve başını önüne eğip konuşulanları dinlemeye başladı Murat Bey. "Konuşulanları" deyince aslında "patron ile birkaç kişinin karşılıklı bir

Haydi, şimdi hikâyemize aşağıdaki sorular ışığında daha yakından ve bir kez daha bakalım. Bakalım ve aslında şunu görebilecek miyiz, ona bakalım: "Gündelik hayatta sabahtan akşama günlük "rutin"leri -"döngü"leri yani- Murat Bey gibi, benzer hatlar içinde yaşamıyor muyuz her birimiz? Temel bedensel, ruhsal, duygusal, sosyal ve sair gereksinimlerimizin itmeleriyle ve çekmeleriyle hepimiz aynı günleri, belirli kalıplara oturmuş benzer günleri yaşamıyor muyuz? Günlerimiz herhangi bir Murat Bey gibi geçip gitmiyor mu? Dedelerimizin, ninelerimizin, atalarımızın günleri de doğrusu ya böyle geçmedi mi? İnsanlık tarihi bunun şahidi değil mi? Dolayısıyla dün bugün hattında dün ne yaşandıysa bugün de bunu yaşıyoruz ve büyük olasılıkla yarın da bunlar yaşanacak. "Batı cephesinde değişen bir şey yok!" diye ünlerse birisi, alacağı cevap, "Ne olabilirdi ki zaten?" olacaktır. O hâlde, "Bir İnsan"ın ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik yapılacakları bulmak için çok önemli bir kaynağımız olduğunu söyleyebiliriz: Tarih. Velhasıl önerim şu: İnsanın gündelik ihtiyaçlarını gidermesini sağlayacak bilgi, beceri, tutum ve davranışları kazandıracak bir eğitim içeriği, insanın tecrübesinin gözgüsü ve hazinesi olan tarihe bakarak oluşturulabilir; oluşturalım:

1. Zaman yönetimi

- Murat Beyin evine geç bir vakitte dönmesi sizce doğru mudur?
- Murat Beyin sabahleyin saatin zili ile uyanmasının ardından tekrar yatması doğru mudur? Sizce ne yapmalıydı?

c. Murat Beyin ikinci uyanışındaki hareketlerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

ç. Murat Beyin iş yerine beş dakikalık bir gecikme ile ulaşması sizce bir sorun teşkil eder mi? Geç kalmanın süresi size göre önemli midir?

d. Murat Beyin randevusuna geç kalması üzerine çevresindekilere ve müşterisine takındığı tutum ve davranışlar sizce uygun mudur?

2. Aile sorumluluğu

- Murat Beyin hafta sonu gezintisine yalnız çıkması ve evine çocuklarının uyuduğu bir vakitte gelmesinde sizce aile sorumluluğu açısından ne gibi olumsuzluklar teşkil eder?

b. İş dönüşünde Murat Beyin evine hışımla girmesini nasıl karşılıyorsunuz?

c. Murat Beyin eşine ve çocuklarına davranışlarını aile içi iletişim açısından nasıl değerlendiriyorsunuz?

3. Öz bakım ve kişisel sağlık

- Murat Beyin piknik dönüşü hemen yatağa girip uyumasında öz bakım ve kişisel sağlık açısından ne gibi olumsuzluklar görüyorsunuz?

b. Metni okuduğumuzda, işe gitmek üzere evden alelacele çıkan Murat Beyin geceleyin gün boyu giyinmiş olduğu pantolonuyla yattığını ve işe de bu pantolonuyla gittiğini öğreniyoruz. Bu konuda yanlış olan bir şeyler var mı? Sizce nedir?

c. Murat Beyin hissedilebilir bir ter kokusuna sahip olmasının nedeni nedir? Müşterisiyle arasındaki mesafeyi açmaya çalışması yeterli bir önlem midir? Sizce aslında ne yapmış olmalıydı?

ç. Müşterinin gitmesinden sonra mutfağa koşturan ve bir şeyler atıştıran Murat Beyin yeme tarzının kişisel sağlığı açısından ne gibi sonuçları olabilir?

4. Trafik kurallarıyla yaşamak

- Murat Beyin işe giderken hareket hâlindeki minibüse atlayarak binmesinin ve iş dönüşü sağını solunu kollamadan yolun karşısındaki durağa geçmesinin ne gibi olumsuz sonuçları olabilir? Trafik kurallarına uymak niçin gereklidir? Uymamak ne gibi sonuçlar doğurur?

5. Toplumsal kurallara uymak

- Bir toplu ulaşım aracında cep telefonu ile konuşulmasının sizce uygun olmayan yönleri nelerdir?
- İş yerine girerken güvenlik görevlisinin ve birkaç iş arkadaşının selamını almamasının ya da somurtkan bir şekilde almasının yanlışlığı nedir? Siz böyle bir durumla karşı karşıya kalsaydınız neler hissederdiniz?

c. Murat Beyin randevulaştığı müşterisinden geç kaldığı için özür dilemesi sizce yeterli midir? Neden? Murat Bey, müşterisinin gecikme konusundaki uyarısını nasıl karşılıyor? Sizce haklı mıdır?

ç. Murat Beyin, kendisine soru soranların cevabını dinlememelerine kızması sizce doğru mudur?

d. Murat Beyin, "Geçen akşam yanındaki bayan, yenge adayımızdı galiba; bizi ne zaman tanıştracaksın?" diye sorduğu arkadaşının tepkisini nasıl karşılıyorsunuz? Murat Beyin sorusunu ve sorma tarzını uygun buluyor musunuz? Onun arkasından bir diğer arkadaşıyla konuşup gülmeleri sizce uygun mu?

e. Murat Beyin toplantı esnasında konuşulanlara katılmamasından hareketle onun toplumsal ilişkileri hakkında neler söyleyebilirsiniz?

f. Dolmuştaki bayana yer vermeyen Murat Bey, kendisini nasıl hissetmiş olabilir? Siz olsaydınız ne yapardınız? Niçin?

6. İletişim ve empati

- Murat Beye selam veren güvenlik görevlisinin yahut koridordaki iş arkadaşlarının yerinde olsaydınız neler hissederdiniz?

b. Murat Beyin, "Be mübarek, madem cevabı dinlemeyecektin, ne diye sordun?" şeklinde bir iç konuşma yapmasının sebebi nedir? Onun durumunda kalsaydınız siz neler hissederdiniz?

c. Kendisinin, "Geçen akşam yanındaki bayan, yenge adayımızdı galiba; bizi ne zaman tanıştracaksın?" dediği arkadaşının tavrı sizce doğru mu? Siz olsaydınız nasıl tavrı takınırdınız? Gerekçeleriniz neler olurdu?

ç. Murat Bey ve arkadaşının toplantıya fısıldaşarak girmeleri sizce uygun bir davranış mıdır? Düşüncelerinizin gerekçeleri nelerdir?

d. Murat Beyin toplantıda görüşlerini ifade edememesini siz nasıl karşılıyorsunuz? Onun yerinde siz olsaydınız tavrınız ne olurdu?

7. Çalışma ahlakı ve üretim

- Murat Beyin iş yerinde özel telefon görüşmesi yapmasını nasıl karşılıyorsunuz? Bu konuda dengeli ve çalışma ahlakına uygun davranış sizce nedir?

b. Tuvalette kâğıt havlu kalmadığını gören Murat Beyin, havluluğa kâğıt havlu yerleştirmesini nasıl değerlendiriyorsunuz? Sizce bu davranış uygun bir davranış mıdır? Görüşlerinizin gerekçeleri nelerdir?

c. Murat Beyin iş arkadaşlarının odalarına uğrayıp laflamasını, elindeki evraklarla etrafta dolaşmasını, kâğıtlara karalamalar yapmasını, sigara içmek için birkaç kez dışarı çıkmış olmasını iş ve çalışma ahlakı açısından nasıl değerlendiriyorsunuz?

ç. Murat Beyin müşterisinin siparişlerini göndermeyi unutması sizce çalışma ahlakı açısından ne gibi zaafaların göstergesidir? Murat Bey, bu çerçevedeki kusurlarını sizce nasıl telafi edebilir?

8. Toplumsal sorumluluk ve duyarlı vatandaşlık

- Murat Beyin kimsesiz ve bakıma muhtaç çocuklara meslek kazandırmaya yönelik bir kurum oluşturma çabasına yaklaşımını nasıl buluyorsunuz? Toplumsal sorumluluk açısından tartışınız.

b. Murat Beyin, "Memleketteki sorunları ben mi çıkardım da çözümüne ben kafa yorayım." yaklaşımını sizce uygun ve geçerli bir gerekçe midir? Niçin? Sizin görüşlerinizin gerekçeleri nelerdir?

A'dan Z'ye 2023 Eğitim Vizyonu

Türkiye'nin eğitim meselesi, 23 Ekim 2018 tarihinde Millî Eğitim Bakanı Ziya Selçuk'un yaptığı açıklamayla birlikte yeni bir boyuta taşındı. Üç yıllık kademeli bir geçişi temsil eden "2023 Eğitim Vizyonu", eğitimin iyileştirilmesi ve bu süreçte bir yol haritası olması için hazırlandı.

Vizyon belgesinde; 21. yüzyıl becerilerine sahip, yeteneklerinin farkında olan, sosyal zekâsı yüksek, akademik olarak başarılı, bilimsel bilgiyi yorumlayabilen, uygulayabilen, nitelikli bireyler yetiştirerek dünyayı takip etmenin önemine vurgu yapılıyor. Eğitim sisteminin merkezine bireysel yetenekler alınarak geliştirileceğinin ve akademik öğrenmenin yanında etkinliklerle çocukların bütüncül gelişimine hizmet edileceği belirtiliyor.

2023 Vizyonu ile neler değişecek?

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan 2023 Eğitim Vizyonu, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın katılımıyla 23 Ekim 2018'de düzenlenen toplantıyla kamuoyuna duyuruldu. 2023 Eğitim Vizyonu kapsamında ilk dikkat çeken başlıklar şöyle sıralanabilir:

- İlköğretimde teneffüsler artacak, not yerine beceri temelli değerlendirme yapılacaktır.
- Ortaöğretimde ders saatleri azalacaktır.
- Sözleşmeli öğretmenlik süresi 4 yıla indirilecek; formasyon, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından verilecektir.
- Öğretmenlik Meslek Kanunu çıkarılacaktır.
- Okul öncesi eğitim zorunlu hâle getirilecektir.

Ancak 2023 Vizyonu bununla da sınırlı değil. Millî Eğitim Bakanı Ziya Selçuk, "2023 Eğitim Vizyonu" nun tanıtımında yaptığı konuşmada, "Sevgili meslektaşlarım bana şapkadan tavşan çıkaracakmışım gibi bakmazsanız sevinirim. Bugün burada yapacağımız açıklamayla yarın Türkiye'de eğitim sistemi dünyanın en iyi eğitim sistemi olmayacak. Bugün burada yaptığımız açıklamalarla eğitim sistemimiz yarın belki birden bire çok ani bir değişim, dönüşüm yaşamayacak. Ama yarın bilimin ışığında, rehberliğinde yeni bir yol haritamız olacak ve bizim sorumluluğumuz çok daha artacak." ifadeleriyle sistemin zaman içinde değişeceğine ve işlerinin kolay olmadığını vurgu yapıyordu. Bakan Selçuk'un bu açıklamasından da anlaşılacağı üzere "2023 Eğitim Vizyonu", zamana yayılarak gerçekleştirilecek bir model.

"Dünyada artık 4. büyük kırılmaya doğru gidiliyor"

Burada vurgulanması gereken asıl önemli nokta, yeni yol haritasının sürdürülebilir olması için alt yapının çok güçlü şekilde kurulması gerekliliği... Ziya Selçuk; tanıtım toplantısında, eğitim politikalarında yol almanın önemine dikkati çekerek, son 16 yılda belirli bir nicel dönüşümün gündeme

getirildiğine ve böylelikle bir yola girildiğine işaret etti. Çok yol alındığını ama önlerinde çok daha fazla yolun bulunduğunu aktaran Selçuk, dünyada artık "4. büyük kırılma" denilen, bilgi toplumundan sonra teklik çağını ifade eden döneme doğru gidildiğini söyledi. Teklik çağının; dijital, biyolojik ve fiziksel olanın bir araya gelmesi anlamına geldiğini anlatan Selçuk, "Dünya tarihinde böyle bir şeyin hayali dahi söz konusu olmadı. Bu üçü bir araya gelecek, böyle bir çağ bizim çocuklarımızı bekliyor. Bu çağın, dönüşümün farkındayız. Ama Türkiye'nin burada çok yol alması gerekiyor." değerlendirmesinde bulundu.

Sistem aşamalı olarak hayata geçirilecek

"2023 Eğitim Vizyonu" nun açıklanmasının ardından Bakan Selçuk, 30'a yakın ili dolaşarak "Ziya Öğretmen ile Eğitim Buluşmaları" başlıklı toplantılarda yeni vizyonu anlattı. Selçuk, sürecin aşamalı olarak hayata geçirileceğini şu sözlerle aktardı:

"Eğitimde hedeflenen noktaya; acil çözümlerle değil, zaman içinde uygulanacak projelerle ulaşılabilecek. Eğitim; Türkiye'nin en büyük sorunu değil, en büyük çözümdür. Politikaların dönüşümüyle ilgili kararlar aldık ve bu kararları 3 senelik bir projeksiyon içinde yerine getiriyoruz. Eğitim alanında Türkiye'nin büyük bir birikimi var. Bununla birlikte eğitimde mutfakta dönüşümü sağlamak zorundayız. Bunu da öğretmenler eliyle gerçekleştireceğiz. Çocukların hukuku bizim için çok önemli. Sınav odaklı değil, çocuğun; duygu, düşünce ve hareket olarak bütünsel olgunlaşmasını sağlayacak bir sisteme aşama aşama geçeceğiz."

Evrensel olarak eğitim sistemi

Birçok eğitim bilimciye göre eğitim öğretim sistemi sadece akademik bilgidir değil; uygulamalı, etkilikli, interaktif, analitik düşünmeyi, eleştirebilmeyi öğreten, merkezinde insan olan birçok bileşenden oluşmalı. Bu çerçevede "bütüncül gelişim", bireylerin birey olmasını sağlayan tüm bileşenlerin aynı anda gelişmesini temsil eder. Eğitim; doğduğu andan itibaren öğrenmeye başlayan ve hayat örüntülerini öğrendikleriyle şekillendiren insanın, birey olma yönündeki adımların tamamının gelişmesini sağlamalı. Bu anlamda "bütüncül gelişim", biyolojik, fiziksel, zihinsel, sosyal, bireysel ve akademik alanların tümünün birlikte olmasını gerektirir. Ayrıca disiplinler arası etkileşimle çalışabilen, dijital okuryazarlık ve iletişim becerilerinin yüksek olduğu bireyler yetiştirmek için çalışılmalıdır. Eğitim sisteminin en önemli amacı ise tüm bunları bilimsel bilgidir uzaklaşmadan yapmasıdır.

"2023 Eğitim Vizyonu" belgesi, işte tüm bu bileşenleri aşama aşama yerine getirmek için hazırlanmış bir belge. Buna rağmen tartışmalara yol açan vizyon belgesinde yer alanları şöyle sıralamak mümkün:

- Çocukların ilgi, yetenek ve mizaçlarına yönelik gelişimleri için tüm okullarda "Tasarım-Beceri Atölyeleri" kurulacaktır.
- Temel becerilere ilişkin zorunlu derslerin korunması şartıyla, zorunlu ders saat ve çeşitleri azaltılarak, derinleşmeye, kişiselleştirmeye ve uygulamaya zaman ayrılacaktır.
- Müfredatlar; tüm kademelerde bütüncül, yetenek kümeleriyle ilişkilendirilmiş, esnek ve

modüler yapılar olarak yapılandırılacaktır.

- Çocukların öğrenmesiyle ilgili tüm aktörlerin okulu iyileştirme çalışmalarında yer aldığı "Okul Gelişim Modeli" kurulacaktır.
- Ülke genelinde yönetim ve öğrenme etkinliklerinin izlenmesi,

değerlendirilmesi ve geliştirilmesi için okul bazında veriye dayalı planlama ve yönetim sistemine geçilecek. Buna göre; öğrenmenin geliştirilmesine ilişkin karar alma süreçlerinde kullanılacak "Öğrenme Analitiği Platformu" yapılandırılacak. Öğretmen, aile, okul yöneticisi ve eğitim yöneticisi tarafından kullanılan veri tabanları sadeleştirilerek bütünleştirilecek. Veriye dayalı yönetim; öğretmenlerin, okul ve eğitim yöneticilerinin üzerindeki bürokratik iş yükü azaltılacak.

- Bilişimle; üretim becerileri kazandırmaya yönelik, öğrencilerle kodlama ve 3D tasarım etkinlikleri yürütülecek.
- Ortaöğretimde çocuklara sertifikaya dayalı bilişim ve iş dünyasına ilişkin yeterlilikler kazandırılacak.

Bakanlığın tüm kararları veriye dayalı hâle gelecek

- Bakanlığın; MEBBİS, E-Okul, EBA, MEIS, DYS, E-Rehberlik, E-Yaygın, Açık Öğretim sistemleri, E-Personel, E-Kayıt, Kitap Seçim, Norm İşlemleri, Bedensel Engelli Envanteri, E-mezun, Merkezî Sınav Sonuçları gibi mevcut sistemlerinden gelen veriler kolay erişilebilir bir "Eğitsel Veri Ambarı"nda bütünleştirilecek.
- Eğitsel Veri Ambarı üzerinde çalışacak, öğrencilerin akademik verileriyle birlikte ilgi, yetenek ve mizacına yönelik verilerinin de birlikte değerlendirildiği "Öğrenme Analitiği Platformu" kurulacak.
- Güvenilir bir işleyişle bütüncül veriler üzerinde çalışılabilmesi için Bakanlık bünyesinde yetkin bir "Veri Denetimi Birimi" kurulacak.
- Öğrenim ve öğretimi daha iyi anlamak, etkili geri bildirim sağlamak, performans hedeflemesine dayalı bir eğitim ve öğrenme sürecini hayata geçirmek için öğrenme analitiği araçları geliştirilecek.
- Üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları tarafından yapılan bilimsel çalışmaları derlemek ve bunlardan sonuçlar/raporlar çıkarmak için bir birim oluşturulacak.

Okul bazında veriye dayalı yönetime geçilecek

- Bakanlığın ve okul yöneticilerinin ilçe, il, bölge ve ülke çapında okul gelişim planlarını izleyebileceği çevrim içi bir platform oluşturulacak.
- Eğitim kaynaklarının planlanmasında okulların kapasitelerinin belirlenmesi amacıyla "Coğrafi Bilgi Sistemi" kurulacak.
- Veli Bilgilendirme Sistemi üzerinden yeni bir platform geliştirilecek, bu platformda öğretmen-veli-okul arasında etkileşim kurulması sağlanacak.
- Desteğe ihtiyaç duyan öğrencileri, veri analiziyle belirlenerek okul bazında gelişim planlarında gerekli aksiyonlara yer verilmesi sağlanacak.

Yeterlilik temelli değerlendirme sistemi

- Çocukların; her ders ve düzeyde yeterliliklerinin belirlenmesi, izlenmesi ve desteklenmesi için "Yeterlilik Temelli Değerlendirme Sistemi" kurulacak.
- Erken çocukluktan lise mezuniyetine kadar çocukların izlenmesi, değerlendirilmesi, geliştirilmesi ve yönlendirilmesi amacıyla her çocuk için bir e-portfolio oluşturulacak.
- Belirlenecek olan sınıf düzeylerinde sistemin ve alınan kararların işleyişini öğrencilerin akademik çıktıları

üzerinden görmek amacıyla herhangi bir notlandırma olmaksızın "Öğrenci Başarı İzleme Araştırması" yapılacak.

Sınavla öğrenci alan okullar kademeli olarak azaltılacak

- Okul ve öğrenme ekosistemindeki iyileşmeler doğrultusunda sınavla öğrenci alan okullar kademeli olarak azaltılacak.
- Okullar arası başarı farklarının azaltılmasına yönelik eğitsel tedbirler alınacak.
- Sınavsız yerleştirme konusunda esnek modeller geliştirilecek.
- Eğitim sistemindeki tüm sınavlar; amacı, içeriği, soru tiplerine bağlı yapısı ve sağlayacağı yarar bağlamında yeniden düzenlenecek.
- Akademik başarının ölçülmesinde kullanılan ölçütler ve değerlendirme biçimleri çeşitlendirilecek.
- Ölçme değerlendirmede süreç ve sonuç odaklı bütüncül bir anlayış ortaya konulacak.
- Belirlenecek sınıf düzeylerinde herhangi bir notlandırma olmaksızın sistemin/alınan kararların işleyişini öğrencilerin akademik çıktıları üzerinden görebilmek amacıyla "Öğrenci Başarı İzleme Araştırması" yapılacak.

Öğretmenlere yönelik yenilikler

- Meslekî yeterlilikleri yüksek başarılı öğretmenler, bilgi ve deneyim artırmak için yurt dışına gönderilecek.
- Okul yöneticiliğine atamada yeterliliklere dayalı yazılı sınav uygulaması ve belirlenecek diğer nesnel ölçütler kullanılacak.
- Okul yöneticiliği, yüksek lisans düzeyinde meslekî uzmanlık becerisine dayalı profesyonel bir kariyer alanı olarak yapılandırılacak. Okul yöneticilerinin özlük hakları iyileştirilecek.
- Sertifikaya dayalı pedagojik formasyon yerine lisansüstü düzeyde "Öğretmenlik Mesleği Uzmanlık Programı" açılacak.
- İhtiyaç duyulan ölçütleri taşıyan eğitim fakültelerinde, öğretmen yetiştirme programları özgün bir yapılanmayla uygulama ağırlıklı düzenlenecek.
- Sözleşmeli öğretmenlerin zorunlu görev sürelerinin kısaltılmasına ilişkin hazırlık çalışmaları yürütülecek.
- Elverişsiz koşullarda görev yapan öğretmenlere ve yöneticilere yeni bir teşvik mekanizması kurulacak.
- Ücretli öğretmenlerin ücretleri iyileştirilecek.
- Öğretmenlerin meslekî gelişimi, lisansüstü düzeyde desteklenecek. Öğretmenler bir yan dal sahibi olacak.

İngilizce eğitimi

- İngilizce öğrenimi çevrim içi ve mobil teknolojilerle desteklenecek.
- İngilizce öğreniminde erken çocukluk için etkileşimli, oyun temelli öğretim materyalleri ve teknikleri kullanılacak.
- İngilizce öğreniminde, öğretim kademelerindeki çocukların özellikleri dikkate alınarak kullanılan yöntemler çeşitlendirilecek.

Temel eğitim

- Okulun ve çocukların

Ziya Selçuk

kendi mahallesinin bir parçası olarak geliştirilmesi gereği için kayıt bölgelerinde okul-mahalle spor kulüpleri kurulacak.

- Çocukların ilgi, yetenek ve mizaçları doğrultusunda yaşam becerileri kazanımlarına yönelik Tasarım-Beceri Atölyeleri kurulacak.
- İlkokul kademesinin amaçları dikkate alınarak, çocukların değerlendirilmesi not yerine beceri temelli etkinlikler doğrultusunda yapılandırılacak.

- Türkçenin korunması ve geliştirilmesi, temel eğitimin omurgası olarak ele alınacak.
- İlkokul müfredatları, çocukların; ilgi, yetenek ve mizaçlarına uygun olarak iyileştirilecek.
- İlkokul ve ortaokullarda çocuğun bütüncül gelişimi esas alınarak ders sayısı ve ders çizelgesi hafifletilip yeniden yapılandırılacak.
- Ders çizelgeleri ilkököl ve ortaokul için ayrı düzenlenecek. İlkokullarda not yerine çocukların gelişimsel özellikleri dikkate alınarak çok yönlü değerlendirme sistemi kurulacak.
- İkili eğitim tümüyle kaldırılacak. Okullar arası başarı farkı azaltılarak okulların niteliği artırılacak.
- Ortaöğretimde esnek ve modüler müfredat uygulanacak, ders çizelgesine bağlı olarak ders saatleri azaltılacak, çocukların ilgi yetenek ve mizaçlarına göre esnek seçmeli ders setleri yapılandırılacak, alan seçimi 9. sınıfta başlatılacak.

Fen ve sosyal bilimler liseleri

- Çocukların bilimsel araştırma becerilerinin geliştirilmesi için ders çizelgeleri yeniden yapılandırılacak.
- Fen ve sosyal bilimler liselerinin amaç ve işlevi doğrultusunda görev yapacak öğretmenler ve okul yöneticileri için ölçütler geliştirilecek.
- Fen ve sosyal bilimler liselerindeki çocukların, üniversitelerin araştırma olanaklarından ve laboratuvarlarından yararlanmaları sağlanacak.
- Üniversitelerdeki bilim insanlarının çocuklara eğitim ve araştırma koçu olmasına ilişkin gönüllülük esasına ve teşvik mekanizmasına dayalı bir sistem yapılandırılacak.

İmam Hatip Okulları ve yükseköğretim kurumları arasında iş birlikleri artırılacak

- Çocukların akademik ve meslekî gelişimlerini desteklemek için İmam Hatip Okullarıyla yükseköğretim kurumları arasında iş birliği geliştirilecek.
- Çocukların, Arapça ve İngilizce dil becerilerini geliştirmek için yaz okulu programları açılacak.
- İmam Hatip Okullarındaki program çeşitliliği korunarak meslekî ve akademik ders saati ile ders türü azaltılacak. Yönelime bağlı modüler bir yapı kurulacak.
- Genel ortaöğretim kurumlarına nazaran İmam Hatip Okullarının programlarının ders saati ve ders türü çok fazla olduğundan azaltılacak.
- Meslek dersleri ile akademik derslerin oranları farklı alanlarda üniversite okuyacak öğrencilere göre planlanacak. Başarılı örnekler teşvik edilecek.
- Yükseköğretim kurumlarıyla yapılacak iş birlikleriyle İmam Hatip Okullarındaki çocukların bilimsel ve entelektüel gelişimlerini desteklemek için bilim, kültür ve sanat alanlarındaki akademisyenler tarafından verilecek farkındalık ve vizyon etkinlikleri düzenlenecek.

Çocuğun bireysel becerilerine uyarlanmayı amaçlayan bir model: Montessori eğitimi

İtalya'nın ilk kadın doktoru, pedagoğ ve antropoloji profesörü Maria Montessori, 6 Ocak 1907 yılında "Casa dei Bambini (Çocuk Evi)" adını verdiği ilk çocuk evini kurduğunda ve geliştirdiği her bir çocuğun bireyselliğine azami ölçüde uyan pedagoji yöntemini uygulamaya başladığında, bugün adından çokça söz edilen Montessori eğitimi kavramının tohumlarını attı.

Profesör Montessori, bu evde engelli olmayan çocuklarla çalışmalarında yaptığı gözlemlerde çocukların nelerden hoşlandıklarını ve nelerden hoşlanmadıklarını saptar. Ona göre çocuklar; ödül, cezalandırma, yetişkin tarafından programlanmış eğitimden, oyuncaklardan, şekerlemelerden, öğretmen masasından ve toplu derslerden hoşlanmadıklarını gözlemler. Montessori'ye göre çocuklar; aslında özgür seçimden, hatalarını kendilerinin denetiminden, hareket etmekten, sessizlikten, sosyal ilişkilerin kendileri tarafından kurulmasından, çevrenin düzenli ve temiz olmasından, özgür faaliyete dayalı bir disiplinden, kitapsız okuma ve yazmadan ve alıştırmaların tekrarından hoşlanıyordu.

"Eğitimde insan kişiliği göz önüne alınmalı"
Bu, başka eğitim sistemleriyle karşılaştırıldığında çocuklara sağlanan olanaklar sayesinde, kendi seçimlerinin eğitimcinin onları isteklendirmesinin yerine geçtiği kendi eylemleri sonucu hatalarını denetlenebildiği bir eğitim sistemidir.

Montessori eğitimi, temelde kişiliğin oluşumu üzerinde duruyor. Maria Montessori de bunu o dönemde açıkça şu şekilde ifade etti, "Eğitimde metot değil, insan kişiliği göz önüne alınmalıdır."

Montessori okullarında çocuklar, istedikleri materyalle, istedikleri zaman, istedikleri yerde çalışırlar. Dolayısıyla Montessori yönteminin özü, çocuğa önceden hazırlanmış bir çevrede kendi kendini geliştirebileceği şekilde hareket ve faaliyet

özgürlüğü tanımayı amaçlayan, kendi kendine oluşan ve gelişen bir yöntem ve sistem anlayışıdır. Çünkü Montessori'ye göre, çocuğun güçlü bir karakterde yetişmesini sağlamak için, "bir bakıma fiziksel ve ruhsal bir hijyene" ihtiyaç vardır. Bu durumda yetişkinlerin görevi, çocuğun içindeki yeteneği ve gizil gücü uyandırmak ve onları gelişim sürecinde desteklemektir.

"Çocuk, keşfederek öğrenir"

Bugün dünyanın birçok ülkesinde geçerli olan Montessori eğitiminde çocuk, keşfederek öğrenir, öğretmene düşen rol ise çocuğun eğilimlerini gözlemlemek ve karakterine uygun teşviklerle dünyayı keşfedişine rehberlik etmektir.

Bu anlayışa göre çocuklar, kendileri için önceden hazırlanmış ama doğallıktan uzak olmayan bir ortamda dünyayı keşfedeceklerdir. Bu güvenli ortamda, gerçek dünyadakine çok yakın çeşit çeşit tecrübeler edinerek hayata hazırlanacaklardır. Maria Montessori; çocuklara özel, bu doğal ortamda kullanılacak, "dünyayı açan anahtarlar" olarak adlandırdığı materyalleri tasarlar.

Materyaller, işte bu tecrübelerin çocuk tarafından kolay öğrenilmesini sağlar. Montessori eğitimi, hareketin çocuk için çok önemli olduğunu

Maria Montessori

düşünerek çalışmalarını çocukların hareket edebilmeleri için uygun hâle getirir. Montessori eğitiminde oyun ortamı çok önemlidir, çünkü çocuklar oyunu sadece vakit geçirmek ya da eğlenmek için oynamaz, oyun esnasında dünyayı ve yaşadıkları çevreyi keşfederler. Bu nedenle sınıfta ortamı, çocuğun oyun oynaması için en elverişli koşullara sahip olmalıdır ve sınıfta tehlike olasılığı minimum hâle getirilmelidir.

Geleneksel eğitim-Montessori farkı

Geleneksel eğitimin hedefi, öğrencinin davranışlarının konulmuş kurullarla değişmesi ve dayatılan bilginin öğrenci tarafından ezberlenmesidir. Çocuklar, genellikle grup içinde çalışırlar ve fazla hareket etmelerine izin verilmez.

Hâlbuki bireyin hak ve özgürlüklerini rencide etmeyen Montessori sisteminde çocuk; oturarak, ezberleyerek değil, kendi hızına göre ve dilediği kadar dokunarak, deneyerek, görerek öğrenir.

Montessori eğitimi, her çocuğun öğrenmeye meyilli olduğunu kabul eder. Başarı ölçütü, çocukların birbirine kıyasla ne kadar öğrendiği değil, çocuğun öğrenmekten duyduğu mutluluktur.

Kendince öğrenip, kendisi başaran çocuğun karakterinde, kararlarını gerçekleştirmiş bir insanın duyduğu öz güven ve başarı hissinin verdiği mutluluk vardır. Çocuğu herhangi bir şeye zorlamak, "Hadi bakalım oyun saati, kalk şimdi faaliyet saati!" demek yoktur. Zorlanmayan çocuk ise duygularını çevresine, "yaramazlık" diye adlandırılan tepkilerle yansıtmaz. Çocuğa, kendi başına iş yapabilme ve bağımsızlık vermek, akademik ilgi ve kapasitesini ortaya çıkarıp verimli hâle getirmek, fiziken daha serbest bir ortam sağlamak, her materyalden bir adet bulunması ve her çocuğun birbirine saygılı, sabırlı davranması Montessori'nin hedeflediği sonuçtur.

Montessori and IB: The perfect duo

The famous Montessori system of education, started by Maria Montessori is a well-established successful approach to building confidence and nurturing eager young minds through feeding their curiosity. The world-renowned International Baccalaureate or IB, strives to promote international-mindedness and create global citizens, but empowering students to inquire about themselves and the world around them. While different in their approach, the multiple intrinsic common themes in the two educational formats strengthen the overall impact when they are blended to result in a best-of-both design. So what are the similarities between these two well-established education approaches? Key similarities in the two formats include:

High engagement: Active learning and participation are instrumental in both the Montessori and IB formats. From the onset, children are taught to ask questions; to feed their curiosity and learn through experience and inquiry.

Individuality: Uniqueness and individuality are visibly celebrated while simultaneously instilling values of tolerance, patience and acceptance of colleagues and peers. Students are also encouraged to make choices about what and how to learn creating awareness of the self and personal achievement.

Empowerment: Leadership opportunities both inside and outside of classrooms, empower children

to take action to achieve goals. Mentorship for colleagues and friends is highly encouraged, rewarded and essential to building confidence and life-long bonds.

Holistic development: The mind, body and soul must all be nurtured and fed to yield a confident and capable individual. The combination of these approaches helps achieve, academic prowess with an inbuilt focus on social skill development and character building.

Life skills: Critical in the world today is practical application of one's knowledge and abilities. Learning through doing or experience creates a strong sense of accomplishment and teaches children the importance of personal effort and the value of the reward.

Global focus: Both formats promote social awareness and involvement. They strengthen bonds between individuals from different cultures and backgrounds, widening horizons and removing boundaries and obstacles to community and interpersonal cohesion.

A better world: Perhaps the most important outcome of a good education is for students to emerge with a burning eagerness to create a better world. This objective is ingrained in every aspect of these educational systems; reinforcing the criticality of personal and communal effort as beacons of peace and harmony in a world much in need of global citizens.

Kendim yapabilmem için bana yardım et!

Yukarıdaki başlık Montessori pedagojisinin ana fikridir. Bu, çocuğa kendi deneyimlerini yapması için fırsat tanımak ve bunu gerçekleştirebilmesi için de gerek duyduğu olanakların sağlanması anlamına gelir.

Her çocuk öğrenmek ister. Bu durumda eğitim sürecinin özü bir, "*kendi kendini eğitme*" sürecidir. Bunun yanında bir de içsel inşa planı vardır. Bu nedenle Montessori pedagojisi doğrudan ve kararlı bir şekilde çocuk ve ihtiyaçları konusunda bilgi edinir.

Hazırlanan bir çevrede çocuk, Maria Montessori'nin geliştirdiği öğretici materyallerle deneyimler yapar ve çevreyi kavrar. Bu çevrede özel olarak eğitilmiş eğitimciler dikkatli ve saygılı bir şekilde çocuğa refakat ederler. Eğitimciler her bir çocuğun duyarlı evrelerinde belirli bir öğrenme içeriğine karşı hassas olduğunu bilirler. Yani hazırlanan bu ortamın şekillendirici elemanları yetişen bireyin gelişim düzeyine uygundur ve sürekli öğrenme işlemini sürdürmesinde teşvik edicidir.

Serbest çalışma, Montessori pedagojisinin can alıcı noktasıdır. Burada çocuk neyle meşgul olmak istediğine, ne kadar ve kiminle olmak istediğini kendisi seçer. Serbest karar vermek, çocuğu içinden gelen bir disipline sokar ve bu eğitimci tarafından belirlenmemiştir. Bunun sonucunda sakin ve gergin olmayan bir atmosfer oluşur.

Montessori pedagojisi, bireysel zekâyaya dayalı ve yaratıcı problem çözme becerisini teşvik ve talep eder. O, kendi ayaklarının üzerinde durmayı ve bağımsızlığı eğitir. Amaç güçlü bir kişilik ve öz denetimin oluşmasıdır. Onun rehberliğinde dünya genelinde anaokulları ve okullar kurulmuştur. Montessori okulları başarılı okullardır çünkü bütün çocuklar, onları teşvik eden bir şeyler bulduklarında ve kendi başlarına çalışma imkânına sahip olduklarında bir şeyleri başarmak isterler.

Yüz yıldır uygulanan bu eğitim sisteminde, günümüzde Maria Montessori'nin kararlarının ve keşiflerinin doğruluğu her gün daha çok ortaya çıkmaktadır.

Türkiye'nin öğrenci sayısı 143 ülkenin nüfusunu aştı

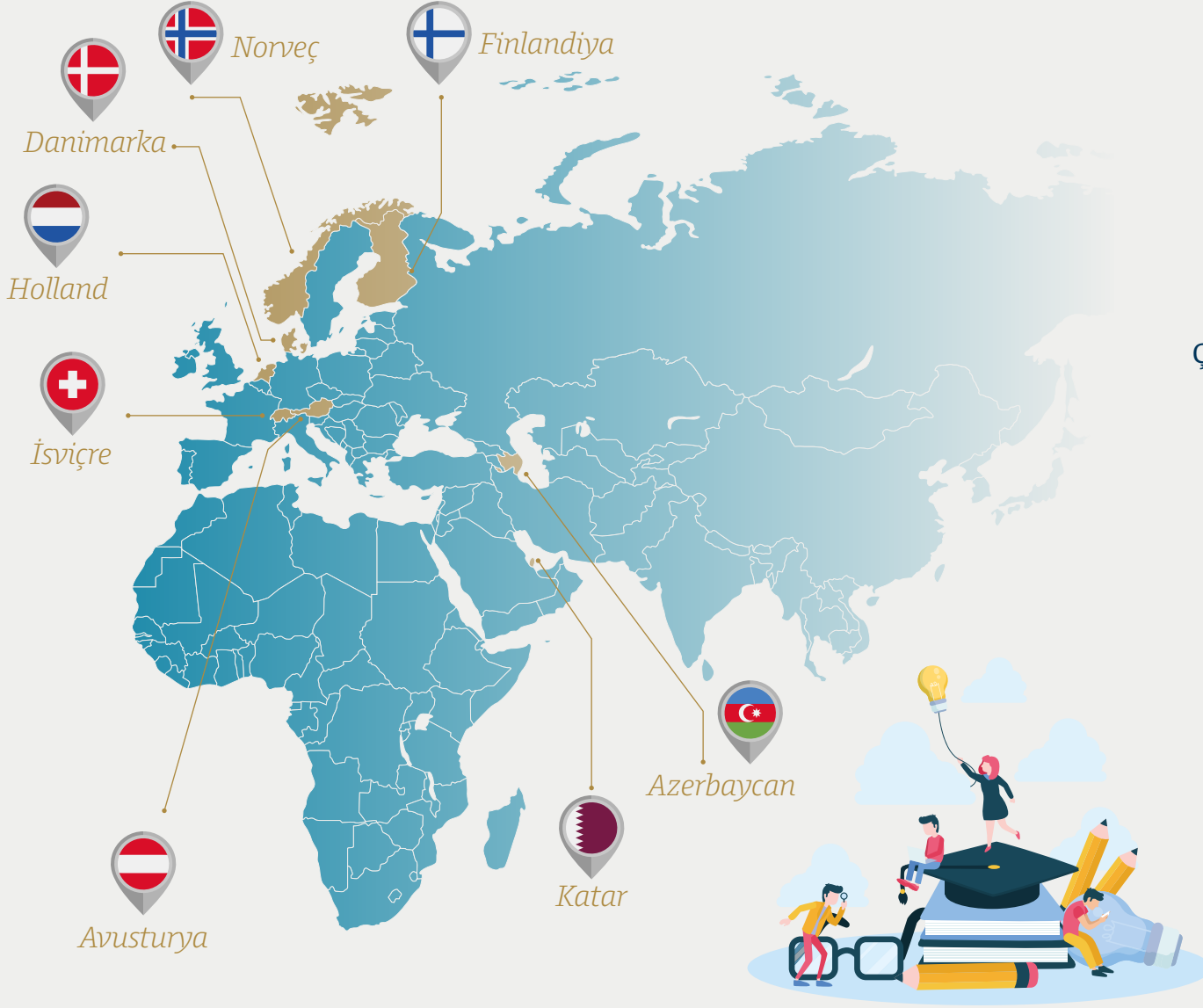
Türkiye, 25,5 milyona yaklaşan öğrenci sayısı ile dünyada 143 ülkenin nüfusunu geride bıraktı.

Türkiye'deki öğrenci sayısı

● Okul öncesi.....	1 milyon 511 bin	👤👤👤👤👤👤👤👤
● İlk ve ortaöğretim.....	10 milyon 703 bin 876	👤👤👤👤👤👤👤👤👤👤
● Lise.....	5 milyon 535 bin	👤👤👤👤👤👤👤👤
● Üniversite.....	7 milyon 740 bin 502	👤👤👤👤👤👤👤👤
● Toplam.....	25 milyon 490 bin 378	

Bazı ülkelerin nüfus ve öğrenci sayıları

Bazı ülkelerin toplam nüfusları

Kuzey Kore:	24 milyon 895 bin
Gana:	24 milyon 658 bin
Yemen:	24 milyon 527 bin
Avustralya:	23 milyon 111 bin 910
Romanya:	19 milyon 523 bin 621
Kazakistan:	18 milyon 311 bin 700
Hollanda:	17 milyon 302 bin 923
Şili:	16 milyon 634 bin 603
Belçika:	11 milyon 449 bin 656
Küba:	11 milyon 163 bin 934
Yunanistan:	10 milyon 741 bin 165
Çek Cumhuriyeti:	10 milyon 637 bin 794
Portekiz:	10 milyon 291 bin 027
İsveç:	10 milyon 223 bin 505
Azerbaycan:	9 milyon 959 bin 245
Macaristan:	9 milyon 771 bin
Avusturya:	8 milyon 900 bin 230
İsviçre:	8 milyon 508 bin 904
İsrail:	8 milyon 51 bin 200
Bulgaristan:	7 milyon 50 bin 034
Ürdün:	6 milyon 473 bin 600
Libya:	6 milyon 202 bin
Danimarka:	5 milyon 806 bin 10
Finlandiya:	5 milyon 522 bin 15
Norveç:	5 milyon 323 bin 933
Yeni Zelanda:	4 milyon 931 bin 490
İrlanda:	4 milyon 857 bin
Lübnan:	4 milyon 822 bin
Filistin:	4 milyon 420 bin 549
Hırvatistan:	4 milyon 105 bin 493
Kuveyt:	3 milyon 582 bin 54
Bosna Hersek:	3 milyon 437 bin 500
Ermenistan:	3 milyon 24 bin 100
Katar:	2 milyon 155 bin 446
Estonya:	1 milyon 286 bin 540
Bahreyn:	1 milyon 234 bin 571
Bhutan:	737 bin 320
Lüksemburg:	602 bin 5
Malta:	475 bin 701
İzlanda:	323 bin 810
Seyşeller:	90 bin 945

Ülke	Nüfus	Öğrenci sayısı
Holland	17 milyon 302 bin 923	3 milyon 151 bin 470
Azerbaycan	9 milyon 959 bin 245	1 milyon 486 bin 739
Avusturya	8 milyon 900 bin 230	1 milyon 699 bin 123
İsviçre	8 milyon 508 bin 904	1 milyon 575 bin 799
Danimarka	5 milyon 806 bin 10	1 milyon 512 bin 376
Finlandiya	5 milyon 522 bin 15	1 milyon 403 bin 432
Norveç	5 milyon 323 bin 933	1 milyon 337 bin 668
Katar	2 milyon 155 bin 446	311 bin 768

“Eğitim 4.0” modeli neleri öngörüyor?

Dördüncü endüstriyel devrim olarak adlandırılan ve kısaca “Endüstri 4.0” olarak bilinen teknolojik gelişmeler, insan hayatı üzerinde önemli değişimlere yol açıyor. Hayatın her alanında yeni sistemler, yaklaşım tarzları, yönetim sistemleri ortaya çıkıyor. Toplumların, önceleri tarım toplumundan endüstri toplumuna, oradan enformasyon toplumuna, oradan da bilgi toplumuna evrilmesi sadece imalat sistemlerinde değil aynı zamanda eğitim, sağlık, çevre gibi hizmet üretiminin kaçınılmaz olduğu alanlarda da kendisini gösteriyor. Literatürde sağlık 4.0, çevre 4.0, su 4.0, lojistik 4.0, eğitim 4.0 gibi kavramlara rastlamak mümkün. Bu yeni literatürde “eğitim 4.0” da, bilinen eğitim sistemlerinde olası değişiklikleri gündeme getiriyor.

Eğitim 4.0, diğer alanlarda olduğu gibi eğitim dünyasında da dijital dönüşümün gerçekleştirilmesi anlamında kullanılıyor. Endüstri 4.0 anlayışına paralel olarak eğitim dünyasında dört ana dönüşüm yaşandığını söylemek mümkün.

Eğitim sistemlerinin dönüşümü

Wallner ve Wagner, Puncreobutr, Rosik ve Fisk gibi araştırmacılar, eğitim dünyasının dört ana dönüşümün geçirdiğine dikkat çekiyor. Genel hatlarıyla eğitim dünyasındaki değişim ve dönüşümü bazı başlıklarla sıralamak mümkün; tarım toplumunun ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde eğitimlerin gerçekleştirildiği ilk aşama, daha çok sanayi kuruluşlarının temel ihtiyaçlarını karşılayacak teknolojilerin ve teknolojik araçların geliştirilmesini esas alan ikinci aşama, toplumun enformasyon odaklı yapılması başlayınca, teknoloji toplumunun ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde yapılan üçüncü aşama.

Üçüncü aşamanın (eğitim 3.0) temelinde, “kendi kendine öğrenme” olgusu ortaya çıktı. Dijital medyanın kullanılmasıyla internet başta olmak üzere sosyal medyanın kendisi, eğitim sistemlerinde ağırlıklı olarak hissedilmeye başlandı. Bu da, bilgisayar destekli ve karşılıklı etkileşimli eğitim sistemlerinin gelişmesini sağladı. Bu dönemde ortaya çıkan bir başka önemli dönüşüm ise, öğrencilerin bilgiyi tüketenler olmak yerine, “bilgiyi üretenler” olarak eğitilmeleri oldu.

Eğitim 4.0: Artık inovasyon odağı oturuyor

Endüstri 4.0 dönüşümü ile eğitim sistemlerinde de inovasyonun hâkim olmaya başladığını söylemek yanlış olmaz. Kısa süre içinde, inovasyon ağırlıklı eğitim gerçekleştiren eğitim kurumlarının başarılı olması söz konusu olacak. İnovasyonun sadece küreselleşmenin etkisi ile dünya çapında rekabet gücünü artırmayı sağlamakla sınırlı kalmadığını, bunun ötesine geçerek eğitim sisteminin temel bileşenlerinden birisi olacağı belirtiliyor.

Ayrıca Eğitim 4.0 ortamında görselleştirilmiş eğitim öğretim

araçlarının yoğun olarak kullanılmasının kaçınılmaz olacağına dikkat çekiliyor. Toplumsal dönüşüme ayak uyduracak yeni teknolojilerin eğitilmesi de temel ihtiyaçlar arasında sayılacak. Bu dönemde “yaşam boyu öğrenme”, eğitim kurumlarının temel misyonları arasında yer alacak. Bilgi kadar liderlik, iş birliği, yaratıcılık, dijital okuryazarlık, etkili iletişim, duyuşal zekâ, girişimcilik, global vatandaşlık, takım çalışması ve problem çözebilme kabiliyeti gibi yeteneklerin geliştirilmesi ve bu kabiliyetlerin kalitesinin garanti edilmesi de temel öğrenme kazanımı sayılacak.

Eğitim 4.0’ı, sadece eğitim sistemi olarak görmemek gerekiyor. Hâl böyle olunca kritik analitik düşünme, yenilikleri ortaya çıkartmak (inovasyon), verimlilik, sorumluluk ve çok kültürlü bilgi paylaşımı, kariyer geliştirme gibi unsurlara odaklanmak kaçınılmaz olacak. Dolayısıyla Endüstri 4.0’ın gerektirdiği her alanda tasarlayacak, geliştirecek, üretecek ve üretilen teknolojiyi kullanabilecek insan gücünün eğitimi de artık kaçınılmaz bir gerçek.

Bu durum okulöncesi, ilköğretim, ortaöğretim, yükseköğretim ve yaşam boyu öğretim de olmak üzere çok geniş bir perspektifte birbirleriyle entegre ve etkileşimli olarak düşünülmesi, planlanması, tasarlanması ve uygulanması gereken bir konu olarak ortaya çıkıyor. Bu, eğitim 4.0 sisteminde üç alana dayalı bir öğrenme sürecinin uygulanacağına dikkat çekiliyor;

■ Anlamayı düzenleyen 3R (*Recalling-Hatırlama, Relatin-İlişkilendirme, Refining-Rafine etme*)

■ Araştırmaya tetikleyen 3I (*Inquiring-Sorgulama, Interacting-Etkileşim, Interpreting-Yorumlama*)

■ Netice üretmeye dayalı 3P (*Participating-Katılımcı olma, Processing-İşleme, Presenting-Sunma*)

Öğrencilere bu yetenekleri kazandırabilmek için görsel öğrenme, kişiselleştirilmiş eğitim sistemleri, oyun ve senaryo tabanlı öğrenme, proje bazlı problem

çözme, artırılmış gerçeklik gibi yaklaşımların kullanılmasının gerekli olacağına dikkat çekiliyor.

Hâl böyle olunca, başta yükseköğretim akademik camiası olmak üzere, eğitim sistemlerinde hedeflenen kazanımlara ulaşmak amacıyla üniversitelerde eğitim kalitesinin artırılması, öğretmen adaylarının teknoloji ile bütünleştirilmesi, öğretmenlerle inovatif ürünler geliştirilmesi, dijital okuryazarlığın geliştirilmesi gibi konularda eğitim araştırmalarına odaklanmak zorunlu hâle gelecek.

Gelecek ve eğitim 4.0

Gelecek, hızla gelişen teknoloji düşünüldüğünde birçok yeni niteliği beraberinde getirecek;

- Bireysel dijital ordular ve teknoloji polislerinin kullanımı
- Yazılım, otonom polisler ve orduların görevde olması
- Teknik alt yapı ve enerji, gıdayı hedefleyen savaşlar
- Küresel siyasete firmaların yön vermeye başlaması
- Hava, su ve bitkiler için otonom kalite kontrolü ve filtreleme sistemlerinin etkin kullanımı
- Otonom sağlık, cerrahi ve yapay organların yaygınlaşması
- Siber destekli zekâ ve hafıza, ilave uzuvlar ile yaşam kalitesinin artırılması
- Sanal ve gerçeğin karışması neticesinde artırılmış gerçekliğin rutin hayata dönüşmesi
- Simülasyon tatiller ve daha az konuşma

İşte tüm bu nitelikler düşünüldüğünde eğitim sistemlerinde bir taraftan büyük veri, implant teknolojiler, dijital gözlük, giyilebilir internet, makinelerin birbirleri ile konuşmasını sağlayan nesnelerin interneti, zeki şehirler ve insansız otonom çalışan fabrikalar, 3 boyutlu yazıcılar ve eklemeli imalat gibi teknik alanlara odaklanılır iken diğer yandan analitik düşünme, dijital kültür ile barışık olma, entelektüel sermaye yönetimi, fikir bankaları, sosyokültürel olaylara proje ve senaryo bazlı çözümler üretebilme, proaktif olma, kendi eksikliklerini görebilme, gelişmeleri yakından okuyabilme, büyük resme odaklanabilme vb. konularda etkin beyinlerin oluşturulması gerekli olacak.

Herkes için kaliteli eğitim

EMİN KARİP *

Sürdürülebilir bir ekonomik ve toplumsal kalkınma, eğitimde kalitenin kapsayıcı bir şekilde artırılması ile mümkün olabilir. Türkiye, uzun yıllardır zorunlu eğitimin çağ nüfusuna yaygınlaştırılmasını sağlamak için çabalamaktadır. Zorunlu eğitim; önce sekiz yıla, sonra on iki yıla çıkarıldı. Bir yandan okul öncesi eğitimi yaygınlaştırmaya çalışırken, diğer yandan çağ nüfusunun tamamının lise eğitimi almasını sağlamaya çalışıyoruz. 2018 yılında 4-5 yaş grubunda net okullaşma oranı yaklaşık %50, lisede ise %83. Bazı çocukların yaklaşık yarısının ve zorunlu eğitim çağındaki her 100 gençten 17'sinin eğitime erişimi yok. Ülke olarak, bir yandan eğitime tam ve eşit erişimi sağlamaya çalışırken; diğer yandan temel becerilerin kazandırılması, yirmi birinci yüz yıl becerileri ve Sanayi 4.0 için becerileri konuşuyoruz. Yüksek katma değer üretebilen, aynı zamanda toplumsal denge ve adaletin sağlandığı bir gelecek inşası için eğitimde erişim ve kaliteyi fırsat eşitliği çerçevesinde iyileştirmek zorundayız. Bunun için eş zamanlı olarak üç boyutlu bir eğitim hareketine ihtiyacımız var.

Birinci boyutta okul öncesi eğitimden lise sona kadar eğitime tam erişimi sağlamak zorundayız. Eğitime tam erişim, sadece yeter sayıda okul/ derslik inşa etmek ve öğretmen istihdam etmekle

mümkün değildir. Bireylerin okula tam erişimini sağlamak için ailelerin sosyoekonomik koşulları ile çağ nüfusunun ihtiyaç ve potansiyelindeki çeşitliliği dikkate alan esneklikleri mümkün kılacak politika ve uygulamaların da geliştirilmesi gerekir. Okul öncesinde dezavantajlı aileler çocuklarını okula gönderme fırsat ve imkânına sahip olmayabilir. Bu kademedeki teşvikler önemli bir rol oynayabilir. Diğer yandan ortaöğretim kademesinde hem sosyoekonomik açıdan dezavantajlar hem de tek tip bir akademik eğitim, öğrenciler açısından okula devam etmeyi imkânsız hâle getirebilir. Sanayi 4.0; bir gerçeklik olmakla birlikte, Türkiye'de ISO 500 kapsamındaki işletmelerin 2018 yılında ürettikleri toplam katma değer %37,5'inin düşük teknoloji, %35'inin orta-düşük teknoloji ve sadece %5,3'ünün yüksek teknoloji alanlarında olduğunu da dikkate almak zorundayız. Zorunlu eğitimin; yenilik ve teknoloji üretecek yüksek nitelikli insan gücü için temel oluştururken, aynı zamanda öğrencilerin akademik potansiyellerindeki farklılıkları dikkate alarak daha düşük beceri gerektiren işler ve meslekler için insan gücü yetiştirmeyi sağlayacak esnekliği sağlaması, alternatif programlar sunması gerekir. Aksi takdirde tek tip bir akademik eğitim, bilişsel potansiyeli görece düşük öğrenciler kadar üst düzey potansiyele sahip öğrencilerin de ihtiyacını karşılamaktan uzak kalacaktır.

İkinci boyutta eğitimin kalitesine odaklanmak gerekir. Kalitenin artırılması için okulların fizikî alt yapı, donanım ve araç gereç bakımından öğrenmeye uygun bir ortam sağlayacak şekilde iyileştirilmesine ihtiyaç vardır. Fizikî iyileştirmeler ile birlikte kaliteyi artırmada rekabetçi ve hiyerarşik bir yaklaşım yerine kapsayıcı bir yaklaşımın

benimsenmesi esas olmalıdır. Geleneksel olarak eğitim sistemimizde başarı düzeyi daha düşük olan öğrencileri göz ardı etme ve az sayıda "başarılı" öğrenciye odaklanma anlayışı hâkimdir. Ancak her öğrencinin potansiyelinin tam olarak geliştirilebilmesi, politikalarda ve uygulamalarda esneklikler kadar, eğitim öğretim anlayışında ve öğretmenlerin uygulamalarında bir dönüşümün sağlanmasına bağlıdır. Bu dönüşüm için öğretmenlere meslekî gelişim desteğinin sağlanması, çalışma ortam ve koşullarının mesleğin daha verimli icra edilmesini destekleyecek şekilde geliştirilmesi ve öğretmenlik mesleğinin statüsünün yeniden inşa edilmesi gerekir.

Üçüncü boyutta ise okul ve eğitim yönetiminin geliştirilmesi gerekir. Dünyanın en iyi öğretim programlarını da hazırlarsanız, en iyi öğretim materyallerini de temin etmeniz, hiçbir eksiği kalmamış okul binalarını da inşa etmeniz, bütün bunları iyi bir öğrenme ortamı için etkili bir şekilde işe koşmak için etkili bir eğitim liderliğine ihtiyaç vardır. İyi yönetilemeyen bir okulda olağanüstü performans gösterebilecek bir

öğretmenden dahi iyi bir verim alamayabilirsiniz. İyi yönetilemeyen bir okulda kaliteyi artırmak da kapsayıcı bir eğitim öğretim sağlamak da mümkün olmayacaktır. Bu nedenle Türkiye'nin zorunlu eğitim çağındaki her çocuğa ve gence daha kaliteli ve daha adil bir eğitim sunabilmesi için eğitim ve okul yöneticiliğini ikinci görev anlayışıyla düzenlemekten vazgeçmesi, eğitim ve liyakat temelinde bir mesleğe, eğitim liderliğine dönüştürmesine ihtiyaç vardır.

* TEDMEM Direktörü.

Mainstreaming vs. inclusion in special education

Although the terms "mainstreaming" and "inclusion" may be used interchangeably at times, they are in fact two very different movements. The controversy of mainstreaming vs. inclusion stems from a difference in understanding why a student with disabilities should join a general education classroom when possible.

The concept of mainstreaming is based on the fact that a student with disabilities may benefit from being in a general education classroom, both academically and socially. A mainstreamed student may have slight adjustments in how she is assessed, but she learns mostly the same material and must show that she is gaining from her classroom placement.

The concept of inclusion is based on the idea that students with disabilities should not be segregated, but should be included in a classroom with their typically developing peers. A student in an inclusion classroom usually needs only to show that she is not losing out from being included in the classroom, even if she is not necessarily making any significant gains. This blanket statement does not apply to all inclusion settings, but proponents of inclusion tend to put more of an emphasis on life preparation and social skills than on the acquisition of level-appropriate academic skills.

Curriculum and assessment changes

Based on these underlying differences between

Türkiye'nin bir eğitim felsefesi(ne ihtiyacı) var mı?

TAHSİN GÖRGÜN *

Türkiye, son yüzyıl içerisinde temel ihtiyaçlarını karşılayacak bir eğitim sistemine sahip oldu. Bu eğitim sisteminin üst ilkesi, 1924 yılında John Dewey tarafından "gaye" olarak isimlendirilerek, "Türkiye'nin mütemeddin milletler arasında mükemmel bir uzuv olarak canlı, hür, müstakil ve laik bir cumhuriyet hâlinde inkişaf etmesi" olarak belirlenmişti. Türkiye'de eğitim, bu gayeye matuf olarak şekillenmiş benzerdir. Bunun pratikteki uygulaması kısaca toplumu -içeriği itibarıyla Batılılaştırmak olan- modernleştirmek şeklinde tahakkuk etti. Bu çerçevede modernleş/tirme adına ne gerekiyorsa, o yapılmaya çalışıldı. Bunu biz kısaca, Türkiye'nin "modern" bir devlet olarak, diğer modern devletlerle, özellikle Batılı modern devletlerle ortak bir bilgi ve varoluş zemininde buluşması ve toplumu da, böylesi bir konuma hazır hâle getirmek için "eğitmesi" olarak ifade edebiliriz. Bu gaye; ilk bakışta toplumu değil de, devleti muhafaza etmeyi öngördüğü ve devleti de, ancak toplumu dönüştürerek muhafaza edeceğini varsaydığı için, toplumu, duruma göre destek, duruma göre de köstek olarak kavramaya yol açmış; milleti muhafaza etmenin yolunu, onu değiştirmede bulmuş gibi bir görüntü ortaya çıkmıştır. Buna göre milletin sahip olduklarını muhafaza ve ikmal ederek sürdürmek yerine, toplumun sahip

olduklarını baştan yok sayarak, sıfırdan bir toplum oluşturmaya çalışmak; yok saymadığı zaman da menfi bir konumda görerek, ötekileştirmeye yöneldi. Böylece ilk bakışta devletin ihtiyacı olan insanları yetiştirmekle birlikte toplumu -ona daha iyisini vermeden-, sahip olduklarından uzaklaştırmayı intaç etti. Yani bu milletin sahip olduğu, daha doğru ifade ile bağlı olduğu ve bu bağ ile var olduğu "doğru", "iyi" ve "güzel" ile irtibatı neredeyse koparılmakla birlikte; bunların yerine yeni bir "doğru", yeni bir "iyi" ve yeni bir "güzel" konulamadı. Bütün bir eğitim faaliyeti, Batı dünyasında üretilen bilgi ve nesnelere/âletleri alıp sınırlı bir çerçevede kullanabilecek beceriye sahip insanlar yetiştirmeyi bir başarı olarak kabul etti.

Bu durumun iyi mi kötü mü olduğunu tartışmanın yeri tabii ki burası değildir; ayrıca bütün bunlar olduğu için, artık olmuş olarak bizim hayatımızın ve hayat tecrübemizin bir parçası olarak farklı bir kıymet taşımaktadır. Bu, bizim yaşadığımız oldukça önemli bir tecrübedir ve bu tecrübe bize, bundan sonraki işlerimizde ve kararlarımızda refakat edecektir.

Günümüzde artık durum farklılaştı; Türkiye, devlet ve toplum olarak kendisine, -Dewey'in yukarıda iktibas edilen ifadelerinde- gösterilen yere razı değil; kendi konumunu kendisi belirlemek istiyor. Bunu yapabilesinin ön şartı, bunun ne olduğunu, en azından düşünmektir. Bunun önemli sebeplerinden birisi, Batılılaş/tır/ma olarak gerçekleşen modernleş/tir/menin tamamlanmış olması ve bugünkü şartlarda Türkiye'nin "doğru", "iyi" ve "güzel" konusunda, Batı'da alınacak bir şey olmadığını fark etmesidir. Bu durum bizi ister istemez "kendisi" varlık ve bilgi imkânlarımızı

kullanıp, başkalarının tecrübelerinden de istifade ederek, "kendisi" başımızın çaresine bakmaya sevk etmektedir. Bu bizim, her şeyden önce "kendimiz"i, sadece yüz yıllık bir varlığı olan ve Batı'dan istifade ile var olabilen bir devlet olmadığımızın farkına vararak, vicdanında binlerce yıllık bir devlet tecrübesi ve birikimini taşıyan büyük bir millet olarak keşfetmemizi iktiza etmektedir. Bu ise; bir taraftan bunu arayacak talebeler, araştırarak araştırmacılar, bulunanları telif edecek müellifler ile bunları ikmale yönelik gayret içinde olan bir talim ve tedris sistemini geliştirmeye bağlıdır.

Türkiye'de bugüne kadar etkin olan eğitim felsefesi, John Dewey'in meşhur raporunda ifade ettiği amaçlar ve yöntemlere bağlı kaldı; bu, aslında Türkiye'nin devlet ve millet olarak kendi dışına bağımlı olmasını iktiza ediyordu. Şimdi artık mecburen devlet de millet de bağımsız olmak durumunda; bunun yolu ise, bunu enine boyuna düşünmekten geçiyor.

Türkiye'nin kendi özgün konumunu kazanması ve koruması için, felsefeye/hikmete; bunu başaracak nesiller yetiştirmek için de asıllarını milletin özünden alan yepyeni bir eğitim felsefesine ihtiyacı var.

Bunu şöyle de ifade edebiliriz: Türkiye'de bugüne kadar eğitim alanında kalıcı başarıların elde edilemeyeşinin esas sebebi, bunu temellendirecek ve bunu sürdürecektir bir eğitim felsefemizin olmamasıydı.

1) John Dewey, *Türkiye Maarifi Hakkında Rapor*, İstanbul Devlet Basımevi 1939, s. 8.

* İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Felsefe Bölümü.

mainstreaming and inclusion, the technical aspects of instruction and assessment differ depending on which one is being used. A mainstreamed child is usually expected to keep up with the classroom instruction, although some accommodations are allowed. For example, if the class is learning about the names and capitals of the US States, a mainstreamed student may need to know only the names of the states, in addition to his own state capital. In an inclusion environment, a severely disabled student may only need to know the name of his own state and of the country. He also may receive one-on-one instruction by a paraprofessional in order to accomplish this assessment goal. The curriculum is often completely rewritten for the included student so that he will have the capability to pass the assessments and gain confidence in his skills, even if he is not performing anywhere near the level of his peers.

Teaching support

Another difference between mainstreaming and inclusion is the fact that a mainstreamed child often has little or no additional classroom support, aside from the regular education teacher. A student in an inclusion classroom often has an entire support team helping her to adjust to the classroom and supporting the general education teacher to be able to provide an individualized for the special education student.

In short, the main difference between mainstreaming vs. inclusion is the level of support and expectations that the student encounters. Students who are mainstreamed need to be able to handle the adjustment to a general education classroom on their own, whereas students in an inclusion setting often have support groups, in addition to expectations and assessments that are tailored to their own development.

Sokağın nabzı

Hazırlayan: Muhammed Akaydın

Eğitim, dünyada ve özellikle ülkemizde her ortam ve zeminde en çok konuşulan konuların başında gelir. Genelde yapılan yorumlar olumsuz olur fakat değişmeyen bir şey var ki, o da, her cümlenin başında ve sonunda "eğitim şart!" ifadesi kullanılır. Hükümetlerin üzerinde durduğu en büyük reformların başında da yine şüphesiz eğitim gelir. Şimdi yeni bir eğitim reformunun eşiğindeyiz: Millî Eğitim Bakanı Ziya Selçuk'un yakın zamanda açıkladığı "2023 Eğitim Vizyon Belgesi"nde birçok yeni uygulamanın hazırlığı içerisinde olduğunu gördük. Bu, elbette sevindirici bir gelişme... Fakat diğer yandan vizyon belgesine yapılan eleştiriler de var. Biz de sorumlu gazetecilik ilkesiyle sokağa çıktık, halkımıza ve özellikle öğretmenlerimize yeni vizyon belgesini sorduk. Fakat cevaptan çok sorularla karşılaştık. Biz de bu soruları sizler için derledik. Her şeyin daha iyi olması duası ve temennisiyle neticeyi de kamuoyunun takdirine bırakıyoruz.

Yeni ortaöğretim tasarımına ilişkin sunumlarda, bu tasarımla öğrencilerin çok yönlü gelişiminin desteklenmek istendiği ifade ediliyor. "Çok yönlü gelişim" odağıyla "hayatı bir bütün olarak algılamak" mümkün müdür? "Vizyon 2023 Belgesi"nde vurgulanan "bütünlük" arayışımıza rağmen insanın "çok yönlü" oluşuna dair bu türden bir ifadelendirme insanı yahut hayatı bölmeyi veya bölünmüş algılamayı ilan anlamına gelmez mi?

Tasarımda sunulan ders çizelgelerindeki alanlardan hareketle bir değerlendirme yapıldığında "çok yönlü" ile kast edilen "yön"ler nedir? Bu yönler, bir bütünlük arayışını tatmin edebilir mi? İşaret edilen yönler; hangi kıstaslar, referanslar ve ümitler esas alınarak belirlenmiştir? Örneğin, "2023 Vizyon Belgesi"ndeki "akleden kalb"i yahut "çift kanatlı"lığı oluşturmak için hangi dersler öngörülüp yapılandırılmıştır?

Tasarımda sunulan ders çizelgelerindeki ortak ve zorunlu seçmeli derslerin, hâlen eğitim öğretimi yapılan derslerden farkı nedir? Hangi mantıkla, gerekçeyle ve beklentiyle bu dersler konulmuştur? Mevcut derslerin bugüne kadar başaramadığı, yeni derslerin başarması planlanan şeyler nelerdir? Planlanan başarımların gerçekleşeceğinin garantisi nedir?

Tasarımla ilgili bilgilendirmelerde bu tasarımla öğrencilerin, "disiplinlerüstü derslerle zamanın ruhuna uygun olarak hayata ve kariyer basamaklarına hazır yetişecekleri" ifade ediliyor. Zamanın ruhu nasıl ve hangi kriterler takip edilerek tespit edilecek, zamanın ruhunu kim vazetmiş yahut edecektir? Hangi kariyerler, neye göre belirlenecek ve basamakları nasıl sıralanacaktır? "Disiplinlerüstü dersler" isimlendirmesiyle anılan dersler, zamanın ruhunu nasıl temellük edip sindirerek çocukları kariyer basamaklarına çıkaracaktır? Bugüne kadarki "disipliner" ve "disiplinler arası" dersler şeklinde özetlenebilecek yapıya göre yetişmiş ve çalışmış öğretmenler, getirilen "disiplinlerüstü dersler"i verebilecek midir? Bu, bir ihtiyaç ise bugüne kadar neden bu ihtiyaç fark edilmemiş ve mevcut öğretmenler, getirilen "disiplinlerüstü dersler"i verebilecek durumdaysa niçin şimdiye kadar bu yönde bir çalışma ortaya koymamışlardır?

Yeni ortaöğretim tasarımında "Bilgi Kuramı" adıyla 10 ve 11. sınıflarda zorunlu ve ortak olarak tanımlanmış bir dersle karşılaşıyoruz. Bilgi ve bilinenin tanımlanması, bilgi ve bilmenin kaynakları, bilme ve bilgi üretme süreçlerine dair epistemolojik değerlendirmelerin yapıldığı bir içerik olacağı tahmin edilen bu derste, hangi felsefi epistemolojik yaklaşım esas alınacaktır? Dayanılacak felsefi epistemolojik paradigmanın tercih gerekçeleri nedir? Tasarımın sunumunda kullanılan "zamanın ruhu" ifadesini lafzî/literal anlamıyla aldığımızda, seçilecek paradigma kimin inşa ettiği ruhun mahsulü olacaktır? Yazıklanmacı ve savunmacı bir gramerden nasıl korunulacaktır? Öte yandan mevcut bilgi kuramı, program yahut kitaplarında bilginin mantıksal değerlendirmesi ve mantık yanlışları önemli bir yer tutmaktadır. Bu durumda doğru ve gerçek ile bunlara bağlanarak bunlar uğruna mücadele verme dirayeti ve istikametinin kaybedilmemesi; dalgacı, sarkastik, zayıf bağlara ve gelgeç bağlanmalara sahip "atomize bir yığın"dan oluşacak bir gençlikten nasıl korunulacaktır?

Tasarımla ilgili bilgilendirmelerde bu tasarımın esnek bir yapıya sahip olduğu, öğrencilerin ilgi, yetenek ve yönelimlerine uygun kişiselleştirmelerin yapılacağı, dolayısıyla çeşitliliklere imkân sunan bir sistem oluşturulduğu ifade edilmektedir. Ancak tasarımın ders dağılım çizelgesindeki “sayısı arttırılmış, birbirinin muadili seçenekler içinden tercih ettirmek” mantığı, “bir ve aynı profil” üretmeyecek midir? Kişiselleştirme, bireyselleştirme, farklılaştırma kavramları kullanılmasına rağmen tek tipleştirme oluşmayacağına garanti nedir? Öte yandan “AGEP (Akademik Gelişim Programı) temel dersleri, zorunlu seçmeli dersler” ve “HEY (Hayal, Etkinlik, Yaşam)” ile toplamı 42 saat olan haftalık ders saat sayısı öğrenciler 50 civarında dersle farklılıkları nasıl yakalayacaklardır? Okul tiplerine göre alan dersleri nasıl ve hangi saatler çerçevesinde alınabilecektir?

Mevcut durumda, meslekî teknik eğitimde edinilen ve bir meslek dalında ulaşılmış uzmanlığın/yeterliğin tescili anlamına gelen 53 alandaki 198 dal ile bir alanla ilişkilendirilmemiş 23 dal olmak üzere toplamda 221 dala ait sertifika vardır. Bu 221 sertifika, ISCED tasnifine göre 4 ve 5 düzeylerde denkliğe sahiptir. Mevcut ders çizelgeleri esas alındığında, bu sertifikalardan herhangi birini almaya hak kazanmak, uygulama dışında asgari 16 saatlik dersin alınmasına bağlıdır. Yeni ortaöğretim tasarımında 12. sınıfa konmuş 3-6 saatlik “Sertifika ve Proje” ders saatiyle hangi sertifikaların öğrencilere bir imkân olarak sunulması planlanmaktadır? Mevcut sertifika programlarından hangileri kapanmak durumunda kalacaktır? Kapatılan sertifikaların ortaya çıkaracağı talep-arz çelişkisi nasıl çözülecektir?

Yeni ortaöğretim tasarımı okul ve program çeşitleri açısından yüksek düzeyde bir sadeleşme getiriyor görünmektedir. Bu durum şu önermeyle özetlenebilir: “Bu ortaöğretim tasarımıyla hedeflenen okul, asıl; diğer tüm okul ve program çeşitleri birer istisnadır. Ancak mevcut tasarıma eklenemedikleri oranda varlık sahasında kalabilirler.” Zira mevcut tasarım, “Anadolu Lisesi” türü içinde kalınarak yapılmış bir tasarımdır -ki Bakanlık sunum dokümanlarında “ortaöğretim tasarımı” ifadesi daha sonra “Anadolu lisesi tasarımı” olarak değiştirilmiştir. - Anadolu Lisesi dışında kalan okul türleri ve programları ile bunlarda okutulan dersler dikkate alınmış mıdır? Diğer okul türleri için yeni bir tasarım hazırlanacak mıdır? Anadolu Lisesi dışında kalan okul türleri ve programların yükseköğretim yolları, Anadolu Lisesiyle nasıl birleşecek yahut ayrışacaktır? Mevcut hâlde yükseköğretime geçişte Anadolu Lisesi derslerinin esas alınmasına benzer bir yol takip edilecekse diğer okul türleri ve programlar öğrenciler tarafından tercih edilecek midir?

Yeni ortaöğretim tasarımının; program, materyal, yeni yahut dönüştürülmüş öğrenme ortamları (okul ve sınıflar), yenilikleri özümsemiş ve uygulamaya sokma iradesini gösterecek bir eğitim liderliği, tasarımı sınıfta uygulayacak öğretmenlerin oryantasyon eğitimleri gibi zorunlu birtakım ihtiyaçları olduğu aşikâr... Bunlara dair iş listesi ve takvimi ana başlıklar hâlinde bir gantt şeması olarak yeni ortaöğretim tasarımında paylaşıldı. Ayrıntılı bir iş listesi ve takvimi var mıdır? Süreç nasıl yürütülmektedir? Örneğin adı açıklanan derslerin program ve öğrenme/öğretme araç gereçleri hazır mıdır? Bunların hazırlanmasında özneler/aktörler (kamu, özel sektör, sivil toplum kuruluşları, şahıslar) ve bunların rolleri tanımlanmış mıdır ve aralarında iş birliği mecraları yapılandırılmış mıdır?

What is a university?

Recep Şentürk / An excerpt from his inaugural speech at the Ibn Haldun University

Universities are institutions that shapes the future of societies in every way and are different from each other regarding how they see and aim for the future. Therefore the question; “*What is a university?*” needs to be answered very carefully. And it is very obvious that the answer would be different for every person depending on where he stands and looks into life. To participate to this very interesting question, Professor Recep Şentürk, the President of Ibn Haldun University says he believes that universities should not be seen as factories, since human beings are unique. Here is a selection of his views with his own words while answering the question “*What is a university?*”

“Whenever my colleagues ask me to address this question, I become worried, even fearful of tackling it. On the other hand, it is very exciting to talk about an issue about which I have been thinking my whole life. This is a big question, and an adequate answer is a major challenge. I do not claim to give the final, ultimate answer to this question; rather, we will be thinking together about what a university is. I will first share with you my ideas and experiences and also my future vision of what a university is and should be...”

We must move away from mass education and re-introduce individualized education. The university is not a factory, and human beings are unique, not simple objects or robots.

Our universities must not perpetuate the false dichotomies produced in the modern and postmodern intellectual eras, like the alleged

dichotomies of religion vs. science, tradition vs. modernity, wahy (*revelation*) vs. reason, East vs. West, etc. These are false dichotomies that the Islamic tradition of knowledge overcame by integrating them without situating them as mutually exclusive opposites: we can be religious and good scientists, and draw from tradition and our contemporaries, and use both wahy and reason, all at the same time.

We must be holistic in our method, combining ta’lim and tazkiyah, academic education and ethical education, IQ education and EQ education. Emotional education combined with intellectual education produces healthy human beings. When you go to an interview for a job, they do not ask you a math question, but rather how you deal with other people, if you are kind, and how you handle stress. This is what is called adāb (*manners*,

Prof. Recep Şentürk

ethics, and morals) in our tradition. Adāb and ‘ilm (*knowledge*), morality and academic education must go together. Focusing on academic achievement at the expense of ethical education will produce people psychologically ill-prepared for the world.

Universities should teach producing ideas

We must teach how to think and produce ideas instead of simply transmitting and marketing Western ideas. Instead of serving as institutions of sustainable intellectual dependency, our universities must be institutions through which we gain intellectual independence. The Muslim world, during the process of modernization and adopting Western ideas, rejected our own heritage. We cannot think in a healthy way without memory, and indeed we are in many ways paralyzed. Isaac Newton once wrote: “*If I have seen further, it is by standing on the shoulders of giants.*” Today, non-Western students need to appreciate the legacy of previous generations and stand on their shoulders rather than reject them. In the Muslim world, both modernist and so-called Salafi currents tell us of dark ages lasting more than one thousand years between the golden age of the Prophet Muhammad and his companions and the period of nahda (*revival*). This approach is mistaken and baseless. Rather, we need to accept and appreciate the continuity of the intellectual production of Islamic civilization through the isnād system, a process that continues until today without break. Yes, there have been periods of crisis, but I believe in the continuity of Islamic civilization, knowledge, tradition, and heritage, and I see my purpose as building on this heritage: this is how originality is produced. Some young students and academics think they will produce an original idea by rejecting and cursing the past, but this is wrong: the right strategy is to place yourself before the flow of the people preceding you. They have been working on the same issues, so take their foundation and build upon it.

Eurocentric education system should be redesigned

We are now, I argue, in an age of open civilization, in which cultures and people get intermixed in ever-increasing social diversity. Students from different parts of the world with different cultures and beliefs coming together to study was unthinkable a century ago but is now more and more common, whether on the campus of Ibn Haldun, Columbia or Georgetown. Students come from all over the world to study together, and we must redesign the Eurocentric monolithic education system to incorporate this diversity into the open civilization university’s pursuit of prosperity for all humanity. Trying to prevent or homogenize this diversity will continue to cause countless conflicts.

Just as the traditional Arabic and Turkish word for university – kulliyyah – signifies its universal purpose, this new phase of human history must restore the university to its rightful place as an institution for the production of universal ideas.

Osmanlı'da eğitim yılı nasıl başlardı?

Osmanlı'da eğitime yeni başlayan çocuklar için "Âmin Alayları" düzenlenirdi. Osmanlı kültürünün zenginliklerinden biri olan Âmin Alaylarının, mektebe yeni başlayan çocukların okul korkusunu giderme, çocuklara okuma isteğini aşılama ve çocukları arkadaşlarıyla kaynaştırma gibi önemli pedagojik faydaları vardı.

İlkokul öğrencileri için 500 yıllık gelenek: "Âmin Alayları"

Osmanlı Devletinde çocuklar, olgunlaşma durumlarına göre 4 ila 7 yaş arasında Sıbyan Mektebinde ilk eğitimlerine başlardı. Bu okulların çoğu, camilere bitişik olarak inşa edilirdi. Bu mekteplerde eğitime başlayan çocuklar için 14. yüzyıldan 19. yüzyıl sonlarına kadar çeşitli merasimler düzenlenmekteydi. Bu merasimlerin en önemlisi ise Âmin Alayları idi.

Âmin Alayları, Osmanlı'da çocukların Kur'an ve ahlak bilgilerinin öğretildiği ilk mektebe başlarken düzenlenen merasime denirdi. Çocuk, genelde 4 yıl 4 ay 4 günlük olunca ilk eğitimi olan Kur'an öğrenmeye başlardı. Merasim ise çoğunlukla kandil günlerine denk getirilir, mümkün olmazsa Pazartesi veya Perşembe günü yapılırdı.

Bir bayram havası ve heyecanı içinde yapılan bu "mektebe başlama merasimi"ne mutlaka temizlikle başlanır, evin her tarafı silinip süpürülürdü. Bu fasıl bittikten sonra anne, büyükanne, sütanne, kısaca evin bütün kadınları cümbür cemaat çarşıya gider, okula başlayacak çocuk ve mahallenin fakir çocukları için alışveriş yaparlardı.

Âmin Alayı yapılacağı gün; ailecek hava aydınlanmadan kalkılır, sabah namazından sonra çocuklara yeni elbiseler giydirilir, elbiseleri süslenir, hep birlikte faytonlara binilip, çoğunlukla Eyüp Sultan Camiine ziyarete gidilir ve burada dua edilirdi.

Âminler ve ilahiler eşliğinde ilk eğitime hazırlık
Mektebe başlayacak olan çocuğun evinin önü, geçeceği yollar, kalabalıktan geçilmez bir hâl alır, sokaklar bayram havasına bürünürdü. Bu merasimde bulunmanın manevî mükâfatı olduğuna inanılırdı. Boynuna işlemeli Kur'an cüz kesesi asılan çocuk, evinin kapısında görüldüğü anda ilahiler okunmaya başlanır ve ilahilerin uygun yerlerinde alayda hazır bulunan çocuklar da "Âmin, âmin!" diye eşlik ederdi.

İlahi sona erince mahallenin hocası duaya başlar, çevrede bulunanlar büyük bir huşû içinde, oturarak duayı sessizce dinlerdi. Duadan sonra ilahiler okunmaya başlanır, âmin nidaları göğe yükselirdi.

Bu sırada mahallenin bekçisi, çocuğu evin önünde kendisini bekleyen midilliye bindirir ve;

"Tövbe edelim zenbimize (günahlanmıza)
Tövbe illallah, ya Allah
Lütfunla bize merhamet eyle
Aman Allah, ya Allah"
dedikten sonra, onlara "Âmin, âmin" diye eşlik edilirdi.

Çocuk; süslenmiş ata bindirildikten sonra, Âmin Alayı yürümeye başlardı. Alayın en önünde, atlas yastık üzerinde sırmalı cüz kesesiyle elifba taşınırdı. Hemen arkasındaki bir başkası ise Kur'an rahlesini baş üstüne kadar kaldırmış bir hâlde taşıyarak yürürdü. Bu iki kişiyi ata binmiş çocuk takip eder, arkasından da mektep hocası, hocanın yardımcıları, ilahiciler ve âminciler gelirdi.

Eğitime başlamadan okunan ilk dua

Çocuk, okuldan içeri adım atınca burada Osmanlı Padişahına dua edilir ve mektep gülbankı okunurdu. Gülbankı müteakip dua edilir ve nihayet çocuğun ellerinden tutularak hocanın huzuruna çıkarılır, çocuk da hocasının önüne oturur ve elini öperdi. Bundan sonra hoca efendi, Euzu Besmele çeker ve "Ya Rabbi kolaylaştır, güçleştirme. Ya Rabbi!

Tedrisimi hayırla itmam eyle! (Eğitimimi hayırla tamamla)" mealindeki "Rabbi yessir vela tuassir. Rabbi temmin bil hayr." duasını çocuğa okur ve sonra ilk ders olan "elif" harfi ile eğitim başlardı. Hoca, çocuğa da tekrar ettirdikten sonra, "Aferin, bugünkü dersimiz bu kadar!" derdi.

Mahalle mekteplerinin bütün masrafları, mahalle halkı ve hayırseverler tarafından karşılanırdı. Ayrıca okulun ısınma ve diğer giderlerini de aileler karşılardı. Mahalle mekteplerinin bir kısmı da padişahlar, üst kademe devlet yöneticileri ve hayır sahipleri tarafından, cami, medrese, imaret ve çeşmelerden oluşan komplekslerin içinde yer alırdı. Bir vakıf olarak örgütlenen bu komplekslerde, fakir öğrencilerin yemek, harçlık ve giysileri de temin edilirdi.

Çocuklara ilk olarak İslamî terbiye verilirdi

Mektep talebeleri ilkbaharda, mahalle halkı ile birlikte pikniğe giderlerdi. Mesirede kazanlar kaynatılır, etli pilavlar, bademli sütlü helvalar pişirilir, misafirlere dağıtırlardı.

Talebe; Kur'an'da belli bir seviyeye geldiğinde, hocasının elini öptükten sonra hocanın yardımcılardan biriyle evine giderdi. Evde büyükleri olan dede veya ninesinin elini öperek eğitiminin belli bir seviyeye geldiğini gösterirdi.

Öğrencinin ailesi de, durumlarına göre, hocanın yardımcısına bir hediye verirdi. Bir öğrencinin mahalle mektebini bitirmesi, onun hatim indirmesi, yani Kur'an'ın tamamını okumasıyla olurdu. Eğitim iki ya da üç yıl sürerdi.

Öğrencilerin hatim yapmalarından sonra da bir tören yapılır, öğrenci ailesi tarafından ziyafet hazırlanırdı. Mahalle mektebini bitirenler, kabiliyetli iseler, medreseye giderlerdi; yeteneği veya durumu uygun olmayan da bir sanat öğrenirdi.

Bu törenler sayesinde çocuk, aile içinde olduğu gibi cemiyette de yeni bir statü kazanırdı. Bu merasimlere verilen büyük ehemmiyet, İslamî terbiye anlayışında mektebe ve öğretmenlere verilen değeri açıkça ortaya koymaktadır.

Nebevî bir yöntem olarak istişare

SERDAR DEMİREL *

İslam'ın vazettiği inanç sistemi, ibadetler ve ahlak öğretileri dinin sabiteler kısmına dâhildir. Hayatın değişip dönüşen sosyopolitik ve sosyokültürel yönü de daha çok dinin değişebilenler kısmına girer. Canlı hayatın ikinci kısmına giren değişkenleri de vahyin belirlediği temel ilkeler ışığında yönetmek ve kurgulamak icap eder. Böylesi geniş bir alan ise konunun uzmanlarının içtihatlarına bırakılmıştır.

Değişkenleri yönetmek sadedinde vurgu yaptığımız ilkelerden birisi de İslam'ın istişare prensibidir. Vahyin açıkça hüküm bildirmediği konularda yahut insanların tercihlerine bıraktığı meselelerde yapılması gerekeni belirlemek için bireysel ve toplumsal tercihlerde, kurumsal kararlarda isabetli olan karara ulaşmak amacıyla istişareye müracaat etmek dinî bir öğretilerdir.

Kur'an, Allah'ın rızasını kazanan müminlerden bahsederken onların şu özelliklerini zikreder: "Rab'lerinin çağrısına icabet ederler, namazı kılarlar.

Onların işleri de aralarında istişare (danışma) iledir. Kendilerine verdiğimiz rızıktan hayır için infak ederler/harcarlar." (Şûra: 42/38)

Görüldüğü gibi bir iş yapacakları zaman inananların kendi aralarında istişare etmeleri temel ibadetler arasında Allah'ın rızasını kazanmakla irtibatlı olarak zikredilmiş, övülmüştür. Bir diğer âyette de şöyle buyurmuştur: "Allah'tan bir rahmet dolayısıyla, sen (Ey Muhammed) onlara yumuşak davrandın. Eğer kaba, katı yürekli olsaydın çevrenden dağılır giderlerdi. Öyleyse onları (kusurlarından dolayı) bağışla, onlar için bağışlanma dile ve (yapacağın) iş(ler) hakkında onlarla istişare et. Karar verince de artık Allah'a tevekkül et. Şüphesiz Allah, tevekkül edenleri sever." (Âl-i İmrân: 3/159)

Bu âyet ise, Hz. Peygamber'e (s.a.v.), vahiyle indirilmemiş hükümlerde Müslümanlarla istişare etmesini bildirmekte ve nihayetinde bir şeye karar verince de Allah'a güvenerek kararlı davranmasını emretmektedir.

İlki Mekke döneminde, ikincisi de Medine döneminde inmiş âyetlerdir bunlar. Bu da İslam yönetim tarzının istişare (danışma) esasına dayalı olduğunu ve bu öğretinin belirli bir döneme ait geçici bir hüküm olmadığını göstermektedir. Hz. Peygamber'in (s.a.v.) Mekke döneminde ve Medine'de devlet başkanı olduktan sonra ashabıyla istişareye önem vermesi bunu göstermektedir.

Hz. Peygamber'in (s.a.v.); Bedir Savaşında karargâh yerinin seçilmesinde, savaş sonrası ele geçirilen esirlere ne yapılması gerektiği hususunda, Uhud Savaşında düşmanı şehir içinde mi şehir dışında mı karşılanması hususunda, Hz. Aişe'ye (r.a.) atılan iftira karşısında takınılması gereken tutum ve daha nice meselede çevresiyle istişare etmesi buna misal verilebilir.

Hz. Peygamber (s.a.v.); ashâbı arasından en çok muhakeme gücü yüksek, bilgi ve tecrübe sahibi Hz. Ebubekir (r.a.) ve Hz. Ömer (r.a.) ile istişare ederdi. Ensar ve Muhacirlerin temsilcilerine danışmayı önemserdi. Böyle olmakla beraber Hz. Peygamber (s.a.v.), bir meselede istişareye ihtiyaç duyduğunda o meselenin muhtevası kapsamında ilgili kişilerin; kadın veya erkek, yaşlı veya çocuk ve hatta gayrimüslim demeden görüşlerine müracaat eder ve serdedilen görüşlere değer verirdi.

Rasulullah'ın (s.a.v.) hayatını inceleyenler bunları rahatlıkla görebilmektedirler. Buradan yola çıkarak şunu söyleyebileceğimizi düşünüyorum: İsmet sıfatına haiz (hatadan korunmuş) ve vahye muhatap bir peygamberin istişareye önem vermesi, masum olmayan ve kendisine vahiy inmeyenlerin istişare yapmasını evvelemlerde elzem kılar.

Hz. Muhammed'in (s.a.v.); "müşavere mektebi"inde yetişen asr-ı saadet nesli, bize, bunun güzel örneklerini sunmaktalar.

* İbn Haldun Üniversitesi İslamî İlimler Fakültesi.

Okul ortamında "değerler eğitimi"

2016 yılından itibaren okullarda zorunlu ders olarak okutulmaya başlanan "Değerler Eğitimi"; kendi kültürümüzü, inancımızı öğrenip yaşayıp ve davranışa aktarmaktır. Davranışa dönen her değeri sosyal çevre içinde model olarak insanlara yansıtmaktır. Bunu yaparken bir yandan köklerini sınımsız tutan diğer yandan da dünya ile entegre olabilen ufku geniş, ön yargısız, bilgiye, yeniliğe açık insanlar yetiştirmektir.

Çocuklarımızı emanet ettiğiniz kurumlar ne kadar lüks, donanımlı olursa olsun içinde bulunan insanların değerleri, inançları ile şekilleniyor zihinleri. Anne babaya düşen görev; evlatlarını inançlı, imanlı, vicdanlı, kendi alanına hâkim, fikri özgür, ön yargısız, farklı düşünce ve inançlara saygılı insanlarla buluşturmak.

Değerler eğitiminin amacı

Değerler eğitiminin temel amacı; merhametli, duyarlı, inançlı ve değerlerine sahip çıkan, dünya ile bağını koparmayan vizyon sahibi nesiller yetiştirmektir. Çocuğun; doğuştan getirdiği en iyi tarafı ortaya çıkarmak, kişiliğinin her yönüyle

gelişmesini sağlamak, insanî mükemmelliğe ulaşmasına yardımcı olmak, bireyi ve toplumu kötü ahlaktan korumak ve kurtarmak, bunun yanında iyi ahlakla donatmak ve devamını sağlamaktır.

Değerler eğitimi nasıl olmalıdır?

Değerler eğitimi; kalbe, zekâyâ ve iradeye hitap etmeli ve amacı iyiliği sevdirmek, tanıtmak, istemek olmalıdır. Değerler eğitimi, önce çocuğun ve gencin duyarlılığına hitap etmelidir. Değerler eğitimi, irade üzerinde de etki yapmalıdır.

Değerler eğitiminde yöntem

Değerleri öğretirken okullarda değişik etkinlikler yapılabilir. Öncelikle, en etkili eğitim yöntemi olduğu için "bizzat örnek olunmalı" yani çocuklarınıza, öğrencilerinize öğretmek istediğiniz değerleri bizzat yaşayarak göstermelisiniz. Çünkü özellikle çocuklar, duyduklarından değil gördüklerinden daha çok etkilenirler.

Aile bireylerinin ve tüm okul çalışanlarının, değerlerin gelişmesi ve kalıcı olması için, her zaman benzer tutum ve davranışları "tutarlı" bir biçimde sergilemeleri gereklidir. Bunun için öğrencilerin, başta eğitimciler olmak üzere tüm görevlilerin iyi, doğru ve güzel insanlar olduklarına inanmaları ve güvenmeleri sağlanmalıdır.

Çocuk; model olarak öğrendiğinden, toplumda benzer olayların, resimlerin, kişilerin çocuğa gösterilmesi, gözlemlenmesidir. Bu nedenle, çocukların doğru, iyi, güzel davranışları görmesi ve yaşaması için fırsatlar oluşturulmalıdır. Bütün bunlar yapılırken yani değer eğitimi etkinliklerine, anne babalar ve okuldaki tüm destek personeli katılarak bir bütünlük sağlanmaya çalışılmalıdır.

Yeni ve kuşatıcı bir müfredat geliştirme ödevimiz ve bunun başarılmasında ontolojinin yeri

AHMET AYHAN ÇİTİL *

Eğitim, bir yanıyla bireylerin kendilerini belirli bir sahne içerisinde konumlandırmalarına ilişkin nazari ve bir diğer yandan da söz konusu sahne içerisinde mevcut yaşama katılabilmelerine imkân sağlamak üzere amelî işlevleri haizdir. Eğitim süreçlerinde bireylere, nazari işlev söz konusu olduğunda, "Neredeyim?", "Benden ne bekleniyor?", "Hangi değerleri içselleştirmeliyim?" gibi soruların cevapları sunulurken, amelî işlev söz konusu olduğunda ise algılamayı, kavramayı ve eylemeyi güçlendirici bilgi ve becerilerin kazandırılması hedeflenir. Öte yandan tüm bu işlevlerin nihai amacı bireylerin uyum ve barış içerisinde bir arada yaşayabilmelerinin zeminini oluşturmaktır.

Türkiye'nin eğitim sisteminin bu işlevleri hakkıyla yerine getirdiğini söylemek güçtür. Mevcut sistem aşağıda kısaca işaret etmeye çalıştığımız sorunlarla maluldür:

1. Türkiye'de uygulanmakta olan mevcut müfredatın tutarlı bir kurguya dayandığını söylemek güçtür. Ancak bundan da önemli bir sorun hakikatin sınırlı bir kavrayışının toplum genelinde hâkim kılınmaya çalışılmasının müfredatın arka planında yer almasıdır. Müfredat bu hâliyle en başarılı öğrencilerin toplumuna yabancılaştığı, başka medeniyet dairelerine hayranlık geliştirdiği bir düzenek olarak işleyebilmektedir. Bu duruma karşı geliştirilen tepkiler alternatif eğitim kanallarının gelişimi ile nihayetlenmiş ve eğitimin birliğinden artık söz edilemez hâle gelmiştir. Sonuç olarak yukarıda eğitimin belki de temel işlevi olarak ifade ettiğimiz, "bireylerin uyum ve barış içerisinde bir arada yaşayabilmelerinin zemini" neredeyse ortadan kalkmıştır.

2. Türkiye millî eğitim tarihinde müfredat oluşturulurken ilk ve ortaöğretim hiçbir zaman yükseköğretim ile birlikte dikkate alınmamıştır. Müfredatın oluşturulmasına üniversite

ile başlaması bir zorunluluktur. Bunun nedeni, nasıl bir bilimler tasnifine göre insan yetiştirmek istediğimize en başta yükseköğretim düzeyinde karar verilmesinin gerekliliğidir. 1930 üniversite reformu; geleneğimize yabancı bir bilimler tasnifini sisteme dayatmış, üstelik bu tasnif çok farklı nedenlerle tutarlı bir biçimde uygulanamamıştır. Şu anda üniversitelerimizdeki ana bilim dalı, bilim dalı düzenlemeleri eksik, eklektik, tutarsız ve verimsizdir. Üniversitenin bu durumu yükseköğretime nasıl öğrenciler hazırlamamız gerektiği sorusunu cevapsız bıraktığından mevcut ilk ve ortaöğretim sistemi günü kurtarmaya yönelik bir bakış açısıyla tanzim edilmeye çalışılmaktadır.

3. Mevcut ilk ve ortaöğretim müfredatına, değerler eğitimi adı altında eklemelerin arzu edilen sonuçları verdiğini söylemek güçtür. Bunun en önemli nedenlerinden birisi; derslerde öğretilen konuların ve sunulan bakış açıların dayandığı ontolojik arka planın, kazandırılmaya çalışılan değerlerle uyumlu olmamasıdır.

4. Müfredatta yer alan pek çok ders; öğrencilere belirli bir malumatı kazandırmayı hedeflemekte, çağın gereklerine uygun eleştirel düşünme, araştırma ve fikir geliştirme perspektiflerini ihmal etmektedir. Öğrenciler, müfredatın içinden geçerken kendilerine hayat boyu uğraşabilecekleri ve üretken olabilecekleri projelerle tanışmamaktadırlar.

5. Mevcut müfredata ek olarak yürütülen ve uluslararası sertifika programlarına bağlı IB vb. programlar en iyi öğrencilerimizin bir başka medeniyete devşirilmesini kolaylaştırma işlevi görmektedirler.

6. Müfredatın içeriği ile ilgili sorunlara öğretmenlerin sürekli geliştirilmesinin tam olarak başarılabilmesi ile ilgili sorunlar eşlik etmektedir.

Tüm bu sorunlar dikkate alındığında Türkiye'de yeni bir eğitim müfredatının geliştirilmesinin elzem hâle geldiği

aşikârdır. Kanaatimizce böyle bir projenin temel çıkış noktasını Türkiye'nin, İslam âleminin ve tüm insanlığın ufkunu açacak ve daha güzel bir geleceğe taşıyacak yeni bir konumlandırma çabası teşkil etmelidir. Bunun başarılabilmesi ise en temel sorunların ve soruların ele alınmasını zorunlu kılmaktadır.

Kuşatıcı ve çağdaş bir varlık tasavvuru yeni müfredatın zeminine yerleştirilmelidir. Tutarlı ve bütünlüklü bir ontolojik perspektif netleştirilmeli ve tüm müfredat çalışmaları bu bakış açısına dayanarak yürütülmelidir. Söz konusu bu perspektif daraltıcı ve indirgeyici varlık anlayışlarının bir eleştirisini içermelidir. Dünyadaki akademik çalışmaların seyri ve düşünce geleneğimiz dikkate alınarak akademik çalışmaların zeminini oluşturacak bir bilimler sınıflandırması yapılmalıdır. Bu sınıflandırmadan hareketle yükseköğretimden başlayarak ilk ve ortaöğretimimiz yeniden tanzim edilmelidir. Ancak bu çalışmalar sonrasında müfredat içerisinde kullanacağımız ve arzu ettiğimiz gibi bizi biz yapan metinler seçilmeli, zengin ve sistemli bir müfredat içeriği oluşturulmalıdır. Geliştirilen müfredat; renkli metinler, çağa uygun araçlar ve teknolojilerle öğrenciye ulaştırılmalıdır.

Yeni bir müfredat geliştirme ödevi Türkiye akademisinin önünde durmaktadır. Bu ödevin hakkıyla yerine getirilmesi kendimizi içinde bulduğumuz sahnenin en kapsamlı ve kuşatıcı bir tasvirinin yapılmasını gerektirmektedir. Böyle bir tasvirin ve bu tasvirden hareket eden bir bilimler sınıflandırmasının ortaya konulması elbette ki kolay bir iş değildir. Ancak böyle bir yükün altına girmektense günü kurtarmaya yönelik çabalarla yetinilmesi, asıl sorunun ertelenmesi ve bir kez daha iç tutarlılığı olmayan bir müfredatın geliştirilmesi ile nihayetlenecektir.

* İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Felsefe Bölümü.

Why learning a foreign language in school doesn't work?

Hundreds of thousands of people across the globe study one or more languages at school. However, after years of study, most of these same people cannot string together even the simplest of sentences. Students find in-school language education difficult, boring or discouraging. How is that possible? Here are a few reasons:

Students are passive participants

Most students — no matter at which longitude or latitude they find themselves— are passive participants in their language classes. These students expect their teacher to “*deliver*” the language, to magically transmit their knowledge and skill to them without them having to raise a finger. This is a result of the classic “*teacher-centered*” paradigm of learning, where the teacher is the main source of knowledge, and the students “*orbit*” around the teacher in an effort to obtain that knowledge. This is a false learning paradigm that does not reflect the realities of learning in everyday life. In the world outside of school, any learning is generally a result of initiative taken by the learner.

Keeping initiative out of students’ hands can have a disastrous impact on the way students acquire language. From within this system, students see learning as the teacher’s responsibility, and do not develop the sense of agency that is so important to successful language learning.

One way to potentially solve this problem is to teach students directly that success in language learning will ultimately be their own responsibility. A teacher could communicate this to the students from the very beginning, saying something like: “*Take language learning in your own hands. I am here to help, to facilitate, but you are the one who, in*

the end, have to make learning happen. Nobody can teach you a language. You and only you can learn a language.”

Teaching students to take responsibility for their own language learning will require them to be active and decisive decision-makers both inside and out of the classroom.

Languages are treated as a subject to study, not a skill to acquire

In school, knowledge-based topics like history, economics, math, and science are all studied in the same way: as a collection of facts that need to be absorbed. Since languages are taught within the same academic structure as these other courses, students fall into the trap of believing that they should be treated the same way. However, languages are not like these other subjects, which can mostly be studied and memorized from books. To know a language is to have developed a skill. If a student remains unaware that a language is a skill, and instead treats it like all of his other school subjects, this will have a profoundly negative impact on the decisions he makes, material he uses, and actions he takes along his learning path.

Students learn within a competitive learning environment

Modern school systems have been built around competition and getting good grades, while language learning ultimately is cooperative work. Children who learn things outside school do not worry about grades or assessments; they just play, interact with each other, make mistakes and grow together. It is a collective as well as a personal learning experience. Within that framework, learning literally thrives. The mental attitude towards approaching language

learning has a huge impact on the way people absorb, ask for information and refine their skills.

Students rarely use the language to communicate

Across the whole world students in high school, university or even in some language schools do not speak their target language often enough. They often learn about the language, or learn facts about its literature and history, but do not take time to practice their actual language skills. The simple, number one rule in any language class should be to use the language in as many situations and scenarios as possible—through speaking, reading, and writing, listening, and even playing and thinking. Teachers should find inventive ways to push students to use their target language in any way they enjoy and like. The more they do something they enjoy, the more likely they will start doing it on a daily basis. The internet offers amazing, endless possibilities to speak, write, play, sing, and hear a given language

Students spend little time with the language outside of class

Unfortunately, students who take language education tend to use the targeted language very limited outside of their classrooms. But that should be the opposite. Students think, since languages were subjects of “*study*”, and “*study*” was essentially “*work*”, they do not want to spend any of their free time “*working*” on targeted language. Instead, they should spend many more hours interacting with the language and learning from and through it. And this is exactly how native speakers learn their first language. It should be the same with second or third language. External learning opportunities should be the primary focus of any language student.

Peyami Safa'dan mezunlara nutuk

"Ellerinizdeki diploma, öğretim denilen ve yazık ki ilacı henüz keşfedilmemiş müzmin bir hastalığın raporudur."

Peyami Safa

Türk edebiyatının kadim isimlerinden Peyami Safa, mezuniyet diplomasını alan öğrencilere hitaben, 20 Haziran 1942 tarihli Yeni Mecmua gazetesinde yayımlanan yazısında, "Salâhiyetim olsaydı, her sene üniversitenin ve yüksek mekteplerin son sınıf mezunlarını bir araya toplar, onlara şu fikirleri kabul ettirmeğe çalışırdım" diyor. İşte o yazı:

"16-17 yıldır öğretilenler lüzumsuz"

Tahsiliniz bugün sona eriyor, değil mi? Ellerinize tutuşturulan diplomanın en büyük yalanı budur. Tahsiliniz bugün bitmiyor, bilakis, bugün başlıyor. On altı, on yedi seneden beri size öğretilen şeylerin çoğu ihtisas bakımından lüzumsuzdur; bütün dünyada hâlâ yıkılmamış kötü bir öğretim sisteminin kurduğu ananeye göre hafızalarınıza istif edilmiş, unutulmaktan başka hiçbir şansları olmayan ölü bilgilerdir. Zekânız, bu kokmuş malûmat kadavralarını ne kadar çabuk atarsa, hürriyetine o kadar erken kavuşur. Mümkün olsaydı, size bugün diploma yerine bir hafıza müşhili verir, ilmin bu molozlarını ruhunuzun bağırsaklarından, dışarıya çabuk defetmenize hizmet ederdim. Ellerinizdeki diploma, öğretim denilen ve yazık ki ilacı henüz keşfedilmemiş müzmin bir hastalığın raporudur.

Bugünden öteye ilk işiniz, kendinizi bu zoraki bilgi illetinin toksinlerinden kurtarmağa çalışmak olsun. Size, ihtisas olarak öğrettiğimiz şeylerin de bir kısmı lüzumsuz bir kısmı da yanlıştır. Bunların içinde pek azı ileride sizin için düşünmek ve kültürünüzü derinleştirmek için malzeme olmaya yarar.

Hayat tecrübesi

Gençler! Hayatta muvaffak olanlarla olmayanlara bakınız. Eğer ticaret gibi amelî mesleklerin zaferlerine bir göz atarsanız, bu şubede kazananlardan yüzde doksanının ticaret mektebinden mezun olmadıklarını görürsünüz. Bunlar, ticaretin hiçbir ders ve etüt kitabında izi olmayan, bütün inceliklerini tecrübe mektebinde, hayat mektebinde öğrenmişlerdir.

Doktorluk ve avukatlık gibi yarı amelî ve yarı nazarî mesleklerin kahramanlarına da bakınız. Bunlar da bilhassa diplomalarını aldıktan sonra kendi aşklarıyla ve tecessüsleriyle kitapların ve tecrübelerin üstüne kapanmış insanlardır. Amelî ve nazarî, serbest ve resmî bütün mesleklerde geri kalmışların hayatına bakınız. Bunlar diplomalarını alır almaz tahsilin bittiğini ve öğrenilecek hiçbir şey kalmadığını sanmışlardır. Hayat, onların gözünde iki mevsimlidir: Biri ekme çağı ki tahsil çağıdır; öteki de biçme devresi ki bütün ömür süren meslek devresidir. Bu devrede ekme yok ve yalnız biçme var sanmışlardır. Hâlbuki asıl ekme devresi tahsil çağından sonra başlar ve biçme amelîyesini de içine alır.

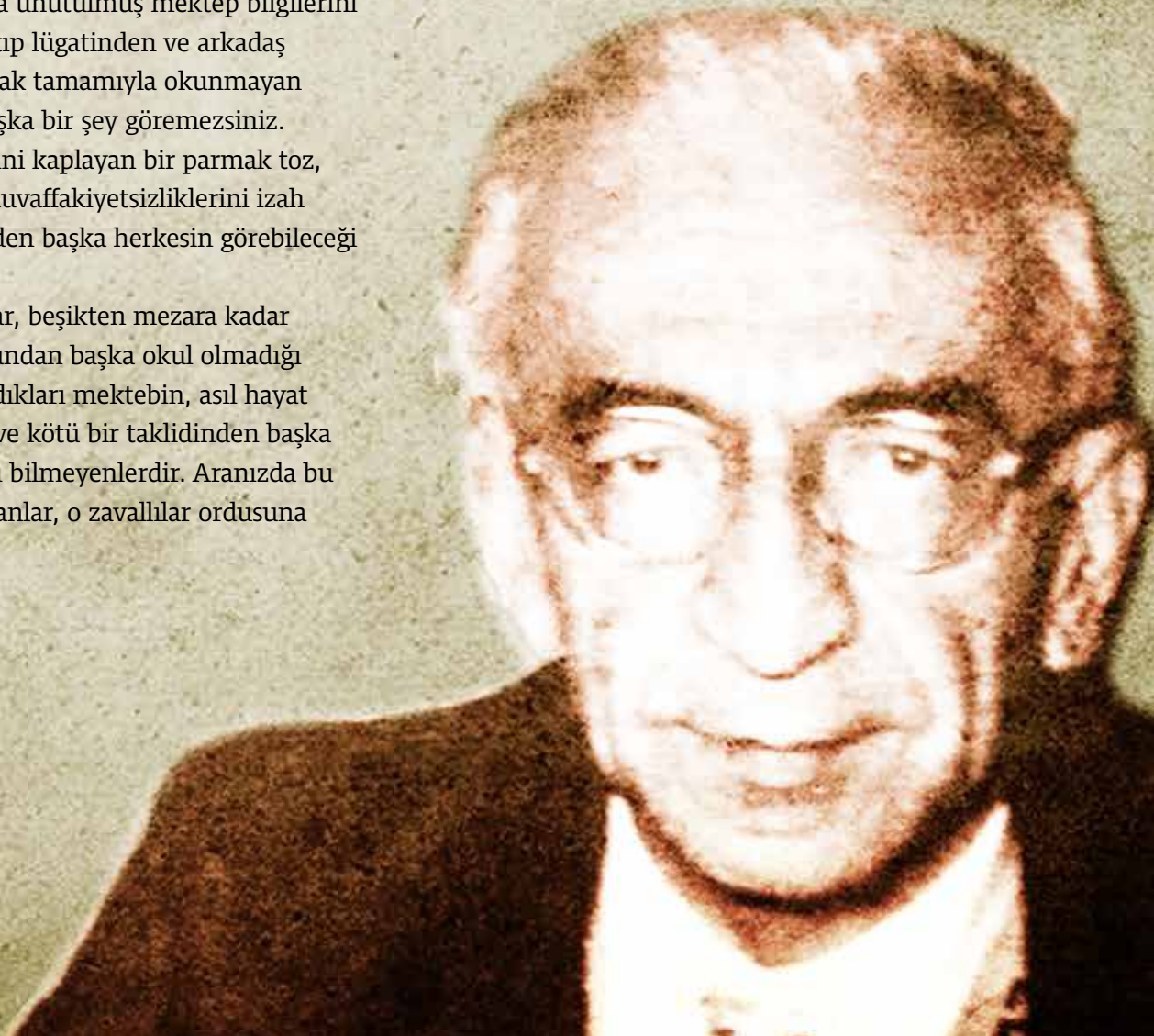
"Mahalle doktoru niçin kazanamıyor?"

Şu mahalle doktoru niçin mi kazanmıyor? Muayenehanesine girip bakınız; cevap, yaldızlı bir çerçeve içinde duvarda asılıdır: Diploma! Zavallı hekim, bu diplomayı oraya astıktan sonra hastalara bakmaktan başka yapılacak işi kalmadığına inanmıştır. Kütüphanesi tamtakırdır. Orada unutulmuş mektep bilgilerini hatırlatan birkaç tıp lügatinden ve arkadaş tavsiyesiyle alınarak tamamıyla okunmayan birkaç eserden başka bir şey göremezsiniz. Bu kitapların cildini kaplayan bir parmak toz, hekimin bütün muvaffakiyetsizliklerini izah eden ve kendisinden başka herkesin görebileceği işarettir. Bütün bu zavallılar, beşikten mezara kadar süren hayat okulundan başka okul olmadığı ve diplomasını aldıkları mektebin, asıl hayat okulunun küçük ve kötü bir taklidinden başka bir şey olmadığını bilmeyenlerdir. Aranızda bu hakikati anlamayanlar, o zavallılar ordusuna katılacaklardır.

"Mezuniyetle yeni bir okula başlıyorsunuz"

İşte bugün hepiniz, size hiçbir suni okulumuzun veremeyeceği, hiçbir müfredat programının kazandıramayacağı bilgileri ve görgüleri temin edecek olan büyük hayat okulunun eşigindeyiz. Bu okuldan çıkmak için ölmek lazımdır. Yaşadığımız müddetçe, artık hocanıza yaranmak için değil, babanızın gönlünü hoş etmek için değil, iyi not almak için değil, sınıfta kalmamak için değil, yedikçe acikan tecessüsünüzü doyumak için, öğrendikçe artan cehlinizi azaltmak için değil, memleketinizin ve mesleğinizin şerefi için ve nihayet kendi muvaffakiyetiniz için, program ve disiplin zoruyla değil, anlamak ve çalışmak aşkıyla, durup dinlenmeden öğrenecek ve deneceksiniz.

Asıl bugün mektebe başlıyorsunuz. Notları ve imtihanları olmayan bu büyük mektepten mezun olmak ve diploma almak yoktur. Çünkü ilim bitmez ve öğrenmek ihtiyacımız, varlığın sırları ve cehlimizin karanlıkları kadar sonsuzdur.

Lisede az ders çok yaşam

SAİT GÜR SOY *

Liseler getirilen yeni sistem ile hantal olan eğitim sistemimiz hareketlilik kazanacak. Bu, çok uzun süren titiz bir çalışmanın ürünü... Emeği geçen herkese teşekkür ediyorum. Bence, son derece doğru ve çağdaş bir sistem... Burada en önemli unsur, öğretmenlerimiz olacak. Öğretmen yetiştirmede yapılacak değişikliklerle bu sisteme artılar katılacak. Bildiğiniz gibi eğitim sistemimizin en önemli sorunu; öğretmenlerimizin kalitesi, niteliği ve güvenilirliği... Şayet planlı bir şekilde öğretmenlerimizi bu çağa hazırlayabilirsek, bence sorunları çözebiliriz. Açıklanan liselerdeki yeni dönemde öğretmen eğitimine öncelik verilecek. Asgari bir senelik eğitim planlanıyor. Önce öğretmen eğitimine yatırım yapılmalı. Sınıfta öğretmenleri güçlendirmeden yeni modelin hayata geçirilmesi pek mümkün olmayacak.

Çocuklarımızı 2035'lere hazırlıyoruz. Zamanın ruhuna uymak zorundayız. 2040'larda çok farklı bir çağa gelinecek. Tekillilik çağı yaşanacak. Biyolojik, fiziksel ve teknolojik bir bütünlük yaşanacak. Beynimize çiplerin konulduğu, damarlarımızda nano robotların dolaşacağı bir dünyaya gidiyoruz. Finansal okuryazarlık, küresel farkındalıklar, bilgisayar programlama dilleri yaşamımıza girmeli. Tasarım ve beceri atölyeleri ile öğrencinin yeteneği doğrultusunda hayalleri gerçekleştirilmeli.

Başka ülkelerde 6-7 ders varken, bizde ise 15-16 ders var. Öğrenciye yarım yamalak çok ders vermektense, daha az ders verip, tam bilgilendirmek bence de doğru bir görüş. Bizim çocuklarımızın da ilgilerine, yeteneklerine ve hayatlarına uygun alanlarda derinleşmeye ihtiyaçları var. Ülkemizde okullarımız arasında imkân ve öğrenme farklılığı yüksek. Eğer bu farkındalıklar azalır, sınav baskısı da kalkar. Kısacası, öğrenciyi üniversiteye giriş sınavına değil, üniversiteye hazırlamak amaç olmalı.

Sistemin mantığını anlamak

Sistemin mantığını doğru anlamak gerekiyor. Matematik; seçmeli ders oldu, bence yanlış bir algı. Matematik; ders düzeyi seçmeli oldu, daha doğru. Yeni sistemin temel felsefesi; öğrencinin lisedeki ders seçimleri, üniversitedeki bölümün tercihlerine göre şekillendirebilmesine dayanıyor. İddiaların tersine matematik tüm sınıflarda zorunlu. Ancak, öğrenci alacağı matematiğin seviyesini kendi

tercihlerine göre seçecek. İsteyen ileri düzeyde matematik seçerken, isteyen uygulamalı matematik alabilecek. Örneğin, psikoloji eğitimi almak isteyen uygulamalı matematiği seçerken, mühendislik isteyen ileri düzey matematik alabilecek. Hiçbir öğrencinin matematik dersi almadan bir üst sınıfa geçmesi mümkün değil.

2020-2021 döneminde uygulanmaya başlanacak olan bu sistemi, özellikle bu yıl 8'inci sınıfta okuyacak öğrenciler çok iyi öğrenmeliler. Ayrıca, 2024'te bu sisteme uygun üniversiteye giriş sınavının da özellikleri ilk sezon belli olmalı ki, öğrenciler ona göre ders seçimi yapabilmeli. Bu yıl lise sonda okuyacaklara da küçük bir müjde. Yalnızca alan dersleri olacak ve üniversiteye hazırlık ağırlık kazanacak.

Yeni lise eğitim sistemine geçiş sonrası bir dizi değişiklik yapılacak. Sınıf geçme yönetmeliğinde çalışan ile çalışmayanı ayırt eden bir sistem getirilecek. İlkokul ve ortaokul sisteminde de yenilikler olacak. Her yenilikte olduğu gibi, bu sistemde de aksaklıklar olabilecek. Hemen olumsuz olmayalım. Taşın altına hepimiz elimizi sokmalıyız ve çocuklarımızın geleceği için MEB'e yardımcı olmalıyız.

* Sabah Gazetesi Eğitim Yazarı, CNN Türk "Başarıya Doğru" eğitim programının hazırlayıcısı ve sunucusu.

Talim ve Terbiye

İslam kültüründe genellikle öğretimin karşılığı olarak talim, eğitimin karşılığı olarak terbiye kullanılmaktadır. Ayrıca öğrenim için tahsil ve daha çok eğitimi ifade etmek üzere tedris, tedfîb, tehzib, siyaset, tezkiye, irşad gibi kelimelere yer verilmektedir.

Bütün bu kelimeler içinde özellikle öğretim ve eğitim karşılığı olarak yaygın biçimde kullanılanlar talim ve terbiyedir. Öğretim; bilgi kazandırma, insanlığın sahip olduğu bilgileri yetiştirmekte olan nesillere aktarma faaliyetidir. Eğitim ise daha ziyade davranış ve karaktere esas teşkil eden beceri ve değerler kazandırmayla ilgili çalışmalarını anlatır. Talimden yalnız bilgi kazandırma, bunu hafızada saklama ve yeri geldiğinde hatırlama anlaşılmaktadır. Terbiye ise insanda mevcut bütün kabiliyetlerin dikkate alınarak bunların geliştirilmesi ve yönlendirilmesidir. Buna göre terbiye kavramı, talimden daha kapsamlı olup öğretim alanına giren bütün konuları içine almakta ve genellikle tek başına kullanıldığında öğretimi de ifade etmektedir.

Öğretim; insana, eşya ve olaylar hakkında doğru bilgiler kazandırmayı amaçlar. İnsanın öğrenimi gelişip, bilgi seviyesi yükseldikçe daha tutarlı davranışlarda bulunması, tutarlı bir kişiliğe kavuşması beklenirse de eğitim yönü dikkate alınmadan yürütülecek bir öğretimle bu hedefe ulaşamaz. Öğretim sayesinde zekâ ve bilgi gelişirken eğitim; iradenin güçlü olmasını, akıl ve irade arasında denge kurulmasını sağlar. Bu sebeple kişilerin öğrenim seviyelerine paralel şekilde ahlak ve karakter eğitiminin de yapılması gerekir.

İslam kaynaklarındaki ortak anlayışa göre eğitim ve öğretim; bütün hayat boyunca devam etmesi gereken bir süreç olup, amacı bireyleri ve toplumları

gerçek inanca, doğru bilgiye ve erdemli yaşayışa ulaştırmaktır. Bu sebeple eğitimciler, her çocuğu; ebeveynine, eğitimciye ve topluma emanet edilmiş, korunması ve geliştirilmesi gereken bir varlık olarak görmüştür. İslâm'da çocukların eğitim ve öğretimi için -birçoğu günümüz pedagoji bilminde de önemini koruyan- ilkeler ve kurallar konmuştur. Mesela zihin ve davranış eğitimine eşit derecede önem verilmesi, eğitimde fırsat eşitliği sağlanması, çocuğun eğitim yaşının dikkate alınarak zihinsel yeteneğine göre bilgi ve davranış eğitimi verilmesi, çocuğun arsızlaşmasına, dolayısıyla şahsiyetinin aşınmasına yol açacak tutumlardan sakınılması, başarının ödüllendirilmesi, başarısızlık ve yanlışlıkların pedagojik esaslara göre düzeltilmesi, cezalandırmada acele edilmemesi; İslam eğitimi kaynaklarındaki ortak ilke ve yöntemlerden bazılarıdır.

Müslüman eğitimciler özellikle hoşgörü, sevgi ve şefkatin eğitimde değişmez ilkeler olarak benimsenmesi, zorunlu olmadığı sürece öğrenciye sert muamele yapılmaması hususunda görüş birliğine varmış, başarısızlığın sürmesi durumunda uyardan başlayıp giderek sertleşen bir ceza yöntemi uygulanmasını faydalı görmüştür. Bazı eğitimci ve düşünürler son çare olarak hafifçe dövmenin eğitimde yararlı olabileceğini düşünürken; Mâverdî, İbn Haldun, Taşköprizade, Erzurumlu İbrahim Hakkı gibi bazı âlimler ise dayak cezasına karşı çıkmıştır.

Eğitimde kültürü değiştirsek de mi ilerleseک değiştirsemesek de yerimizde mi saksak?

BATUHAN AYDAGÜL *

1930'lu yıllar... İstanbul'daki Selçuk Kız Enstitüsünün yeni fikirler hayata geçiren bir müdürü var; Asım Tevfik Bey... Galatasaray Lisesi mezunu, aynı zamanda Ali Sami Yen'le birlikte Galatasaray Spor Kulübünün kurucularından... Müdürlük yaptığı dönemde kız enstitüsünde öğrencilerin becerilerini sergilemesine izin veren defileler düzenlemeye başlıyor. Öğrencilerin emeğiyle çalışacak bir dikiş atölyesi kurarak aynı zamanda onlara da gelir sağlıyor. Ancak Asım Tevfik Beyin "*Selçuk Pazarı*"⁽¹⁾ adını verdiği bu uygulama ve yenilikçi çalışmalarının ömrü, dönemin Teknik Öğretim Müfettişi Rüştü Uzel Beyin teftişine kadar sürüyor. Daha sonra Millî Eğitim Bakanlığı Müsteşarı da olacak Uzel, bu çalışmaları ve başarıları takdirle karşılayacağına eleştiriyor. Asım Tevfik Beyi kişisel çıkar sağlamakla itham ediyor. Sonrasında onun öğretmen olarak Bursa'ya sürülmesine sebep oluyor.

1930'lardan 2019'a...

2017'de kaybettiğimiz Prof. Dr. Çiğdem Kağıtçıbaşı'nın annesinin anılarıyla harmanlayarak paylaştığı çifte anı kitabı "*Lüla ve Ben*"de⁽²⁾ okuyabileceğiniz bu anekdot yaklaşık 80 yıl önceye ait. Ne yazık ki buna benzer hikâyelere 2019 yılında da ülkenin pek çok yerinde rastlamak mümkün. Cumhuriyetin 100. yılına yaklaşırken Türkiye'de eğitim hâlâ dünya üzerinde eşine zor rastlanan bir merkezîyetçilikle ve katı bir hiyerarşiyle yönetiliyor. Bugün de, işini daha iyi ve

Bey nezdinde öğretmenden esirgediği güven, bugün ne devletle öğretmen arasında ne öğretmenle veli arasında ne de yurttaşların kendi aralarında var. Türkiye'nin sosyal sermayesinin, bu karşılıklı güvensizlik ve müteakabiliyet ilkesi temelinde davranmama alışkanlığı yüzünden eğitimi destekleyen değil, köstek olan bir rolü olduğunu görüyoruz.

2003 yılında "*Eğitim Reformu Girişimi*"nde çalışmaya başladığımdan bu yana eğitim politikasını yakından izleme ve değerlendirme fırsatım oldu. Bu süre boyunca eğitime her anlamda daha fazla kaynak ayrıldı ve karşılığında okullulaşma oranlarının artması sağlandı. Ancak okula giden öğrencilerin hepsinin okula devam etmesini ve temel becerileri öğrenmesini sağlamak bir türlü mümkün olmadı. Hâlbuki bu süre boyunca MEB tarafından birçok alanda tasarlanan politikalar kâğıt üzerinde iyi kabul edilebilirdi. 2003'te başlayan öğretim programları değişiklikleri, Meslekî Yeterlilik Çerçevesi ve bununla ilişkili hazırlanan meslek eğitimi stratejileri, kaynaştırma eğitimine yönelik mevzuat, okula devamın artırılması için yapılan program ve proje çalışmaları ve son olarak yürürlüğe çok geç alınmış olsa da Ulusal Öğretmen Stratejisi aklıma gelen bazı örnekler.

Bu örneklerin arka planına baktığımda eğitimde dilediğimiz gelişmeyi sağlayamamış olmamızın önemli bir engeli olarak MEB'in merkez ve taşra teşkilatları ile okullara hâkim arkaik kültürü görüyorum. MEB'e eleştirel düşünme,

öneme sahipti. Okulun ve MEB teşkilatının soruyu ve sorgulamayı içselleştirmesiyle öğrenen bir organizasyonun temelleri atılabildi. Ancak, bu bağlamda bir zihniyet dönüşümü, eğitimdeki tüm reform gayretlerinin yumuşak karnı olarak kaldı.

Eğitim teknik bir konuya indirgenmemeli

Özetle, on yıllardır eğitimde varmamız gereken en önemli hedef olan çocukların esenliği ve gelişimini yeni yapılar kurarak, mevzuat belgeleri yazarak ve tüm bunları katı bir hiyerarşi içinde uygulatarak gerçekleştirebileceğimize inanan bir bürokratik anlayış eğitimimizi yönetiyor. Bu anlayış, özellikle 1982'de Yükseköğretim Kurulunun (YÖK) kurulmasından sonra şekillenen yükseköğretim ve öğretmen eğitimi politikalarıyla eğitimi; "*teknik bir konuya*", öğretmeni de "*teknisyene*" indirliyor. Öte yanda, kamuoyunun da eğitimin 'teknik' bir konu olması doğrultusunda talebi güçlü. Hâlbuki Neil Postman, "*Eğitimin Sonu*"⁽³⁾ adlı kitabında eğitimle ilgili tartışmaları, "*metafizik*" ve "*teknik*" olarak ikiye ayırır. Onun metafizik ile sözünü ettiği çocukları niye okula gönderdiğimizizi tartışmamız gerektiği, eğitimin amacını sorgulamamız. Bu tartışmayı eğitimin makro ve mikro sosyolojisini ve örgütsel psikolojiyi de içerecek şekilde zenginleştirmeyi değerli buluyorum.

Türkiye'yi içinde bulunduğu eğitim ve öğretim krizinden kurtarmak için bunun sadece bir "*teknik*" sorun olmadığını kabul etmeliyiz. Millî Eğitim Bakanı Ziya Selçuk'un "*Eğitimde Vizyon 2023 Belgesi*" için kaleme aldığı felsefe bu açıdan önemli bir gelişmeydi. O felsefenin politikalara, politikaların da uygulamaya dönüşmesi gerekiyor. Bu sürecin olmazsa olmazı MEB'in Kızılay'daki binalarından başlayacak ve en ücra köşedeki sınıflara kadar yayılacak bir kültür dönüşümü... Hiç kuşkusuz ki bu sabır gerektiren, sancılı ve uzun erimli bir yol.

Eğitimimiz ancak birbirine güvenen paydaşların dayanışması ve iş birliğiyle ileri gidebilir. MEB, Asım Tevfik Beyin çağdaşlarının önünü açıyor mu kapıyor mu, bu soru bizim samimiyet testimiz olabilir. Önümüzdeki engelleri anlamak ve aşmak için sosyal bilimleri daha çok kullanmaya ihtiyacımız var. Eğitimi sarmalayan ve bugün köstek olan sosyal sermayeyi dönüştürecek olan yine eğitim.

1) *Selçuk Pazarı'nın kapatılmasından yaklaşık 10 yıl sonra MEB Müsteşarı Rüştü Uzel Bey'in emriyle olgunlaşma enstitüleri açılıyor. Yani aslında Asım Tevfik Bey'in başını yakan bu icadı daha sonra ülkenin önemli eğitim kazanımlarından birinin temeli atmış.*

2) *Lüla ve Ben: Çifte Anı, 2015. Çiğdem Kağıtçıbaşı, Doğan Kitap.*

3) *The End of Education: Redefining the value of school, 1996. Neil Postman, Random House.*

* *Eğitim Reformu Girişimi (ERG) Direktörü.*

farklı yapmaya çalışan öğretmenler ve müdürler, eğitim ve öğretimin tek tip bir şekilde yapılmasını kendilerine görev edinmiş meslektaşları ya da üstleri tarafından engellenebiliyor, durdurulabiliyor, cezalandırılabilirler. Rüştü Uzel'in Asım Tevfik

kapsayıcılık, eşitlik ve hakkaniyet içeren bir kültür antidotu gerekiyordu; başta öğretmenlere olmak üzere devletin uzmanlarına, alt ve orta kademe yöneticilerine güvenmesi, onları inisiyatif alıp uygulayabilecek şekilde desteklemesi kritik

RÖPORTAJ

Ziya Selçuk

“

Diploma, bir değer değil kazanımdır fakat bu kazanım, günümüz şartlarında tek başına çok anlam barındırmayabilir

”

Eğitim, şüphesiz hemen hemen her gün her sohbette her ortamda bir şekilde konuştuğumuz konuların başında gelir ve her seferinde de eleştirel yaklaşıyoruz bu konuya, haklı olarak... Nihayetinde bu konuşmalar “eğitim şart” diye biter fakat dönüp geriye baktığımızda pek de bir mesafe katetmemişizdir. Yine de bu eleştiriler bir şekilde aksiseda bulup yeni reformlara zemin hazırlar ama eksik ama fazla... Şimdi yeni bir eğitim reformunun eşliğindeyiz: “2023 Eğitim Vizyonu”... Bu vizyon belgesi de kamuoyuyla paylaşılır paylaşılmaz birçok tartışmaya konu oldu ama olumlu ama olumsuz. Biz de bu konuyu asıl muhatabıyla yani Millî Eğitim Bakanı Ziya Selçuk ile konuştuk. Hemen hemen tüm tartışmalı konuları açık yüreklilikle sorduk. Sayın Bakan da tüm samimiyetiyle cevapladı, kendisine teşekkür ediyorum... Takdir okuyucunun... Fakat zannımca öğrenmemiz gereken en önemli mevzu, her şeyi ama her şeyi edep çerçevesinde tartışabiliyor olmamızın gerekliliği...

“

Röportaj: Muhammed Akaydın
Fotoğraflar: Ahmet Alkan

”

“Eğer bir yeni dönemden bahsedeceksek bu dönemin en önemli özelliğinin uluslararası standartları dikkate alan bir tasarımla eğitim politikalarının hayata geçirileceğidir.”

Sayın Bakanım, her yerde her zaman duyduğumuz ve hatta kimi zaman ironik bir şekilde dillendirilen “eğitim şart” ifadesi var... Bu kadar önemli olan bir konu maalesef yakın tarihimizden günümüze kadar hep tartışlageldi. Hem ideolojik hem de muhtelif sebeplerden dolayı en rövanşist tavırlar, politikalar ilk olarak eğitim üzerinden yapıldı. En yakın zamanda 28 Şubat’ı sayabiliriz. Sonrasında her gelen, tabirimi maruz görün lütfen, “enkaz edebiyatı” yaptı. Şimdi sizin öncülüğünüzde yeni döneme giriyoruz. Öncelikle eğitimin bu durumunu bize değerlendirebilir misiniz?

Yeni dönem, eski dönem ayrımı yapmamak lazım. Eğitim politikası bir birikim işi, hafıza işi. Biz, geçmişin eksiklerine değil zenginliklerine odaklanmayı tercih ederiz bu yüzden. Mevcut durumda ekip arkadaşlarımla en büyük çabamız kişiler üzerinden değil, sistemin kendi otokontrolü ile ilerleyen bir eğitim politikası tasarımı yapmak. Burada anahtar mesele ontolojik ve epistemolojik bir çerçeveyi ahlakî bir zeminde ortaya koyduktan sonra atacağınız her adımı “veri temelli” yapmanız. Gerekli projeksiyonların ve simülasyonların yapılmasının ardından bir adım atmak gerekir. 2023 Eğitim Vizyonu tasarımıımızda da göreceksiniz, yapacağımız çalışmalar 2023’e kadar hangi yaklaşımla, hangi kaynaklarla ve yöntemlerle yapacağımızı ilk kez ölçülebilir kıstaslarla ortaya koyduk. İşlem basamaklarını Hazırlık-Tasarım, Geliştirme, Küçük Ölçekli Pilotlama, Orta Ölçekli Pilotlama ve Ülke Uygulaması şeklinde düzenledik. Eğer bir yeni dönemden bahsedeceksek bu dönemin en önemli özelliğinin uluslararası standartları dikkate alan bir tasarımla eğitim politikalarının hayata geçirileceğidir.

”

“İnsan kaynakları ifadesini kullanmaktan imtina ediyorum, çünkü ben, insanı ya da tabiatı bir kaynak olarak görmüyorum, zira kaynak kelimesinin güçlü bir tüketim çağrışımı var. Biz buna, ‘beşerî birikimimiz’ diyelim.”

Yakın zamanda, Cumhurbaşkanımızın teşrifleriyle de “2023 Eğitim Vizyon” belgesini açıkladınız. Genel hatlarıyla bu vizyon belgesini anlatır mısınız?

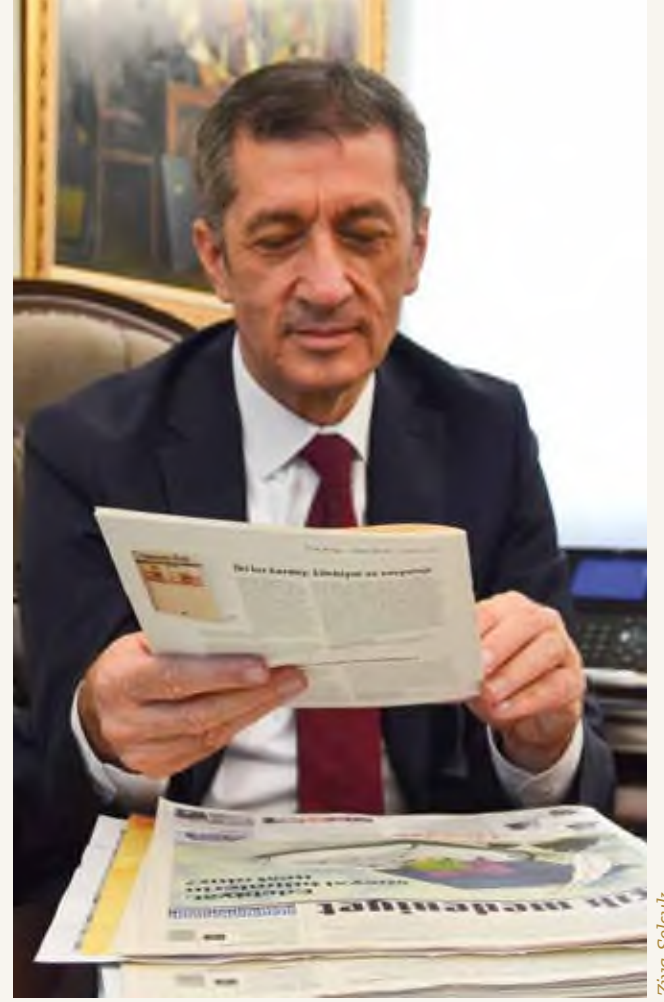
Vizyon Belgesi; eğitimin maksat ve anlamını, evrensel ve millî dengesini dikkate alarak ortaya koymaktadır. Bu bakışla, üç yıllık fizibilitesi yapılmış, somut bir yol haritası hazırlanmıştır. Bu tür bir yol haritası eğitim tarihimizde ilk kez gündeme gelmiştir. Belgede; öğrenci, ebeveyn, öğretmen ve okul dört temel etken olarak ele alınmaktadır. Eğitim, sadece sınıfın içinde değil hayat sahnesinin tüm boyutlarında süregelmektedir. O yüzden çevre dâhil tüm etkenler eğitimin ekosistemi içerisinde düşünülmektedir. Öğrencilerimiz, bu ekosistem içerisinde ortak paydayı temsil ediyor. Ailelerimizin, çocuklarımız ortak paydasında buluşabilmesi adına Vizyon Belgesinde açıklımlar söz konusudur. Ailelerin; zaman, özne, nesne ve mekân ilişkilerinde gereken derinlik ve tasarruf bilincine sahip olmaları, çocuklarının doğal biçimde yetişmelerine imkân tanıyacaktır. Bu anlamda veli buluşmalarına da başladık, çabamızın ne olduğunu, nasıl bir dönüşümü gerçekleştirmek istediğimizi öncelikle onlara iyi anlatabilmemiz gerekir.

Öğretmenlerimizin ne denli ehemmiyetli olduğunu belirtmem gerek yok aslında ama şöyle özetlemiş olayım: Bu işin ana aktörleri öğretmenlerdir. Biz, onlarla ortak bir dili bulmak adına böyle bir plan hazırladık. Çünkü eğitimde bir toplumsal mutabakata ihtiyacımız vardı. Bu mutabakat günün sonunda meslektaşlarımıza şu mesajı veriyor: Bizim 2023’e kadar atacağımız adımlar bunlar; size süreç içerisinde bir sürpriz, hazırlıksız bir çalışma sunmayacağız. Üzerinde çalışacağımız bir yol haritası bu. Sürekli değişen bir yapının içerisinde meslekî olarak varlığını sürdürmek, kalıcı çalışmalar yapmak elbette çok zor öğretmenlerimiz için. Bu yüzden bahsi geçen vizyonu öğretmenlerimizle birlikte bir süreç içerisinde hayata geçireceğiz.

Bir diğer etken olan okul... Toplumda ailenin birim olması gibi eğitim de birimdir. Okul birimi üzerinden uluslararası standartlar dikkat alınarak yaklaşık 50 parametre üzerinden ele alınacak ve okullar arası imkân ve öğrenme farklılıkları bu standartlar üzerinden izleme-değerlendirme-geliştirmeye tabi tutulacaktır.

5 yıllık planda nicelikten niteliğe geçmeyi planlıyorsunuz... Nicelikte çok iyiyiz fakat hâlâ nitelikte ciddi sıkıntılar yaşıyoruz... Bu dönüşümü nasıl planlıyorsunuz? Bunun için aynı zamanda insan kaynağının da nitelikli olması lazım... Sizce insan kaynağımız yeterli mi?

Bir ülkeyi, eğitim alanında dünya ligine taşıyacak en temel belirleyici beşerî yatırımdır. İnsan kaynakları ifadesini kullanmaktan imtina ediyorum, çünkü ben, insanı ya da tabiatı bir kaynak olarak görmüyorum, zira kaynak kelimesinin güçlü bir tüketim çağrışımı var. Bu çağrışımın hem ülkemize hem de dünyaya müthiş bir olumsuz maliyeti olmuş. Biz buna, “beşerî birikimimiz” diyelim. Türkiye’nin eğitimde niteliği ve verimliliği sağlayabilmesi için beşerî birikimini güçlendirmesi gerçekten çok elzem. Dünyanın en iyi politika belgelerini, tasarımlarını hazırlasınız da onun sahada hayata geçerken gidebileceği yol, bir okul müdürünün vizyonu kadar olabiliyor kimi zaman. Dolayısıyla özellikle okul müdürlerinden başlayarak bu sene bazı meslekî programlar yaptık ve yapmaya devam ediyoruz.

Ziya Selçuk

”

“Teknolojinin hayatımızı kolaylaştıran çokça yanına saygı duyarak, en acilinden bir “teknoloji perhizi”ne ihtiyacımız olduğuna inanıyorum. Çünkü teknoloji, insanda hem bir tanrısallık sanrısı oluşturdu hem de aslında insanı aptallaştırdı.”

Çıktılar bağlamında da baktığımızda verilen eğitim süresi ile çelişen bir nitelik sorunu olduğunu biliyoruz. Bu bir verimlilik sorunu aslında; ders saatleri, eğitim süreleri bakımından pek çok ülkenin önünde ama sonuçlar farklı bir tablo çiziyor. Bunun önüne geçmek için son birkaç yıldır izleme çalışmaları yapılıyor Bakanlığımızda. Bunların daha etkili olması için yapılan izleme sonucunda ortaya çıkan tabloda acilen desteklenmesi gereken okulların tespit edilip bir reçete sunulması önemli. Ki biz de bunu yapacağız. Özellikle “Okul Profili” çalışmamızda muradımız budur: Her okulun kendine özel ihtiyaçlarının tespit edilmesi ve okulun kendi içerisinde değerlendirip buna uygun bir okul gelişim planı yapılması...

Ayrıca, Türkiye’nin 2000’li yılların başında fiziksel alt yapı anlamında eğitimde ciddi yoksunlukları vardı, derslik yoktu yeterli düzeyde. Alt yapı yatırımlarını lütfen kimse küçümsemesin, bir okulun tuvaleti düzgün ve yeterli olmazsa dahi öğrenci kaybedebiliyorsunuz. O nedenle nicel gelişmelerle nitel gelişmelerin birbirini çok etkileyen sonuçlara sahip olduğu

Ziya Selçuk

”

“İnsanlığın; teknolojiye duyduğu ihtiyaç ve pazar koşullarının dayattığı tüketim alışkanlıkları, insanoğlunun giderek kendine yabancılaşması sürecini tetikliyorsa, eğitim ekosistemimiz bu gidişe esaslı bir şerh düşmek sorumluluğuna sahiptir. İnsanı; araçlarda zengin, amaçlarda yoksul kılan bir bakış açısına söyleyecek sözümüz ve verecek daha derin cevaplarımız olmalı.”

nu unutmamakta fayda var. Dolayısıyla geldiğimiz noktada, fiziksel alt yapı yatırımına şapka çıkarmak gerekiyor. Öğretmenlerimizin yeterlilikleri konusunda ise şunu açık yüreklilikle ifade edebilirim; meslekî ve ahlakî yeterlilikleri güçlü çok sayıda öğretmenimiz var. Bu öğretmenlerimizin deneyimleri ve meslek sevgisi ile eğitimde yeni bir faza geçeceğimizden eminim.

Konuşmalarınızda “zamanın ruhu” diyorsunuz. Bundan kastınız nedir? Bu ifadeyi, Hegelyan anlamda bir mantıkla mı kullanıyorsunuz?
Zamanın ruhundan kastım; her bir çocuğumuzun değerine değer, mutluluğuna mutluluk katan, evrensel, millî ve manevî erdemlerle birlikte yaşam becerilerinin içselleştirildiği bir mefkûre aslında... Zamanın ruhu, fakirleşmiş bir gerçeklikten ziyade

dinamik bir hakikat arayışında... Her kavram, mevzu, olay, kitap farklı çağlarda farklı çağrışımlar içerir. Medeniyetler; zamanın ruhunu tazelemek için giderler, gelirler.

Gelinen noktada teknolojinin, özellikle yapay zekânın, insanla yarışmasına geliştirilmesi, ki hiçbir tasarımın insanın yaratılışının önüne geçemeyeceğinden eminim ama temkinli ve hazırlıklı olmak gerektiğini düşünüyorum. Çünkü ben teknolojik gelişmelere; genel yaklaşımın aksine, müthiş bir hayranlıkla bakmıyorum. Zira teknolojinin hayatımızı kolaylaştıran çokça yanına saygı duyarak, en acilinden bir “teknoloji perhizi”ne ihtiyacımız olduğuna inanıyorum. Çünkü teknoloji, insanda hem bir tanrısalılık sanrısı oluşturdu hem de aslında insanı aptallaştırdı. Garip, çelişkili bir varlık krizine girdik denebilir. Bunu aşmak için bizi insan yapan özelliklerimize zamanın ruhunu da hesaba katarak bir an evvel yenden dönmeliyiz.

Sayın Bakanım, yine konuşmanızda, “Dünya 4. büyük kırılmaya gidiyor... Tarım, sanayi, bilgi toplumundan sonra tekilik çağına giriyoruz... Dijital olanın, biyolojik olanın, fiziksel olanın, üçünün bir araya gelmesi...” ifadesini kullanıyorsunuz. Bu çağdan kastınız nedir? Bu çağda gençleri neler bekliyor?

Belirttiğim gibi öncesinde de teknoloji alanındaki yenilikleri, yaşama kattığı kolaylıklara rağmen, dünyanın tamamen farklı bir yöne sürüklenmeye başladığının yegâne değişkenleri olarak koşulsuz kabullenmek doğru değil. Benzer şekilde, eğitimin muhtevasını, sadece endüstrinin ihtiyaçlarını dikkate alarak belirlemeyi öngören yaklaşımın muhkemliğini de reddediyoruz. İnsanlığın; teknolojiye duyduğu ihtiyaç ve pazar koşullarının dayattığı tüketim alışkanlıkları, insanoğlunun giderek kendine yabancılaşması sürecini tetikliyorsa, eğitim ekosistemimiz bu gidişe esaslı bir şerh düşmek sorumluluğuna sahiptir. İnsanı; araçlarda zengin, amaçlarda yoksul kılan bir bakış açısına söyleyecek sözümüz ve verecek

daha derin cevaplarımız olmalı. Gençler açısından inanın kolay bir dönem değil, çevrede o kadar çok uyaran var ki, o kadar çok sahte gerçeklik iddiası var ki, son derece belirsiz ve gri zamanlar onlar için... O nedenle biz yetişkinlerin, çocuklarımızın sorgulamalarına bir nebze daha tahammül göstermemiz önemli. Bizim için mühim olan, belirsizliklerin çok olduğu bu dönemde evlatlarımızın doğru ve yanlış ayırt edebilecek yetkinliğe sahip olup olmadıklarıdır. Onlara doğru ve yanlışlar listesi vermek onlara balık tutmayı öğretmiyor ne yazık ki.

Sınavların ikincil planda olacağını söylüyorsunuz fakat hâlâ günümüzde öğrenciler için sınavlar hayatı bir rol oynuyor... Öğrencilerin tüm gelecekleri birkaç saatlik bir sınava bağlı... Sınavsız bir hayat, sınavsız bir üniversite mümkün olabilecek mi? Sınavsız bir eğitimin mümkün olduğunu söylemek hamaset olur ki ben hamaset yapmamayı tercih ederim. Sınavsız bir eğitim olmaz ama tek belirleyicinin sınav olduğu bir sistem yaklaşımına elbette karşıyım. Dünyada çocukların akademik becerileri kadar sosyal ve duygusal becerilerinin de dikkate alındığı

”

“Sınavsız bir eğitimin mümkün olduğunu söylemek hamaset olur ki ben hamaset yapmamayı tercih ederim. Sınavsız bir eğitim olmaz ama tek belirleyicinin sınav olduğu bir sistem yaklaşımına elbette karşıyım.”

“Bauman’ın ‘ideal modernist’ tanımı vardır, bilir misiniz? İdeal modernist; bitkileri zehirleyerek, köklerini sökerek ve başka şekilde tohumlara zarar vermek suretiyle zararlıları ortadan kaldırırken, sadece sağlıklı bitki yetiştirme niyetinde olan bahçivana benzer. Bu yüzden içerisinde soykırımın da yer aldığı üst düzey bir hoşgörüsüzlük vardır.”

bir eğitim yaklaşımına doğru bir evrilme var. Bizim de Vizyon Belgesinde sıklıkla zikrettiğimiz “çift kanatlılık” buna işaret ediyor. Bir çocuğun tabiatına bütüncül bakılmalı yoksa sadece diploma kazanımları ile hayata atılan bireyler, hayatın bütünlüğünü genellikle kaçırıyor. Duygu, düşünce ve eylem bütünlüğünden, dengesinden bahsediyorum. Bu denge yakalanamadığı zaman çocuklarımızın hayata karşı dirençliliği de zayıflıyor. Karşılarına çıkan ilk sorunla baş edemez hâle geliyorlar. İmkânlar ve fırsatlar açısından karnı tok ama ruhları aç, duygusal bağımsızlığı çökmek üzere olan bireyler yeni toplumsal meselemiz bu yüzden.

“Dünyanın en iyi üniversitelerinden mezun olanlar 2007’de dünyada ekonomik kriz çıkardılar, kendi çıkarları için...” diyorsunuz ve eğitimde ahlak vurgusu yapıyorsunuz. Bu durum maalesef kanayan yaralarımızdan biri... Siz “eğitimde ahlak” derken bu konuda neler yapmayı planlıyorsunuz? Aslında bunu Vizyon Belgesinde de sıklıkla vurguladık: İnsan odaklı eğitim anlayışının ve felsefesinin zirve yaptığı nokta, ontoloji ile epistemoloji birlikteliğini bir ahlak telakkisiyle taçlandırmaktır. Böylelikle eğitim düşüncesine yaklaşım bir bakıma modern eğitim süreçlerinin kısıtlayıcı sınırlarını da aşmalıdır. Nihayetinde modern eğitim, bizim “çift kanatlı” paradigmamızın çoğunlukla tek kanadı konusunda araç, gereç ve bilgiler sağlamaktadır. Bunun da dünyayı getirdiği nokta ortada; eğitimli insan sayısı arttı ama savaşlar da arttı, çevre kirliliği de arttı, obezite de arttı. Bauman’ın “ideal modernist” tanımı vardır, bilir misiniz? İdeal modernist; bitkileri zehirleyerek, köklerini sökerek ve başka şekilde tohumlara zarar vermek suretiyle zararlıları ortadan kaldırırken, sadece sağlıklı bitki yetiştirme niyetinde olan bahçivana benzer. Bu yüzden içerisinde soykırımın da yer aldığı üst düzey bir hoşgörüsüzlük vardır. Yani o eksik kanatın maliyeti çok yüksek oldu dünyaya, oysa biz dünyaya da tabiata da insana da emanet olarak bakan bir ilmi terbiyenin hafızasına da sahibiz. Taha Abdurrahman’ın söylediği gibi, bizim mensubu olduğumuz bir medeniyet, ancak “emanet medeniyeti” olabilir. Emanet medeniyetinde; insanın yaşadığı çevreye, sokak hayvanlarına, ormana, endemik bitkilere bile sorumluluğu vardır. İnsana önce; kendi eylemlerinde sorumluluk, kendisinin dünyada var oluşu, insanlar, diğer canlılar ve şeyler hakkın-

da yani âlem hakkında bir sorumluluk verilir. Bizim fikri mirasımızda, dünyanın ve diğer insanların tüketicisi ya da sömürücüsü olmak yoktur. Bizim meselemiz; bu sorumluluğu hiç düşünmeden gönüllü olacak bireyler yetiştirebilmektir ki, mayamızda olana güveniyorum.

“Bizden ama bizden farklı olan çocuklar yetiştirmek...” Bunu hem çocuklar bağlamında hem de ebeveynler bağlamında açabilir misiniz? Ayrıca eğitim problemleri gündeme gelince genelde öğretmen ile ilgili eksiklikler gündeme geliyor. Oysa bunun bir de veli yani aile boyutu var. Ailelerin eğitimi hakkında ne düşünüyorsunuz, bununla ilgili bir planınız var mı?

Bizim yolumuza ışık olacak çocuklar diyorum. Bizim bildiklerimize şerh koyabilecek çocuklar... “Farklı” sözcüğü, “karşı” olarak algılanmasın ki zaman zaman bizim kabul ettiklerimize karşı da olabilirler. Farklı görebilen farklı bakış açılarına sahip... Yoksa nesillerin seri üretimini yapar geçeriz. Bu da eğitim adına felaket demek; olanın tekrarı... Ebeveynlerin, eğitimcilerin çocuk yetiştirmekten anladıkları, kendilerinin küçük kopyalarını çıkarmaksa bu düşünceden acilen uzaklaşmalarını öneririm. Çünkü bu; insanın yaratılışını, tabiatını inkâra götürecek tehlikeli bir yer.

Ailelere dönük çalışmalarımız oluyor, olmaya devam edecek. Okul öncesi de dâhil olmak üzere aileler için içerikler, araçlar üretmeye devam edeceğiz. Ailenin, bilhassa ebeveynlerin “rasyonel otorite” olma hâlinde bir aşınma var son dönemlerde. Bu aşınmanın rehabilitasyonu için her ebeveyn için iki anahtar kavram var çocuk yetiştirmede; “sevgi” ve “güven”... Başat yöntem ise “tutarlılık”... Ebeveyn tutarsızsa, çocuğun davranışlarının tutarlı olmasını beklemeyin. Davranışları sorunlu bir çocuğun ebeveynini okula çağırduğunuzda, çocuğun davranışlarının genelde bir üst versiyonunu görürsünüz velide. Öğretmen arkadaşlarım bu durumu daha iyi bilirler.

Sayın Bakanım, “Bilgiden çok görgüyle ilgileniyoruz diyorsunuz...” Bu kulağa çok hoş geliyor fakat pratikte bunu nasıl yapacaksınız? Öncelikle görgüden ne anladığımızı tanımlamak gerekiyor galiba...

Görgü ya da Nakib el-Attas’ın ifadesiyle, “edep” diyebiliriz. Görgünün, eylem ve işleyişlerin neticesinde açığa çıkması beklenir; programı olan değer kazanımlarıyla değil. Sahip olduğumuz bilginin, eğitimin normal şartlarda bizi bilgeliğe götürmesi beklenir.

“Ebeveynlerin, eğitimcilerin çocuk yetiştirmekten anladıkları, kendilerinin küçük kopyalarını çıkarmaksa bu düşünceden acilen uzaklaşmalarını öneririm. Çünkü bu; insanın yaratılışını, tabiatını inkâra götürecek tehlikeli bir yer.”

Ziya Selçuk

“Attas’ın dediği gibi, şu anda modern eğitimin yaşadığı kriz, modern bilgi kaynaklarının ve yollarının insanı doğal bir edeplenme hâline sokmadığıdır. Ki hakikate dayalı bir bilgi anlayışının beraberinde edebi, görgüyü getirmesi, kazandırması gerekir. Ama dünyanın hâli aksini işaret ediyor.”

Attas’ın dediği gibi, şu anda modern eğitimin yaşadığı kriz, modern bilgi kaynaklarının ve yollarının insanı doğal bir edeplenme hâline sokmadığıdır. Ki hakikate dayalı bir bilgi anlayışının beraberinde edebi, görgüyü getirmesi, kazandırması gerekir. Ama dünyanın hâli aksini işaret ediyor. Ünlü bir söz var ya,

“Malumata boğulurken bilgeliğe ölesiye açız.” İçinde olduğumuz çağın büyük çaresizliği bu aslında. Her yerden yoğun bir veri akışı var ama bu bizi daha erdemli insanlar yapmıyor.

Görgünün bir diğer tanımı ise aslında, “tecrübe temelli” olma... Eğitimin tecrübe temelli yapılandırılması çok elzem. Tecrübe temelli yapılan her türlü eğitim, o işin görgüsünü de verir size. Örneğin biz, özellikle ilkokullarımızda, Tasarım Beceri Atölyeleri kuruyoruz. Burada temel amacımız çocuklara hobi kazandırmak değil elbette; çocukların bilhassa temel alan eğitimlerini bu atölyelerde tecrübe temelli almalarını sağlamak. Bir çocuk temel düzey geometri bilgisini ahşap atölyesinde kullandığında ve bunu bir ürüne çevirdiğinde o öğrenme kalıcı olacaktır. Kendisinin bizzat aktif olarak, tecrübe ederek süreçte dâhil olduğu her türlü öğrenme ortamı çocuklarda

“Yabancı dil eğitiminde yaşadığımız sorunun temelinde bu zamana kadar derinlikli şekilde ele alınmamış konular var. Mesela Türkçe yeterliliklerimiz çok belirleyici bu noktada. Yabancı dil becerilerinizi, üzerine inşa edeceğiniz nitelikte Türkçe dil becerileriniz ve söz varlığınız yoksa yabancı dil eğitiminde kalıcı ve nitelikli bir eğitim yapmanız çok zor.”

kalıcı öğrenme izleri bırakır. O için görgüsünü, diğer disiplinlerle ilişkisini de gösterir.

“Türk eğitim sisteminin bel kemiği ortaöğretimde kırılıyor ve alan seçimleri 9'a incek diyorsunuz...” Buradaki alanlarla ilgili bazı eleştiriler var... Daha önce bahsettiğiniz manaya dönük derslerin hepsi seçmeli...

Ortaöğretim tasarımı ilk tanıtım toplantısında da ifade ettiğimiz gibi taslak ve görüşlere açılmak üzere ilan edilmiş bir içeriktir. Kaldı ki sadece Anadolu Lisesi üzerinden konuyu tartışmaya açıp diğer lise türlerini sonradan yapılandırmak üzerine bir yaklaşım sergilendi. Türk Eğitim Sisteminde yaşanan temel sorunlardan biri de aynı içeriğin tüm öğretim kademelerinde devam etmesi talebidir. Liseye kadar her çocuk her alandan dersler almalı ama aynı dersleri lisede de üniversitede de almamalı. Giderek yetenek ve ilgilere göre özelleşme, odaklanma, uz-

manlaşma olmalı. Üniversitede Türkçe dilbilgisi almak, İnkılap Tarihini tekrar etmek, yabancı dil giriş bilgilerini yeniden almak; aslında bu işlerin alt kademelerde yapılamadığının göstergesi olabilir. İlgiler ve temel içerikler öğretim kademeleri ilerledikçe bir eşkenar üçgen gibi yukarı doğru daralmalıdır. Ortaöğretim tasarımında da benzer bir bakış açısı vardır. Her branş, her dersin üniversiteye kadar devamını bekliyor. Bu konu, norm kadroya göre her branşa ders vermenin ötesinde çocuğun tabiatı ve ihtiyacı üzerinden yorumlanmalıdır. Hâlihazırda yürüten ortaöğretim yapısında tam da beklentileri karşılayan bir ders listesi var zaten. Sonuç ne? Her sene İngilizce dersi okunmasıyla İngilizce öğrenme arasında nasıl bir ilişki var. Bizim işlevsiz olan mevcudu tekrar etmeyi bırakıp yeni bir paradigmaya yönelmemiz gerek. Amaç, yapı, yöntem ve uygulamalarda radikal bakış açılarına ihtiyaç var. Bu arada sorunuzda geçen seçmeli dersler konusunda da beklentileri karşılayan gelişmeler olacak. Zaten her alandaki dersin zorunlusu da seçmeli de mevcut.

Sayın Bakanım, az önce bahsettiğiniz yabancı dil meselesi de başka bir yara... Anaokulunda başlasak da yabancı dil eğitimine üniversitede de devam ediyoruz ve hâlâ öğretemiyoruz... Bunu nasıl aşmayı düşünüyorsunuz? Yine bu bağlamda yabancı dilde eğitim konusu hakkında ne düşünüyorsunuz?

Yabancı dil eğitimi konusunda mevcut durumumuzla ilgili çok sayıda akademisyen ve öğretmenle görüşmeler, çalıştaylar gerçekleştirdik. Soruna kaynaklık teşkil eden şeyi doğru tespit etmek gerekiyor öncelikle. Yabancı dil eğitiminde yaşadığımız sorunun temelinde bu zamana kadar derinlikli şekilde ele alınmamış konular var. Mesela Türkçe yeterliliklerimiz çok belirleyici bu noktada. Yabancı dil becerilerinizi, üzerine inşa edeceğiniz nitelikte Türkçe dil becerileriniz ve söz varlığınız yoksa yabancı dil eğitiminde kalıcı ve nitelikli bir eğitim yapmanız çok zor. Bir diğer husus, özellikle “young learner” dediğimiz ilkokuldaki küçük yaştaki öğrenme grupları için öğretmenlerimizin hizmet öncesinde üniversitelerde aldıkları eğitimlerin yeterli düzeyde olmaması. Bu; İngilizce için de böyle, Arapça için de hatta diğer diller için de aslında. Bir de yabancı dil öğretim tasa-

“Diploma, bir değer değil kazanımdır. Bu kazanım, günümüz şartlarında sizin kişisel becerilerinizle birlikte ele alınmadıktan sonra çok anlam barındırmayabilir.”

rımını yeniden gözden geçirmeliyiz; ilkokul 2. sınıfta bir çocuğun ders kitabında 10 farklı ünite ve konu olmamalı bana kalırsa. 4 ünite olsun ve bihak-kın derinleşerek eğitimini yapalım. Şu andaki tasarım, biraz açık büfeye benziyor. Değişim için çalışmalara başladık.

Eğitim sistemimizin sorunları on yıllardır kemikleşmiş ve her biri bir diğerine bağlı olarak sistemi tıkıyor. Hepsinin çözümü mümkün. Yeterli finansman, nitelikli yöneticiler, adanmış öğretmenlerle her türlü sorunu çözmek mümkün. Türkiye bu birikime sahip.

“Meslekî eğitimde hamle zamanı diyorsunuz...” Bu durumun eğitim bağlamında ülkemizin en büyük sorunlarından biri olduğunu düşünüyorum. Üniversite mezunu işsiz yerine meslek sahibi fakat üniversiteye gitmeyen bir genç daha makbul değil mi sizce de? Ayrıca herkes üniversite mezunu olmak zorunda mı?

Bu konuda yaklaşımım zaten belli; Türkiye'nin ihtiyacı olan “ara” nan eleman eksikliğini üniversite mezunlarının sayısını artırarak yakalayamayız. Türkiye’de ne yazık ki meslekî eğitimin itibarı sınıfsal tartışmalarla zedelenmiş. Bizim bu dönemde ekibimizle yoğunlaştığımız nokta, bu zedelenmeyi telafi etmek ve gerçekten meslekî eğitimin Türkiye'nin sosyal ve ekonomik gelişimindeki yerine dikkat çekmek. Katma değer yaratan bir ekonomik model için meslekî eğitimin niteliğini artırıyoruz. İTÜ, TOBB, Aselsan gibi Türkiye'nin köklü ve güçlü kuruluşlarıyla iş birliği hâlinde kurduğumuz yeni meslek liselerinin ortaya koyduğu eğitim kalitesi ile ezberleri bozacağından eminiz. LGS sonuçları, yüzde birlik dilimden alınan öğrenciler ve meslek okullarına olan talepteki artış bunun somut göstergesi.

Sayın Bakanım, bu sayımızın kapak konusunda üniversite diplomasının değerini kaybedip kaybetmediğini sorguluyoruz... Sizce gerçekten üniversite diploması değerini kaybediyor mu?

“Değer kaybı” şeklinde ifade etmek ne kadar doğru emin değilim. Diploma, bir değer değil kazanımdır. Bu kazanım, günümüz şartlarında sizin kişisel becerilerinizle birlikte ele alınmadıktan sonra çok anlam barındırmayabilir. Ben, genç arkadaşlara şunu önerbilirim; diplomanın yanında heybenizde gerçekten sizlere değer katacak özelliklerle donatın kendinizi. Biz, iş ve işveren örgütleri ile sıklıkla görüşüyoruz. Diplomanın yanı sıra kişilerin yaşam becerileri yani sabır, sebat, iş birliği, uyum gibi konularda kişilerin yeterlilikleri istihdamda da akıbetlerini belirleyen aslı unsurlar hâlini almış durumda. O yüzden diploma önemli kazanım ama herkesin diplomalı olduğu bir ortamda tek yeterlilik değil. İyi bir öğrenci, derslerde ne yaptığı kadar ders dışında da ne yaptığından anlaşılır.

“İsyan Ahlakı”nı kuşanan adam: Nurettin Topçu

“İsyan Ahlakı” eseriyle, ahlakî bir varlık olma vasfını yitirmeyle yüz yüze kalan insana, isyanın da bir ahlak olduğunu anlatan Nurettin Topçu; fikir adamı, ahlak felsefecisi ve “Hareket” dergisinin kurucusudur.

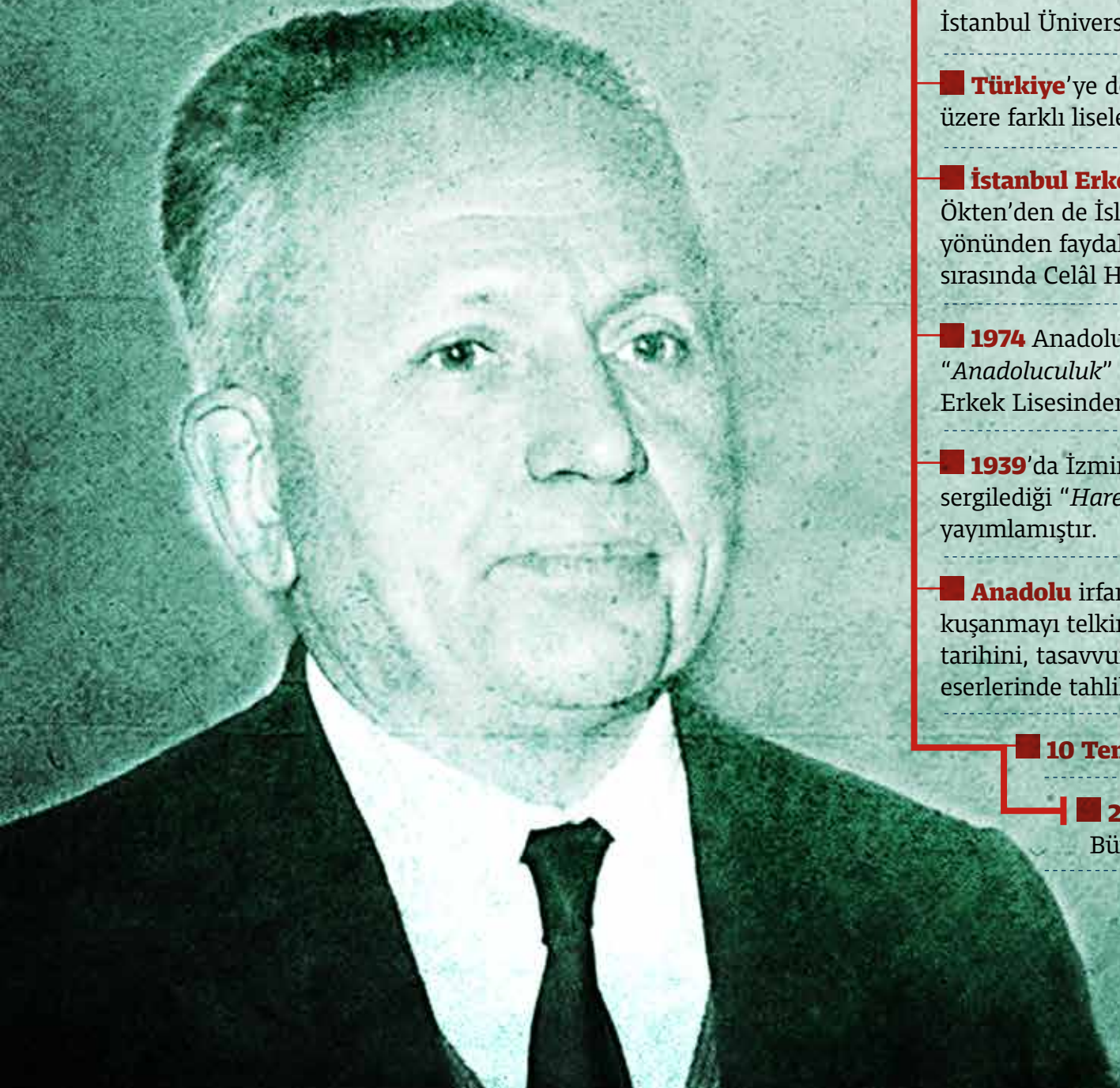

Eserleri

Türkiye'nin Maarif Davası, **İsyan ahlakı**, Yarınki Türkiye, **İslam ve İnsan**, Ahlak Nizamı, **İradenin Davası**, Mehmed Akif, **Felsefe**, Büyük Fetih, **Bergson**, Amerikan Mektupları Düşünen Adam Aranızda, **Ahlak**, Devlet ve Demokrasi, **Sosyoloji**, Millet Mistikleri, **Psikoloji**, Mantık, **Mevlana ve Tasavvuf**, Reha, **Kültür ve Medeniyet**, Taşralı, **Varoluş Felsefesi Hareket Felsefesi**, Var Olmak.

- **1909**'da Baba tarafından Erzurumlu Topçuzadeler mensubu olarak İstanbul'da doğdu.
- **1928**'de İstanbul Erkek Lisesini bitirdi ve aynı yıl Fransa'ya gitti.
- **Fransızca** öğrenmek için Aix Lisesine kaydoldu. Buradan mezun olduktan sonra Strazburg Üniversitesine geçerek felsefe öğrenimi gördü.
- **1934**'te Strazburg'da ahlak felsefesiyle ilgili hazırladığı “*Conformisme et révolte*” başlıklı tezini Sorbonne'a giderek savundu ve üstün başarı kazandı.
- **Doktora** tezi, “*İsyan Ahlakı*” adıyla Türkçeye çevrilen Topçu'nun bu çalışması, aynı adla Paris'te kitaplaştırıldı.
- **Başarılı** çalışmasından dolayı üniversiteden altın saat, Amerika ve Kuzey Amerika'ya seyahat gibi ödüller almaya hak kazansa da bu ödüllerin hiçbirini kabul etmedi.
- **Ödüllerin** yerine üniversitenin giriş ve çıkış kulelerinde 24 saat Türk bayrağının asılmasını isteyen Topçu'nun bu isteği üniversite yönetimi tarafından yerine getirildi.
- **Filozof Henri Bergson** üzerine hazırladığı doçentlik tezini İstanbul Üniversitesinde tamamladı.
- **Türkiye**'ye döndükten sonra Galatasaray Lisesi başta olmak üzere farklı liselerde öğretmenlik yaptı.
- **İstanbul Erkek Lisesinden** hocası Mahmut Celâlettin Ökten'den de İslamî ilimler, İslam tarihi, kelam ve felsefe yönünden faydalandı ve İmam Hatip okullarının kuruluşu sırasında Celâl Hoca ile mesai arkadaşlığı yaptı.
- **1974** Anadolu Coğrafyasında yaşayan herkesi merkeze koyan “*Anadoluculuk*” düşünce hareketini savunan Topçu, İstanbul Erkek Lisesinden emekliye ayrıldı.
- **1939**'da İzmir'de yayımlamaya başladığı ve düşüncelerini sergilediği “*Hareket*” dergisini, 1975 yılına kadar aralıklarla yayımlamıştır.
- **Anadolu** irfanının kıymetini ve düzen kurucu ahlakını kuşanmayı telkin eden Nurettin Topçu, kadim İslam ve Türk tarihini, tasavvufu ve modern dönemdeki sosyolojik gerçekliği eserlerinde tahlil etti.
- **10 Temmuz'da 1975**'te İstanbul'da vefat etti.
- **2017**'de Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülüne layık görüldü.

Gelişen yayıncılık sektörü ve çocuk edebiyatı öğretimi

MELİKE GÜNYÜZ *

Son yıllarda sanayi-üniversite iş birliği ifadesini sıkça duyuyoruz. Bölgesel ve ulusal ölçekte farklı destek programları ile sektörlerin modernleşmesi, üretimin niteliğinin, yetişmiş insan kalitesinin ve eğitim seviyesinin artması, okul araç ve gereçlerin modernizasyonu gibi konular için bu ortaklığı teşvik etmek devletin öncelediği konulardan birisi.

Sanayi denince; mühendislik, tıp, bilişim gibi sektörler hemen akla geliyor. Oysa yayıncılık, bir endüstri olarak ülkemizde baş döndürücü bir hızla gelişiyor. Hele de çocuk kitabı yayıncılığı, diğer yayıncılık alanlarına göre son on yılda yüzde üç yüz büyüme gösterdi. [Bu konuda Kültür Bakanlığı ISBN ajansı ve YAYFED (Yayıncılık Meslek Federasyonu) verileri incelenebilir.] Hâl böyle olunca yayıncılığımıza, akademik dünyadan nasıl katkı sağlayabiliriz sorusu üzerine düşünmemiz gerekir.

Ülkemizdeki üniversitelerde çocuk edebiyatı dersi, yarı dönem ve çoğunlukla seçmeli ders olarak

eğitim fakülteleri ile edebiyat fakültelerinde verilmektedir. Edebiyat bilimi ile eğitim bilimlerinin elbette kesiştiği alanlar vardır ve elbette bugün pek çok alanda olduğu gibi çocuk edebiyatı alanında da disiplinler arası bakış açıları ve buna bağlı olarak akademik çalışmalar yaygınlaşmaktadır. Edebiyat, insan ve toplum bilimleri gibi fakültelerin çocuk edebiyatı dersi içeriklerini incelediğimizde, eğitim fakültelerinde verilen bir ders gibi tasarlandığı izlenimi edinmekteyiz. Oysa edebiyat bilimleri bağlamındaki bir çocuk edebiyatı dersi içeriği ile sınıf öğretmenliği ve çocuk gelişimi programlarındaki yaklaşımın, sürecin, ele alınan ve değerlendirilen metinlerin ve bakış açılarının farklılaşması beklenir. "Çocuğun fizyolojik ve psikolojik gelişimlerine göre nitelikli metinlerin

seçimi", "Nitelikli metinlerde bulunması gereken özellikler" gibi eğitim bilimleri bağlamında ele

alınan bir ders, hem programın özüne aykırıdır hem de öğrencilere haksızlık edilmiş olur.

Çocuk edebiyatı çalışmalarının; çeviri politikaları, edebiyat, sosyoloji, kültür tarihi, bibliyoterapi, estetik, resim, grafik tasarım gibi çok yönlü okumalara ve çok yönlü akademik değerlendirmelere ihtiyacı bulunmaktadır. Salt eğitim bilimleri bağlamında ele alınan metin değerlendirmeleri, ülkemizde üretimin hızına yetişemediğimiz çocuk kitaplarımızın uluslararası alanda görünür olmasına katkı sağlamamaktadır. Farklı akademik bakışlar ve eleştirel yazılar; metin kurgulama, resimleme, tasarlama, yayınlama, görünür kılma noktasında belli bir estetik seviyeye ulaşmış metinlerin yaygınlaşmasını sağlayacaktır. Akademik bakış açısından yoksun bir çocuk yayın sektörünün gelişimini tamamlaması ve uluslararası düzeyde görünür olması mümkün değildir. Şu anda gerek Kültür Bakanlığının uluslararası organizasyonları gerek yayıncılık alanında faaliyet gösteren STK'lar, Türk yayın sektörünü dünyaya açmak için büyük çaba harcamaktadır. Yayıncılığımızın özellikle çocuk kitabı alanı, en hızlı ve en kolay dünya pazarında kendine yer edinebilecek potansiyele sahiptir. Hem devletin hem ilgili STK'ların hem yayıncıların hem de yazarların heyecanı ve gayretleri devam ederken; çocuk edebiyatı eğitiminin ders saatlerinin ve içeriklerinin yeni baştan gözden geçirilmesine, doktora düzeyinde akademik çalışmalara destek olunmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Dünyaya çocuk kitabı aracılığı ile kültür ihraç eden ülkelerin bu alandaki akademik çalışmalarına ve çalışmaların niteliğine bakarak sektörü ne kadar geriden takip ettiğimizi görebiliriz.

* İbn Haldun Üniversitesi Diller Okulu.

Eğitim hakkındaki efsaneleri unutun!

Melbourne Üniversitesi Eğitim Araştırma Enstitüsü Müdürü Profesör John Hattie, eğitim hakkında her dönem söylenegelen efsaneleri anlatıyor. Bu söylenceler bazı dönemler küçük değişiklikler içerse de temelde hep aynı şeylerden bahsediyor. İşte eğitim hakkındaki 10 efsane!

Özel okullarda öğretmen olmak, devlet okullarında öğretmen olmaktan daha iyidir!

Yapılan araştırmalar bunun doğru olmadığını gösteriyor. Öğretmenlerin kalitesi söz konusu olduğunda, kamu ve özel okullar arasında öğretmenlerin katma değeri bakımından büyük bir fark yoktur. Çünkü en fakir bazı devlet okullarında alanlarında çok başarılı öğretmenler olduğunu görebilirsiniz. Asıl mesele, bir okulda özel veya hükümet olmasına bakılmaksızın öğretmenlerin nasıl seçilip, geliştirildiği.

Çocuğunuzun eğitimine harcadığınız para, onların okuldaki başarısına denktir!

Hayır! Önemli olan öğretimin kalitesidir. Ebeveynler, çocukların okullarını ve özel okul ücretlerini ödemeyi seçebilirler; ancak onların öğretmenlerini seçemezler. Çocuğa harcadığınız para ile çocuğun eğitim sonuçları arasında doğrusal bir ilişki yoktur.

Ödev, gereksiz bir yüküdür!

Araştırmalara göre bir öğrencinin ilkokulda yaptığı ev ödevlerinin miktarının öğrencinin başarısı veya ilerlemesi üzerinde bir etkisi olmadığını göstermiştir. Araştırma, ev ödevinin kesinlikle olmaması gerektiğini söylemiyor, ancak okulların verdiği ev ödevlerinin, gerçekten sadece okul dışında yapılabilecek bir şey olması gerekir. Ödev, ortaokul çocukları için sonuçlar üzerinde daha fazla etkiye sahiptir, ancak genellikle öğrencilere çok fazla bilgi verilir.

Sınıf mevcudu ne kadar az olursa öğrenci o kadar başarılı olur!

Sınıf mevcudunu azaltmak, öğrencinin başarısını artırabilir, ancak genellikle bu etki doğrudan değildir. Asıl mesele, sınıfın boyutu ne olursa olsun, öğretmenin iyi ve etkili olması. Profesör Hattie, sınıf büyüklüğüyle meşgul olmanın gizemli bir başarı sırrı gibi algılandığını söylüyor. Çünkü asıl önemli olan öğretmenin, hangi boyutta olursa olsun, kendi sınıfında bir uzman olmasıdır.

Çocuklarımız "ellerinden gelenin en iyisini yapıyorlarsa" mutlu olmalısınız!

Öyle değil! Profesör Hattie, öğrenciye, "elinden gelenin en iyisini yap!" diye söylemenin ona, öğretmenin ya da ebeveynin yapabileceği en kötü şey olduğunu söylüyor. En etkili

Çocuklara üniversite, üniversitelere çocuk: Çocuk üniversitesi

ALİ ÇELİK *

Yapılan araştırmalar ortaya koymaktadır ki; çocukluk dönemi tüm gelişimsel alanlar için kritik önemi haizdir. Birtakım becerilerin kazanılabilmesi için çocukların bu dönemlerde gerekli uyaranlarla muhatap olması gerekmektedir. Örneğin 5 yaşına kadar, çevresinde insan sesi duymayan bir bebeğin daha sonra konuşma becerisi kazanmada zorlanacağı yapılan bilimsel çalışmalarla ortaya konmuştur. Beceri gelişimiyle ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde öğrenme deneyimine açık olma durumu için en kritik dönemin ilk on sekiz yıl olduğunu söylemek yanlış olmaz. Yapılan birçok bilimsel çalışmada özellikle ilk on iki yılda alınan eğitimin insanın bilişsel kapasitesine etkisinin önemi özellikle vurgulanmıştır. Bu tespitten yola çıkarak çocukların öğrenmeye hazır bulunuşluk, bilişsel kapasitenin geliştirilmesi ve yeni becerilerin kazandırılması noktasında mümkün olan tüm imkân ve yöntemler kullanılarak desteklenmesi gerektiği yadsınamaz bir gerçektir.

"Çocuk Üniversitesi" modeli, farklılaştırılmış ve zenginleştirilmiş eğitim içeriği ile bu kritik dönemde çocukların bilişsel gelişimlerine katkı sağlayan etkili bir eğitim destek modelidir.

Çocukların kendilerini geliştirme noktasında örgün eğitimin yeterli olmadığı gerçeği, çocuk üniversitesi vb. eğitim destek modellerinin varlığını zorunlu kılmaktadır. Okul harici zamanlarda çocukların bilişsel, sosyal ve duygusal yönden yapılandırılmış çeşitli aktivitelerle desteklenmesi gerekliliğine tüm eğitim uzmanlarınca özellikle dikkat çekildiği görülmektedir.

Son yıllarda anne babaların çocuklarının bilişsel ve sosyal gelişimlerine verdikleri önem ve erken yaşlarda alınacak eğitim desteğinin önemine dair farkındalıklarının artmış olması, okul harici eğitim destek merkezlerine olan talebi arttırmıştır. Bu taleplerden biri de özellikle potansiyel ve yetenek gelişimi noktasında yapılandırılan çocuk üniversiteleridir. Avrupa ve diğer Batı ülkeleri ile karşılaştırıldığında Türkiye'deki çocuk üniversitesi sayısının ortalama bir düzeyde olduğu söylenebilir.

Çocuk üniversitesi modelinin ana hedefi; düzenlenen yapılandırılmış atölyelerle araştırma, sorgulama ve bilimsel düşüncenin temelini oluşturan merak ve eleştirel düşünmeye çocukları teşvik etmektir. Çocuk üniversitesi modeli; çocukların bilim insanları ile buluşmasını sağlayarak bir bilim insanının çalışma disiplini hakkında fikir edinmelerine katkı sağlamakla birlikte, bilim insanları için de bilimsel bir olguyu çocukların bilime ilgisini çekecek düzey ve yöntemler bularak aktarabilme hususunda deneyim kazanmasını sağlaması açısından çok yönlü kazanımları olan bir

eğitim modelidir. Çocukların üniversite kavramı ile erken yaşlarda tanışmalarını sağlamak da bu modelin dolaylı kazanımları arasında sayılabilir. Üniversite ile erken yaşlarda temas sağlanmış olması üniversite çağına geldiklerinde üniversite okuma isteklerine olumlu katkı sağlayacak ve buna yönelik gayretlerini tetikleyecektir.

Çocuk üniversitesi modeli, çocukların; fen, teknoloji, mühendislik, sanat, toplum ve diğer sosyal bilimlere yönelik ilgi duymalarını sağlama noktasında fırsatlar oluşturmaya müsait bir yapıdır.

Planlanan atölyelerin uygulamaya dayalı,

yaparak ve yaşayarak öğretme yöntemi ile yapılandırılmış olması, çocukların söz konusu disiplinlere karşı ilgisini arttırmaktadır.

Çocuk üniversitesi, sadece çocuklar için değil üniversiteler için de çeşitli faydalar sağlayan bir modeldir. Çocuk üniversitesi aktiviteleri çerçevesinde çocuklarla

buluşturulan üniversite hocalarının sahip oldukları bilimsel bilgi ve becerilerini muhatap oldukları yaş grubunun özelliklerini dikkate alarak yapılandırmaları zorunluluğu, onların yenilikçi yeni yöntemler keşfetmelerini sağlamaktadır. Aynı zamanda üniversite yönetimlerini de bilimsel bilginin çocuklara aktarılması yönünde yol ve yöntemler geliştirmeleri yönünde zorlayıcı bir unsur olmakta, düzenlenen sempozyum, çalıştay vb. çalışmalarla bu alanda bireysel çalışmaların dışında daha kurumsal çalışmaların yapılmasına öncülük etmelerine vesile olduğu görülmektedir.

* Eğitimci.

öğrenmenin; bir öğretmenin, öğrencilere sonuçlarının bir testten önce ne olacağını tahmin ettiklerini sorduğunda ortaya çıkar. Bir öğrencinin kendi yeteneklerinden beklentilerini oluşturması üzerine başarılı bir öğretmen daha iyisini yapabileceklerini söyleyerek onu, motive etmenin yollarını aramalıdır.

Öğretmenler, sınıfta olabildiğince daha çok ders anlatmalıdır!

Çoğu öğretmen bir dersin toplam zamanının %80 ila %90'ı arasında sürekli konuşur. Araştırma, öğretmenlerin ders zamanının %50'sini veya daha azını konuştuğunda öğrencilerin daha meşgul olduklarını ve derse daha

fazla ilgili ve motive olduğunu göstermiştir. En iyi öğretmenler, öğrencilerini aktif olmaya ve sınıfta çalışmaya, fikirleri keşfetmeye ve sadece pasif dinleyici olmamalarını teşvik eder.

Okul üniforması giymek, öğrenci üzerinde olumlu etki yaratır!

Araştırmalar, üniforma giymenin çocukların eğitimleri üzerinde hiçbir etkisinin olmadığını gösteriyor. Profesör Hattie, okul üniformalarıyla ilgili konuşmaların aslında dikkat dağıttığını söylüyor. Üniformanın zorunlu olup olmaması önemli değildir, çünkü öğrencinin başarısı üzerinde hiçbir etkisi yoktur. Bir okul, üniforma uygulamak isteyip istemediğine başından karar vermeli, ancak tartışmaya daha fazla zaman harcamamalıdır.

Müfredat dışı etkinlikler, çocukların dikkatini dağıtır ve performansını düşürür!

Profesör Hattie; aksine müfredat dışı etkinlikler, çocukların öğrenmesine daha fazla etki eder, der. Çünkü bu etkinlikler, çocukların okulda eğlenmesini sağlamak ve orada daha fazla zaman

harcamak istemek için eğlenceli ve davetkâr bir yol olabilir.

Çocuklar kendi kendilerini keşfettiklerinde daha iyi öğreniyor!

Çocukların bir şeyleri kendi başlarına keşfettiklerinde en iyi öğrendikleri fikri, birçok eğitimcinin kafasında sağlam şekilde yerleşmiş bir efsanedir. Profesör Hattie, bu teorinin kanıtlara dayanmadığını söylüyor. Araştırmalar, öğretmenlerin çocuklarla aktif olarak ilgilendikleri ve onlara yol gösterdiklerinde daha kolay öğrendiklerini gösteriyor.

Özel yiyecekler çocukların daha aktif olmasına yardımcı olur!

Birçok anne baba ve öğretmen, bazı yiyeceklerin çocukları daha aktif yaptıklarına ve yaramazlıklara yol açtığına inanıyor. Yaygın inançlardan biri, şekerin, hiperaktiviteye ve ardından gelen yanlış davranışlara yol açtığıdır. Profesör Hattie, yapılan araştırmalara göre bir sonucun çıkmadığını belirtiyor.

Eğitimi yönetmek

SÜMEYYE KUŞAKÇI *

Eğitim kurumlarına daha profesyonel bir bakış geliştirdiğimizden beri, eğitim ve yönetim kavramları daha sık bir arada anılır oldu. Bu birlikteliğin ilk dönemlerinde, yönetim biliminin anahtar kelimelerinden olan “verimlilik” ve “etkinlik”, eğitim bilimcilerin yaklaşımlarını şekillendirdi. Durduğu yerde duramayan yönetim, davranış bilimlerinin önemini keşfederken; eğitimde sonuç odaklılık yerini öğrenci odaklılığa bıraktı.

İki uç arasında dengeyi bulmaya çalışan yönetim sarkacı, sistem yaklaşımıyla canlı ve öğrenen bir organizasyon olarak “okul”u keşfetti. İçerdiği alt sistemlerden müteşekkil okullar, aslında daha

büyük üst-sistemlerin yaşayan parçalarıydı. Bu parçalar makine dişlileri gibi görünse de; nefes alan ve öğrenen yapılarıydı. Dış çevrede meydana gelen sosyoekonomik her türlü değişim, eğitim kurumuna yansiyacak ve eğitimi dönüştürecek.

Gelinen noktada ülkemizde bir türlü iyi yönetilemeyen eğitim sistemi, yönetim biliminin prensiplerine her zamankinden daha çok ihtiyaç duymaktadır. Öyle ki; Türkiye’nin elli yıllık stratejik hedefleriyle uyumlu eğitim hedefleri konulmalı ve taktik seviyede planlamalar tamamlanmalıdır. Bu planların gerçekleştirilmesi için gereken fizikî ortamlar, teknik imkânlar ve her şeyden önemlisi öğretmen ihtiyacı tespit edilmeli ve sisteme kazandırılmalıdır. Ancak detaylı planlar ve zengin altyapıya rağmen başarının anahtarının liderlikte olduğu unutulmamalıdır.

Kaynakları doğru yönetecek, insanları ortak bir hedefe doğru motive etmekten öte ilham kaynağı olacak “dönüştürücü liderlere” her zamankinden daha çok ihtiyaç duyduğumuz aşikârdır. Bizatihi kendisi dönüştürücü bir eylem olan eğitimin, dönüştürücü liderler olmadan başarılı olması imkânsızdır. Komuta eden, kontrol eden, ödüllendiren ve cezalandıran liderlerin devri kapanmıştır. Eğitimde bu modelin başarılı olmasını

beklemek ise ancak bir hayaldir. Okullarımızı ve eğitimcilerimizin zihinlerini dönüştürecek idarecileri ortaya çıkarmak ve desteklemek bundan sonraki süreçte atılacak en etkili adım olacaktır.

Unutulmamalıdır ki yönetim döngüsü, doğru bir liderlik yaklaşımıyla nihayet bulmaz. Denetleme mekanizmalarıyla hedeflere ne kadar yaklaşıldığı ölçülmelidir. Başarısızlıkların nedenleri bulunmalı ve ortadan kaldırılmalıdır. Muhataplarına tam olarak izah edilmeden uygulamaya konulan bitişik eğik el yazısı uygulamasının iki sene içerisinde apar topar kaldırılması gibi kararlar, denetleme mekanizmasının iyi işlemediğinin en açık göstergesi olmuştur. İşletmecilerin yıllardır kullandıkları “Balanced Scorecard” gibi modeller, eğitimcilere de yol gösterebilir.

Özetle; değişimin kaçınılmaz olduğu bu çağda sadece değişmek değil, dünyanın değişim hızıyla uyumlu olarak değişmek de bir maharettir. Dünya lideri olma iddiasındaki bir ülkenin değişimle savrulan değil değişime yön veren nesiller yetiştirmesi gerekir. Bunun anahtarı da ancak doğru yönetilen bir eğitim sistemidir.

* İbn Haldun Üniversitesi İşletme Bölümü.

Klasik medrese yapılanmasının muhtasar tarihi

VEHBİ BAYSAN *

Orhan Gazi (d. 1281 - v. 1362) İznik şehrini hicri 731 (miladi 1331) yılında Bizans’tan almasının ardından şehirde yeniden düzenleme faaliyetlerine girişti ve Ayasofya kilisesini camiye çevirdikten sonra bir manastırın da gerekli tadilatlarla medreseye dönüştürerek ilk resmi öğrenim kurumunu da ihdas etti. Aşıkpaşazade Osmanoğulları Tarihi adlı eserinde bu çalışmaların detaylarını şöyle aktarır: “Sonra bir büyük kiliseyi Cuma mescidi yaptı. Bir manastırın da medrese etti. Yenişehir kapısının çıktığı yerde bir imaret kurdu. Yanında Hacı Hasan adında bir Allah dostu var idi. Dedesi Edebalı’nın öğrencilerinden idi. Şeyhliğini ona verdi. Bugüne

kadar gelen torunları aynı vazifeyi sürdürüyorlar. Yemek pişince imaretin kapısı açıldı. Orhan Gazi evvela kendi kutlu eliyle yemeği bölüştürdü. Işığını da ilk gece kendi yaktı. Medreseyi de Mevlana Davud-ı Kayseri adıyla anılan müderrise verdi. Ondan sonra Konya’da Seraceddin-i Urmevi’nin öğrencilerinden olan Taceddin-i Kürd’e verdi. Hitabetini de Kara Noca’ya verdiler. İznik’i taht edip bir hayli müddet orada zevkle vakit geçirdi.”

Osmanlı toprakları genişledikçe kontrol altına alınan ve yönetim merkezleri olarak da benimsenen Bursa, Edirne gibi şehirlerde de hatırı sayılır miktarda medreseler açılmıştır. Ancak, İstanbul’un fethi yeni bir dönemi de başlatmış, 1463-1470 yılları arasında Fatih’te özgün bir mimari ile Sahn-ı Seman Medreseleri inşa edilip orta yerine güzel bir cami konulmuştur. Mehmed Neşri Cihannüma adlı meşhur eserinde şöyle anlatır: “İstanbul’un bir şerif yerinde sekiz medrese yapıp, ortasında bir ulu cami yaptı. Mukabelesinde bir ali ‘imâret yapıp ve bir tarafında bir darüşşifâ yaptırdı. Medreselerin ardında, suhteyâna bir tetimme yaptırdı, Sûfiler duracak riyazet- haneler dahi yaptırdı. Bu mecmu’u medârisin ve suhteyânın aşını ve ekmeğini ve etini ol ‘imâretten kıldı.” Aslında, Fatih Sultan Mehmet (d. 1432 - v. 1481) o bölgede bir kamusal yaşam

alanı yaratma çabasıydı; hocaların o bölgede oturabilmeleri için yeni düzenlemeler yaparak bazı kolaylıklar sağlamanın yanı sıra esnafı da o bölgeye çekmeye çabalamıştır.

Yaklaşık yüz yıl sonra, Kanuni Sultan Süleyman (d. 1494 - v. 1566) döneminde de eğitim alanında yeniden yapılanma sürecine girilmiştir. Geleneksel medrese eğitimi yapısı pek fazla değişiklik göstermeden devam ettirilmesine rağmen, Süleymaniye Medreseleri Osmanlı döneminde inşa edilen en görkemli mimari eserlerden birini temsil eder. 1551-1558 tarihleri arasında Mimar Sinan (d. 1489 - v. 1588)’ın dehasıyla Süleymaniye camii bünyesinde inşa edilen Süleymaniye Medreseleri yenilenen müfredatı, hocaları, öğrencileri ile gayet prestijli bir eğitim kurumu olma özelliğini uzun müddet sürdürmüştür. Tıp eğitimi veren Daruttıb, hastanesi Darüşşifâ ve uzantısı Tabhane, Darulhadis ve Darulkurra gibi bölümleri ile hala önemli kütüphanelerimizden olan Süleymaniye kütüphanesi, bu tür yapılar bütününe mutlak bir parçası olan imarethanesi ve etrafına sıralanmış dükkanları en çok dikkat çeken bölümleridir.

* İbn Haldun Üniversitesi Tarih Bölümü.

Eğitimi sadece MEB üzerinden konuş-ma-mak!

EROL ERDOĞAN *

“Eğitim politikaları” denilince aklınıza hangi kurum, hangi yetkili, hangi politikalar geliyor? Televizyonlarda eğitim ile ilgili açık oturumlar, gazetelerde eğitime dair haberler ve dergilerde eğitim konulu söyleşilerin çoğunluğu MEB üzerinden yapılıyor. Ülkemizde eğitim denilince, genelde kurum olarak Millî Eğitim Bakanlığı, yetkili olarak Millî Eğitim Bakanı gelir.

Gelenekselleşmiş ve kanıksanmış bu durum hakkında söyleyeceklerim var: Eğitim sorunlarımızın azalmaması ve eğitimde istediğimiz başarıya ulaşamamanın gerekçelerinden biri de, eğitimi çoğunlukla MEB üzerinden konuşuyor olmamızdır. Oysa eğitim tam anlamıyla bir süreçtir, sürecin çok sayıda aktörü vardır. Bunun için eğitim denilince daha geniş bir evren aklımıza gelmeli, eğitim konularına daha geniş perspektiften bütüncül bir bakışla yaklaşmalıyız.

Ülkemizde Millî Eğitim Bakanlığı, zorunlu eğitim dönemi olan ilkokul, ortaokul, lise dönemiyle ilgilenmektedir. Son yıllardaki gelişmeleri göz önüne alarak, bu listeye, okul öncesi eğitimi de dâhil edebiliriz. Sonuçta, ortalama yetmiş seksen yıllık ömrü olan insanın on sekiz on dokuz yaşına kadar ki eğitim dönemi Millî Eğitim Bakanlığı politikalarının bir kısmı ile ilgilidir. Sonrasında üniversite dönemi başlar. 2018-2019 yılı itibarıyla Türkiye’deki üniversite sayısı 200’ü aştı, öğrenci sayısı ise 8 milyona yaklaştı. Dolayısıyla eğitim

denilince sadece MEB değil aynı zamanda YÖK patikalarını da konuşmamız gerekir.

Kaldı ki şu ayrımın da farkında olmalıyız: Eğitimi; MEB bağlamında konuşurken bile geniş bir açıdan yaklaşmalıyız, sadece bakanlık politikalarını değil, öğrenci ve öğretmeni, aileyi, okul aile birliklerini, mezun derneklerini, eğitim sendikalarını, eğitimle ilgili dernek ve vakıfları, eğitim yayıncılarını, okulun fizikî çevresini ve şehri de konuşma listemize almalıyız.

Peki, Millî Eğitim Bakanlığı ve Yüksek Öğretim Kurumu politikalarını konuşmak, tartışmak veya bunları iyileştirmek eğitim için yeterli midir? Hayır. Millî Eğitim Bakanlığı ve Yüksek Öğretim Kurumu politikalarını konuşmak, tartışmak veya bunları iyileştirmek, eğitim için yeterli değildir, böyle yaparsak eğitimin süreç ve çok aktörlü tanımını dikkate alan bütüncül bir yaklaşımın gereğini yapmış olmayız. Çünkü eğitimin doğrudan tarafı olan başka bakanlıklarımız da var. Hiç değilse, üç bakanlığın doğrudan eğitimin ortağı olduğuna inanıyorum. Bu üç bakanlığı, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemindeki yer alışlarına göre sayarsak şunlardır: 1. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2. Gençlik ve Spor Bakanlığı, 3. Kültür ve Turizm Bakanlığı... Son yıllardaki eğitim ve teknolojinin iç içe geçmesiyle yapay zekâ gibi konuları da göz önüne alırsak, dördüncü olarak Teknoloji Bakanlığını da ilave etmek doğru olacaktır. Bu listeye Cumhurbaşkanlığı Eğitim ve Öğretim Politikaları Kurulu ile Kültür ve Sanat Politikaları Kurulunu da yeni dönemde eklemek gerekir.

Eğitim sorunlarına bütüncül yaklaşım için unutmamamız gereken bir diğer aktör de yerel yönetimlerdir. Yerel yönetimlerin en önemli eğitim hizmeti, yaygın eğitim çalışmaları olarak görünüyor. 90’lardan itibaren hizmet belediyeçiliği, sosyal belediyeçilik, kültürel belediyeçilik anlayışları çerçevesinde, önceki dönemlerle kıyas edilmeyecek kadar, yerel yönetimler (belediyeler) eğitimde, özellikle yetişkinlere yönelik yaygın eğitimde

ciddi roller üstlendiler. Yetişkinlere yönelik eğitim hizmetlerinin başında meslek eğitimleri, kültürel eğitimler ve sanat eğitimleri geliyor. Yetişkinlere yönelik eğitimlerin aynı zamanda istihdam, kentleşme, kuşaklararası farkı azaltma ve rehabilitasyona yönelik boyutları da var. Belediyelerin yetişkinlere yönelik eğitimde, Melih Gökçek döneminde 1994’de Ankara’da başlatılan BELMEK ile İstanbul’da Recep Tayyip Erdoğan’ın belediye başkanlığı döneminde 1996’da başlatılan İSMEK önemli bir milat oluşturuyor. BELMEK ve İSMEK, sonraki yıllarda önce Kocaeli, Bursa, Konya gibi illerde, sonra neredeyse tüm il ve ilçelerde modellenerek uygulandı. Yaygın eğitimde belediyelerin geldiği noktayı görmek için İSMEK’in gelişimine bakmak yeterli olur. İSMEK, 2018-2019 eğitim döneminde, İstanbul’un 39 ilçesinde, 242 merkezde, 752 program, 307 branşta, 2 milyon 600 bini aşkın öğrenciye hizmet verdi. İBB’nin İSMEK dışındaki eğitimle ilgili diğer faaliyetlerini de eklersek, aslında şu cümleyi kurabiliriz: Belediyeler, ülkemizde Millî Eğitim Bakanlığı kadar eğitimde varlar. Ayrıca, yerel yönetimlerin eğitim çalışmaları alanında ilkokul, ortaokul ve lise öğrencilerine yönelik takviye kursları, yaz okulları, spor eğitimleri, tatil kampları, izci faaliyetleri de önemli bir yer tutuyor. Gençlere yönelik çalışmalar belediyelerde önceki dönemlerde Kültür, Sosyal İşler ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü gibi farklı birimlerce yürütülürken son dönemde bu listeye belli nüfus yoğunluklarının üzerindeki ilçelerde olmak üzere Gençlik ve Spor Müdürlükleri de eklendi. Yine ayrıca yerel yönetimlerin eğitimi destekleyici hizmetleri son dönemde ciddi boyutlara ulaştı. Okul ve bahçelerinin temizliği, okul bahçelerinin ağaçlandırılması ve peyzajı, personeli yetersiz okullara personel görevlendirilmesi, binaların tamiri ve bakımı, okullarla ortak eğitim ve kültür faaliyetleri, öğrencilere yönelik seminerler ve yarışmalar gibi çalışmaları bu bahiste sayabiliriz.

Bütüncül bakış iyidir, en çok da eğitimin gelişimine katkı sağlar.

* Kamuoyu araştırmacısı.

İngilizcesi en kötü olan Avrupa ülkesi hangisi?

Küresel dil eğitim şirketi “Education First” tarafından hazırlanan 2018 İngilizce Yeterlilik Endeksi, dünya genelinde 88 ülkede ana dili İngilizce olmayanlar arasındaki İngilizce seviyelerini karşılaştırdı.

1,3 milyon ana dili İngilizce olmayan konuşmacıyı test ederek yayınlanan yıllık endekse göre, Avrupa Birliği ülkeleri içinde en düşük İngilizce yeterliliğine sahip ülke Fransa çıktı. Fransa, genelde 35. sırada ve “ılımlı yeterlilik” grubuna yerleştirildi.

İngilizce Yeterlilik Endeksi, insanların farklı dilleri kullanabildiği, çok iyi gelişmiş metinleri okuduğu ve ana dili İngilizce olan bir konuşmacıyla yapılan

sözleşmeyi kolayca çevirdiği ve müzakere ettiği “çok yüksek yeterlilik”ten, basit cümleleri anlayabilen “çok düşük yeterliliğe sahip insanlara” kadar ülkeleri beş seviyede sınıflandırır.

Fransa ve İtalya’nın, geçen yılki rapordan bu yana İngilizce yeterlilik seviyelerini artırdığı ve İspanya’nın düştüğü tespit edildi. İsveçliler, geçen yılın en üst sıradaki ülkesi Hollanda’yı geride bırakarak dünyanın ana dili İngilizce olmayan en iyi konuşmacıları oldu. Danimarka, Almanya ve Belçika, “çok yüksek düzeyde yetkin” bulunan diğer AB ülkeleri arasındayken, Yunanistan, Portekiz ve Macaristan da dâhil olmak üzere 10 AB ülkesi “yüksek yeterlilik” grubunda yer aldı.

Bu arada rapora göre, Avrupa’nın sınırlarında bulunan ülkeler, Avrupa ortalamasının oldukça gerisinde kaldı.

Eğitimde adalet olgusu

MEHMET ÖZAY *

Eğitimin öncelikli hedefinin; insanoğlunun fitratına uygun bir insan teki inşa etmek olduğu konusu, kadim ve geleneksel toplumların başat bir özelliğidir. Bunun, günümüzde kullanıldığı şekliyle kısır bir anlamda, salt "tek"e indirgenmiş ve yalıtılmış bireye işaret etmediği, aksine bireyden hareketle çoğula giden yani geniş toplumsal yapının oluşumuna basamak teşkil edecek bir süreç olduğu görülür. Ve bu eğitim süreci; temel olgular ve kavramlar çerçevesinde, ahlak ve edep temelli oluşuyla dikkat çeker.

Öyle ki; toplumsal yapı içerisinde beşerî adaletin sağlanmasının, böylesi bir ilişkinin varlığıyla ve geliştirilmesiyle ilişkisi göz ardı edilemez. Bu anlamda, insanın akleden bir varlık olması ile fitrata uygun eğitim arasındaki bağ üzerinde düşünülme hak eder.

Kadim dönemlerden itibaren insan ve insanlık üzerine görüş beyan eden düşünürler, adına eğitim denilen sürecin, bireylerin iyi yönlerinin ortaya çıkarılması konusuna vurgu yapmışlardır. Bu yaklaşım, bireyi salt kendisiyle sınırlı bir duruma indirgemeyip, aksine bireyin toplumsal ilişkilerin sağlıklı yapılmasındaki ve dolayısıyla adaletin sağlanmasındaki rol ve önemine dikkat çeker.

Bununla birlikte, Batı Avrupa'da son dört yüzyıllık süreçte ortaya çıkan ve günümüze kadar gelişme gösteren, adına modernleşme denilen sürecin giderek kurumsallaşmasıyla, eğitim olgusu da aslı unsurundan uzaklaşmıştır. Öyle ki; diğer toplumsal kurumların yanı sıra ve belki de öncelikli olarak eğitim kurumunun ahlak ve edep temelli insan yetiştirme yaklaşımı, modernleşme ile birlikte dönüşerek tali bir niteliğe bürünmüştür.

İnsanın; artık kendinde bir aktör değil, kitlelere eklenilen ve eğitim başta olmak üzere her toplumsal kurum içerisinde pasif bir tüketici konumuna indirgenmesi, onun tekil ve toplumsal bir varlık olarak özgünlüğünün artık pek bir önem arz etmediğine işaret eder. Bu bağlamda, eğitim kurumu ve yapılaşması; bireysel ve toplumsal iyinin inşasına değil, modernleşmenin öngördüğü geleneğe ve fitrata muhalif yapılar yönelimi öne çıkaran bir boyut olarak karşımıza çıkar.

Bugün artık eğitim süreçlerine tabi olan bireylerin, bu süreçler içerisinde ve/ya sonrasında ahlak

ve edep gibi sıfatlara konu olmaması oldukça düşündürücüdür. Böylesi bir gelişme, sadece postmodern veya yüksek modernliği ilk elden tecrübe eden Batılı ülkeler ve toplumlarla sınırlı değildir. Burada can alıcı husus, modernleşmenin dayattığı evrensellik olgusu ile sadece Batı toplumlarında değil, dünyanın farklı coğrafyalarında da benzer bir sürecin işlemekte olduğudur.

Bu noktada, toplumların modernleşme süreçleriyle tasvir edilen gelişmişlik düzeylerine rağmen, gerek insan tekinin gerekse toplumların yüzleştiğine tanık olunan ve bu anlamda gelişmişlikle tezat teşkil eden olumsuzluklar günümüzün normal kabul edilmektedir. Öyle ki; akademik ve popüler gündem çerçevesinde, eğitim alanında hâkim görüşlerin modernleşme özelinde "evrensellik" iddiasına oturtulma çabası, neredeyse reddedilmesi mümkün olmayan bir kabul görmektedir.

Oysa modernleşmenin; küresel toplumun belli bir kesiminde, tarihî ve sosyolojik koşulların bir gereği ve/ya zorlaması olarak ortaya çıktığı dikkate alındığında, evrensellik olgusuna eleştirel bir yaklaşım geliştirmeyi gerektirmektedir. Böylesi bir yaklaşımla, fitratı öncelleyen bir eğitim düşüncesinin geliştirilmesinin imkânı söz konusu olabilir.

* İbn Haldun Üniversitesi Sosyoloji Bölümü.

Singapur'da eğitimin sırrı ezberden uzaklaşmak

Sadece 5,5 milyon dolayında bir nüfusa sahip olan Singapur, uluslararası sınavlarda sürekli üst sıralarda yer alan bir ülke. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) Eğitim Değerlendirme Programı Başkanı Andreas Schleicher, uluslararası toplantılarda Singapur eğitim bakanı konuştuğunda, tüm ülke temsilcilerinin çok "dikkatli dinlediğine" dikkat çekiyor.

Bu ilgiye şunu da eklemek gerekli; dünya genelinde bazı ülkeler matematik ve fen öğretiminde Singapur'daki eğitim sisteminin bazı unsurlarını kendi eğitim politikalarına adapte etmeye çalışıyor. Peki, "Singapurlu çocukların uluslararası rakiplerini geride bırakmasının sırrı ne?" sorusunun yanıtı ne olabilir?

Sır, belki Singapur Başbakanı Lee Hsien Loong'un şu sözlerinde saklı: "Hayatta kalmak için fevkalâde olmanız. Alternatifi ise itilip, kakılmak ve ezilmek... Bu, Singapur'un da bizim de sonumuz olur."

Matematik ve fen ana dersler

Singapur'da eğitim, hâlâ öncelikli olarak ekonominin itici gücü olarak ele alınıyor. Bu çerçevede

matematik ve fen dersleri ülkede ilkökul ve ortaokul boyunca öğretilen ana dersler kapsamında. Öğrenciler, lise düzeyinde sosyal bilimler dersleri alabiliyor ancak okulu bitirene kadar matematik ya da en az bir fen dersinden lise bitirme sınavına girmek zorunda. İlkokulun son yıllarından itibaren çocukların derslerine matematik öğretmenleri giriyor.

Singapur eğitim modelinin, son davranış bilimleri araştırmalarını inceleyen ve Kanada ile Japonya'daki okulları gezen bir grup öğretmen tarafından 1980'li yıllarda geliştirildiği vurgulanıyor. Sistem, ezber dayalı eğitimden uzaklaşıp, çocuklara nasıl problem çözüleceğini öğretmeye odaklanıyor.

Singapur'da ders kitapları, insanların üç aşamada öğrendiğini söyleyen Amerikalı eğitim psikoloğu Jerome Bruner'in tezlerine göre tasarlanıyor. Bu aşamalar; önce gerçek objeler, sonra resimler, sonra da semboller kullanmak olarak sıralanıyor.

Görsel destek ile matematik

Singapur sisteminde matematik problemleri görsel desteklerle çözülüyor. Örneğin kesirleri ve oranları göstermek için renkli bloklar kullanılıyor.

Singapur'daki ilkökul müfredatında, çoğu Batı ülkesine kıyasla daha az konu daha derinlemesine işleniyor. Singapur'daki matematik için, "Bu ülkedeki matematik her şeyi bilmek değil. Bir matematikçi gibi düşünmek!" ifadesi kullanılıyor.

Singapur yaklaşımında öğretmenler, sınıfta yeteneklerine göre ayrılan daha küçük gruplara öğretmek yerine, sınıfa bir bütün olarak ders anlatıyor. Ayrıca çocukların sınavlarda dikkatinin dağılması için sınıflarda bir saat ve ülke bayrağı dışında dekorasyon da bulunmuyor. Çocuklara

Eğitim sistemi üzerine

MEHMET YÜCEL TÜRKSEZER *

Yıllardır eğitim sistemimiz ile ilgili tenkit, yakınma ve önerileri hep söylemiş ve dinlemişizdir. Peki, istediğimiz nedir? Fırsat eşitliği temelinde tüm bireylerin kapsayıcı ve nitelikli bir eğitime ve hayat boyu öğrenme imkânlarına erişimin sağlanması, düşünme, algılama ve problem çözme yeteneği gelişmiş, öz güven ve sorumluluk duygusu ile girişimcilik ve yenilikçilik özelliklerine sahip, millî ve manevî değerleri özümsemiş, paylaşma ve iletişime açık, sanat ve estetik duyguları güçlü, teknoloji kullanımına yatkın, üretken ve mutlu birey yetiştirmeyi amaçlayan eğitim sistemimizin oluşmasıdır.

Gerek ilk ve ortaöğretimde, gerekse yükseköğretimde tartışılan konulardan biri de fırsat eşitliği temelinde; tüm kademelerde eğitime erişim sağlanması, müfredatların yeni baştan değerlendirilerek millî, manevî ve evrensel değerler esas alınarak küresel gelişmelere ve ihtiyaçlara uygun hazırlanması, eğitim yapılarının teknolojiye ve çevreye uyumlu tasarlanmasıdır.

Belirtilen konular, "2019 Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı"nda da yer almaktadır. Buna göre öğretim kurumlarımızda programlar esnek, modüler ve uygulamalı yapıya kavuşturulmalı, öğrencilerin

akademik ve sosyal gelişimleri için destek programları uygulanmalıdır. Öğrenme ortamlarının fizikî alt yapısı, öğretim programı ve materyal zenginliği standartları yükseltilmelidir. Özel yetenekli çocuklar için zekâ ve yetenek testlerinin niteliği geliştirilmeli, bunun için merkezler oluşturulmalıdır.

Bireylerin kişilik ve kabiliyetlerinin sürekli olarak gelişimini hedefleyen hayat boyu öğrenme anlayışı, toplumun tüm kesimlerine yaygınlaştırılmalıdır. Ehliyet ve liyakat temelli kariyer sistemi hayata geçirilmelidir. Çocuklarımızın kendilerini ve mesleklerini tanımlarını sağlayacak kariyer seçim süreçlerini destekleyen kariyer rehberliği sistemi kurulmalıdır.

Ara eleman olarak tanımladığımız meslekî ve teknik eğitim kurumları ile sektör arasında iş birliği protokolleri artırılmalı, meslekî ve teknik eğitim mezunlarının meslekî eğitim alanları ve seviyelerine göre farklı ücret uygulaması teşvik edilerek istihdamlarına öncelik verilmelidir.

Özel sektörün okul açmasına yönelik yatırım teşvikleri artırılmalı, organize sanayi bölgeler (OSB) başta olmak üzere özel meslekî ve teknik okul sayısı ve çeşitliliği artırılmalıdır.

Bilgi ve becerilerin güncelliğinin sağlanması amacıyla mezunların kolaylıkla bulacakları kaliteli işlerde çalışabilmeleri, yurt dışında lisansüstü eğitim yapabilmeleri için üniversitelerin akredite olmaları ve müfredatlarını buna göre tanzim etmeleri teşvik edilmelidir.

Yükseköğretimde çeşitliliğinin artırılması sağlanmalı, yükseköğretim sistemi küresel rekabet gücü olan, kalite odaklı ve dinamik bir yapıya kavuşturulmalıdır. Üniversitelerimizi dünya akademik başarı sıralamalarında ilk 500'de hatta

ilk 100'de görmek en önemli hedeflerimizden biri olmalıdır. Üniversitelerin dijital çağa ayak uydurması ve bilgiye ulaşımında açık erişim ve açık bilim uygulamaları başlatılmış olup, bu hızla arttırılmalıdır.

Nitelikli akademik personel yetiştirilmesi ve istihdamı bakımından bazı üniversitelerin kendilerinin belirlediği akademik personellerin atama ve yükselme kriterlerinin alt sınırı merkezî olarak yükseltilmelidir. Üniversitelerde mezunların kariyer süreçlerinin takibi ve mezunu ile iş birliğinin güçlendirilmesi için mezun izleme sistemi kurulmalıdır.

Yükseköğretim Kurumlarının denetlemelerinde yukarıda sıralan hususlar değerlendirilmelidir. Yıllardır üzerinde konuşulan ve geçtiğimiz yıllarda taslağı da hazırlanan kanun değişikliği ile özel üniversite kurulmasına izin verilmelidir. Yükseköğretim kurumlarında araştırma görevlisi sayısı artırılarak gelecek için nitelikli, araştırmaya yönelik akademisyenlerin yetiştirilmeleri sağlanmalıdır.

Yabancı dille eğitim veren programların artırılması teşvik edilmeli, uluslararasılaşma düzeyi, nitelikli uluslararası öğrenci sayısının ve nitelikli uluslararası akademisyenlerin toplam istihdam oranı içindeki payı artırılmalıdır.

Her biri sonuç olarak açıklanan ve "2019 Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı"nda da yer alan hususların tamamı uygulandığında eğitim sistemimiz arzu edilen seviyeye ulaşmış, uluslararası eğitim sistemi ile rekabet edebilecek hâle gelmiş olacaktır. Bu, gerçekleşmesini istediğimiz en büyük dileğimizdir.

* İbn Haldun Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü.

iyi matematik öğretmek için Singapur sistemindeki bazı ipuçlarını şöyle sıralamak mümkün:

■ Çocuk; anladıklarını çeşitli yollarla ifade edebilmeye teşvik edilmeli, örneğin düşünme biçimlerini sesli ya da resimle anlatmaları sağlanmalı.

■ Çocukların gösterdiği çaba, problem çözümündeki açıklamaları ve azimleri doğru yanıtlardan daha çok övülmeli.

■ Matematik, günlük yaşama, diyaloglara uyarlanmalı. Örneğin, "Okula giderken, kaç tane park hâlinde araba gördük?" gibi sorular sorulmalı.

■ Bir problemi çözmenin farklı yolları aranmalı. "Böyle yapmalısın, çünkü ben böyle öğrendim" şeklinde ısrar yerine yaratıcılık özendirilmeli. Çocuklarla, hangi metodu tercih ettiklerinin nedenleri konuşulmalı.

Öğretmenlere kendilerini yetiştirme özgürlüğü

Aslında Singapur'da eğitimde yakalanan başarı para ile de açıklanabilecek bir şey değil. Çünkü eğitime bütçeden yılda yüzde 3 pay ayrılıyor. Bu oran İngiltere'de yüzde 6, İsveç'te ise yaklaşık yüzde 8.

Ancak Singapur'daki sistem, öğretmenlere kendilerini yetiştirme özgürlüğü verme konusunda çok etkin. Öğretmenler, gün içinde derslerini

değerlendirebilecek ve birbirlerinin derslerini gözlemleyebilecek zamana sahip. Birçok ülkede olduğu gibi başarılı öğretmenler yönetici olmaya doğru itilmiyor. Bunun yerine öğretmenlere, danışmanlık yapma ve müfredatı tasarlama fırsatı veriliyor.

Ancak Singapur dışında hayranlık uyandıran bu eğitim sistemine, ülke içinde eleştiriler de var. Anne ve babalar sınav odaklı eğitimin çocuklar üzerinde büyük bir baskı oluşturduğundan şikâyetçi. Çocukların sınavlarda başarılı olmak için okul dışında sık sık özel ders aldıklarına dikkat çekiliyor.

Singapur eğitim sisteminin önündeki bir diğer tehlike ise, ileri ekonomilerin hayal gücü ve risk almak gibi kabiliyetler gerektirmesi olarak tanımlanıyor ve "Seri imalatın istihdam sağladığı bir dönemde etkin olan sistem, yaratıcılık ve inovasyon gerektiren çağımızda yetersiz kalabilir." uyarısı yapılıyor.

What are multiple intelligences and how do they affect learning?

Over the past few decades, research in the field of learning has led to the discovery of the Theory of Multiple Intelligences. In short, this theory states that each person has different ways of learning and different intelligences they use in their daily lives.

While some can learn very well in a linguistically-based environment, others are better taught through mathematical-logic based learning. Still others benefit most from body-kinesthetic intelligence, meaning learning by doing with the hands. Each person possesses each intelligence to an extent, but there is always a primary, or more dominant, intelligence.

The work on multiple intelligences began in the early 1980s with Howard Gardner, and the research continues.

Howard Gardner's theory of multiple intelligence

Howard Gardner of Harvard University originally identified seven distinct intelligences. According to Gardner, this theory, which emerged from cognitive research, "documents the extent to which students possess different kinds of minds and therefore learn, remember, perform, and understand in different ways."

In greater detail, the theory proposes that "we are all able to know the world through language, logical-mathematical analysis, spatial representation, musical thinking, and the use of the body to solve problems or to make things, an understanding of other individuals and an understanding of ourselves. Where individuals differ is in the strength of these intelligences and the ways in which such intelligences are invoked and combined to carry out different tasks, solve diverse problems and progress in various domains."

This diversity, according to Gardner, should impact the way people are educated. He stated that these differences "challenge an educational system that assumes that everyone can learn the same materials in the same way and that a uniform, universal measure suffices to test student learning." Gardner goes on to say that, "Indeed, as currently constituted, our educational system is heavily biased toward linguistic modes of instruction and assessment and, to a somewhat lesser degree, toward logical-quantitative modes as well."

Gardner argues that "a contrasting set of assumptions is more likely to be educationally effective. Students learn in ways that are identifiably distinctive. The

broad spectrum of students—and perhaps the society as a whole—would be better served if disciplines could be presented in a number of ways and learning could be assessed through a variety of means."

The 9 multiple intelligences

Gardner claims that all human beings have multiple intelligences. These multiple intelligences can be nurtured and strengthened or ignored and weakened. His research from 1991 identified seven intelligences; in the intervening time, he has come to believe there are a total of nine intelligences:

- **Verbal-Linguistic Intelligence:** Well-developed verbal skills and sensitivity to the sounds, meanings and rhythms of words.

- **Mathematical-Logical Intelligence:** The ability to think conceptually and abstractly, and the capacity to discern logical or numerical patterns.

- **Musical Intelligence:** The ability to produce and appreciate rhythm, pitch and timbre.

- **Visual-Spatial Intelligence:** The capacity to think in images and pictures, to visualize accurately and abstractly.

- **Bodily-Kinesthetic Intelligence:** The ability to control one's body movements and to handle objects skillfully.

- **Interpersonal Intelligence:** The capacity to detect and respond appropriately to the moods, motivations and desires of others.

- **Intrapersonal Intelligence:** The capacity to be self-aware and in tune with inner feelings, values, beliefs and thinking processes.

- **Naturalist Intelligence:** The ability to recognize and categorize plants, animals and other objects in nature.

- **Existential Intelligence:** The sensitivity and capacity to tackle deep questions about human existence, such as the meaning of life, why we die and how we got here.

While all people possess some level of each intelligence, most will experience more dominant intelligences which impact the way they learn and interact with the world around them.

Some may find it an impossible task to teach to all learning styles. However, teachers are using multimedia, so it is becoming easier. As teachers begin to understand learning styles more effectively, it is clear why multimedia is good for all learners and why a variety of media is more effective. Multimedia inherently speaks to the different types of learning preferences that one person has and has the potential to impart knowledge to a diverse class or group.

İmam Hatip neslinin manevî babası: Mahmut Celâlettin Ökten

”

Kendini ilme adayan, birçok öğrencinin hayatında önemli izler bırak, hayatı boyunca İmam Hatip okullarının açılması için mücadele eden ve İmam Hatip okullarının bânisi sayılan Mahmut Celâlettin Ökten, kurucusu olduğu İstanbul İmam Hatip Lisesinin de ilk müdürü oldu. Tarih boyunca tüm İmam Hatip talebeleri, nam-ı diğer Celâl Hocayı, hep hayırla yâd etti ve etmeye de devam edecek.

■ 1882 yılında Trabzon'da doğdu.

■ 4 yaşında babası Salih Zihni Efendiye, kısa bir süre sonra da annesi Güller Hanımı kaybetti. Babaannesinin himayesinde hafızlığını yaptı ve ilk eğitimini tamamladı.

■ 1911'de Dârülfünûn Edebiyat şubesinden mezun oldu ve İstanbul Sultanisi Arapça muallimliğine tayin edildi.

■ İstanbul'un çeşitli okullarında edebiyat, felsefe ve mantık dersleri verdi.

■ 1949 yılında İstanbul'da açılan İmam Hatip kursuna müdür ve öğretmen olarak atandı.

■ Bu kursların yeterli olmayacağına inanarak, orta dereceli okullar hâline getirilmesini talep etti. Dönemin Maarif Bakanı Tevfik İleri başta olmak üzere pek çok kişiyle görüşmeler yaptı, bu okulların ders müfredatı üzerinde çalıştı. İmam Hatip okullarının müfredatına hem dinî hem fen ilimlerinin konulması için büyük çaba harcadı. Mücadelesinin sonucunda, onun idealleri doğrultusunda İmam Hatip okullarının açılması kararı alındı.

■ 1951 yılında eğitim öğretime başlayan ilk İmam Hatip Okulu olan İstanbul İmam Hatip Okuluna kurucu müdür olarak atandı. Zor şartlarda İmam Hatip okullarının yaşaması ve gelişmesi için çalışan Ökten'in adı İmam Hatip okullarıyla özdeşleşti.

■ Ömrü boyunca ilim, irfan peşinde koşarak İmam Hatip okullarının açılması ve yaygınlaşması için mücadele eden Ökten, 21 Kasım 1961'de İstanbul'da vefat etti.

”

Are we robbing our students of tomorrow?

.....
MUNIRAH MOHAMMED ALABOUDI *

If you turn your head anywhere you please, you would see change. Change in the ways and the tools used to make our everyday lives easier; cars, phones, watches, tracking gadgets, you name it. The change even reached the very vernacular used for communication among our younger generations. Hence, change in our lifestyles, expectations, and standards. Such changes have been fast-paced, accelerated by the fourth industrial and tech revolutions influencing almost all sectors, except for some fields that simply could not keep up with such pace; including education.

After industrialization has taken the world, the form through which education was delivered and its purpose were shaped to meet the needs of such demands; a skilled workforce that has accumulated a specific set of information and capacity in specific fields to take their part in the assembly lines, produce and take part in the country's economy. As a result, education systems that efficiently

created structured environments, knowledge-based assessment flourished, creating growth and prosperity to nations at large. However, ever since the 21st century brought technological revolutions that are now gathering momentum, the very definition of a "skilled workforce" or even what it means to be "educated" has changed, and is still debated.

There is no escape from the fact that the very form and accessibility of knowledge has transformed. From being a flowing river from which everyone is to load a bucket, through instruction, to use for their personal/professional growth. Nowadays with the massive amount of data bombarding us from every direction, knowledge became a thunderous waterfall from which a skilled being is to approach, choose and analyze wisely and efficiently. With that shift in the nature and availability of knowledge came new popular and demanded jobs such as "data scientist" in both humanities and science based fields. But where does our approach to instruction stand amid of all these transformations?

It has been said by progressive educationists almost a hundred years ago, and still stands true today: "if we teach today's students as we taught yesterday's, we rob them of tomorrow."

It is now more critical than ever to look into our classrooms and see, what did we do to keep up with the changing nature of knowledge and skills, therefore, the tools and purpose of education? Are we still evaluating our students based on 'what'

they know, instead of 'how' they use it? Are we more interested in what they accumulate then spell out on some test, instead of how skilled they are individually and in teams, accessing knowledge and evaluating its usefulness to their task? Do we teach them how to memorize information? Or how to access and filter information, be creative, critical and reflective? Do we still build our programs on the premise of specialty in a world that values interdisciplinarity?

If we truly plan to stand still against global challenges whether environmental, economic or social, we need to re-assess the purpose of education in light of the following critical questions; First, what knowledge, skills, attitudes, and values will today's students need to thrive and shape their world? Second, how can instructional systems develop these knowledge, skills, attitudes, and values effectively?

It is undebatable that answers to such questions are different than what they would be if answered ten or twenty years ago. Even if "tomorrow" is not 100% clear, at least we know for a fact that it will be different than the way things are today, all we need to do as educators is to try to keep pace with trends and developments through constant reflection and creativity in practice to avoid robbing our students of brilliant tomorrows.

* *Ibn Haldun University Counseling and Psychological Services Department.*

İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu'na göre öğretmen

İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu, öğretmeni şöyle tarif eder: "Ferdin tekâmül ve muhite tatabukna kasden tesir eden bütün insanlardır!" (Baltacıoğlu, Terbiye İlmi, 1916, s. 162).

Bu tarife göre herkes öğretmen olamaz. Öğretmenin kendine has bir amacı, metodu ve maksadı olması gerekir. Öğretmenin kasıtsız, şursuz, gayesiz ve metotsuz yaptığı etkiler, öğretmenlik sıfatından ileri gelen etkiler değildir. Baltacıoğlu; anaları, babaları, dadıları, hocaları ve ustaları birer mürebbi olarak kabul ederek, "mürebbi"nin işinin ilahi ve içtimaî olduğunu ifade eder. O; öğretmenin değerinin eğittiği fert için, seçtiği hayat anlayışından ve bu anlayışa varmak için tuttuğu yoldan ileri geldiğini söyler. Ancak o; öğretmenin amacını tayin etmede tam bir serbestliğe sahip olmadığını ifade ederek, öğretmenin yaşadığı çevrelerden ve o günkü eğitim sistemiyle, ferdi kanaatlerinden etkilenebileceğini belirtir.

Baltacıoğlu; bu dönemde öğretmene, ferdi hayata hazırlama görevi verir. Öğretmenin bu görevinde başarılı olabilmesi için hayat hakkında yeterli bilgi ve

Özel yetenek mi?

AYŞEGÜL İŞLEKELLER BOZCA *

Eğitim çevrelerinin son dönemde öne çıkan konulardan biri, yaşlılarından yüksek öğrenme potansiyeline sahip öğrencilerin eğitimi... Bu potansiyele, farklı birçok tanım yapılmaya çalışılsa da genel olarak özel akademik alanlarda veya zekâ, yaratıcılık, sanat ve liderlik kapasitesi yönüyle yaşlılarına göre daha yüksek performans gösteren çocuklar yüksek öğrenme potansiyeline sahip öğrencilerdir.

Türkiye'nin özel yetenekliler eğitimi geçmiş Enderun Mekteplerine dayanmaktadır. Küçük yaşta üstün potansiyeli tespit edilen çocuklar alınarak Enderun Mekteplerine yerleştirilir ve çeşitli alanlarda eğitim almaya başlarlar. Başarılı olduğu alanların belirlendiği çocuklar, başarıları ve ilgi alanları doğrultusunda daha derin eğitimlerle devletin üst kademelerinde çalışmak üzere eğitilir. Enderun Mekteplerinden sonra Cumhuriyetin ilk yıllarında da özel yetenekli çocukların desteklenmesi ile birçok özel yetenekli

çocuk, dehasını gösterme fırsatı buldu. Sonrasında ise konu, önemini ve güncelliğini kaybetti. Geçtiğimiz on yıl içinde özel yetenekli bireyler ile ilgili çalışmalar hız kazandı. Ülkemizde Millî Eğitim Bakanlığının 2023 Eğitim Vizyonu içinde geniş yer verilen bu konu hakkında çalışmalar yapılıyor, MEB ve üniversitelerin ortaklığında konuyla ilgili ulusal ve uluslararası kongreler düzenleniyor.

Her birey kendine özgü bir zekâ seviyesi ve bazı yeteneklerle doğar. Genetiğimizle getirdiğimiz fiziksel özelliklerimize ek olarak zekâmızın ve yeteneklerimizin de bir kısmının kalıtım ile aktarıldığını söyleyebiliriz. Peki, ya diğer kısmı etkileyen nedir? Diğer kısmı ise çevremiz tamamlar. Çevre; alınan eğitimler, beslenme, yakın çevre ile iletişim gibi sıralanabilir. Caine ve Caine; 1991 yılında yaptıkları araştırmada, zekânın dinamik bir yapı olduğunu, aktif olarak kullanıldığında ve sağlıklı çevre koşullarında geliştiğini savunmaktadır. Genetiğimizde var olan yeteneklerimizi eğitim olarak geliştirebilir ya da hiç kullanmayarak yok edebiliriz.

Eğitimin, günümüzde tanımı değişmeye başlamıştır. Geçmişte bilgi alımı ve davranış değişimi olarak anlaşılan eğitim, artık takım çalışması, sorgulayıcı ve yenilikçi düşünce üretimi

ile karşımıza çıkmaktadır. Bazı çocuklar hızlı öğrenebilir, öğrendiklerini uzun süre saklayabilir ve öğrendiklerini hayatlarında kullanabilirken; bazı çocuklar ise daha fazla tekrarlar ve uzun sürede öğrenebilirler. Eğitim alan kişinin seviyesinin çok üstünde ya da altında, ilgi alanlarına hitap etmeyen ders içerikleri sınıf içinde sorunlara yol açabilir. Derse karşı ilgisizlik, zorlanma-isteksizlik, kolay gelme-isteksizlik gibi... Bu noktada öğrencilerin ilgi alanlarına, hazır bulunuşluklarına ve öğrenme profillerine (*zekâ, öğrenme stili, kültür gibi*) yönelik ders içerikleri, süreçleri ve ürünleri hazırlanabilir.

Yapılacak çalışmaların öncesinde ya da çalışmalar sırasında, yeni öğrenilecek konunun öğrenciler tarafından ne kadarının bilindiği belirlenerek öğrencilerin sıkılması ya da zorlanmasının önüne geçilebilir. Bu düzenlemeler için çeşitli öğretim teknikleri kullanılarak, tüm sınıf için yapılabileceği gibi bireysel ya da küçük gruplar ile de düzenlenebilir.

Zekâ, dinamik bir yapıdır ve geliştirilebileceği gibi yetersiz deneyimler de zekâ gelişimini aksatabilmektedir (*Sylwester, 1995*). Özel yetenekli öğrenciler, sosyal hayatta akranları ile öğrenirken, yeteneklerini de geliştirebileceği, kendi hızında ilerleyebileceği düzenlemelere ihtiyaçları vardır.

* Özel eğitim uzmanı.

malumatının olmasını ister. Çünkü, "dünyanın eğitimini idare eden kuvvet, öğretmenlerin hayatı anlatma ve anlama tarzlarıdır." der. Bu açıdan en iyi öğretmen, eksiği en az olan öğretmendir. Baltacıoğlu'na göre, öğretmen islahatının felsefesi de budur. Yani mümkün olduğu kadar onun eksiğini azaltmaktır. Ona göre, öğretmenin en büyük sırrı da, bilgiyi öğrenciye istihsal ettirmenin yollarını ve şartlarını hazırlamış olmasıdır. Bunu için de öğretmen; öğretilecek konuyu, bu konunun benzerlerinden farklarını gayet iyi bilmelidir. Bu husus gerçekten önemlidir. Çünkü yetişecek neslin mükemmel yetişmesinde birinci derecede öğretmenler sorumludur. Bunun için onlar, kendilerini iyi yetiştirmiş olmalıdırlar.

Baltacıoğlu, artık İçtimaî Mektep'te geliştirdiği öğretmen anlayışına ulaşmış bulunmaktadır. Bu öğretmen, çocuğu; psikoloji, sosyoloji ve psikanalist verilerinin ışığı altında gayet iyi tanıyacaktır. Bu da yeterli değildir. Baltacıoğlu, söz konusu öğretmeni şöyle anlatır:

"Benim sistemimde öğretmenin tabiat ilimlerini öğrenmiş olması yetmez, onun aynı zamanda evrimmen (*bazen bahçıvan, hastabakıcı, elektrikçi, aşçı...*) olması da gerekir. (Baltacıoğlu, *Toplu Tedris, İst., 1938, s. 167*)

Öğretmek, 17. asrın özelliğidir. Bu devir, aydınlanma devridir. Devrin düşünürleri her şeyin ışık yani akılla ve öğrenme ile elde edebileceğine inanmışlardır. O, bu anlayışların bize sirayetini, medresede okuma ideali, Meşrutiyette ise, öğretme değeri ve tekniğinin benimsenmesi şeklinde ifade eder. Bugün ise, inkılâpla yenilenmiş bir cemiyetin insanını, bu iki tip öğretmen yetiştiremez. Ona göre en büyük özelliği yaratma olan bu insanı, ancak "evrimmen"ler yetiştirebilir.

Bu öğretmen, cemiyette var olan yeni hayat anlayışını, eğitim âlemine indirecek ve bu mefkûreyi yaşanılır hâle getirecektir. Yaratıcı ve artist yetenekli olan bu öğretmenin ilk işi, ders okutmak değil, çocuklarda ve gençlerde millî ideali geliştirmek olacaktır. Baltacıoğlu, bu durumu şöyle belirtir:

"... İdealsiz öğretmenler elinde yetişmeyen millet çocukları çarçabuk soysuzlaşverirler." (Baltacıoğlu, *Öğretmen, İst., 1994, s.14*)

Bu bakımdan öğretmenin işi çok zordur. Bir cerrah, bir heykeltıraş bile mesleğinde öğretmen

İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu

kadar zorlanamaz. Böyle bir öğretmen mutlaka ideal bir kuvvetten kaynaklanmalı, bu kuvvet, onun yetişmesinde en büyük sebep olmalıdır. Eskiden bunun acıları epeyce çekilmişti. Öğretmenlerimiz, burjuva kafasına göre yetiştirildikleri için daima köyden kaçmışlardır. Bu kafa lüks, kibarlık ve kitabilik muhtevasına göre oluşturulur. Baltacıoğlu, bu durumu bilir ve öğretmeni şöyle yetiştirmek ister: "Öğretmenleri şehirlerde yetiştirin fakat toprak, tarım, endüstri, halk ve kültür adamı olarak..." (Baltacıoğlu, *Öğretmeni Köyde Yetiştirmek Yanlıştır, "Yeni Adam", 1935, No:94, s.19, 13*).

Öğretmen; öğrenciye arkadaş olmalı, onu sevgiyle kucaklamalı, onun tekâmülüne göre hareket ederek yavaş yavaş olgunlaşmasını, gelişmesini ve ahlaklaşmasını sağlamaya çalışmalıdır. Baltacıoğlu'na göre bu husus da şöyle sağlanabilir:

"Mürebbinin vazifesi, oluşun harici şartlarını temindir. Başka bir şey değildir." (Baltacıoğlu, *İçtimaî Mektep, Ank., 1942, s.169*).

Hayat değişiyor, yöntem dönüşüyor ya eğitim?

ABDULHAMİT GÜLER *

Uzun yolları kısaltmak için çabılıyor, insanoğlu. Teknolojiyi kullanmanın gayesi neredeyse buna endekslenmiş. Adına da, “hayatı kolaylaştırmak” denmiş.

Elbette teknoloji hayatı kolaylaştırır. Verimi artırır. Zamandan kazandırır. Hayatı, insana bırakır. Ya da öyle olması gerekir. Oysa artık insan için mühim olan tek şey konfor...

Meseleyi teknolojiye bağlı kalmadan değerlendirmek gerekir. Hayatın bütün boyutlarını kapsıyor. İnsanın kendi olma sürecinden farklı bir durumdan bahsetmiyoruz. İnsan ile insanlık arasındaki çaresiz bağ ve yine insanlık ile insan arasındaki çare muamması böyle bir durum.

Bu olgunlaşma ya da kemâlat sürecini basit şekilde ifade etmek için “eğitim” diyebiliriz. Şöyle ki; insanoğlu, tarih boyunca eğitim yöntemlerini

sıklıkla değiştirmiş ve dönüştürmüştür. Çünkü insan da değişip dönüşmüştür. Zira hayat zaten dönüşmektedir. Hayatın ve insanın böylesi değişkenlik/dönüşkenlik gösterdiği yerde ayakların yere basmasını ve toplumsal vasatı sağlamak için birtakım sistemler kullanılır. Her alanda kendini gösteren sistemlerden biri de eğitimidir.

Zamanın ruhu burada belirleyici ana unsur olarak devreye giriyor. Ve yine zamanın ruhunu belirleyen etkenlerin başını da teknoloji çekiyor. Gelişen teknolojinin oluşturduğu manzara, insanoğlunun ahvalini şekillendiriyor.

Aynı şekilde, insanoğlunun ihtiyaçları ve yaklaşımları da teknolojiye yön veriyor. “İnsan ile insanlık arasındaki çaresiz bağ ve yine insanlık ile insan arasındaki çare muamması” derken tam olarak bundan bahsediyoruz.

Eğitim sisteminin ne denli önemli olduğunu buradan da anlayabiliyoruz tabii. Bahsedilen sistem, sadece devlet eliyle yürütülen eğitim-öğretim meselesi değil. Aileden başlayarak toplumsal sistemler bütününde yazılı olan ya da olmayan her doku önem kazanıyor.

Sinema alanında da manzarayı net şekilde özetleyen durum söz konusu... Liseden üniversiteye, sivilden resmiye birçok alanda sinema eğitiminde yer almış biri olarak gördüğüm şey; teknoloji ile doğrudan ilintili alanlardan biri olan sinema ve bağlantılı mecralarda eğitim müfredatları

ve elbette yöntemleri konusunda ciddi sıkıntı var. Bürokrasi ve statüko etkisi kendini burada da hissettiriyor.

İletişim fakülteleri, sinema okulları, atölyeler gibi birçok organizasyon, teknolojinin hızla geliştiği hakikatinden uzak müfredatla yürüyor. Oysa teknoloji ve eğitim birlikte düşünülmesi gereken omurgalardır. Sadece eğitim yöntemlerini kolaylaştırması açısından değil, (daha da önemli olarak) öğrenciye yaklaşımı ve gençlerin/ çocukların dünyayı algılama biçimindeki dönüşümün farkında olarak yol alınmalı.

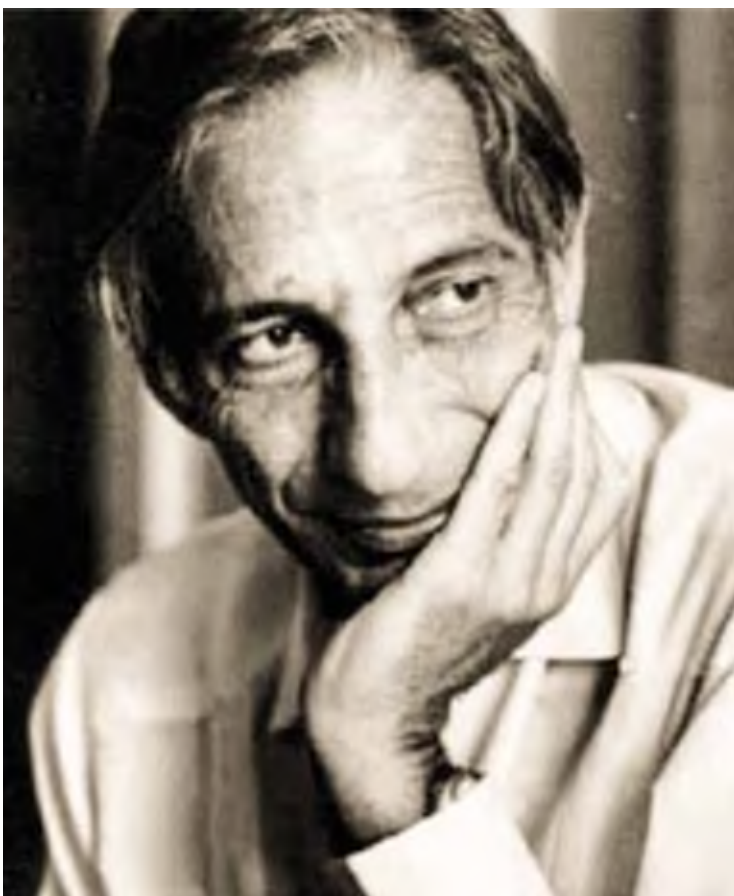
Düşünün ki doğrudan uygulama ve teknoloji ile bağlantılı olan sinema alanında, herhangi bir üniversitede, bir türlü doğru düzgün pratik yapılamıyor. Müfredat, eğitmen ya da teçhizat sorunu fark etmez... Gençlere bu yapılmamalı...

Çok net bir teklif ile durumumu izah etmeye çalışayım: Sinema bölümlerine ya da kapsayan iletişim fakültelerine özel yetenekle öğrenci alınmalı. Özel kurumlarda kısmen yapılmakla beraber, belirleyici unsur yine sınav sonucu oluyor. Yeteneğe bağlı böylesi bir alana öğrencinin sınavla alınması zamanın ruhuna aykırı... Umarım yakın zamanda kapsayıcı düzenlemeler yapılır. Son olarak da bir hayali ve teklifi dillendirelim; sinema üniversitelerimiz olmalı...

* Yazar, senarist, yönetmen.

Ivan Illich'in okulsuz toplumu

Ivan Illich

“Okul” kavramı, yirminci yüzyılla birlikte sorunsallaştırıldı ve eğitim felsefesinin temel tartışmalarından birisi hâline geldi. Okulun işlevi, niteliği, birey üzerindeki tesiri ve toplumu şekillendirmedeki etkisi gibi hususlarla birlikte artık okulun varlığı da tartışmaya açıldı. Avusturyalı filozof ve toplumbilimci Ivan Illich’in “Okulsuz Toplum” teorisi ise, yirminci yüzyılın ikinci yarısından itibaren bu tartışmanın odak noktası olmayı başardı.

Okul, aslına bakılırsa Antik Grek’ten beri varlığını sürdüren hatta tarih içerisindeki hemen hemen bütün toplumların temel kurumlarından birisi sayılan, toplumların varlığını idamesi için vazgeçilmez bir unsur olarak görüldü.

Ivan Illich; “Okulsuz Toplum” kitabının ilk bölümünde, okulu bir devlet kurumu olmaktan neden çıkarılması gerektiğini, okulun varlığının toplumu ne gibi olumsuz

etkilere maruz bırakacağını ekonomik, sosyal ve politik açılardan inceliyor.

Örneğin; Illich’e göre “okul”, toplumdaki ekonomik sınıfların derinleşmesinin ve somutlaşmasının en önemli örneklerinden birisi... Ona göre, “Bir çocuk, eş nitelikte eğitim alma hakkıyla, varsıl bir yaşattının konumuna çok az ulaşabilir. Aynı okula akran olarak başlasalar bile yoksul çocuklar, orta sınıf aile çocukları için elbette mümkün olan eğitim olanaklarının çoğundan uzaktırlar. Onların üstünlükleri; evdeki sohbetlerden, kitaplardan ve çocuğun hoşlanacağı tatil gezilerinden, okula, okul dışı etkinliklere değin uzanıyor. Yoksul öğrenciler, gelişim ve eğitim ereğiyle okula bağımlı kaldıkları süreçte, diğerlerinden geri kalacaktır.”

Üstelik Illich’in bahsettiği bu ekonomik adaletsizlik, yalnızca toplumdaki aileler için de geçerli değil. Toplumlararası ekonomik adaletsizlikleri de dikkate almak gerekiyor. Çünkü bir toplumda nasıl ki varsıl aile ve yoksul aile gibi

Uyu da turnalar girsin rüyana!

SÜMEYYE CEYLAN *

Günümüz dünyasının en mühim sorunları dönüp dolaşip tek bir kavramda düğümleniyor: Eğitim... Herkes ondan bahsediyor: Tanımı, metodolojisi, iyileştirilmesi, yeniden yapılandırılması ve hatta bir inkılâbın gerekliliği. Tüm bu hengâme, aslında bizi 21. yüzyıl çocukları için neyin önemli olduğu sorusuna getirir. Notlar, standart testler ve öğretmen değerlendirmesi hakkındaki sıkıcı tartışmalardan uzaklaşıp eğitimin anlamını aramaya başladığımda kendimi çocukluğumda, bir masal ülkesinde buluverdim. Esenler'de tek bir ağacın olmadığı, betonarme bir sokakta geçirdim hayatımın ilk sekiz yılını. Okulu ve yeni şeyler öğrenmeyi çok severdim. Beş buçuk yaşında okuma yazmayı öğrendim fakat bu erken öğrenme, zannedildiği gibi karne başarısına dönüşmedi. Eğitim hayatımın ilk iki yılına dair zerre hatıram yok. Öğretmenim kadın mı erkek mi onu bile hatırlamıyorum. 3. Sınıfta, sınıf öğretmenim değişti ve karne notlarım hızla yükselişe geçti.

Sonraları öğrendim ki erken akademik başarıma rağmen düşük notlar almamın sebebi öğretmene itaat etmeyişimmiş. O hecelerden bahsederken, ben ipe dizili cümleleri okuyor, sınıftaki düzenini bozuyordum. "Uyumlu" değildim. 3. sınıf öğretmenim Beytullah Bey sayesinde bir rahatlama dönemi yaşadım. O; çocuğa hak ettiği saygıyı veren, keşif için alan açan, buyurgan değil, paylaşımcı bir kişiliğe, hiddetli değil şefkatli bir yaklaşıma sahipti. 4 ve 5. sınıfları başka bir semte taşınmamız sebebiyle Eyüp'te tamamladım. Okulum eve epey uzaktı ve ana caddelerden yürüyerek okula giderdim. Kimsenin yüreği ağzına gelmezdi. Telefonumuz yoktu. Yol boyunca binalardan kalan boşluklardan kaldırıma, bana doğru sarkan yabancı bitkileri çok severdik. Yıllar sonra adını öğreneceğim, yabancı yulaf ve yabancı buğday ile değişik oyunlar kurardık. Babamın büyük bir kütüphanesi vardı. Bazen can sıkıntısından saatlerce raflardaki ansiklopedileri karıştırırdım. O zaman öylesine okuduğum, resimlerine baktığım tematik bilim ansiklopedileri ile yavaşça içimde bilim ateşi yanmaya başladı. O kitaplarda keşfettiklerimi hâlâ unutmam.

Gel zaman git zaman büyüdüm. Matematik tahsil ettim. Döndüm, dolaştım eğitim sarmalına dolandım. Çocukluğumda içimde yeşeren duygular ile buldum cevabı. Çocukların erken yaşta tanışması gereken üç şey var: İlki astronomi... İnsanoğlu, başının üstündeki evreni kendi yapay ışıkları ile kirlettiğinden beri ufuklarımız da daraldı. Kendimizi tabiattan kopardığımız dikdörtgen prizmalarımızın içine hapsoldük. Gökyüzüyle bağı kopan çocuğun

sanat ve felsefe ile de bağı kopuyor, hayal gücü kısırlaşıyor.

İkincisi biyoloji... Ayağımızın altındaki arz ile de bağımız koptu. Artık ondan gelip ona gitmiyoruz. Çocuklar, parçası oldukları gezegendeki diğer canlılar ile ünsiyet kurmuyor artık. Toprağa yalın ayak basamıyor. Onunla abdest alabildiğimiz toprak, çocuklara kir olarak gösteriliyor aileleri tarafından. Karıncadan dahi korkuyor. Çünkü tanımıyor toprağı ve içindeki canlıları. Tanısamadığı için de sevemiyor. Üçüncüsü ise felsefe-mantık... İnsan, içgüdüsel olarak felsefe-bilim yapan bir canlıdır. "Neden?" diye sorarız her yeni tanıştığımız şeye. "Nasıl?" diyerek araştırırız arkasında yatan mekanizmaları. Müzakere ve muhakeme yapabilmeyi, analoji kurabilmeyi, kıyas yapabilmeyi, çıkarımda bulunabilmeyi öğrenmeliyiz ki hem evrenle hem diğer insanlar ile sağlıklı bir ilişki inşa edebilelim.

Çocuklara bunların yerine büyükler gibi düşünmeyi öğretiyoruz. Çünkü müfredat isimli bir kara deliğimiz var. Kazanım denilen bir girdap. Hayatında hiç turna kuşu görmemiş çocuğa, "Uyu da turnalar girsin rüyana!" desin istiyoruz. Geceleri evimizin balkonundan Ay'a selam verirken, okul yolunda yabancı yulaf ve hanımeli ile eğlenirken, babamla satranç oyununda hayatı ve ilişkileri sorgularken, işte o zaman asıl okulda okuyormuşum. Duvarsız bir dünyada, yetişkin bakışından uzak, evreni tüm duyularıyla temaşa ederken. Eğitim, sanırım buymuş...

* Usturlab Kurucu Genel Müdürü.

iki sınıf belirmişse, dünya için de yoksul uluslar ve varsıl uluslar arasında bir fark bulunuyor.

"Okul, kişileri yaşlarına göre ayırmamalı"

Ivan Illich'in okul kurumuna karşı çıkışının tek nedeni ekonomi-politik değil. "Okulsuz Toplum" kitabında konu alınan ikinci konu okul fenomeni... Illich'in okul sistemine yönelik eleştirilerinden birisi yaşa göre yapılan tasnif: "Okul, kişileri yaşlarına göre ayırır. Bu ayırmama, sorgulanması olanaksız üç önermeye dayanır. Çocuklar okula aittir, tek öğrenim yeri okuldur. Bu tartışılmaz görünen önermeler derin bir eleştiri gerektirir." ifadeleri onun "Okulsuz Toplum" kitabınının 43. sayfasında yer alıyor. Illich'e göre, "çocukluk" denen olgu daha yeni yeni keşfedilmiştir. Çocukluk dönemi varsayımsaldır, böyle hususî bir dönemin muallakta olması, okula devredilmiş bu tasnif işlevini anlamsız kılar.

Okul fenomeninde sorunlu olan diğer bir konu ise, öğrenci ve öğretmen arasındaki ilişkidir. Öğretmen-bağımlı bir öğrenme, okul kavramının büyük çıkmazlarından birisidir. "Okul; öğretmenin öğretme eylemiyle beliren, doğruluğu ön kabul görmüş bir önerme üstüne yapılandırılmış bir kurumdur." diyen Illich, öğrenmenin tek yolunun öğretim ya da öğretmen vasıtasıyla yapılmadığını savunur. Öğretmen-bağımlı öğrencinin, okul sistemine

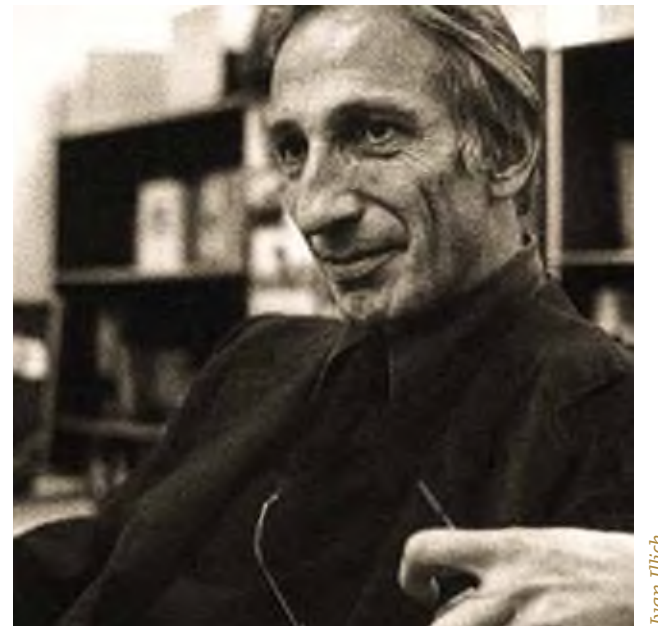
hapsedilmiş bir öğrenci olarak görüldüğünden, öğrenme hakkını okula devretmiş bir kişi anlamına geldiğini savunan Illich şu ifadeleri kullanır:

"Oysa edindiğimiz bilgilerin pek çoğunun kaynağı okul dışıdır. Öğrenciler; öğrendiklerinin önemli bir bölümünü öğretmenin yardımı olmadan, öğretmene karşın kendi kendilerine öğrenirler. ... En iyi nasıl yaşanacağını insanlar, okul dışında öğrenirler. Hepimiz bir öğretmenin kılavuzluğu olmadan konuşmayı, düşünmeyi, politika yapmayı ve çalışmayı öğreniriz."

"Okul, öğrencinin sosyal yaşamını alır"

Illich'e göre öğretmen-bağımlı bir öğrencinin sosyal yaşamı da okul eliyle alınıyor. Tam gün okul, okula devam etme zorunluluğu gibi konularla, öğrencinin kendisini günlük yaşamından soyutlanmış ve son derece arkaik bir ortamda bulduğunu öne süren Illich, bu ortamın öğretmenin rolünü de değiştirdiğini savunur; "Bu, öğretmeni sırasıyla, vaiz, kılavuz, bekçi ve iyileştirici rollerine sokar. Söz konusu her bir rolde öğretmenler yetkelerini ayrımlı bir hak çerçevesinde oturturlar."

Illich'in, okulun fenomenolojisi üzerine yaptığı bu tespitlerin ve derin eleştirilerin ardından ortaya bazı sorular çıkıyor: Okullar; toplumların öğrenim aygıtı

Ivan Illich

olmaktan çıkarılır, toplumlar okullardan arındırılırsa, yerine ne gibi öğrenim kurumları gelebilir ve bu kurumlar nasıl belirlenebilir, toplumlar öğrenimi hangi yolla edinebilir ve okulsuz bir toplumun dinamikleri ne ölçüde değişir?

Illich'i eleştirenler, okulun sorunsallaştırılmasının bir ilk adım olarak görülmesi gerektiğine dikkat çekerek ekliyor; doğruluğu kabul edilse bile, okulsuz toplum fikrine alışmak ikinci bir adım olmalıdır.

COMING SOON

IBN HALDUN
UNIVERSITY

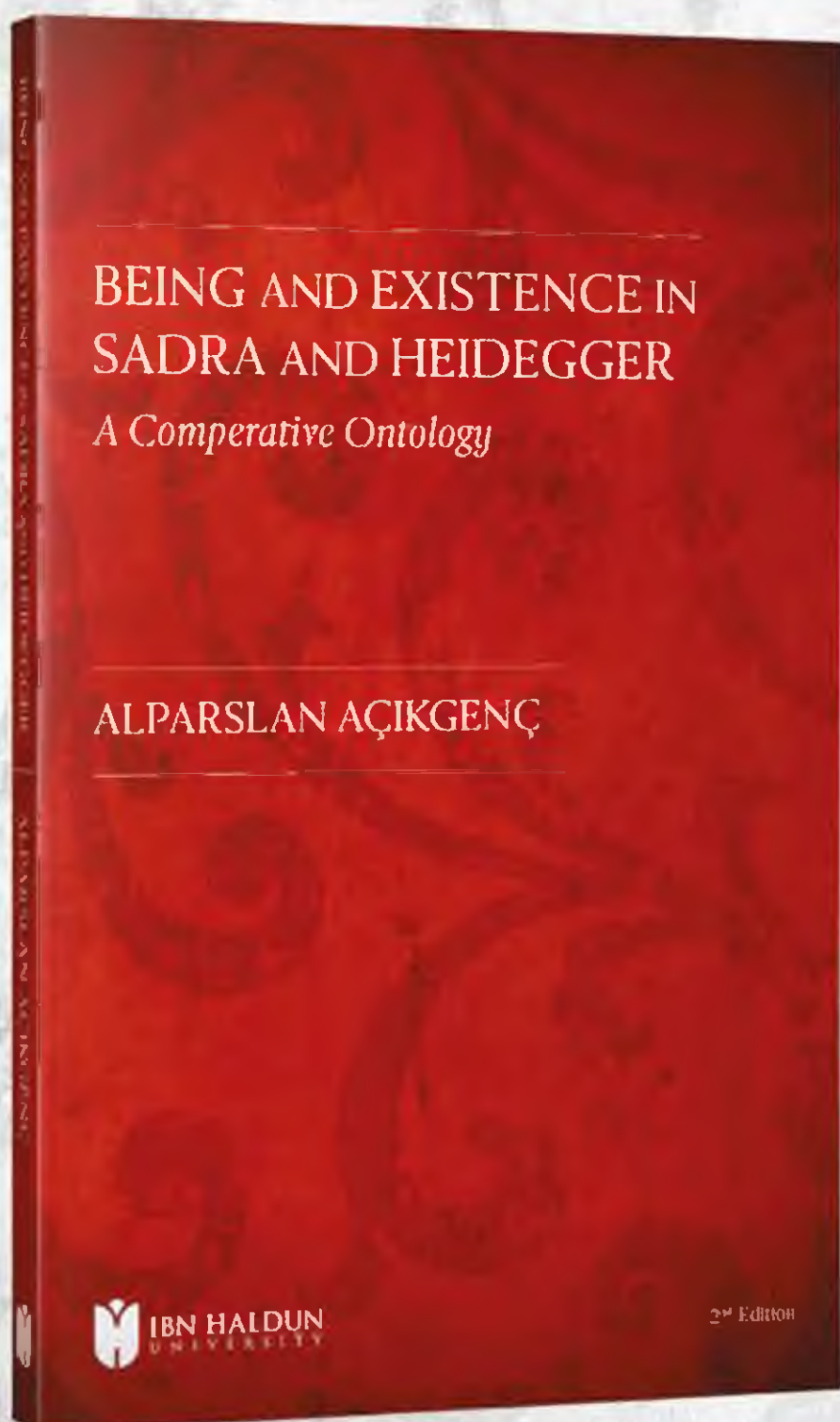
P R E S S

"Intellectual Independence"

BEING AND EXISTENCE IN SADRA AND HEIDEGGER

A Comperative Ontology

ALPARSLAN AÇIKGENÇ

One of the most significant intellectual challenges that faces Muslim societies today is also to catch up with the scientific advancement of our time. Unfortunately, many individuals within the Muslim civilization today try to encounter this intellectual challenge by resorting to technology which seems to provide a temporary brute might. Although especially military might has become very critical for Muslims as well, even such a superiority is not the result of technology alone. The most enduring power is knowledge, but Muslims have never pursued knowledge for this purpose and we should not encourage it either. This brings us to a proposition which is held with a degree of emphasis in one of our case study civilizations, the Western.

240 Pages • 13,5 x 21 cm • Softcover

Eğitimin McDonalddlaşması

.....
İPEK COŞKUN *

Sosyolog George Ritzer'in sosyoloji alanına kattığı önemli kavramlardan biridir "McDonalddlaşması"... Modern yaşamın gerekliliklerine uygun hızlı ve rasyonel bir süreci temsil eder. Ancak bu rasyonelleşme, beraberinde insansızlaşmayı ve mekanikleşmeyi de getirir. Bir tür rasyonalite distopyası... Pek çok toplumda yansımalarını görebileceğiniz bu sürecin Türkiye'de de farklı mecralarda ve kurumlarda izlerini görmek mümkün. Bugün insanlar daha fazla yalnızlaşsa ve bireyselleşse de tercihleri itibari ile daha fazla birbirine benzer yaşam tarzlarına sahip diyebiliriz. Çünkü modern zamanlarda hazır paketlerde yaşam tarzları sunuluyor insanlara. Popüler kültür bu anlamda müthiş bir kaynak. Toplumun farklı mecralarında olduğu gibi eğitim alanında da bir McDonalddlaşma sürecinin yaşandığını gözlemleyebiliyoruz. Kitlesel eğitim, esasında

sağlam bir McDonalddlaşma sürecini temsil eder. Seri üretim kitaplar, seri üretim programlar, seri üretim okullar, seri üretim beklentiler, seri üretim veliler, seri üretim diplomalar, belki de en endişe vericisi seri üretim bir öğretmen yetiştirme yaklaşımı... Standartlardan bahsetmiyorum. Elbette her ülkenin eğitim tasarımı standartları olmalı. Eğitimde McDonalddlaşmadan kastım, bireylerin ve toplumun ihtiyacı olana odaklanmaksızın anlık ihtiyacı gidermeye dönük bir eğitim yaklaşımı... Nihayetinde çocuklara sunulan besin değeri düşük "fakirleşmiş" bir gerçeklik... Sonuç; kişisel zenginliklerinden arındırılmış, her yönüyle birbirine benzeyen, birbiri gibi giyinen ve birbiri gibi düşünen bireyler. Sürecin sonucunda ortaya çıkan neslin obez bir zihniyet içerisinde olduğunu kimse inkâr etmez sanırım. Fikri bir obezite hâli... O, çok şikâyet ettiğimiz "tahsilli cehalet" hâli de bu fikri obeziteden kaynaklanıyor. Çevremde gözlemleyebildiğim gençlerin eleştirel bir yaklaşımı sergilerken bile birbirinin neredeyse aynı cümleleri sarf etmesi. Eleştirel bir tavır sergilerken bile beklenebilecek bireyselliğin, kendine özgünlüğün yerine aynı refleksleri, aynı cümleleri ve hatta aynı mimiklerle göstermeleri başta söz ettiğim distopyaya çok yakın ve endişe verici bir durum. Fikri obezite, hareket alanı bırakmamış eleştirel ve analitik kıvraklığa...

Gelenen bu noktada bir çıkış noktası var mı dersenez? Elbette var. Öncelikle durumun

farkında olmakta fayda var. Yetişkinlerin bu anlamda farkındalığı çok önemli. Durmadan yeni nesilden şikâyet eden bir yetişkin profiline bahsetmiyorum. Bu profiller de McDonalddlaşmanın yarattığı patolojiler aslında. Bahsi geçen yetişkinlerin, durumun farkında olması için öncelikle çocuklarımızı/gençlerimizi daha çok dinlemesi gerekiyor. Pasif bir dinleme hâli değil. Gerçekten can kulağıyla dinlemek... Bu açıdan McDonalddlaşmanın en büyük panzehri, fikri hürriyettir. Fikri hürriyet; kişinin bireysel ve toplumsal tüm süreç, olay ve olgulara kendi aklı ve kalbi ile muhakeme geliştirebilmesidir. Çocuklarımızda bunun gelişebilmesi için anne baba olur, öğretmen olur biz yetişkinlerin onların tabiatına odaklanması gerekmektedir. Çocuğun tabiatı doğuştan temiz gelir, olana bitene tertemiz, saf bir perspektiften bakmayı yetişkinlerin sık sık denemesini öneririm. Hazır tariflerle, uzman görüşleri ile değil onların bilişsel, sosyal, duygusal gelişimlerine hitap eden bir yaklaşımla. Bu nedenle çevrenizde bir çocuk huysuzluk ettiğinde cep telefonu vererek uyuşturmak yerine, bir resim defteri ve boya kalemleri vererek birlikte resim yapmayı deneyin. Her çocuğun içinde nasıl dünyalar barındırdığını, vicdanlarının ve hayal dünyalarının hiçbir seri üretim bandına sığmayacağını daha iyi anlarsınız.

* Eğitim Araştırmacısı, Sosyolog.

Türkiye'ye öncü, dünyaya örnek

.....
MİTHAT TEKÇAM *

Kartal Anadolu İmam Hatip Lisesi; 1985 yılında Beykoz'da, iki katlı mütevazı bir binada Türkiye'nin ilk Anadolu İmam Hatip Lisesi olarak kuruldu. Yabancı dil ağırlıklı eğitim veren okul, ilk mezunlarını 1993 yılında verdi. 1994, 1995, 1996 yıllarında üst üste üniversite giriş sınavlarında Türkiye birincileri çıkarınca ülkenin gündemine oturdu. 28 Şubatlı yılların ve katsayının müsebbibi oldu. Ülkemizin demokrasi tarihi, İmam Hatip okullarının tarihi ile örtüşmektedir. Kesintisiz eğitimle ortaokul kısımları kapatılan, katsayıyla önlerine engel konulan ve başörtüsü ile okuma hakkı engellenen yıllardan sonra ülkemizin normalleşme sürecinden İmam Hatip okulları da

istifade etmiştir. Kartal AİHL, tekrar zirvedeki yerini alarak 2019 YKS sınavında Eşit Ağırlıkta Türkiye ikincisi Ahmet Selim Gül'ü çıkarmakla kalmayıp onlarca öğrencisini ise derecelere taşımaya başarmıştır.

Kartal AİHL, hazırlık+4 yıl eğitim veren uluslararası programlar ile fen ve sosyal bilimler programının uygulandığı proje okuludur. Türkiye'nin ilk IGCSE (Uluslararası Genel Ortaöğretim Sertifika Programı) uygulama hakkı alan devlet okulu olup IB (Uluslararası Bakalorya) Diploma Programına ise akredite olan ikinci devlet okuludur. Ulusal müfredatla beraber bu programları başarıyla uygulayan okulumuz, uluslararası alanda da başarılı öğrenciler yetiştirmektedir. Kartal Anadolu İmam Hatip Lisesindeki eğitim anlayışımızı; din eğitimi, dil eğitimi, dünyayı tanıma ve davranış olarak temellendirdiğimiz 4D ile formüle etmekteyiz. Bir üst eğitim kurumuna ve hayata öğrencilerimizi hazırladığımızın bilinciyle sağlıklı bir din eğitimini lise sıralarında ve bu çatı altında veriyoruz. Ana dilimizde en güzel ürünleri ortaya çıkarırken İngilizce ve Arapçayı öğretiyoruz. Öğrencilerimiz isterse ders dışı zaman dilimlerinde üçüncü ve dördüncü dil eğitimlerine de başlayabiliyorlar. Ulusal ve uluslararası programlarla dünyayı tanıyan öğrencilerimiz, akademik alanda büyük

başarılar imza atıyorlar. Sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlerle birlikte öğrencilerimize doğru davranışları kazandırmaya çalışıyoruz. Proje yarışmaları ve olimpiyat takımlarımızla ulusal ve uluslararası yarışmalarda başarılarımızla adımızdan söz ettiriyoruz. Projelerin okuluymuz. Kurumsal ve öğrenci projelerini nitelikli bir şekilde gerçekleştiriyoruz. Sadece yarışma başarılarıyla değil organizasyon başarılarıyla da tanınan bir kurumuz: "Bilim Seyyahları", "KAİHLMUN", "Kartal Hukuk", "Kartal Masters", "Sürdürülebilir İnsanlık Çalıştayı" ve "Etkin Felsefe" bunlardan sadece bazıları... Öğrenci merkezli ve katılımcı bir yapı okulumuzda hâkim. Öğrencilerin karar mekanizmalarına katıldığı ve yaparak öğrendiği kurumumuzda velilerimiz Okul Aile Birliği, Anneler Birliği; mezunlarımız ise Mezunlar Derneğimiz ve Eğitim Vakfımız ile okulumuza katkılarını sunmaktadır. Sürdürülebilir eğitim anlayışını benimsiyoruz. Lisans eğitimine geçen yeni mezunlarımız kariyer sahibi mezunlarımızdan mentörlük alırken lise sıralarındaki kardeşlerine de eğitim koçluğu yapmaktadır. Tüm öğrencilerimizi akademik sosyal ve kültürel açılarından önder bireyler olarak yetiştirerek Türkiye'ye öncü, dünyaya örnek bir eğitim kurumu olma vizyonuyla çalışıyoruz.

* Kartal Anadolu İmam Hatip Lisesi Müdürü.

Ya dijital dünyanın fidanı kuruysa!

ADNAN KARAKAŞ *

Okul neden gereklidir? Darbe süreci kuşağındandık. Ve o süreçte bu soru bir atasözünden yardım alınarak cevaplandırılırdı: Ağaç yaşken eğilir. Eğitim öğretim bağlamında kullanılan bu atasözü aynı bağlamda hâlâ kullanılıyor mu bilmiyorum ancak bu bakış açısının pek değişmediği de sır değil. 10-15 yıl öncesine kadar okul, kabaca bir tanımla hammaddesi insan olan bir fabrikaydı. Okula gönderilen çocuğun eksiklikleri giderilir, fazlalıkları alınır. Serbest piyasaya sürülür. Rekabet edebildiği oranda var olur. Rekabet edemezse ölür! Biyolojik olarak değil, psikolojik ve sosyolojik olarak ölür. Çünkü anne baba, o çocuğu okula "adam olsun" diye göndermiştir. Ekmeğini kazansın diye... ***

Biraz daha geçmişe dönelim. Bugünkü anlamda okul olgusunun ortaya çıktığı ülke, İngiltere... Ama biz İngiltere'yi okul olgusundan ziyade "Sanayi Devrimi"yle biliriz. Yani fabrikayla, fabrikasyon ürünlerle... Okulla fabrika arasındaki ilişki, en iyi zil sesi üzerinden anlatılabilir. İşçi, zil sesiyle fabrikaya girecek; çocuk ise derse. Her zil sesi çocukla işçiyi bir

anlamda buluşturacaktır. Bir zil; çocuk için teneffüs, işçi için molayken; bir başka zil, çocuk için dersin, işçi için mesainin bitmesi anlamına gelecektir. Sanayi Devrimi, iş bölümü ve uzmanlaşmanın esas alındığı standartlaşma ve benzeşme gibi niteliklerin öne çıktığı bir toplum meydana getirecekti. Aynı dönemde eğitim ise, rekabet ve başarının üstünlüğünü, makineleşmenin kutsanmasını, ezberci ve itaatkâr kalifiye eleman yetiştirmeyi esas almıştı. Fabrika, gücü; okul ise o güce ulaşma aracını temsil eder.

***

Suluk alıp verdiğimiz dünya değişip dönüşüyor. Üretim araçları geliyor. İnsanın beden gücüne artık eskisi gibi ihtiyaç yok. Çünkü bilgi, başlı başına bir güç. Ve bilgi, gücün hizmetinde. Artık bilgisayar çağındayız. Telefon ve internet gibi olgular olmazsa olmazlarımız. Bu yüzden dünya gerçekliğinde var olmak insana yetmiyor. Çünkü insan; dijital alanı, canlı kanlı varlığına tercih eder hâlde. Dijital dünyaya giriş oldukça kolay. Birkaç cümle yazarak, bir fotoğrafla veya videoyla dâhil olabiliyorsunuz. Bu alanda ne hayatın acı veren gerçekleri var ne de gerekliliklerle sınırlanmak. Üstelik istediğin karakteri giyinme, arzu ettiğin imaj edinme imkân dâhilinde. Bu sanallıkta gerçekten varlık gösterebilirsen inanılmaz paralar kazanman işten bile değil. Çok takip edilsen, beğenilsen, izlenilsen kimse sana diploma sormayacak. İktisadın o pek bilindik, "Arzular, istekler sınırsız; kaynaklar sınırlı" kabulü buraya hüküm geçiremiyor. Sanalda var olabilirsen gerçekliğin tüm ağırlıkları buharlaşacak. Anlam da dâhil... Dijital alan, aynı zamanda göreliliğin en gür hâliyle ortaya çıktığı bir zemin. Bence diye başlanan bir cümle yanlış olsa bile yanlışlanamaz. Ona göre

öyledir. Sana göre başka şekilde olabilir. Veya bir sanal âlem hokkabazı, ömrünü öğrenmeye, kendini eğitime vakfetmiş yetkin bir ilim erbabının paylaştığı bilgi için yanlış diyebilir ve binlerce taraftar bulabilir... Bu da bize şunları gösteriyor: Göreliliğin mutlaklaştığı bu alanda bilgelik ile cehalet arasındaki çizgi ortadan kalkar. Bu; aynı zamanda rol modelin ortadan kalkması, sözü kabul gören kimsenin olmaması demektir. Genelinde üzerinde uzlaştığı kabullerin ortadan kalkmasıdır... ***

Göreliliğin esas olduğu dijital dünyada eğitim nasıl olmalı? Çocuklar, hangi ilkelere, anlayışa göre eğitimden geçirilmeli? Eğitim anlayışı dijital dünyaya göre yeniden dizayn edilmeyi bekliyor. Çünkü mevcut eğitim sisteminin bir ideası yok. Oysa bir ideanız olacak, eskilerin deyimleriyle mefkûreniz. O mefkûreyle bütünleşmiş en az bir rol modeliniz. Bunlara uygun müfredatınız. Müfredatı tamamlayan diliniz. Öğretmenleriniz, kitaplarınız, okullarınız. Mefkûreyi, müfredatı, kitapları, dili ve öğretmenleri yalanlamak yerine destekleyecek özgün mimarî yapısıyla okullarınız... Bunun için de kahir ekseriyetin özümseyeceği bir eğitim anlayışı... Dijital dünyanın sığınaklarını, uyanıcılarını ve albenisini çözecek enginlikte ve derinlikte, içinden geçeni modern dünya kölesi olarak değil, insanî meziyetleri güçlenmiş bir şahsiyet olarak uğurlayan eğitim kurumlarına ihtiyaç var. Son bir not: Dijital alanda yaş fidan ve yaş ağaç yok. Hepsini kuru. Eğmeye gelmez, zorlarsan kırılır. Önce yeşermeleri, yeşertilmeleri lazım. Vakit, bakımsız kalmış bahçeye girme ve orayı canlandırma vakti... Şairin dediği gibi önce yap, sonra açıklarsın.

* Gazeteci.

Tolstoy'un alternatif eğitim modeli: İasnaia Poliana Okulu

Alternatif eğitimin, mevcut eğitime karşı çıkışı dile getirmekten öte bir paradigmayı işaret ettiğini ve kavramın bir insan felsefesi ile ilintisini belirtmeden, alternatif eğitim paradigması çerçevesinde karakterize olan modellerin ortaya çıkışlarını, uygulama süreçlerini ve yapısal dönüşümlerini anlamak olası değil. Kimi kez radikal ve anarşist söylemlerle kimi kez kendiliğinden ve farkındalısız adımlarla kazanılan ivme; özünde, insan doğasına "iyimser" bakışın heyecanıyla sarf edilen bir çabanın sonucu.

Leo Tolstoy: İasnaia Poliana Okulu

İşte insan doğasına bakışta bir alternatif oluşturmaya

çalışanlardan biri de Leo Tolstoy. Tolstoy, kurduğu "İasnaia Poliana" okulunda kendi başına disiplinsiz ve cezasız eğitimi oluşturmaya çalıştı.

Tolstoy; eğitime, hem teorik eserleriyle hem öğretmenlik çalışmalarıyla hem de yazdığı okul kitaplarıyla hizmet etti. Halkı yaşadığı sefaletten kurtarmak için, köylülerin çocuklarına yönelik İasnaia Poliana köyünde bir okul kurdu. Açtığı okulda çocukları bütünüyle serbest bıraktı. Bireysel özgürlüğü yöntem olarak benimsedi ve eğitimde okulların değil, hayatın belirleyici olduğu sonucuna vardı. Bütün zorlayıcı yöntemleri kaldırdı ve öğrencilerin kendi yöntemlerini geliştirmelerine izin verdi. Okulu terk etmek ve okula kaydolmak tamamen serbestti. Sınavlar, ödüllendirme ve cezalandırma yoktu. Eğitimin başlıca görevi, çocuklara olabildiğince az şey öğretmek ve onların bütün insanların eşit ve kardeş olduğunu fark etmelerini sağlamaktı. Eğitim öğretim ve yetiştirme kavramı ilk kez

ciddi olarak Tolstoy tarafından sorgulanır. Tolstoy, insanın belirli klişelere göre biçimlendirilmesi anlamındaki eğitimi verimsiz ve olanaksız olarak nitelendirdi. Eğitim yerine kültür kavramını koydu ve eğitim kültür arasındaki farkı zorlama olarak belirtti. Öğrenme; eğitim değil, kültür süreci olmalıydı. Tolstoy; düşüncelerini yaymak için çıkardığı "Yasnaya Polyana" adlı dergide, "Öğretimde tek bir ölçüt olduğunu kabul edelim: özgürlük!" diyordu. Tolstoy, okulun öğrencilerin özel ihtiyaçlarına uyarlanması ilkesine uygun olarak kendi okulunun başkaları için belki de en kötü örnek olabileceğini kabul etmeye hazırdı. Tolstoy'un çocukların ihtiyaçlarını temel alan bu liberter yaklaşımı, 20. yüzyılda "özgür okulların" gelişimini de büyük ölçüde etkiledi.

Tolstoy'un kendi köyünde uygulamaya çalıştığı okul girişimi de insanla ilgili bir kaygıdan güç aldı. Toplumsal yaşamın belirleyici etkisi ile bireysel özgürlük arasındaki çatışma, Tolstoy'u çözümsüz bıraktı, böylece eğitimde eşitlik ile özgürlük tartışması somut olarak yaşandı.

Leo Tolstoy

Eğitim reformunun en büyük temsilcisi: İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu

Eğitimci, hattat, düşünce ve bilim adamıdır. Cumhuriyet döneminin en önemli isimlerindedir. Pedagoji, sosyoloji, psikoloji, sanat, eğitim ve felsefe alanlarında 130'u aşkın eser ve inceleme; deneme ve fıkra türünde yazılar yayımlamıştır. En önemli eseri, "Talim ve Terbiyede İnkılâp" adlı eseridir.

”

■ **28 Şubat 1886'**da İstanbul Cihangir'de doğdu. 1903'te Vefa İdadisinden mezun oldu.

■ **1904'**te Dârülfünûn-ı Osmânî'nin tabiiye şubesine girdi. Burada özellikle kimya, fizik ve morfoloji derslerine karşı olan büyük ilgisi yanında hocası Kadri Efendiden de hüsn-ü hat dersleri almaya başladı.

■ **1908'**de Devrin Maarif Nâzırı Emrullah Efendinin onayı ile pedagoji ve el sanatları konularında incelemelerde bulunmak üzere Avrupa'ya gönderildi. Fransa, İngiltere, Belçika, İsviçre ve Almanya'daki öğretim kurumlarında araştırmalar yaptı; bu kurumların özel ve genel öğretim metotlarını inceledi. 1911'de yurda döndü.

■ **Dârümuallimîn** yanında Dârümuallimât ve bu okul bünyesindeki Ana Muallim Mektebinde dersler verirken bir yandan da fahrî olarak Şemsülmekâtib adlı özel ilkokulda ders nâzırlığı (*programcılık ve danışmanlık*) görevini üstlendi. Ayrıca bu okulda yeni terbiye konusundaki bütün düşünce ve tasarımlarını uygulama imkânı buldu. Açık hava okulu, kır gezintileri ve aile müsamereleri gibi modern uygulamalarının ilk denemelerini de bu sırada yaptı.

■ **Dârülfünûn**'un ıslahına yönelik çalışmalarda Ziya Gökalp, Yusuf Akçura, Ahmet Ağaoğlu gibi devrin tanınmış şahsiyetleriyle birlikte önemli roller üstlendi.

■ **1918-1919** yıllarında Ortaöğretim Genel Müdürlüğü, kısa bir süre Yükseköğretim Genel Müdürlüğü Teftiş Kurulu genel başkanlığı gibi maarifin üst kademelerinde idari görevlerde bulundu.

■ **1921-1924** yıllarında Dârülfünûn müderrisliği dışındaki meşguliyetlerini bırakmak zorunda kaldı. Edebiyat Fakültesi dekanlığına ve daha sonra Dârülfünûn rektörlüğüne seçildi. Bu görevde iken üniversite muhtariyetini sağlayan kanunun çıkarılması ve yürürlüğe konulması, üniversite binasının ilga edilmiş olan Harbiye Nezâretine nakli, müderrislerin yalnız kendi dersleriyle uğraşmalarının sağlanması, üniversitenin merkezî bir kütüphaneye kavuşturulması gibi işleri gerçekleştirdi.

■ **1927'**de rektörlükten istifa etti; 1929'da Gazi Terbiye Enstitüsü müdürlüğüne vekâlet etti fakat hazırladığı "*Teşkilat Reformu Lâyihası*", Talim ve Terbiye Kurulu tarafından kabul edilmeyince ertesi yıl bu görevi de bıraktı. 1933'te çıkarılan üniversite kanunuyla kadro dışı bırakılarak görevine son verildi. Bundan sonra bütün mesaisini kitaplarına ve kendi çıkardığı "*Yeni Adam*" dergisine ayırdı.

■ **1941** yılında tekrar üniversiteye dönerek Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde pedagoji profesörü oldu.

■ **1942-1950** yılları arasında iki dönem Afyon ve Kırşehir milletvekilliği yaptı.

■ **1950'**den sonra tekrar "*Yeni Adam*" ile 1956'da çıkarmaya başlayıp kısa süre devam ettirebildiği "*Din Yolu*" dergilerini yayımlamaya başladı.

■ **Sosyal kurumlar** arasında din, dil ve sanata öteki sosyal olgulardan daha çok önem veren Baltacıoğlu'na göre, özellikle bu üç olgu cemiyetin geleneğini meydana getirmektedir.

■ **Hayatı boyunca** hattatlık, resim, dekorasyon, mimarlık incelemeleri, bahçivanlık ve çeşitli el sanatlarıyla hem bizzat meşgul olmuş hem de bu alanlarda araştırmalar yapmıştır.

■ **1 Nisan 1978'**de Ankara'da vefat etmiştir.

Bazı Eserleri

Pedagojik eserler: Talim ve Terbiyede İnkılâp (1912), Terbiye ve İman (1914), İzmir Konferansları (1915), Elishlerinin Usûl-i Tedrîsi (1915), Terbiye İlmi (İstanbul 1916), Umumî Pedagoji (1930), İctimai Mektep (1932), Toplu Tedris (1938), Rüyamdaki Okullar (1944), Pedagojide İhtilâl (İstanbul 1964).

Sosyolojik eserler: Maarifte Bir Siyaset (1918), Sosyoloji (1934), Türk'e Doğru (I-II, 1942-1943), Batı'ya Doğru (1945), Ziya Gökalp (1966).

Felsefi eserler: Kalbin Gözü (1922), Felsefe (1922), J. J. Rousseau'nun Terbiye Felsefesi (1925).

Sanata dair eserler: Demokrasi ve Sanat (1931), Sanat (1934), Karagöz Tekniği ve Estetiği (1942), Türklerde Yazı Sanatı (1958), Türk Plastik Sanatları (1971).

Dini eserler: Din ve Hayat (1918), Kur'an meali (1957), Büyük Tefsir (1961).

Tiyatro eserleri: İnanmak (1939), Salt Çelebi (1939), Hayvanlar (1939), Akıl Taciri (1940), Kafa Tamircisi (1940), Andaval Palas (1940), Küçük (1946), Dolap Beygiri (1949), Karagöz Ankara'da (1949), Küçük Şehit (1961).

Hikâye: Yalnızlar (1942).

Roman: Batak (1942).

”

Eğitime dair 10 küresel uyarı!

OECD Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA) ve OECD Eğitim Sistemleri Gösterge Programları (INES) Bölüm Başkanı ve koordinatörü olan Andreas Schleicher, uluslararası PISA testlerinin sorumlusu olarak dünyadaki okulların gelecek en büyük sosyal, ekonomik, politik ve teknolojik sorunlarını ortaya koydu.

1. Sosyal hareketliliğe karşı zenginlik açığı: Zengin ve fakir arasındaki aranın genişlemesiyle ayrıcalıklar da artmaya başlıyor. Bu eşitsizlik, okulların eşliğine kadar geliyor. OECD ülkeleri; en zengin %10, en yoksul %10'dan 10 kat daha fazla gelire sahiptir. Bu bölünme, eğitim sistemleri için en büyük zorluklar doğuracak. Böyle bir ekonomik eşitsizlik, okulların fırsatlara adil erişim sunma çağrısına karşı nasıl dengelenecek?

2. Asya tüketicisinin yükselişi: Asya'da artan bir refah var. Küresel orta sınıf büyüyor ve yeni girenlerin %90'ı Çin ve Hindistan'dan olacak. Küresel ekonomide en eğitimli nüfus Kuzey Amerika ve Avrupa'dan değil de Asya'dan geldiğinde nasıl değişecek? Bu yeni varlıklı tüketiciler, okullarından ne gibi değerler isteyecek? Üniversiteler, çok daha büyük bir talebi karşılamak için genişlemeye hazır olacak mı?

3. Artışta göç: Avrupa'da göçmen sayısının artmasıyla okullar dünyanın dört bir yanından gelen öğrencileri nasıl desteklemelidir? Kimlik ve entegrasyonla ilgili hangi sorular gündeme geliyor? Okullar, paylaşılan değerleri öğretmede daha büyük bir role sahip olacak mı?

4. Bize parayı gösterin: Finansman baskıları, eğitim sistemleri için büyük bir sorun olacak. Özellikle talepler ve beklentiler yükseldiğinde, okullar üzerinde uzun vadeli harcama kararları alınması gerekecek. O zaman üniversiteye gidecek daha fazla öğrenciye kim ödeme yapacak? Ve fonlar kesildiğinde ne olacak?

5. Yankı odasına karşı öğrenme: Dijital teknoloji; insanları daha önce olmadığı gibi birbirine bağlayabilir, ülkeler ve kültürler arasında bağlantılar kurabilir. Ya da en azından teori bu... Bu aynı zamanda dünyayı daha değişken ve belirsiz bir hâle getirecek. Farklı seslerin duyulmasına izin vererek demokrasiyi teşvik edecek, ancak daha sonra benzeri görülmemiş miktarda gücü az sayıda kişi elinde toplayacak. Haberler ve bilgiler bizim için algoritmalar ile özelleştirildiğinde, insanlara yalnızca fikirleri olan görüşler duyurulacak. Aynışma problemi herkesi saracak. Okullar ve üniversiteler fikirlere nasıl daha açık bir yaklaşım getirecek?

6. Birinci sınıf insanlar mı yoksa ikinci sınıf robotlar mı?: Yapay zekâyı tehdit eden işlerle ilgili birçok uyarı var. Ancak eğitim sistemlerinin gençleri, değişen iş piyasası için uyarlanabilecek ve güncellenebilecek becerilerle donatmaları gerekecektir. Makineler tarafından kopyalanamayan insan yeteneklerinin nasıl geliştirileceği hakkında geniş kapsamlı sorular sorulacak. Yapay zekânın işlem gücünün yanında hayal gücü, sorumluluk duygusu ve duygusal farkındalık gibi insanî niteliklerin kullanıldığından nasıl emin olabiliriz?

7. Hayat dersleri: Yaşam beklentisi artıyor ve daha az tahmin edilebilir bir iş piyasası, yetişkinlerin yeniden eğitime ihtiyaç duyma ihtimalinin artması anlamına geliyor. Yaşam boyu öğrenme meselesinin üzerine daha fazla eğilmek gerekir, böylece insanlar işlerini değiştirmeye ve çok daha uzun bir emekliliğe sahip olurlar. İnsanların becerilerinin mevcut işlerle uyumlu hâle gelmesi giderek daha önem kazacaktır.

8. Çevrim içi veya çevrim dışı: İnternet, gençlerin yaşamlarının ayrılmaz bir parçasıdır. Bazı ülkelerde, 15 yaşındakilerin çevrim içi olarak harcadıkları zaman üç yılda etkili bir şekilde ikiye katlandı. Birçok genç internet bağlantısı kesilirse kendilerini kötü hissedeceğini söylüyor. Ancak, eğitimin bu kalıcı internet meselesi ile ilgilenmesi gerekiyor. İnternet, öğrenmede hangi rolü oynamalıdır? İnternetin siber zorbalık veya mahremiyet kaybı gibi olumsuz etkileri nasıl azaltılabilir?

9. Öğretme değerleri: Herkes okullardan değerleri öğretmesini bekler, ancak gittikçe kutuplaşmış bir dünyada hangi değerlerin öğretilmesi gerektiğine karar veren kimdir? Dijital dünya, daha fazla insanın görüşlerini dile getirmesine izin verdi, ancak bu güvenilir ve dengeli bilgilere erişebileceğinin veya başkalarını dinlemeye istekli olduğunu göstermez. İnsanlar, gerçeği nasıl kurgudan ayırabilir? Okullar, öznel ve nesnel bilgi arasındaki farkı nasıl öğretmelidir? Politik olarak tarafsız olmak veya belirli fikirleri veya düşünme yollarını teşvik etmek okulların işi midir?

10. Başlangıç noktasında bile değil: Dünyanın yüz milyonlarca fakir çocuğu, eğitime ulaşmada büyük sorunlar yaşıyor. Özellikle Sahra Altı Afrika'sı bu meselelere karşı çok yabancı. Çünkü çocuklar, okula bile erişememekte veya çocukların çoğunluğu olmasa bile bir kısmı çok düşük kalitelerde eğitim görüyorlar. Ve buralardaki okullar temel okuryazarlık basamağını bile aşmış değiller.

Eğitimle sömürgeleştirme

.....
YOUSOUF İSSEN OUSMAN *

Afrika'nın önemli kahramanlarından Nelson Mandela, bir değerlendirmesinde şöyle demişti: "Dünyayı değiştirmek için kullanabileceğiniz en etkili silah, eğitimidir." Bu sözden yola çıkarak eğitimi, bir toplumun en temel direği olarak tanımlayabiliriz.

Eğitim, toplumun yapısını ve kaderini belirleyen bir unsurdur, ihmal edildiğinde de toplum çöker; kendini unuttur ve de yavaş yavaş yok olur. Bu sebeple, bir toplumu kendinize göre ayarlamak, parmağınızda oynatmak hatta sömürmek isterseniz, ordusunu değil eğitim sistemini kontrolünüzde almanız yeterlidir.

Evet, eğitimle sömürmek! Bu taktik, sömürgeciliği hayatın bir vazgeçilmez unsuru hâline getiren emperyalist güçlerin en önemli araçlarından(r). Çünkü onlar 1960'lı yıllarda, Afrika halklarına sözde özgürlük sevincini yaşatırken, bıraktıkları eğitim sistemi ile sömürgeciliği bugün dahi sürdürmektedirler. Bu sayede, sömürme yöntemini kendi menfaatleri için daha verimli hâle getirmişlerdir.

Eğitimi kullanarak sömürgeciliği ölümsüzleştirmek... Eğitimle bir devlet nasıl mı sömürülür? 1950'li yıllara kısaca bir bakalım! Batılı emperyalist güçler, artık halkların direnişine dayanamıyordu. Bu nedenle, Afrika'nın yer altı ve yer üstü zenginliklerini sömürmek için çeşitli yollar arıyorlardı. Ta ki, eğitimin halk üzerindeki etkisi ve gücü anlaşılınca kadar: Ya Afrika toplumunu eğitimsiz, cahil olması sağlanacak ya da Avrupalıların işine ve menfaatlerine yarayacak şekilde düzenlenmiş bir eğitim sistemine tabi olacaklar.

Öyle bir eğitim sistemi kuruldu ki çocuklar, daha 2-3 yaşındayken anaokulu eğitimiyle tanışır. Çocuklar, böylece Fransızca ya da İngilizce şarkı söyler, şiirleri duyup ezberlemeye başlar. Bunun ardından, altı sene sürecek olan ilkökul eğitimi

başlar. Sömürünün en önemli aşaması burasıdır; çünkü bu dönemde çocuğun tertemiz beyni yıkanmaya başlar.

Emperyalistler bu süreci daha etkili hâle getirebilmek için fen, edebiyat ve tarih derslerinin ağırlıkta olduğu bir ilkökul düzeni kurmuşlardır. Bu eğitim sistemi; 4 senelik ortaokul, 4 senelik lise ve seçtiği bölüme göre 4 senelik üniversite hayatında da aynı şekilde devam eder. Şimdi bir bu sistemde okuyan bir bireyin neye dönüştüğüne bir bakalım: Bu kişi, eğitim hayatında öyle bir tarih okumuştur ki, ne Afrika'nın eski medeniyetinden ne de kahramanlarından haberdardır. Afrika'ya medeniyeti Avrupalıların getirdiğini sanır.

Ana dilini konuşmaktan utanır; Fransızca ya da İngilizce konuşarak hava atar. Kendi kültüründen utanır, Batı kültürünü medeniyet sayar. Ülkesinin geri kalmasını kader olarak kabullenir, mücadele etmez. Öz güvenini ve vatan sevdasını kaybeder, düşmanına hayran olur. Bütün bu değişikliklere uğradıktan sonra, başına en büyük felaket gelir: Vatanını satacak adam profili kazanır...

Zaten bu eğitim sistemini kuranların amacı bu değil miydi? İlgili ülkelerde okumuşları bu duruma sokup kaynaklarını sömürmeye devam etmek... Peki,

Devlet okulları, zaten malzeme eksikliği ve ciddiyetsizlikten dolayı kaliteli bir eğitim sistemine sahip değildir. Bu yüzden, imkânları kısıtlı olanlar dışında kimse bu okulları tercih etmez.

Aynı şekilde, okulda sırf maaşı için bulunan hoca ve idareciler, ne öğrencilerin iyi eğitilmesini ne de vatanlarının geleceğini umursuyorlar. Devlet okullarının bu kötü durumu sebebiyle, durumu iyi olan çocuklar özel okullara gönderilmektedir.

Özel okullar iki farklı yapıya ayrılmaktadır: Misyoner okulları ve medreseler. Misyoner okullarda hocalar ve idarî kadro kaliteli olup eğitimi özenle verseler de, bunun öğrencilere sağladığı tek fayda, sınavlarda diğer öğrencilere göre yüksek not almaktır.

Gerçek şu ki, sırf sınavdan yüksek not almak için bu okullara giden Müslüman çocuklar bile kilisenin zili çaldığında duaya katılmak zorundadır.

Son olarak İslamî okullar, devletten hiçbir destek alamayınca en kalitesiz okullar olarak son sıralarda yer almaktadırlar. Üstelik kısıtlı imkânlar ve ağırlıklı olarak dinî eğitim verdikleri için çok fazla öğrenci bulamamaktadırlar. Müslüman aileler bile çocuklarını bu okullara gönderecek fedakârlıktan yoksunlar.

Acaba bu kâbusa bir son vermenin zamanı gelmedi mi? Kendi şartlarına uygun, kendi ülkelerinin geleceğine faydalı çocukları yetiştirmeye ne zaman gönül verilecek? Ne zaman diğerlerine özenmeyi bırakıp kendi olma duygusu yeşerecek? Avrupa'da Haziran, Temmuz ve Ağustos aylarının sıcak olmasından dolayı okullar tatil ilan edilmiş diye o ayların yağışlı olduğu Afrika'da aynı dönemde tatil yapılması şart mı? Ne zaman bu hatayı işlemekten vazgeçip

bu kadar zararlı bir eğitim sistemi bugüne kadar niye revize edilmiyor? Bu sorunun cevabı oldukça açık: Bu eğitim sisteminin kurbanları yönetiyor memleketleri... Yıllarca bir kral gibi iktidarda kalmak için anayasayı değiştirmekle uğraşan yenilik taraftarı devlet başkanları, bu eğitim sisteminin dokunulmazlığına sonsuz saygı duymaktadır.

Afrika ülkelerinde devlet okulları, özel okullar ve dinî okullar olmak üzere üç okul çeşidi bulunmasına rağmen, herkes eski sömürgecilerin eğitim programını memnuniyetle uygulamaktadır.

çocukları sıcak havalarda okutup yağışlı havalarda tatile göndermekten vazgeçilecek? Okullarda, örnek alınması gereken isimsiz kahramanları anlatıp çocukların düşmana hayran olması önlenemez, kendine has eğitim sistemi ne zaman uygulamaya geçirilecektir?

Bütün bu sorulara cevap ararken unutulmamalı ki, "Aslanların tarihçisi bulunmadığı sürece av hikâyeleri avcıyı övmeye devam edecektir."

* İbn Haldun Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık lisans öğrencisi.

@ | www.turgev.org | 0 212 532 1996

HER ŞEY *TAMAM!* Bİ' SEN EKSİKSİN!

Geleceğine yürürken kalbinden geçen ne varsa, senin için hazırladık.
Çok yönlü gelişimin için atölyeler yaptık, için rahat etsin diye maksimum güvenlik sağladık.
Sen yorulma diye en merkezi yerlere konumlandık, gelecek hayalini tam kalbimize konumladık.
Her şey tamam. Biz seni bekliyoruz!

Çağın ötesinde bir eğitim anlayışı: Enderun Mektepleri

Tanınmış psikologlardan Amerikalı Lewis Terman, "Enderun Mektebi"ne alınan çocuklar için şunları söylüyor: "Zekâ seviyesini ölçmek için ilk defa test yöntemi, Osmanlı'da Enderun Mektebine seçilen öğrenciler için uygulanmış."

Amerikalı ünlü eğitimci Andreas Kazamias'ın, "Platon'un idealindeki okul" olarak nitelendirdiği Enderun, bir bakıma "üstün yetenekliler fabrikası" olarak görülüyordu. Gerçekten de kişinin yeteneklerine değer verip onları en iyi biçimde geliştiren Enderun, Osmanlı'nın düzenli, kendine özgü bir eğitim sistemini kurup başarılı sonuçlar aldıklarını gösteriyor ve eğitim tarihinde önemli bir yer tutuyor. Bu bağlamda Enderun, üstün yeteneklilerin eğitiminde dünyadaki ilk sistemli eğitim örneğini oluşturuyor.

Öyle ki pek çok Batılı kaynakta; Osmanlı Devletinin altı yüzyıl boyunca varlığını devam ettirmesinin temel nedeninin, üstün yetenekli çocukları Enderun'a devşirme yöntemiyle seçip, orada eğitim verdikten sonra, ülke yönetimini bu kişilere emanet etmesi olarak gösteriliyor.

Enderun devşirme sistemi nedir?

Üstün beyin gücünün özel eğitim için kurulan ve o zamanki dünya ülkelerinde benzeri bulunmadığı tarihçiler tarafından kabul edilen Enderun Mektebi, medreselerin yanında devlete yönetici yetiştiren bir kurum olarak öne çıkıyor.

Osmanlılarda ve diğer İslam devletlerinde eğitim, kitle eğitimi şeklindeydi. Cami ve medreselerde ağırlığı din bilgisi eğitimine dayalı olacak şekilde bir eğitim sürdürülüyordu. Enderun Mektebinin kuruluşundan sonra da kitle eğitimi halka açık olarak faaliyetlerine devam etti.

Arşiv çalışmalarında Muallim Cevdet Yazmalarından "Enderun Tarihi"nde, mektebin 2. Murad tarafından kurulduğu açıklık kazanmış durumda... 2. Murad zamanında kurulan Enderun Mektebi, gerçek kimliğine Fatih Sultan Mehmet zamanında kavuşur. Fatih Sultan Mehmet zamanında Enderun Mektebi, yalnız bir devşirme mektebi olma kimliğinden çıkar ve devletin korunması için gerekli mülki ve idarî kadro eğitimine yönelir. Devşirme Kanunu ile gayrimüslim çocukların en çok alındığı yerler Üsküp, İştîp, Köstendil, Prizren, Gorici, Samokov, Prepol, Taşlıca, Yanya, Pirlpe, İskenderiye, Ohri, İpek, Dukakin, Kırçova, Foça, Novesin, Manastır, Mostar,

İmoçka, İzvornik, Böğürdelen, Göli, Kesniye, Horpişte, Bihlişte, Niğbolu, Selanik, Vize, Azak, Ozi ve Akçakale'dir. Karaman'dan Erzurum'a kadar olan bölgeden devşirme yapmak yasaktır.

Devşirme eğitimi, milliyetlerin değişimini esas alan bir kültürleştirme ve belirli prensiplere göre devlet adamı yetiştirme yani disiplinleştirme anlamına geliyordu. Eğitim-öğretim işlerini kapsayan maarif politikasının amacı, devşirme suretiyle Hristiyan çocuklarını tamamıyla Türkleştirmek ve Müslümanlaştırmaktır. Bunu sağlayabilmek için hem ana vatanın hem de devletin resmî dili olan Osmanlıca'yı öğretmek esas alınarak derslerin saatleri çoğaltılmıştır. Türkçe yazı çeşitlerini, güzel yazıyı, millî müzikinin usul ve kaidelerini öğretmek de Türkleştirme siyasetini sağlayan ve millî kültürü kuvvetlendiren önlemler arasındadır.

Hazırlık mekteplerinden Enderun Mektebine

Devşirilenlerin, Enderun Mekteplerine geçmek için hazırlık okullarında başarılı olmaları gerekmektedir. Hazırlık mekteplerinden Enderun Mektebine ya da Sipahi Bölüklerine geçebilmek için birtakım kurallar vardır. Bunların başında da, "Çıkma Kanunu" gelir. Bu kanunun uygulanması, mektepten bir çeşit mezun olma şeklindedir. 2. Bayezid'in çıkardığı ve 1432'den itibaren geçerli olan kanun, Kanuni Sultan Süleyman döneminde kesin şeklini aldı. Çalışmaları ve kabiliyetleri iyi olanlar; yedi ya da sekiz yılda öğrenimlerini tamamlarken, henüz yetişmemiş olanlar ise on dört yıla kadar öğrenimlerini sürdürdü.

"Çıkma Kanunu"nun uygulanmasında iki yol bulunuyordu. Birincisi, Hazırlık Mektebinden iyi yetişenler, terbiye ve ahlakları iyi olanlar saraya alınarak daha yükseköğretim veren Enderun sınıflarına kabul ediliyordu. Orada büyük başarı gösterenler sarayın çeşitli memuriyetlerine geçirilir, sırasıyla terfi ederek en yüksek makamlara kadar yükselebilirdi. İçlerinde Beylerbeyi, Serhad Kumandanı, Vali ve Elçi olanlar bulunduğu gibi Vezir olanlar hatta Seraskerliğe ve Sadrazamlığa kadar yükselenler de bulunuyordu.

Enderin Mektebinde müfredat

Hazırlık mekteplerini de içermek üzere bütün eğitim süreci boyunca müfredat programı, "anlksal, duygusal ve bedensel" yeteneklerle el becerilerini dengeli biçimde geliştirecek bir bütünlük gösteriyordu. Medrese müfredat programının

öncelikle din bilimine ağırlık veren özelliğine karşılık Enderun, liberal art diye adlandırılan dünya bilimlerinden başka, "müzik, edebiyat, tezhip, hüsn-ü hat" gibi güzel sanat becerilerine de yer verirdi. Bundan başka spor ve beden eğitimi ile askerlik bilim ve becerilerindeki öğretim, Enderun'u medreselerden ayıran özellikler arasındaydı. Bu farklılıklara sanat ve meslek öğretimine verilen önemi de eklemek gerekiyor.

Enderun Mektebi müfredat programı kapsamındaki öğretim alanlarını şöyle sıralamak mümkün;

- İslamî ilimlerle ilgili öğretim alanları, Kur'an-ı Kerim, din dersleri, Arapça, gramer ve sentaksı, tefsir ve fıkıh gibi öğretim dalları...
- Beşerî bilimler, Türkçe dil ve edebiyatı, Fars dili ve edebiyatı, tarih ve matematik gibi öğretim dalları...
- Güzel sanatlar olarak sınıflandırılacak küme ise; çalgılı müzik, tezhip, hüsn-ü hat gibi alanlardaki eğitimi kapsıyordu. Bütün kayıt ve yazışmaların el yazısı ile yapıldığı o dönemde "güzel yazı", değeri üstün tutulan bir beceriydi.
- Beden eğitimi, spor ve askerlik becerilerini bu kümede sıralamak gerekli... Çelik-çomak, güreş, ağırlık kaldırmak, cirit gibi etkinliklerin yanı sıra, binicilik, kılıç, gürz, mızrak ve diğer savaş araçlarının kullanılması öğretilirdi.
- Meslek öğretimi alanında ise; giyim, bakım ve hazırlığı, işlemecilik, deri işleri ve inşaat gibi alanların yanı sıra bugün için tıp ve eczacılık karşılıklı sayılabilecek çeşitli ilaç ve merhemlerin, kuvvet macunlarının hazırlanması ve gerektiği yerlerde kullanılması da öğretiliyordu. Askerî ve sivil müzik, tezhip ve kuyumculuk gibi öğretiler de bu bölümde yer alıyordu.

Görüldüğü gibi Enderun Mektebindeki her öğrenci; Türkçe, Arapça ve Kur'an-ı Kerim ile beden eğitimini öğrenmek zorundaydı. Bunun yanında her öğrenci, ilgi ve yeteneklerine uygun düşen bir beceri ya da sanat dalında yetişip gelişmek için elinden geleni yapmak zorundaydı. Gevşeklik ve tembellik kesinlikle hoş görülmezdi. Gerek okulda ve gerekse iş hayatında ilerlemek tamamen yeteneğe, çabaya ve başarıya bağlıydı.

Eğitimde en iyi model, Finlandiya eğitim modeli mi?

Dünya, dijital teknolojinin de hızlı gelişimiyle yeni eğitim modelleri arayışında... Ancak bölgeden bölgeye ve ülkeden ülkeye farklılık gösteren bu arayışlar, ortak bir sistemin belirlenebilmesini sağlamış değil.

Zaman zaman sanayileşmiş ülkeler arasında gerçekleştirilen matematik ve bilim performansı ölçümlerinde, Amerikalı öğrenciler sürekli olarak orta ya da daha aşağılarda yer alıyor. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) ile bağlantılı olarak Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA) ise, Amerikalıların bir dizi eğitim performansı değerlendirmesinde ciddi şekilde geri kaldıklarını, ortaya yakın sıralarda yer aldıklarını belirtiyor.

Doğu Asya'da ise, ezber ve çok çalışmaya dayalı bir sistem genel geçer konumda. Çin, Singapur ve Japonya gibi ülkeler, matematik ve bilimde sıklıkla ilk sıralarda yer alıyor. Hâl böyle olunca, bu yorucu ve beyin bezdirici modelin, Amerikalılar tarafından uygulanması gerektiğini savunan uzmanlar var. Yani felsefe şu; "Daha fazla çalış. Daha çok ders çalış. Daha az yaşa."

Finlandiya modeli: Daha sağlıklı bir model olabilir mi?

Yukarıdaki felsefeye karşı kimi uzmanlar ise, daha iyi ve daha sağlıklı bir model olabileceğini düşünerek, Finlandiya modelini örnek gösteriyor. Türkiye'de de son zamanlarda çokça gündemde olan bu model hakkında, Millî Eğitim Bakanı Prof. Dr. Ziya Selçuk'un, bakanlık görevine gelmeden yaptığı açıklama oldukça ilginç:

"Finlandiya eğitim modeli, PISA değerlendirmelerinde en başarılı olan ülkelere göre başarılı kabul edilen bir model... Yani bu model sadece bilim, matematik ve okuduğunu anlamada iyi bir sistem... Hâlbuki eğitim, çok daha kapsamlı değerlendirmelerin yapıldığı bir kurum. Bunun göz ardı edilmemesi gerek. Eğitime bir bütün olarak bakılmalı. Tabii Finlandiya'nın başarısı, 40 senedir eğitime çok tutarlı, istikrarlı ve birbirini takip eden politikalar uygulamalarından kaynaklanıyor. Buna öğretmen kalitesini de eklemek gerekiyor."

Peki, Finlandiya'da nasıl bir sistem uygulanıyor? Genel kabul, Finlandiya'nın sağduyulu uygulamalar ve eşitlik için çaba gösteren bütünsel bir eğitim ortamına sahip olduğu. Finlandiya eğitim sisteminin Amerika ve dünya sahnesinde çok konuşulmasının nedenlerinden bazılarını şöyle sıralamak mümkün:

Standartlaşmış test yok

Finlandiya'nın standartlaştırılmış testleri yok. Tek bir istisnaları var; lise sonundaki öğrencilerin (bir Amerikan lisesine eş değer) gönüllü olarak katılabilecekleri sınav olan "Ulusal Yeterlilik Sınavı"dır. Finlandiya genelindeki tüm çocuklar, öğretmenleri tarafından belirlenen bireyselleştirilmiş kökenli ve sınıflandırma sistemine göre derecelendirilir. Genel ilerlemenin izlenesi, Eğitim Bakanlığı tarafından farklı okul sıralarındaki grupları örnekleyerek izlenir.

Öğretmenler için hesap verilebilirlik

Finlandiya'da öğretmenler için sıkı bir "derecelendirme" sistemine sahip olmak için genellikle bir neden yoktur. Finlandiya Eğitim Bakanlığı müdürü ve Fin derslerinin yazarı, Pasi Sahlberg, "Finlandiya eğitim modelinden dünya ne mi öğrenebilir?" sorusu için şu yanıtı veriyor: "Hesap verilebilirlik için Fince'de bir söz yok. Hesap verilebilirlik, sorumluluk çıkartıldığında kalandır."

Tüm öğretmenlerin mesleğe başlamadan önce yüksek lisans yapması bekleniyor. Tüm ülkeden en titiz ve seçici okullar eğitim fakülteleri... Eğer bir öğretmen; yeterli performansı göstermiyorsa, bir şeyler yapmak şahsın başlıca sorumluluğudur. Öğrenci-öğretmen dinamiği kavramı, ustadan çırağa bürokratik yollarla ve standartlaştırılmış testlerin ölçümleri ile aşılanamaz. Bireysel olarak o kişinin alması gereken bir temel bir durumdur.

Yarışma değil iş birliği

Amerikalıların çoğu ve diğer ülkeler eğitim sistemini büyük bir Darwincilik yarışı olarak görürken, Finliler bunu farklı şekilde görüyor. Sahlberg, Samuli Paronen adlı Finli bir yazardan şu satırı alıntılıyor: "Gerçek kazananlar rekabet etmez." Finlandiya'nın eğitim sistemi, yapay ya da keyfi hak temelli sistemler hakkında endişe duymuyor. En iyi performans gösteren okul veya öğretmen listeleri yok. Bu bir rekabet ortamı değil, bunun yerine iş birliği esas alınıyor.

Temeller öncelikli hâle getirildi

Pek çok okul sistemi, matematik ve fen bilimlerindeki test puanlarını artırma üzerine odaklanır. Ancak Finlandiya'nın getirdiği reform programı, temellere geri dönmeye odaklandı. Bu, mükemmel notlar ya da kalitesini yükseltmek ile ilgili değildi. Bunun yerine, okul ortamını daha adil bir yer hâline getirmeye çalıştılar. 1980'lerden

sonra Finli eğitimciler eğitimin toplumsal eşitsizliği dengelemek için bir araç olmasına, tüm öğrenciler için okul yemeklerinin ücretsiz olmasına, sağlık hizmetlerine erişimin kolaylaştırılmasına, psikolojik destek verilmesine ve bireysel rehberlik sağlanmasına odaklandı.

Üniversite mezuniyetinin üzerinde profesyonel seçenekler sunmak

Finlandiya; bu konudaki ikilemi, her öğrencisine eşit bir şekilde eğitimlerine devam edip etmeme seçeneği sunarak çözüyor. Üniversite eğitimi ile ticaret okulu veya işçi sınıfı arasında az odaklanılmış bir ayrım var. Her ikisi de bir meslek için eşit derecede profesyonel ve tatmin edici olabilir. Finlandiya'da; öğrencileri, üniversiteye kabullerini belirleyen yeterlilik sınavı için hazırlayan 3 yıllık yüksek ortaokul programı bulunuyor. Bu program, genellikle lisede okurken elde edecekleri yetkinliklere odaklanmaktadır. Ayrıca öğrencileri kariyerleri için hazırlamak üzere tasarlanan 3 yıllık meslekî eğitim var. Üniversiteye başvurmak isterlerse yeterlilik sınavına girme seçenekleri var.

Aynı öğretmen, tutarlı yönerge

Finlandiyalı öğrenciler 6 yıla yakın süre boyunca aynı öğretmenden ders alıyor. Bu süre boyunca öğretmen, mentörlük ve hatta aileden birisi olma görevini üstlenir. Yıllar boyu karşılıklı güven ve bağ kurarak birbirlerini daha iyi tanır ve birbirlerine saygı duyarlar. Farklı ihtiyaç ve öğrenme şekilleri bireysel olarak değişiyor. Öğrencilerin kendilerine özgü ihtiyaçlarını anladıkları için, Finlandiyalı öğretmenler bu farklılıkları rahatlıkla açıklayabiliyor ve öğrencilerin hedeflerine ulaşması için gerekli beceriler ve ihtiyaçlar planlanabiliyor.

Finlandiya eğitim modeli denince, özellikle öğrenciler arasında en fazla konuşulan ise, daha az ev ödevi ve okul dışı hazırlığın bulunması.

Çağımızın öncü âlimlerinden: Hayrettin Karaman

İlmi olduğu kadar, 28 Şubat sürecinde başörtüsü eylemlerine ve başörtülülere destek vererek eylemsel özelliğiyle de ön plana çıkan Prof. Dr. Hayrettin Karaman, Türkiye'nin yetiştirmiş olduğu ender müçtehitlerden birisidir. Geçirdiği ağır rahatsızlığa rağmen köşesine çekilmeyip ilmi faaliyetlerine devam eden Karaman, bir müçtehidin yapması gerektiği gibi güncel birçok kritik mevzuda da düşüncelerini günlük köşe yazıları vasıtasıyla halka açıklamaktan geri durmamaktadır.

”

Yayımlanmış eserleri

Heyet hâlinde:

Kur'an-ı Kerim ve Açıklamalı Meali (Diyanet Vakfı Yayınları),
İlmihal (Diyanet Vakfı Yayınları),
Kur'an Yolu (5 ciltlik tefsir, Diyanet Vakfı Yayınları).

Kendi telif eserleri:

Mukayeseli İslam Hukuku (3 cilt), **İslam Hukuk Tarihi**, **İslam Hukukunda İctihad**, **İslam'ın Işığında Günün Meseleleri** (3 cilt), **Günlük Hayatımızda Helaller Haramlar**, **İslam'da İşçi-İşveren Münasebetleri**, **Ana Hatlarıyla İslam Hukuku** (3 cilt), **İslam'da Kadın ve Aile** (Kadın ve Aile İlmihali), **İslamlaşma ve Önündeki Engeller**, **İmam Hatip Şuuru**, **İnsan Hakları**, **Gerçek İslam'da Birlik**, **Laik Düzendeki Dini Yaşamak** (4 cilt), **Türkiye ve İslam**, **Polemik Değil Diyalog**, **Her Şeye Rağmen** (Röportajlar), **Hayatımızdaki İslam** (3 cilt), **Dert Söyletir** (Şiirler), **Bir Varmış Bir Yokmuş** (Hayatım ve Hatıralar, 3 cilt), **Müslümanın Hayat Bilgisi**, **İş ve Ticaret İlmihali**, **Kur'an'daki Peygamber**, **Hayreddin Karaman ile Gündem**.

Çeviri eserleri:

Yolların Ayrılış Noktasında İslam, **İslam'a Göre Banka ve Sigorta**, **İmam-ı Rabbani ve İslam Tasavvufu**, **Yeni Gelişmeler Karşısında İslam Hukuku**, **Rasul-i Ekrem'in Örnek Ahlakı**, **Hilye**, **Altın Nesil**, **Dört Risale**, **Kelile ve Dimne** (B. Topaloğlu ile birlikte).

Ders kitapları:

Arapça-Türkçe Yeni Kâmus (Sözlük, B. Topaloğlu ile birlikte), **Arapça Sarf-Nahiv** (B. Topaloğlu ile birlikte), **Arapça Metinler** (B. Topaloğlu ile birlikte), **Fıkıh Usulü**, **Hadis Usulü**.

”

■ **1934** yılında Çorum'da doğdu.

■ **1959** yılında ilk İmam Hatip okullarından biri olan Konya İmam Hatip Okuluna girdi ve ikinci dönem mezunları arasında yer aldı.

■ **Yeni açılan** İstanbul Yüksek İslam Enstitüsünde okudu ve ilk mezunlarından biri olarak 1963'te mezun oldu.

■ **İki yıl** İstanbul İmam Hatip Okulunda meslek dersleri öğretmeni olarak çalıştıktan sonra İstanbul Yüksek İslam Enstitüsüne fıkıh asistanı oldu.

■ **1971**'de, "Başlangıçtan Dördüncü Asra Kadar İslam Hukukunda İctihad" konulu tezi ile fıkıh öğretim üyesi oldu.

■ **Aynı yıl** İzmir Yüksek İslam Enstitüsüne tayin edildi. 1975'te tekrar İstanbul Yüksek İslam Enstitüsüne döndü.

■ **Yüksek İslam Enstitülerinin** İlahiyat Fakültelerine dönüşmesinin ardından akademik çalışmalarını tamamlayarak sırasıyla doktor, doçent ve profesör unvanlarını aldı.

■ **Yarım asra yaklaşan** fikir ve meslek hayatı boyunca, yurt içi ve yurt dışında binlerce konferans, seminer, panel, vaaz, hutbe, kurs, yazılı ve görsel medya programı, eğitim programında yer alarak; eğitim, öğretim, tebliğ ve irşad faaliyetini sürdürdü. Aralarında bugünün tanınmış bilim ve fikir adamları olan binlerce öğrenci yetiştirdi.

■ **2001** yılında, özgürlüğün şart olduğu üniversite ortamında hüküm süren baskılara karşı çıkarak Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesindeki görevinden -yaş haddi dolmadan emekliliğini isteyerek- ayrıldı.

■ **2001-2004** yılları arasında Avrupa Uluslararası İslam Üniversitesinde (Hollanda) misafir öğretim üyeliği yaptı.

■ **İslam'ın İlk Emri** Oku, Nesil, İzlenim, Gerçek Hayat, Eğitim Bilim gibi dergilerde devamlı yazdı. Çıktığı günden beri Yeni Şafak Gazetesinde köşe yazısı yazmaktadır.

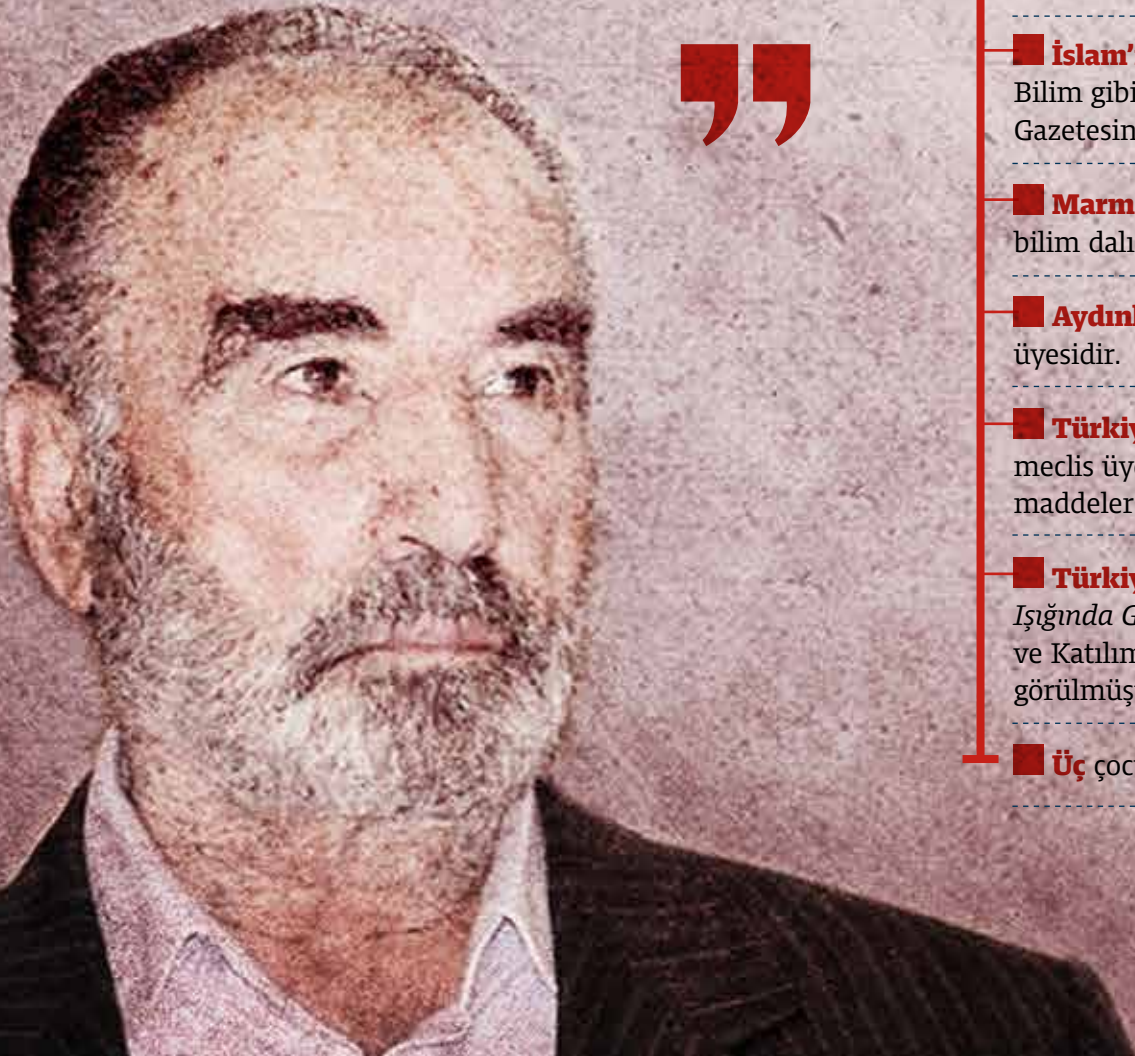
■ **Marmara Üniversitesi** İlahiyat Fakültesinde İslam Hukuku ana bilim dalı başkanlığı, fakülte kurulu üyeliği yapmıştır.

■ **Aydınlar Ocağı** üyesi olmuştur. MÜSİAD Yüksek İstişare Kurulu üyesidir.

■ **Türkiye Diyanet Vakfı** İslam Araştırmaları Merkezinde (İSAM) meclis üyesi ve danışman olarak çalışmış, İslam Ansiklopedisine maddeler yazmıştır.

■ **Türkiye Yazarlar Vakfı** tarafından "kültür adamı"; "İslam'ın Işığında Günün Meseleleri" kitabıyla "Türkiye Millî Kültür Vakfı" ve Katılım Bankaları Birliği tarafından "Büyük" ödülleriyle layık görülmüştür.

■ **Üç** çocuğu, yedi torunu, dört de torun çocuğu vardır.

Eğitim ve felsefe ilişkisi

Eğitim felsefesi, eğitimin amacını ve nasıl yürütülmesi gerektiğini sorgulayan bir alan olarak karşımıza çıkıyor. "Nasıl bir birey yetiştirmek istiyoruz?" sorusunun cevabı niteliğindedir. Dolayısıyla ülkeler, eğitim sistemlerini ve programlarını tasarlarken bir felsefi anlayış belirleyip buna göre hareket ederler ya da etmeliler. Aksi takdirde gidilecek yön belli değilken herhangi bir ilerleme kat edilmesi mümkün olmayacaktır.

Tarihten günümüze kadar eğitim sistemlerine hâkim olan felsefi anlayışlar incelendiğinde, her birinin eğitime ve öğretmenin rolüne yüklediği amacın farklı olduğu görülür. İdealizmin savunucusu olan Platon, öğretmeni; değerlerin taşıyıcısı, kültürlü, dürüst, evrensel değerlere sahip, insanları tanımada uzman, öğrenciye arkadaşça davranan, tutum ve davranışlarıyla öğrencide öğrenme isteği uyandıran bir pozisyonda tanımlamıştır. Platon'un görüşüne göre çocuklarda var olan iyiyi, öğretmen ortaya çıkarmalıdır. Ama bu rol asla değişmez, çünkü ona göre eğitim herkes için her zaman aynı olmalıdır. Sadece lider ve yöneticilerin iyi eğitim almasını önemser, dolayısıyla seçkin bir anlayışa sahiptir. Platonun öğrencisi olmasına rağmen, onunla zıt görüşe sahip olan Aristo, her şeyin yaşantılar yoluyla sonradan öğrenildiğini söyler, ona göre kişilik yaşantıyla şekillenir. Aristo'ya göre öğretmenin görevi; kültürü ve bilgiyi aktarmak, konunun uzmanı olmak, sınıfta otoriteyi temsil etmek ve bu açıdan da katı kurallara sahip olmak ve daha çok ezbere yönelik yöntemler kullanmaktır.

Eğitimi etkileyen temel felsefeler

İdealizm ve realizmden etkilenmiş olan "Daimicilik" ve "Esasicilik" eğitim akımlarının ortak noktaları; öğretmenin etkin rolü, öğrencilerin zihinsel kapasitelerini etkin biçimde kullanmaları ve büyük

anlamda öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve isteklerinin ön planda tutulmamasıdır.

Eğitimi doğrudan etkileyen temel felsefelerden biri de "Natüralizm"dir. Hem idealizme hem realizme oldukça sert eleştiriler getiren natüralizmin öncüsü olan J. J. Rousseau, eğitimin seyrinin doğadaki gibi yavaş olmasını, çocuğun doğasının merkeze alınmasını ve bu yapısına göre eğitilmesini önermiştir. Rousseau, "Çocuklarınız gün boyu oynuyor diye hiç korkmayın; çünkü oyun, onları hayata hazırlar." der. Çocuğun eğitiminde rekabet, kıskançlık, arzu, heves, gurur, açgözlülük, korku, "kısacası çocuğun ruhunu bozguna uğratacak" yöntemlerin kullanılmamasını söyler. Bu açıdan bakıldığında sınıftaki öğretmenin rolü de değişmektedir, öğretmen artık öğrenciyle beraber öğrenen, ona baskı uygulamayan, oldukça esnek bir tutum sergileyen konumdadır.

Rousseau'dan oldukça fazla etkilenen John Dewey ise, hem Amerika'nın düşünce ve eğitim sistemini hem de tüm dünyayı oldukça fazla etkilemiş olan "Pragmatizm" felsefesini oluşturan eğitimci ve filozoflardan biridir. Yapararak, yaşayarak öğrenme, okulun toplumun mikro bir uygulaması olması, öğrencinin yaşantıları yoluyla problem çözmesini sağlamanı amaçlayan "Pragmatizm'de öğretmen, yine beraber öğrenen, öğrencilere problem durumları oluşturan ama öğrencinin çözmesi için

fırsatlar sunan, onun ihtiyacına ve ilgisine göre sınıf ortamını oluşturan kişidir. John Dewey'e göre en önemli olan şey, eğitimde öğrenme isteğinin devam ettirilmesidir. Zaten bu olursa çocuk, yaşam boyu öğrenmenin içinde olacaktır. Öğretmenin bireyi değerli kılması dolayısıyla toplumun da değer gören bireylerden oluşması mantığı vardır. Dewey, öğretmenin demokratik bir sınıf ortamını oluşturmasını ister. Eğitimin içeriğinde, sadece öğrenciler için yararlı olan ve gelecekte işlerine yarayacak ve yetişkin hayatlarında beklentilerini karşılayacak olan konuların bulunmasını önerir. Dewey, düşünce ve eylemin birbirinden ayrılmaması gerektiğine inanır. Bu açıdan bakıldığında da kuram ve uygulamanın rolünün aynı değerde olması gerektiğini düşünür. Ona göre kuram olmadan uygulama temelsiz, uygulama olmadan da kuram yararsız olur.

Farabi ve İbn Sina'nın eğitim felsefesi

Kendi kültürümüzde eğitimle ilgili düşüncelere bakıldığında ise en önemli isimlerden birinin Antik Yunan felsefesi ve İslamiyet'in sentezini yapan Farabi olduğu görülür. Farabi'ye göre en büyük erdem, bilimdir. Ona göre, öğretim kolaydan zora, basitten karmaşığa, yakından uzağa gibi ilkelere göre oluşturulmalıdır. Farabi, çocuğa baskı yapılmamasını ve hatalarının uygun biçimde düzeltilmesi gerektiğini savunur. Altı yaşında çocuğun okula gönderilmesini ve on dört yaşına kadar okutulmasını vurgular. Bir anlamda zorunlu eğitimi tanımlar. Öğretmenin; dindar, dürüst, bilgili, insafı, temiz, kibar, çocuk eğitim ve öğretimini bilen, çocukların yeteneklerini tanıyabilen ve onlarla ilgilenen bir yapıya sahip olması gerektiğini savunur.

"Bilim ve sanat, itibar görmediği toplumları terk eder!" diyen İbn Sina, sadece tıp değil eğitim alanında da önemli öğretileri olan çok önemli bir âlimdir. İbn Sina, Aristo ve Farabi'den sonra üçüncü öğretmen anlamına gelen "Muallim-i Salis" unvanına sahip bir düşünür. Oldukça çalışkan bir yapıya sahip olan İbn Sina, 18. yüzyılda Batı'nın eğitim anlayışını etkileyen J. J. Rousseau'yu etkisi altına aldı. Günümüz eğitim anlayışını yaklaşık bin yıl önce ortaya koyan İbn Sina'nın eğitim felsefesini anlayabilmek için onun ahlakını anlamak gerekir. İbn Sina, insanların hayatlarını devam ettirebilmesi ve ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için birbirine ihtiyacı olduğunu savunur. Böylece toplum kavramı ortaya çıkmıştır. Toplum içindeki insanların ilişkilerini düzenleyebilmek için ise adalet ihtiyacı vardır. Bu adaletin insanlara aktarılması, yöneticilerin bu konuda bilgilendirilmesi için ise eğitime ihtiyaç vardır.

İbn Sina, eğitimin doğum ile birlikte başladığını, sütün kesilir kesilmez çocuğun eğitimine başlanması gerektiğini savunur. Çocuk ile oyun oynanmalı ve tutarlı davranışları desteklenmelidir. İbn Sina, öğretmenin yumuşak huylu, çocuklar üzerinde olumlu etki bırakan, çocuklara toplu bir şekilde eğitim verebilecek bir yapıda olmasını önerir. Bununla birlikte okulu da sosyalleşmenin başladığı yer olarak görmüştür.

Benim şehrim, benim öğretmenim

.....
HALİL İBRAHİM İZGİ *

İçinde doğduğumuz şehirler ilk öğretmenlerimizdir. Sokaktan başlayarak hayatı öğreniriz. Sonra büyür ve taşralarımızdan çıkarız. Büyüdüğümüz yer taşramızdır, daha farklı yerlere giderek kahramanın yolculuğu dediğimiz kısmı yaşarız. Gurbet, büyüdüğümüz koza olur ve filmlerdeki gibi kahraman evine döner ve yolculuğunu tamamlar. Birçok filmde izlediğimiz bu değil midir?

Arada birçok hikâye yaşarız. Türlü şehirlere girer çıkarız ve hepsiyle kendi şehrimizi kıyaslarız. Şehrimizin eksikliklerini bu kıyaslarda gördüğümüz gibi değerlerimizi de diğer şehirlerde öğrendiklerimizle kavrarız. Dolayısı ile şehirler öğretmenlerdir ama ilk öğretmenimiz içinde doğduğumuz şehirdir.

Görevlerim nedeniyle birçok şehre kısa veya uzun süreli gittim ve gezdiğim, gördüğüm onlarca yüzlerce şehir, geçtiğim binlerce köy içinde benzeyen yönleri de farklılıkları da görmek nasip oldu. Gittiğim her yerin güzelliklerini görmeye çalıştım. Şehir ruhunun müşahhas hâli olan insanlarla sohbet ettim. Kuşkucu veya güven veren gözlerle muhatap oldum. Henüz kendi şehrimde, içinde büyüdüğüm yere dönemedim. Dönmek istesem ne zaman gidebilirim bunu da bilmiyorum. Ancak tüm şehirlerden bir parçayı şehrim bildim.

Mogadişu'dan Saraybosna'ya, New York'tan Paris'e, Almaati'dan Londra'ya kadar tüm şehirlerin bilgeliğinden nasiplenmeye çalıştım. Ve elbette Bağdat ve elbette İstanbul...

Son şehrim Giresun oldu. Karadeniz'in bu güzel köşesi, kendini keşfetmek için yeni bir dil oluşturmayı veya zaten bildiği bir dili hatırlamaya çalışıyor. "Benim Şehrim Giresun" diyor. Göçlerle seyrelmiş nüfusu yeniden artıyor ve şehir kendini hatırlamak için yeni başkan Aytekin Şenlikoğlu ile bir yolculuğa çıkıyor. Başkan ve ekibi, tüm görgüsünü ve tecrübesini bu projeye odaklamış durumda. Kelimelerle çıkılan bir yolculuk, şehrin dilini, düşünüşünü fitratına döndürmeye niyetli bir

ekip. Yol güzel ve daha güzel olanı yol arkadaşları... Şehrin bilgeliğini kabul etmiş kişilerle bir araya gelinen bir Giresun akşamı, benim için şehirdeki ilk gece ve tüm duyularımın şehrin öğreteceklerini zihnime naksetmek için hazırlanıyorum. Farklı kesimlerden insanlar kalenin eteğinde şehrin gece yüzüne karşı bir araya geliyor. Adalet, vefa, samimiyet ve daha birçok kelimeyle yeni bir gelecek için geceyi aydınlatıyorlar. Yorucu gecenin ardından herkes zihin meşaleleriyle şehre dönüyor.

Ertesi gün şehrin yayla yüzü, kıvrılan yollar, eski hikâyelerle bezeli evler ve geleceğe ilişkin bazı temenniler. "Giresun benim şehrim mi?" diye düşünüyorum. Sanırım öyle. İlk defa gelmeme rağmen öğretmenliğini esirgemiyor. Tarihinden fotoğrafları önüme seriyor ve yemyeşil yollarında tabiatla nasıl uyum içinde yaşanacağını fısıldıyor. Vadilerdeki köyler, tepelerdeki evler. Yavaşlıyoruz ve çeşmeden akan maden suyunu kana kana içiyoruz.

En yükseklere çıkıp yürümeye başlıyorum. Biliyorum ki öğreneceğim daha çok şey var bana öğretmenlik yapan şehirlerden... Elbette en yeni öğretmenim olan Giresun'dan da... Belki büyüdüğümüz yere, kendi çocukluğumuzun geçtiği yerlere nasıl dönülür onu da bu şehirden öğrenmek mümkün olacak. Bir Egelinin, Karadeniz'den öğreneceği çok şey var. Şehirlerden ve yollardan öğreneceğimiz çok şeyler var. Merakla gidip tebessümle döndüğümüz her şehir; sizin şehriniz, sizin öğretmeninizdir. Ordu-Giresun Havalimanındaki dönüş uçağımın adının Giresun olması manidar geliyor. Bak diyorum kendi kendime nasıl uğurlanacağını da gösteriyor "benim şehrim"...

* Yazar.

Kendi dilinden 10 başlıkta Alim Arlı *

1 Büyürken

Kuzeyinde harikulade Süphan Dağı silüeti, diğer ufuklarında Nemrut, Artos, Ereğ ve Tendürek Dağları bulunan mavinin ve lacivertin en güzel tonlarının görülebileceği muhteşem Van Gölü'nün bahçeler içindeki sakin kuzey şehri Erciş'te, 1980'lerde geçen çocukluk ve 1990'ların ilk yarısındaki ilk gençlik... Anne, baba, kardeş ve akrabalarla geçen güzel zamanlar... Kasabanın adını taşıyan tek "mecburi" lisesinde eğitim. Çevrende sadece Oku! denen, gerisiye kişiye kalmış bir ortamda ne yapacağını belirleme ve yönünü bulmanın sorumluluğunu üstlenme mecburiyeti.

2 Lisans ve yüksek lisans

Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi... Sosyoloji eğitimi sürerken, otuzdan fazla sosyal, beşerî ve dil bilim programından özgürce ve istediğin kadar ders almaya izin veren Batılı anlamda hakiki bir liberal arts okulu. Sosyolojinin yanında felsefe, bilim tarihi, psikoloji, antropoloji ve tarih alanlarında merak ettiğim konulardan istediğim dersleri almama izin veren açık bir sistem. Yüksek lisansla aynı usulle alınan eğitim ve bu sürede Pamukkale Üniversitesinde asistanlık. Yüksek lisans tezi olarak Şerif Mardin üzerine yazıp, genişletip, kitap olarak da neşrettiğim eser bu günlerden... Nilgün Çelebi, Hüseyin Gazi Topdemir, Kurtuluş Kayalı hocalara özel sevgi... Ankara'yı yürümek, sahaflar, kitapçılar, çay ocakları belki de en fazla özlenen şeyler...

3 Doktora

Asistanlık görevi nedeniyle 2003'te doktora için Denizli'den İstanbul Sosyoloji'ye gelişi... Altı yıllık sürede, lisans eğitiminin de etkisiyle tabakalaşma, ayrışma, eşitsizlik konularını eksen alan bir şehir sosyolojisi doktorası... Anadolu'daki sanayi kentleri kapsamında başlayıp sonrasında Denizli ve ilçelerinin istihdam yapılarına odaklanan, sosyomekânsal tabakalaşma modeli kurmak için sektörler ve meslekler verisi kullandığım istatistiksel bir çalışma... Prof. Dr. Korkut Tuna şahsında birçok hoca ve doktora dönem arkadaşlarıyla teşriki mesai ve hâlen süren dostluklar... Bu arada Kocaeli'nde altı aylık askerlik, sonrasında evlilik.

4 Doktora sonrası

2010-2011 Wisconsin Üniversitesi, Madison'da Prof. Kemal Karpat'ın yanında bir yıl post-doc. Vefatına kadar süren sıcak bir münasebet... Şehir ve eğitim sosyolojileri alanındaki araştırmalarımı sürdürdüğüm bir yıl... Havens Center'daki üst düzey seminer ve konferansları izleme imkânı... Göller şehri Madison'ın tabii güzellikleri... Lisanstan itibaren ekoloji hareketine ve düşüncelerine ilgimin William Cronon'un dersleriyle farklılaşması.

5 Yöntemi bulmak

Doktora tezini konvansiyonel yollardan yazmamak için içine girilen bir yöntem arayışı... Pierre Bourdieu üzerinden başlayarak gelişen ilişkisel sosyoloji modelleri üzerine arayışlar... Dostlarla birlikte Bourdieu üzerine edit ettiğimiz kitabın çıkışı... Konu üzerine verdiğim seminerler, okuma grupları ve atölyeler, spesifik dersler... Prof. Murat Güvenç hocamın rehberliğinde yıllar süren yöntem alıştırmaları, işler... Doktora sonrasında şehircilik alanındaki araştırmalarımın tamamen İstanbul'a kayması... Parçası olduğum birçok proje, atölye ve ders ile İstanbul'u araştırmanın, okumanın bitmeyen hazzı...

6 Dostluklar

2000'lerin başından itibaren araştırma dertlerime ortak olan, düşünsel arayışlarımı destekleyen, birlikte keşfetmenin hazzını çoğaltan dostluklar. Bu anlamda Bilim ve Sanat Vakfı'nda yirmi yıla yaklaşan ve her günü benim için ayrı bir değerde olan günler. Sayısız ders, seminer... Okuma gruplarımızda, atölyelerimizde birlikte keşfettiğimiz metinler, meseleler. Dergilerimiz, bastığımız kitaplar... Belki manen çoğalmanın, gittikçe zenginleşen bir düşünsel yaşamın hazzının teşvik ettiği bir tecrübe; belki müşterek düşünsel ve manevî yaşam için sadece niteliğe talip olmanın tutkulu pedagojisi; belki dayanıklı zamanlar zemininde kurulan bir vita contemplativa; belki de hepsi... Benim için hep bir şükür vesilesi, bir nimet...

7 Yükseköğretim

Pamukkale Üniversitesinde çalışırken görevlendirmeye Şubat 2012-Şubat 2015 arasında Prof. Dr. Gökhan Çetinsaya'nın başkanlığı döneminde YÖK'te çalışma... Resmen danışman olarak tanımlı olsa da, otobüs ve uçaklarda geçen yıllar... Yükseköğretimin birçok alanında gece gündüz süren çalışmalar, projeler, pek çok yurt içi ve yurt dışı seyahati... Bu sırada oğlumun dünyaya gelmesi... Biriken büyük bir iş arşivi...

8 Yükseköğretim çalışmaları

Sonrasında bu yönetsel ve akademik pratikleri anlamlandırmanın yollarını arama, ilgili geniş literatürleri keşif. Yükseköğretim konusunu zihnimde merkezî entelektüel ilgi hâline getiren bir yoğunluk... Ayrıntılarını yazmam gereken bir tecrübe... Yorgunluklar sonrası tamamen üniversiteye dönüş... Bu konuları bir araştırma merkezi bünyesinde çalışmak için çabalar... İstanbul Şehir Üniversitesine geçiş sonrası 2015'te "Yükseköğretim Çalışmaları Merkezi"ni kurarak konuları akademik zeminde çalışmak için altyapılar kurma ve hâlen bu merkezde devam eden işlerim... Küre Yayınları'ndan basmaya başladığımız ve basımı devam edecek "Yükseköğretim Çalışmaları" kitapları...

9 İstanbul Şehir Üniversitesi

2007'de kuruluşu için başlayan ilk AR-GE toplantısından itibaren parçası olmaktan iftihar ettiğim bir ide, bir kurum, bir serüven... Kültürümüzün kuşaklar boyu hayalini kurduğu nitelikli müesseseler inşa etme işini üstlenen sayısız insanla birlikte zihinlerimizi açan, zenginleştiren ve özgürleştiren müşterek bir ideal. Böyle bir arayış ve işin parçası olduğum kısımlarının heyecanı ve işlerin doğasındaki zorluklarla baş etmenin gerektirdiği sorumluluk arasında geçen on üç sene... Üç yıllık enstitü müdürlüğü... Sosyoloji Bölümünde öğretim üyesi hocalarla beraber disiplini yeniden yorumlama gayretleri... Her biri kendi dertlerinin peşinde koşan çok sayıda lisansüstü öğrencisine danışmanlıklar yaparken öğrendiğim sayısız şeyler...

10 Şiir, müzik, sinema

İlk gençliğimden itibaren sığındığım oksijen çadırları... Birçok şair, müzisyen ve yönetmenin eserlerine yönelik şahsî tutkular. Şimdi geriye dönüp bakınca; hobilerim, aslında asıl işlerimmiş, esas yaşam enerjisi hep bu ilgilerimden çıkmış diyebilirim.

* İstanbul Şehir Üniversitesi Sosyoloji Bölümü.

KISA KISA

Bekir S. Gür *

Çocukluk kahramanınız?

Aba (*Annem*)

Ne sizi heyecanlandırır?

Yeni insanlar, mekânlar, fikirler

Heyecanınızı ne öldürür?

Heyecansız insanlar

Başarı nedir?

Kendine koyduğun amacı gerçekleştirmek

Sizce üniversite?

Öğrenme ve öğretme hürriyeti, diploma, derece, disiplin

Talebe deyince...

Zor koşullardaki öğrenci topluluğu

Akademisyen olmasaydınız ne olurdu?

Öğretmen

Sizi sarsan kitap?

Hakikat ve Metod (*Hans-Georg Gadamer*)

Hangi romanda olmak isterdiniz?

Saatleri Ayarlama Enstitüsü (*Ahmet Hamdi Tanpınar*)

Hangi şiirin şairi olmak isterdiniz?

Mona Roza (*Sezai Karakoç*) / 33 Kurşun (*Ahmet Arif*)

Mutlaka görmemiz gereken film?

İyi, Kötü, Çirkin (*Yönetmen: Sergio Leone*)

En sevdiğiniz kelime?

Lügat

Hangi şehir?

Diyarbakır

Bir müzik enstrümanı?

Keman

Bize bir şarkı önerin?

Tujh Mein Rab Dikhta Hai (*Shreya Ghoshal*)

En sevdiğiniz atasözü?

If it ain't broke, don't fix it (*Bozuk değilse, tamir etme!*)

Hangi renk?

Mor

Neye rağmen ne?

Akademisyenlere rağmen akademi

En önemli kusurunuz?

Çabuk kızmak

Nasıl ölmek isterdiniz?

Mümin olarak

* Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi.

Türkiye'de hayat boyu öğrenmenin gelişimi ve önemi

Hayat boyu öğrenme, okullar ile sınırlı kalmayan; evde, işte, hayatın her alanında gerçekleşebilen; öğrenmenin yaş, sosyal, ekonomik statü ve eğitim seviyesine bakılmaksızın, herhangi bir engel olmadan sürdürülebileceğini gösteren temel kavramlardan biridir. Hayat boyu öğrenme kavramı çağın ihtiyaçları doğrultusunda, hızla gelişen ve değişen sosyal ve kültürel hayattaki değişmelere ayak uydurabilmek amacıyla ortaya çıkmış, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde eğitim seviyesi ve istihdam koşulları açısından önemli bir göstergesi haline gelmiştir. Hayat boyu öğrenmenin gelişmeye ve önem kazanmaya başlaması ile eğitim, zaman ve mekândan bağımsız hem okul eğitimini hem de okul dışı eğitimi kapsayan tüm eğitsel etkinliklerin temel bileşeni olarak ortaya çıkmıştır. Avrupa Birliği Komisyonu tarafından 2000 yılında açıklanan Hayat Boyu Öğrenme Memorandumunda aşağıda belirtilen altı temel stratejinin, hayat boyu öğrenmenin tanımlanması ve yaygınlaşmasında gerekli olduğuna değinilmiş ve 21. yüzyıldaki hayat boyu öğrenmenin genel çerçevesi belirlenmiştir:

- Herkes için yeni temel beceriler,
- İnsan kaynaklarına daha fazla yatırım,
- Eğitimde yeniliklerin ve yeni yöntemlerin geliştirilmesi,
- Her türlü eğitime değer verilmesi/belgelendirilmesi,
- Rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin yeniden gözden geçirilmesi,
- Eğitimin mümkün olduğunca öğrenenlere yakınlaştırılması ile erişim zorluğu olan kesimlere ulaşmak için bilgi iletişim teknolojilerinden yararlanma, yerel ve bölgesel merkezli girişimler için hayat boyu öğrenme yaklaşımı, çok amaçlı öğrenme merkezleri, öğrenen toplum için bilgi ağlarından yararlanma olarak belirlenmiştir.

2014-2018 dönemi Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi

2009-2013 dönemi "Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi" ile oluşturulmaya başlanan hayat boyu öğrenme sisteminin, 2014-2018 dönemi Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi ve Eylem Planı ile ulusal ve uluslararası

yaklaşımlar doğrultusunda daha sistematik bir yapıya kavuşturulması hedeflenmektedir. Hayat boyu öğrenme sisteminin etkinliğini ve verimliliğini artırmaya yönelik olarak hazırlanan 2014-2018 dönemi "Ulusal Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi"nde;

- Toplumda hayat boyu öğrenme kültürü ve farkındalığının oluşturulması,
- Hayat boyu öğrenme fırsatlarının ve sunumunun artırılması,
- Hayat boyu öğrenme fırsatlarına erişimin artırılması,
- Hayat boyu rehberlik ve danışmanlık sisteminin geliştirilmesi,
- Önceki öğrenmelerin tanınması sisteminin geliştirilmesi,
- Hayat boyu öğrenme izleme ve değerlendirme sisteminin geliştirilmesi önceliklerine yer verilmiştir.

HİKAYESİ UZUN...

IT HAS A LONG
HISTORY...

